

Perustuslaki. Nyt?

Esko Seppänen

Perustuslaki.
Nyt?

Esko Seppänen: Perustuslaki. Nyt?
©: Esko Seppänen 2002
Taitto: Risto Uljas
Painopaikka: Gummerus Kirjapaino Oy,
Jyväskylä 2002
ISBN 952-92-5185-3

Tämän kirjan julkaisemiseen on käytetty
Euroopan yhtyneen vasemmiston/
Pohjoismaiden vihreän vasemmiston
(GUE/NGL) europarlamenttiryhmän tie-
dotusmäärärahoja.

Eurooppa ja EU

On asioita, jotka voidaan riisua sisällöstä niin että muoto kelpaa kaikille, yhtä lailla kristityille ja pakanoille kuin euronationalisteille ja euroepäilijöillekin.

Suomen evankelis-luterilaisen kirkon kannanotto Euroopan unionin tulevaisuutta koskevaan keskusteluun on sellainen, että sen voivat varmaankin allekirjoittaa kaikki isänmaahan, äidinkieleen ja puoluekantaan katsomatta:

Syntyvaiheissaan unionin päämäärä oli rauhan takaa-minen sodanjälkeisessä Euroopassa. Unionin tulisi edelleen syventää oikeudenmukaisuutta, rauhaa, vapautta, suvaitsevaisuutta, solidaarisuutta, kestävää kehitystä, tasa-arvoa, torjua kansalaisten turvallisuuteen kohdistuvia uhkia ja edistää kansojen välistä yhteistyötä. Pienten maiden ja vähemmistöjen äänen tulisi kuulua ja niiden asema tulisi turvata. Kielten, kulttuurien ja uskontojen erilaisuus on olennainen osa unionia. Unionin tulisi näyttää mallia ongelmien ratkaisemiseksi dialogin, yhteistyön, solidaarisuuden ja ihmisoikeuksien kunnioittamisen avulla myös muualla maailmassa samoin kuin Euroopassa.

Tämän Euroopan ja tällaisen EU:n kanssa tunnen yhteenkuuluvuutta. Eurooppa, kansallisuuksien tori, on monien kansakuntien yhteinen koti.

Eurooppa ei kuitenkaan ole EU, eikä EU ole Eurooppa.

Se, että EU-laiset käyttävät EU:sta nimitystä Eurooppa, on väärin niitä eurooppalaisia kohtaan, jotka eivät halua tai pääse unionin kansalaisiksi. Eurooppa kuuluu myös heille, ja he kuuluvat Eurooppaan.

Me kaikki EU-laisetkaan emme ole valmiita alistumaan Yhdistyneen Euroopan tai Euroopan Yhdysvaltojen keskusvallan alamaisuuteen. Ei pidä tuntea eurofobiaa, mutta ei pidä myöskään markkinoida euronationalismia; ei ole Euroopan kansaa tai EU-kansaa. On kansoja, ja niissä merkeissä monet ovat patriotteja. Kukaan ei kuitenkaan voi olla europatriotti. Eurooppa tai EU ei ole kenenkään isänmaa.

Koko Eurooppa edustaa Euroopan neuvosto. Se on kuin Euroopan YK, jossa kaikki maat asukaslukuun katsomatta ovat tasa-arvoisia. Se ei ole taloudellinen eikä poliittinen yhteisö, ja se on sen vahvuus. Se voi keskittyä tärkeimpään eli ihmisoikeuksiin. Strasbourgin ihmisoikeustuomioistuimeen tulee vuosittain 14 000 valitusta, kun kaikki eurooppalaiset eivät voi hyvin tai eivät tunne saavansa oikeutta kotimaissaan.

Euroopan neuvostossa ovat mukana lähes kaikki Euroopan maat ja vähän muitakin Euraasian maita. Valko-Venäjä ei ole. Se on periaatteessa oikeutettu mukanaoloon, mutta se ei täytä osallistumisen sääntöjä. Valtiovallan pitäisi sielläkin turvata ihmisoikeudet tavalla, johon muut ovat sitoutuneet.

Eurooppa-talossa asuu monia naapureita, joiden kanssa meillä on samanlaiset edut.

Vaikka tunnen yhteenkuuluvuutta eurooppalaisten kanssa, vielä enemmän tunnen sitä suomalaisten kanssa. Mielessäni toivon, että maanmieheni ja -naiseni menestyvät maailmalla. Miksi, sitä en pysty selittämään. Minulle on esimerkiksi täysin käsittämätöntä, että olen toivonut autokilpailuissa menestystä jopa autonkuljet-

taja Keijo Rosbergille, vaikka hän edustaa täysin päinvastaista aate- ja arvomaailmaa kuin minä. Sen täytyy olla kansallistunnetta, joka nousee pintaan jostakin hyvin syvältä ja jolle ei voi mitään. Jos voisi, en varmaankaan olisi ollut Rosbergin puolella, kun taas autonkuljettaja Häkkisen puolella olisin voinut olla oman vapaan harkintanikin mukaan.

Myös muilla kansallisuuksilla on patrioottisia tunteita omiaan kohtaan. Siksi meidän on opittava elämään omien ja muiden kansallistunteiden maailmassa.

Monet eurooppalaiset - ja muutkin - haluavat tuntea itsensä vapaiksi. On katkottu kahleita, eikä Euroopassa ole enää orjuutta tai maaorjuutta. Taistelu palkkaorjuutta vastaan on vielä kesken.

Jos pöyhittää historian roskatynnyreitä, Euroopan menneisyydestä löytyy orjuuden lisäksi valloitusotia, ristiretkiä, siirtomaaherruutta ja keskitysleirejä. Kaikki ne ovat osoituksia ihmislunteen varjopuolista. Uskonnon, hallitsijan tai jonkun opin nimeen vannoen on poljettu ihmisoikeuksia ja riistetty kansaihmisiltä vapaus oman elämän hallintaan. Euroopan historiasta voidaan kirjoittaa kristinuskon, kapitalismin ja kommunismin mustia kirjoja.

Yksi vaarallisimmista ismeistä on ollut nationalismi, kansallisuusaate. Olemme olleet me, ja ovat olleet muut. Me olemme olleet hyviä, ja muut ovat olleet pahan akseli. Kun vähän raaputetaan eurooppalaisen ulkokuoren pintaa, sen alta löytyy hallitsematonta ja hillitsemätöntä kansallista paloa. Se ei sammunut väkivalloin.

Ne, jotka ovat eniten EU-laisia, muistavat muistuttaa siitä, miten EU on estänyt sodat Euroopassa. Totta onkin, ettei esimerkiksi minun elinaikanani ole ollut yleiseurooppalaista sotaa, enkä ole enää nuori mies.

Minun on kuitenkin vaikea uskoa, että olisi syttynyt Eurooppa-sota (joka on kahteen kertaan johtanut maailmansotaan), vaikka EU olisi ollut vain sellainen taloudellinen yhteisö, millaiseksi se alun perin perustettiin. En myöskään usko, että sodan torjuntaan tarvitaan aseksi poliittisen yhdentymisen "syventämistä",

mitä edustavat EU:n liittovaltioiminen ja militarisoiminen.

Niille, jotka haluavat lisää poliittista integraatiota, siis lisää liittovaltiota ja keskusvaltaa, ei riitä taloudellinen yhteistyö. He haluavat tehdä EU:sta poliittisen unionin. He haluavat kaikkien ajattelevan samalla tavalla ja pitävän tärkeinä samoja asioita. Saman politiikan uskotaan olevan hyvää kaikille.

Tällainen yhdenmukaisuuden ja poliittisen samanlaisuuden vaatimus tuhoaa sen, mitä minä pidän kansojen rikkautena ja eurooppalaisten ihmisten luovuuden lähteenä: erilaisuuden ja moninaisuuden Euroopan, kansakuntien Euroopan.

Suurin rikkaus, jonka EU on minulle tuottanut, on ollut ymmärrykseni lisääntyminen eurooppalaisten kulttuurien moninaisuudesta. Eurooppalaisina me olemme erilaisia. Vaikka emme puhu samaa kieltä, olemme opineet puhumaan toisillemme. Se voi olla alku sille, että opimme ratkomaan erimielisyytemme rauhanomaisesti, sivistyneesti.

Kansainvälinen taloudellinen yhteistyö on hyödyllistä ja tarpeellista. Tieteellis-teknisen kehityksen parhaat saavutukset saadaan sen ansiosta yhteiseen käyttöön. Neuvostoliitto oli huono esimerkki siitä, miten käy, kun suunnitelmataloudessa toimittiin sotakommunismin ehdoin ja korkeasta (informaatio)teknologiasta pääsi nauttimaan vain sotaväki. USA taas on hyvä esimerkki siitä, miten teknologiaa on pystytty siirtämään tehokkaasti liittovaltion sotakoneen käytöstä markkinoiden siviilikäyttöön.

Vaikka sanotaan, että USA on vapaan markkinatalouden esimerkkimaa, sen teknologisen kehityksen veturi on ollut valtiovalta. Sotilasvarustelun ja avaruusteknologian tilauksilla liittovaltio on nostanut kansantaloutta taloudelliseen kasvuun. Jotkut haikailevat Eurooppaan samanlaista (liitto)valtiovaltaa, jotta teknologinen kiulu Euroopan ja USA:n välillä ei kasva ylittämättömäksi.

Euroopan maat ovat taloudellisesti riippuvaisia toinen toisistaan. Useimmat ovat riippuvaisia tuontien-

giasta, ja ensi vuosikymmenellä lähes kaikki tarvitsevat samaa venäläistä maakaasua. On ongelmia, jotka pitää ratkaista yhdessä. Ympäristön turmeltuminen ei tunne eurooppalaisia rajoja. On elintasoroja, joiden tasaaminen ei onnistu ilman, että tunnustetaan ihmisten hyvän sosiaalisen voinnin tarve ja rakennetaan rajatonta sosiaalista Eurooppaa. Jos ei ole hyvinvointivaltio, tulee pahoinvointivaltio. Yhteinen uhka ovat kansainvaellukset köyhistä maista rikkaaseen Eurooppaan (lue: EU:hun).

Monet asiat ovat Euroopassa paremmin kuin muualla. Esimerkiksi sukupuolten tasa-arvoa on ajettu aktiivisesti ja on saatu aikaan merkittäviä tuloksia. Naiset ovat monissa maissa vapautuneet miesten herruudesta.

Eurooppalaista tasa-arvoa edustaa myös se, että maanosassamme on vähemmän korruptiota kuin muualla. Toki sitä on, ja siitä ovat hyviä esimerkkejä monien EU-jäsenmaiden valtionjohtajat ja huippupoliitikot, mutta muualla tilanne on vielä huonommin.

Itsenäinen ja omaehtoinen ajattelu on yksi Euroopan erityispiirteitä. Eurooppa on toisinajattelun Mekka. Sen sosiaalinen ilmapiiri poikkeaa monissa muissa maanosissa käytössä olevasta tavasta ratkaista erimielisyydet väkivallalla. Erimielisyyttä suvaitaan, ja sitä voidaan käyttää yhteisöllisenä varaventtiilinä: päätetään paineet ulos ennen kuin pamahtaa.

Sille, joka matkustaa, rajojen ylittäminen on Euroopassa helppoa. Se lisää ihmisten sosiaalista kanssakäymistä ja suvaitsevaisuutta, josta ehkä joskus kasvaa solidaarisuus. Monet matkustavaiset kokevat yhteisen rahan hyväksi asiaksi, vaikka monopoli rahapolitiikkaan onkin annettu maailman epädemokraattisimmalle keskuspankille: Euroopan Keskuspankille. Siitä, että on pantu viralta merkittävä osa rahanvaihtajien ammattikuntaa, ei ole ollut kenellekään haittaa. Se, mikä yhteisessä rahassa on saavutettu, on menetetty kansallisen itsenäisyyden tunteessa. Itsenäisyys on myös tunne olla vapaa vieraasta rahasta ja rahan vallasta.

Erittäin herkkä asia on kysymys siitä, mikä EU:sta tulee isona.

Joudutaan määrittelemään sen suhde USA:han, joka on yli puoli vuosisataa ollut sotilaallisesti läsnä Euroopassa ja on sitä entistä enemmän muuallakin Euraasiassa. Sillä on kaikkien tilojen täyshallinta maahan, meriin, ilmaan, avaruuteen ja informaatioon.

Saksan liittokansleri **Gerhard Schröder** voitti Saksan syyskuiset vaalit rauhanpolitiikalla. Hän ilmoitti, että jos hän voittaa vaalit, Saksa ei osallistu USA:n rinnalla Irakin pommittamiseen ja valtaamiseen, ei ilman YK:n mandaattia aloitetussa eikä YK:n mandatoimassakaan sodassa. Hänen johdollaan Saksa ei myöskään osallistu Irakin jälleenrakennusohjelman rahoittamiseen.

Kaikkien aikojen vaalipetos olisi, jos Saksa tämän jälkeen osallistuu USA:n sotaretkeen öljyn puolesta Irakia vastaan.

On upeaa, että saksalaiset ovat rauhan puolella sotaa vastaan. Heille kuuluu maailmassa itsenäisyys ilman, että heidän täytyy vaieta tai tulla kohdelluksi Hitlerin perillisinä. Heille kuuluu pysyvän edustajan paikka YK:n turvallisuusneuvostoon siinä missä Ranskalle ja Englannillekin. Toisen maailmansodan päättymisen pitää näkyä myös kansainvälisissä suhteissa.

Kun USA rupesi pommittamaan Kosovoa, Saksa sai 15 minuuttia aikaa päättää osallistumisestaan hyökkäykseen. Se päätti osallistua.

Sille kuuluu - ja se haluaa - tulevaisuudessa USA:lta enemmän miettimisaikaa.

USA:n kansantalous on Suuren Laman partaalla, ja sosiaalisen levottomuuden estämiseksi tarvitaan ulkoinen vihollinen.

USA:n "talousihme" 1990-luvulla saattoi olla perustunut suureen kuplaan, jonka loivat media ja tilastotiedot. Tilastoinnissa käytettiin ns. Hedonic Price Indexing-menetelmää, jossa todelliset luvut korjattiin regressioanalyysillä ottamaan huomioon "laadun muutokset ajassa". Tilastoinnin pohjana eivät siten olleet todelliset tietokone- (eli uusteknologia-) ja asumisinvestoinnit vaan

virtuaaliset. Kun vuosina 1995-2000 todelliset tietokoneinvestoinnit olivat nousseet 23 miljardista 87 miljardiin dollariin, tilastoja oli inflatoitu niin että niiden määrä olikin noussut 240 miljardiin dollariin. Pörssi toimi tällaisten kasvulukujen mukaan, ja syntyi - median avustuksella - finanssikupla. Uuden talouden kasvun pohjana ei ollut uuden arvon tuotanto vaan ahneus, velkaantuminen, väärä informaatio, väärennetyt taseet ja tilintarkastajien nollamoraali. On arvioitu, että todellisuuksessa USA:n talouden reaali kasvu 1990-luvulla oli nol-la.

Kansakunta on saatava kiinnittämään huomio pois tällaisista sisäisistä asioista.

USA:ssa on nousussa unilateralismi eli muista piittaamattomuus. Se on villi länsi, jossa uuden tilan valtaajien matka ei näytä koskaan pysähtyvän edettäessä kohden uutta elintilaa: öljyä ja raaka-aineita. Se on asettanut voimallaan ja vallallaan itsensä muiden yläpuolelle, eikä se pelaa yhteisillä säännöillä. Sen tyhjästä syntynyt kansallismielisyys on muuttumassa muille vaaralliseksi. Sen presidentti esiintyy uhkaavasti: "Olette joko meidän puolellamme tai vihollisen puolella." Luodaan paineita alistua USA:n alamaisuuteen. Niitä, jotka eivät alistu, murhataan presidentin luvalla ilman oikeudenkäyntejä, ja jos siinä sivussa menee jokunen syytönkin, sellaista sattuu.

USA:n liittovaltio ajaa yksipuolisesti "kansallista etua" ja "amerikkalaisten oikeuksia". Sen kansallinen uho on mennyt niin pitkälle, että se haluaa kansalaisilleen muualla maailmassa erityiskohtelun. Edes rikollisia, joilla on USA:n kansalaisuus, ei saa tuomita samoissa kansainvälisissä rikos- ja sotarikostuomioistuimissa, joissa muita tuomitaan. EU-maat antoivat asiassa periksi USA:n vaatimuksille kuin vasallivaltiot, ja nyt amerikkalaismielisimmät maat tekevät USA:n kanssa erillissopimuksia USA:n rikollisten luovuttamisesta tuomittavaksi USA:han. EU ole itsenäinen. Sen sisässä on voimia, jotka uskovat Imperiumiin.

On pohdittava avoimesti, haluammeko me Euroopasta - eli EU:sta - supervallan, joka alkaa kilpailla voimassa ja vallassa USA:n kanssa.

Julkisessa keskustelussa tämä aihe on tabu.

Tulee nimittäin pohdittavaksi ajatus, mitä tehdä miehittäjältä USA:lle Euroopassa. Otetaanko vai jätetäänkö?

Vain Eurooppa pystyy luomaan vastavoiman USA:n kaikkien tilojen täyshallinnalle ja näyttämään tietä USA:n vallasta vapaaseen tilaan. Se vaatii kuitenkin lisää omia atomipommeja, lisää palkkasotilaita, lisää avaruuden valloitusta, lisää omaa tiedonvälitystä ja muuta omaa hömppää sekä turvatun energian ja raaka-aineiden saannin.

Haluammeko me sellaiseksi suurvallaksi?

Sillä voi olla kallis hinta, jos sitä mitataan yksilönvapauksina, monikulttuurisuutena ja ihmisten hyvänä sosiaalisena vointina. Supervallan sotilaallisen varustautumisen maksavat köyhät eivätkä rikkaat.

Jos halutaan EU:lle uskottava puolustuskyky, se merkitsee, että sen jäsenmailla on oltava vahva puolustusteollisuus. Ei ole kykyä ilman välineitä. Jos aseilla pulistellaan, on valittava, tuotetaanko ne Euroopassa vai ostetaanko ne amerikkalaisilta. Tiedetään, ettei USA myy koskaan parasta osaamista ulkomaille, ja sieltä ostettuihin järjestelmiin on saatettu kätkeä koodeja, joilla niiden toimintakyky pystytään tarvittaessa lamauttamaan.

Se, mitä EU päättää puolustusteollisuusyritysten tulevaisuudesta, on yhteisön USA-suhteille mitä perustavanlaatuisin asia. Otetaan kantaa siihen, onko "Euroopalla" voimaa luoda itsenäinen (USA-vapaa) puolustus, vai jäädäänkö sotilasteknologiassa USA:n armoille. Samalla se merkitsee jälkeenjäämistä myös siviiliteknologiassa, koska kansainvälisen kaupan pelisäännöt ovat sellaiset, että valtiot saavat tukea uusinta teknologiaa tuottavia yrityksiä taloudellisesti vain sotateollisuuden varjolla.

Jos EU päättää itse alkaa sotilaallis-teolliseksi kompleksiksi, tapahtuu väistämättömästi se, että USA eristyy muusta maailmasta. Eristyneestä jättiläisestä, joka syö luonnonvaroja muiden pöydästä, saattaa tulla muille vaarallinen. USA:n presidentillä on käytössään täys-tuhoa.

Euroopan laitavasemmisto on yleisesti rauhan puolella sotaa vastaan. Se onkin melkein ainoa asia, joka yhdistää eri maiden puolueita. Muuten ollaan kommunisteja, sosialisteja, feministejä, anti-rasisteja, maanystäviä, luonnon ystäviä, liittovaltiolaisia, valtioliittolaisia, korporatisteja ja vapaita vasemmistolaisia ilman yhteistä ohjelmaa, joka määrittäisi, missä ollaan, kun ollaan vasemmalla.

Euroopan laitavasemmiston puolueet hakevat liittolaisikseen usein kaikkein riistetyimmän yhteiskuntaluokan (koska muita liittolaisia ei ole tarjolla). Heitä ei löydy enää perinteisestä proletariaatista, joka oli Karl Marxin aikaan kurjimmassa asemassa ja jolla ei ollut muuta menetettävää kuin kahleensa. Uudet kurjat liittolaiset ovat maahanmuuttajia, laillisia ja laittomia. Vasemmistopuolueet ovat aidosti heidän puolellaan - mutta samalla on niiden ote kirpoamassa valtaväestön mielialoista. Monista entisistä kommunisteista on tullut äärioikeiston protestiäänestäjiä. Matka laidalta toiselle on yllättävän lyhyt.

Euroopan poliittisella kartalla tapahtuu polarisaatiota, ja kaksinapaisuus lisääntyy. On kaksi valtavirtaa: konservatiivit ja demarit (jotka ovat uusi keskusta). Demareita nimitetään monissa maissa sosialisteiksi, mutta se antaa heistä väärän kuvan. He ovat oikeasti sosialisteja.

Hallitusvallasta, joka antaa useissa maissa mahdollisuuden oppositiosta piittaamattomaan vallankäyttöön, kamppaillaan EU-maissa tasapäisesti. Usein ei ennalta tiedä, kumpi puoli voittaa. On kuitenkin varmaa, että aina voittavat joko konservatiivit tai demarit.

Demarit ovat lähempänä laitavasemmistoa kuin oikeisto. Monissa maissa on käynyt niin, että hallituskysy-

myksen noustua vaalikamppailun keskiöön laitavasemmiston äänestäjät ovat valinneet kahdesta päävaihtoehdosta pienemmän pahan ja äänestäneet hallitukseen demareita. Demarivalta on poliittisesti miellyttävämpää vaihtoehdottomuutta kuin oikeistovalta. Ääni on sillä tavalla siirtynyt pois laitavasemmiston puolueelta, joka on hyvä vaihtoehto, mutta vallankäytön näkökulmasta marginaalissa: oppositiossa. Laidalta ei pääse keskelle koukkaamalla demareiden yli, ja siksi demareilla on kässissään laitavasemmiston hallitusvallan avaimet.

Se, että Euroopan laitavasemmisto on hukannut uskottavuutensa oman vaihtoehdon puolustamisessa, on pantu merkille. Vaaleissa on viime vuosina kärsitty monia takaiskuja. Espanjassa hävittiin lähes puolet äänistä, Ruotsissa kolmannes, Portugalissa ja Italiassa neljännes sekä Saksassa ja Tanskassa lähes viidennes. Ranskassa vaaleanpunaiset hallituskommunistit saivat presidentinvaaleissa takkiinsa oikein kunnolla (3,4 %) samalla kun tulipunaiset trotskilaiset, jotka sanoivat olevansa 100 % vasemmalla, saivat presidenttiehdokkailleen yli 10 % äänistä. Ranskan parlamentissa heillä ei kuitenkaan ole yhtään edustajaa. Sellaiset asiat hoidetaan Ranskassa vaalijärjestelmän avulla.

Toki voitettukin on, Hollannissa ja Norjassa. Molemmissa näissä maissa on toimittu EU:n tai sen liittovaltiotumisen vastaisin tunnuksin.

Useissa maissa laitavasemmisto on menettänyt ääniä nukkuvien puolueelle, eritoten Saksassa ja Ruotsissa. Kun puoluepamput ovat haikailleet hallitusetujen perään, puolueet ovat luopuneet siitä periaatteellisuudesta, johon äänestäjät olivat vanhoina aikoina tottuneet. Kun ei ollut poliittista vaihtoehtoa, jäätiin vaalipäivänä kotiin.

Ilman laitavasemmiston valtaakin on Euroopassa saatu aikaan paljon hyvää. Kaikki, mitä EU:ssa on tehty, ei ole tehty väärin. EU ei ole mikään ilmestyskirjan peto tai vapaamuurareiden suurloosi.

Sitä sitten taas, että EU:n poliittista integraatiota syvennetään tekemällä siitä liittovaltio ja säätämällä sille

liittovaltion perustuslaki, en laske erilaisuuden ja moninaisuuden voitoksi enkä lue koko Euroopan rikkaudeksi.

Työstäni Euroopan parlamentin jäsenenä olen raportoinut vuosittain kirjoittamalla siitä kirjan. Vuorollaan ovat olleet esillä emutus, liittovaltioiminen ja natotus. Tällä kerralla raportoin siitä, mikä on tämän vuoden toinen keskeinen asia: tekevät EU:lle liittovaltion perustuslakia. Toinen on EU:n laajeneminen.

Sanon KYLLÄ Euroopalle, mutta liittovaltioon ja sen perustuslakiin on kantani EI.

Olen päättänyt, että olen aina demokratian puolella. Sen olen oppinut jäsenyydestäni Suomen Kommunistisessa Puolueessa, joka teki konkurssin. En tunne tarvetta kääntää takkia, mutta ei minun myöskään tarvitse antaa kaikesta periksi, ei varsinkaan demokratiasta, vaikka nykyinen puolueeni antaisikin. Mielestäni demokratia on vasemmistolaisuuden syvin olemus, ja pidän siitä kiinni. Olen siinä merkityksessä bernsteinilainen. Ja siinäkin, että liike on tärkeämpää kuin pysähdys.

Demokratiaan kuuluu enemmän vapautta kuin mitä vasemmisto on perinteisesti ollut ihmiselle antamaan. Ihminen ei ole pelkkä kansalainen eikä varsinkaan eurokansalainen, jonka pitäisi alistua uuden keskusvaltan tahtoon.

Koolle kutsutun EU:n perustuslain valmistelukunnan puheenjohtaja **Valéry Giscard d'Estaing** puhui konventin avajaisistunnossa niin kauniilla retoriikalla Euroopasta, että kannattaa siteerata hänen puhettaan:

Unelmoikaamme siis Euroopasta!

Kwitelkaamme rauhanomainen raja-aidoista vapautunut maanosa, jossa historialliset ja maantieteelliset ristiriidat on lopultakin sovittu ja jossa kaikki eurooppalaiset valtiot voivat yhdessä rakentaa tulevaisuuttaan kuljettuaan aiemmin eri teitä lännessä ja idässä.

Vapauteen ja mahdollisuuksiin perustuva alue, jossa kukin voi valita paikan, jossa opiskella, tehdä työtä, toteuttaa ideoitaan ja laajentaa sivistystään.

Alue, jolle on tunnusomaista se, että se onnistuu yhdistämään luovuuden elinvoiman, yhteisvastuun tarpeen sekä heikoimpien ja vähäosaisimpien suojelun.

Mutta myös alue, jossa kukoistavat erilaiset kulttuurit, jotka ovat sekä tietoisia alkujuuristaan että innokkaita käymään kulttuurivaihtoa uusien virikkeiden saamiseksi.

Ajatelkaamme myös Euroopan ääntä maailmassa. Yhtenäisyys takaa Euroopalle vaikutus- ja päätösvaltaa.

Jokainen tuntee oman kulttuurinsa rikkauden ja sen luomiskyvyn alati uudistuvan voiman. Eurooppa on lahjoittanut ihmiskunnalle järjen, humanismin ja vapauden ihanteet. Sen tehtävänä on välittää viestiä, jossa painotetaan maltillisuutta, yhteisesti hyväksyttäviä ratkaisuja ja palavaa sitoutumista rauhaan.

Kulttuurinen monimuotoisuus on Euroopan suvaitsevaisuuden tae.

Euroopan on myös kyettävä varmistamaan oma turvallisuutensa vaarojen luonteesta riippumatta.

Kuten näette, Euroopasta voi unelmoida!

Epäonnistuessamme kukin maa palaisi vapaakauden logiikkaan.

Kauniisti puhuu, tämä Giscard.

Hänen johdolla valmistellun EU:n ensimmäisen perustuslakiluonnoksen alussa sanotaan, että "Euroopan valtiot, jotka säilyttävät kansallisen identiteettinsä, sovittavat tiiviisti yhteen politiikkansa Euroopan tasolla ja käyttävät *liittovaltion tavoin* tiettyjä yhteisiä toimivaltuuksia".

Kansallisen identiteetin säilyttäminen liittovaltion oloissa ei ole vain oman tahdon asia.

Bryssel 26.11.2002

Esko Seppänen

Euroopan parlamentin jäsen

Euroopan yhtynyt vasemmisto/

Pohjoismaiden vihreä vasemmisto

Konventin kuulemisvaihe

Olen valmistelukuntalainen

On kutsuttu koolle ns. tulevaisuuskonventti. Se on EU:n perustuslain valmistelukunta.

Edustan siinä Euroopan parlamenttia. Olen ryhmäni Euroopan yhtyneen vasemmiston/Pohjoismaiden vihreän vasemmiston (GUE/NGL) varsinaisen edustajan **Sylvie-Yvonne Kaufmannin** varajäsen.

Asiasta olemme saksalaismepin kanssa eri linjoilla. Hän haluaa EU:sta saksalaismallisen *liittovaltion* ja sille perustuslain. Minä omasta puolestani haluan EU:n säilyvän itsenäisten valtioiden yhteenliittymänä eli *valtio-liittona* enkä pidä tarpeellisena säätää sille perustuslakia. Se tekisi siitä entistä selkeämmin liittovaltion. Olen valtioliittolainen erotukseksi liittovaltiolaisista.

Ollaan yleisesti sitä mieltä, ja minäkin olen, että EU:n perussopimukset muodostavat sellaisen 85 000 sivun säännösviidakon, että jos sinne joutuu, sieltä ei selviä eksymättä ulos. Säännökset ovat monimutkaisia ja epäselviä. Usein ne on kirjoitettu eri kielillä muotoon, jossa ne ovat tulleet kaikkien hyväksyttäväiksi. Ne voivat siis olla eri kielillä erilaisia, minkä lisäksi samat sanat eivät

aina merkitse samaa eri kielillä. Sopimusten yksinkertaistaminen ei ole helppoa, sillä mielipide-erot ovat edelleen olemassa. Itse asiassa niiden yksinkertaistaminen on vallan uusjakoa.

USA:n perustuslaki oli aluksi vain 4500 sanan mittainen, mutta se ei estänyt liittovaltion tulemista eikä keskusvallan monopolia yleisiin lakeihin, rahaan sekä sotaan ja rauhaan. Ratkaisevaa ei ole sanojen määrä vaan laatu.

Ei saa vastustaa EU:n perussopimusten uudistamista avoimuuden, selkeyden ja asianmukaisen vastuullisuuden lisäämiseksi. Tulollaan olevalla perustuslailla tavoitellaan kuitenkin muutakin kuin vain sopimusten selkeyttämistä.

Federalistit haluavat perustuslain, jolla vahvistetaan keskusvaltaa, militarisoidaan EU:ta, luodaan uusia keskusvallan riittejä, symboleita ja tunnusmerkkejä siinä hengessä kuin on määritelty EU:n lippu. Siinä on “sinistä taivasta vasten kahdentoista kultaisen tähden muodostama ympyrä, joka kuvastaa Euroopan kansojen yhteyttä. Tähtien lukumäärä on vakio: kaksitoista on täydellisyyden ja yhtenäisyyden symboli.” Federalistit haluavat avoimesti siirtää valtaa pois jopa omilta kotipuolueiltaan europuolueille, joille aletaan maksaa europuoluetukea. Jos toteutuu näiden puolueiden tahto, europarlamentin jäsenet valitaan ylikansallisilta listoilta, eivätkä EU-kansalaiset voi ottaa kantaa siihen, ketkä heitä edustavat ja mistä maista. Ylikansalliset lista-vaalit ovat nollademokratiaa.

Joka haluaa demokratiaa, ei voi kannattaa nyt tulossa olevaa perustuslakia. Tiedetään nimittäin, että siitä tulee liittovaltion luonteisen yhteisön perustuslaki. Sitä on syytä vastustaa siitä syystä, ettei ole olemassa eikä tulemassa EU:n ylikansallista demokratiaa. EU:hun tulee tällä menolla suurten jäsenmaiden keskusvalta.

On oltava aina demokratian puolella.

Esille nousee väistämättömästi kysymys pienistä ja suurista maista. Niiden tasa-arvon näkökulmasta on vaadittava laillisuuden toteutumista kaikessa päätöksen-

teossa. Poliitikka ei saa ohittaa juridiikkaa. Jotta pienessä maassa voidaan välttää alistaminen suurten maiden poliittisen mielivallan alaisuuteen, yhteisön kaikilla toimilla täytyy olla tiukka laillinen perusta. Muuten rاپautuu oikeusvaltio ylikansallisella tasolla (siinä muodossa kuin sitä on), ja laillisuus jää ylikansallisen politiikan jalkoihin. Epädemokraattista esivaltaa ei pidä kunnioittaa.

Valmisteilla olevan perustuslain sisältö antaa pienelle maalle huonomman oikeusturvan kuin nykyiset perussopimukset! Siksi on edettävä nykyisten perussopimusten uudistamisen eikä kokonaan uuden perustuslain säätämisen linjalla. Jotta kansalaisten tajunta pysyisi mukana, on edettävä pienin askelin.

Jos perustuslaki tulee ja siihen saa valmisteluvaiheessa esittää tarkistuksia, me haluamme yhdessä Sylvie-Yvonne Kaufmannin kanssa asettaa vallan haltijoille velvoitteen kehittää EU:ta *sosiaalisen unionin* suuntaan. Tärkeää pitää olla yritysten kilpailukyvyyn ohella kansalaisten hyvä sosiaalinen vointi. Tärkeää on myös solidaarisuus kanssaihmiä kohtaan. Pelkään, ettei se vielä vuosikymmeniin - ainakaan meidän maksajien puolelta - ulotu kanssaeurooppalaisiin, siis EU-laisiin, joita on pian 500 miljoonaa. Solidaarisuus perustuu yhteisöllisyyteen, jota EU ei tuota.

Liittovaltiohenkisyuden eli federalismin suhteen ei ole perinteisiä poliittisia rajalinjoja, jakoa oikeaan ja vasempaan. Oikeistossa ja vasemmistossa ollaan joko isojen tai pienten maiden edustajia, ja suhde liittovaltioon määrittyy sen mukaan. Pienen maan vasemmistossa pitäisi olla erityisen valppaita uuden vallanjaon suhteen. Pieniä ei saa sorsia.

Parlamenttiryhmäme valitsi konventtiin eri tavalla ajattelevat edustajat. Kaufmann on varsinainen jäsen, vaikka hänen edustamansa liittovaltiosuuntaus ei ole välttämättä ryhmässämme voitolla. Se voi olla, tai sitten ei. Joskus on parempi, ettei kaikkia asioita mitata tai selvitetä perin pohjin. Hän edustaa ryhmäämme parlamentin institutionaalisessa eli perussopimusten valio-

kunnassa, ja varsinaisen konventtijäsenen paikka tuli hänelle ikään kuin viran puolesta. Minut valittiin hänelle päällystakiksi. Olen siis varajäsen.

Kun EU:n huippukokouksessa Laekenissa päätettiin konventin koollekutsumisesta, julkilausemaan oli kirjoitettu, että varajäsenet voivat osallistua kokouksiin vain varsinaisten jäsenten poissa ollessa. Käytännössä on toisin. Noudatetaan sitä europarlamentin käytäntöä, jonka mukaan varajäsenillä on valiokunnissa samat oikeudet kuin varsinaisillakin jäsenillä. Varajäsenenä koen voivani osallistua konventin työhön täysipainoisesti, eritoten työryhmätyöhön.

On ollut yleisesti tiukka seula nimettäessä konventin jäseniä. Sen läpäisi vain puolen tusinaa sellaista varsinaista edustajaa, jotka eivät halua tehdä EU:sta nykyistä keskusjohtoisempaa liittovaltiota. EU on jo melkein liittovaltio. Kysymys on muodon kirjaamisesta perustuslain sisältöön.

Konventissa jäsenmaita ja jäsenhakijamaita edustaa 105 jäsentä, 88 miestä ja 17 naista. Varajäseniä on 102. Yhteensä meitä valmistelukuntalaisia on 207.

Tämä eliitti valmistelee perustuslakia EU:n ensimmäisen laajenemisvaiheen toteutuessa 430 000 000:lle ja Turkin tullessa mukaan 500 000 000:lle muulle EU-kansalaiselle.

Konventin loppuasiakirjasta päättävät 66 varsinaista jäsentä. Hakijamaiden edustajat, jotka on valittu konventtiin samojen perusteiden mukaan kuin vanhojen jäsenmaidan edustajat, menettävät konventin viimeisessä eli tärkeimmässä vaiheessa äänioikeutensa EU:n tulevaisuuteen.

Konventin työ halutaan päättää kesäkuussa 2003. Sen jälkeen silloinen puheenjohtajamaa Italia kutsuu koolle hallitusten välisen konferenssin (HVK) valmistelemaan konventin esityksen pohjalta uutta Rooman sopimusta. Vanha Rooman sopimus on se, jolla vuonna 1957 perustettiin *Euroopan talousyhteisö* (EEC). Kun EEC oli pelkkä talousyhteisö, EU:sta halutaan tehdä poliittinen yhteisö: liittovaltio.

Perustuslaki halutaan valmiiksi ennen vuoden 2004 kesäkuun europarlamenttivaalia. Eurovaalit, joissa Euroopan parlamentti saa uuden satsin federalisteja enemmistöksen, halutaan tulkita EU-kansalaisten kannanotoksi poliittisen liiton puolesta. Se, että federalistinen hegemonia jatkuu europarlamentissa, on ennalta selvää. Puolueet ovat federalistisempia kuin kansalaiset. Kun lähes kaikissa muissa EU-maissa on puhdas listavaali, joka antaa puolueille monopolin valita meppinsä, eurovaalit tuottavat aina vaalijärjestelmän myötävaikutuksella hegemonian liittovaltiomielisille.

Vaalijärjestelmästä johtuen tiedetään jo useita kausia ennen europarlamentin vaalia 70-80 % niiden henkilöiden nimistä, jotka vaaleissa valitaan mepeiksi. Että sellaista demokratiaa.

Mitä isompi on valtakunnan koko, sitä vähemmän on tilaa demokratialle.

Onkin kysyttävä, onko demokratia mahdollista kokonaisen maanosan tasolla niin erilaisissa oloissa kuin on Eurooppa? Kuuluuko demokratia vain pieniin yksiköihin (= pieniin kansallisvaltioihin)? Jos kuuluu, omasta demokratiastamme ei kannata luopua mikään ylikansallinen ei-demokratian hyväksi.

Vain Intiassa on liittovaltion vapaissa vaaleissa vielä enemmän äänestäjiä kuin olisi tulevassa Suur-Euroopassa. Maata hallitaan ylhäältä alas, koska muuten ei liittovaltio pysy koossa. Sikäläistä hallinnoimisen tapaa monet intialaiset demokraatit pitävät hindufasismina, eivätkä he suosittelle sellaista liittovaltiota muille. Demokratiaa ei ole pelkkä äänioikeus.

EU = neuvostojen valta plus keskusvallan vahvistaminen

Perustuslaki määrittää valtion poliittisen olemuksen. Se antaa kansakunnille ja kansalaisille avaimen yhteisönsä itsetuntemukseen. Sen kautta kansalainen kuuluu joukkoon, jonka tunnusmerkki on yhteinen kansalaisuus.

Se, että EU:lle säädetään perustuslaki, ei ole hyvä tai paha asia. Se, millainen siitä tulee, sen sijaan voi olla.

Perustuslaki säädetään yleensä toisella tavalla, perusteellisemmin, kuin muut lait. Niin tehdään myös EU:ssa. Valmistelun kohteena on virallisesti *perustuslaillinen sopimus*, mutta arkikielellä puhutaan *perustuslaista*. Tulevaisuuskonventti on käytännössä *perustuslakikonventti*. Valmistellaan supersopimusta, jolla siirretään historian romukoppaan kaikki vanhat EU-sopimukset.

Kun kaikille lukijoille ei varmaankaan ole täysin selvää, mikä on eri elinten paikka EU:n instituutioiden perheessä, lienee paikallaan käydä lyhyesti läpi ne EU:n eri elimet, joiden nimet esiintyvät tulevassa tekstissä tämän tästä.

Olen *Euroopan Parlamentin* jäsen. Nimi on harhaanjohtava. Se ei ole Euroopan vaan EU:n parlamentti. Itse asiassa ei se ole oikea parlamenttikaan, sillä se ei voi tehdä lakialoitteita eikä päättää yhdestäkään laista itsenäisesti. Oikeat parlamentit ovat lainsäädäntöelimiä.

EU:n varsinainen lainsäädäntöelin on *neuvosto*. Jäsenmaiden ministerit kokoontuvat neuvostoihin suljetujen ovien taakse, eikä EU:ssa säädetä lakeja avoimesti ja julkisesti niin kuin sen jäsenmaiden parlamenteissa.

Neuvoston äänestyksissä voittaneen ehdotuksen on saatava taakseen *määräenemmistö*, jos asia kuuluu sillä tavalla päätettäviin asioihin (joita on yhä enemmän ja enemmän). Silloin ei äänestetä maa ja ääni-periaatteen mukaan vaan kullekin maalle jaettujen äänimäärien mukaan. Isoilla mailla on enemmän ääniä kuin pienillä.

Nissan sopimuksessa äänimäärät jaettiin uudelleen. Sen lisäksi määräenemmistöön ruvettiin vaatimaan kahdenkertainen enemmistö: enemmistö äänistä ja enemmistö asukasluvusta. Asukaslukuun perustuen kolmella isolla maalla yhdessä on uusi veto-oikeus, jota taas pienillä mailla ei ole edes kaikki yhdessä.

Euroopan parlamentilla on rajoitetussa määrässä asioita yhteistä lainsäädäntövaltaa neuvostojen kanssa. *Yhteispäätösmenettely* on sitä, ettei EU-laki tule voimaan,

jos se ei saa taakseen neuvoston hyväksynnän ohella parlamentin enemmistöä. EU:n liittovaltioimiseen kuuluu ylikansallisten yhteispäätösmenettelyasioiden lisääminen neuvostojen vallan kustannuksella.

Usein nimi "neuvosto" aiheuttaa sekaannusta. Euroopassa on nimittäin kolme sellaista neuvostoa, jotka menevät asiaa harrastamattomilta helposti sekaisin.

Ovat nämä EU:n ministerineuvostot, joista käytetään yksinkertaisuuden vuoksi nimeä *neuvosto*. Niitä on yhdeksän erilaista kokoonpanoa asiasta riippuen, ja samassa neuvostossa voi olla useitakin saman maan ministereitä edustamassa maataan ja päättämässä EU:n laeista.

Kun neuvosto kokoontuu valtionpäämiesten tasolla, siitä käytetään nimitystä *Eurooppa-neuvosto*. Maita edustavat silloin pääministerit, joiden ohella Ranskasta ja Suomesta saattavat olla mukana myös presidentit. Eurooppa-neuvosto on jäsenmaiden huippukokous.

Sitten on vielä kaikkien Euroopan maiden yhteiselin *Euroopan neuvosto*, jolla ei ole mitään tekemistä EU:n kanssa (paitsi että EU-maat ovat myös sen jäseniä). Se on yleiseurooppalainen instituutio, johon kuuluu ihmisoikeustuomioistuimien Strasbourgissa ja jonka parlamentaarinen yleiskokous kokoontuu neljä kertaa vuodessa niin ikään Strasbourgissa.

Se erilaisista neuvostoista.

Komissiolla on monopoli EU-lakialoitteisiin sekä kaikinainen toimeenpanovalta. Komissio on virkamiehistö eli *euokratia*. Sen työn organisoivat komissaarit. Heistä liittovaltiolaiset haluavat tehdä EU:lle poliittisen hallituksen, jonka olisi nautittava europarlamentin luottamusta, kun taas valtioliittolaiset pitävät heitä vain johtavina virkamiehinä. Belgia pitää heitä diplomaatteina ja antaa heille diplomaattiedut passeineen ja kaikkinaisine verovapauksineen.

Euroopan parlamentti myöntää - ja voi olla myöntämättä - komissiolle vastuuvapauden kunkin vuoden tulleista. Siltä osin komissaarit ovat EU:n kamreereita.

Sitten on tämä *konventti*.

Se on yhtä ainoaa tehtävää eli EU:n perustuslain sää-
tämistä varten koolle kutsuttu valmistelukunta. Sillä ei
ole muuta valtaa kuin laatia perustuslakiluonnos, joka
menee hallitusten välisen konferenssin (HVK) käsitte-
lyyn. Myös mainittu HVK on tiettyä tarkoitusta varten
koolle kutsuttava tilapäinen elin. Sen työtapana on kokous-
telu, jota jatkuu ehkä puolisen vuotta. Jäsenmaat lä-
hettävät valmistelukokouksiin hallitusten virkamiehiä
neuvottelemaan kulloinkin esillä olevasta asiasta. Myös-
kään HVK:lla ei ole muuta valtaa kuin valmisteluvallta.
Sen lopputulos on hyväksyttävä jokaisen jäsenmaan
parlamentissa. EU:n perussopimusten muuttamiseen -
ja perustuslakiinkin - jokaisella jäsenmaalla on veto-oi-
keus.

Perustuslakiprosessi kulkee nyt niin, että ensin on
konventti, sitten on HVK ja lopuksi tulee jäsenmaiden
käsitteily. Kansallisille parlamenteille jää luvun käteen eli
ne asetetaan ota tai jätä-tilanteeseen. Jos halutaan vai-
kuttaa sisältöön, se on tehtävä konventissa tai HVK:ssa.

Konventissa Eurooppa-kansalaisille tuotetaan sellaista
uutta keinotekoisia itseyttä, jota nämä eivät ole välttä-
mättä huomanneet itse haluta. Jotta syntyisi uusi euro-
identiteetti, keskusvallan uusilta alamaisilta, jotka ovat
kansallisvaltioiden täysivaltaisia kansalaisia, pitää riis-
ua kansallinen identiteetti.

Perustuslailla on pysyvä vaikutus sen avulla alistet-
tavien ihmisten elämään. Jotta se saisi yleisen hyväk-
syttävyyden (legitimiteetin), mahdollisimman monien on
koettava tulevansa edustetuksi sen säätämisen eri vai-
heissa.

Koolla oleva perustuslakikonventti on epäedustava.
Siinä on liittovaltion kannattajien eli federalistien täys-
hegemonia. Kun heillä on yliedustus, kansallisvaltioi-
den demokratian puolustajilla ei ole asianmukaista edus-
tusta. Perustuslain kohteena on puolen miljardin ihmi-
sen joukko, ja sen sisällä kaikkien - tai edes riittävän
monien - on vaikea samaistua liittovaltion perustajaisi-
en eli tässä tapauksessa muutaman kymmenen euro-
konservatiivin ja -demarin tahtoon.

Näyttäisi olevan poliittisesti mahdoton tehtävä rajoittaa perustuslailla tulevan keskusvallan valtaoikeuksia tai luetella jäsenmaiden toimivallat. Jäsenmaat eivät päässe yksimielisyyteen eri tasojen tehtäväluetteloista, vaan toimivaltajako jäänee sopimusten tulkinnan varaan. Se antaa valtaa *EY-tuomioistuimen* federalistisille tuomareille, jotka ovat tulkinnoillaan vieneet perussopimuksia liittovaltion ja keskusvallan vahvistumisen suuntaan. EY-tuomarit - samoin kuin tilintarkastajat eli tilintarkastustuomioistuimen tuomarit - on valittu poliittisin perustein, eivätkä he ole riippumaton perustuslakituomioistuin.

Hyvä perustuslaki on sellainen, jossa tulkitsijoille jää mahdollisimman vähän valtaa.

EU:n perustuslakiluonnoksesta ei tule keskusvallan rajoittamiseen tähtäävää vapauskirjaa, vaan sillä vahvistetaan liittovaltion rakenteita ja voimaa. Jäsenmaat menettävät täysivaltaisuuttaan. Vaikka niille jää itsehallinto, niille ei jää itsenäisyyttä. Epämääräisiksi jäävien säännösten takia uutta liittovaltiota hallitaan isojen maiden poliittisella konsensuksella.

Kun liittovaltiolaiset tekevät kaikista suomalaisista EU-laisia, vastuu kansakunnan kohtalosta siirtyy maan rajojen ulkopuolelle. Ylikansallisessa päätöksenteossa pienten maiden edustajien on vaikea päästä todelliseen sisäpiiriin. Valtaa ei jaeta.

Oman yhteisöllisen (mutta ei aina kansallisen) itse-tuntemuksen säilyminen ja *identiteettiturva* ovat monille ihmisille tärkeitä oman elämän rakennuspuita. Monilla identiteetti kiinnittyy kansallisvaltioon. Suomalaisille monet läheiset ihmiset ovat toisia suomalaisia, ja suomalaisiksi meidät on muokannut muun muassa kiel, kulttuuri ja historia. Tärkeä voi olla äidinkielen ohella isänmaa ja isänmaallisuuden tunne - mitä se sitten onkin. Hyvä suomalainen voi olla myös etnisesti erilainen.

Uskontokin - meidän tapauksessamme luterilaisuus - määrittää suomalaisuutta. Kristinuskon eräät suuntaukset ovat pyhittäneet kapitalistisen rationaalisuuden:

kaikki keinot omaisuuden kartuttamiseksi ovat sallittuja. Luther erotti hengellisen ja maallisen regimentin ja vaati kirkon alistamista maallisissa asioissa valtion valtaan. Hän ei pitänyt kansaa valtiovallan lähteenä (vaan Jumalaa). Kehottamalla uskovaisia alistumaan maallisen esivallan valtaan (niin kuin taisi kehottaa juutalainen Jeesuskin), Luther loi pohjan sille, että maallisissa asioissa on maallinen etiikka eikä sitä korkeampi hengellinen moraalii. Ahneuden eettisiä rajoja pitää kunnioittaa vain sunnuntaisin. On mahdollista riistää, olla kova kapitalisti ja olla samaan aikaan myös hyvä uskova. vainen.

Islam on esimerkki sellaisesta uskonnollisesta yhteisöllisyydestä, jossa perustuslaki on kuolleen profetaan ulkoa antama, eikä sitä voi muuttaa. Valtaa on lain tulkinta, ja perustuslakituomariston muodostaa hengellinen papisto. Se on joissakin maissa ottanut vallan myös maallisissa asioissa, mutta useissa islamilaisissa maissa hallitsevat maalliset diktaattorit. Uskonnolliset lait eivät edusta demokratiaa, mutta ehkä sitä ei näissä maissa osata kaivatakaan. Ehkä koko demokratia-ajattelu on ominaista vain niille maille, joissa vallassa on maallinen papisto eli porvaristo. Ehkä demokratia on vain joutilaisuudesta kärsimään joutuneiden vanhojen kreikkalaisten filosofiaa, jota ei ole lainkaan tarkoitettu niille, jotka ovat orjia tai tekevät työtä.

Demokratiaa ja uskontoa ei pidä asettaa vastakkain. Islamilaisiinkin maihin on kuviteltavissa demokraattinen maallinen valta. Siitä ei vain ole paljon näyttöä.

Valtio ja vapaus

Hyvässä perustuslaissa turvataan jokaiselle ihmisoikeudet. Siihen ei saa kirjoittaa niiden rajoituksia. Siinä annetaan vallalle oikeuksia ja työkaluja toimia sosiaalisesti turvallisen yhteiskunnan puolesta. Siinä asetetaan kaikki kansalaiset tasa-arvoiseen asemaan, ja nykykäsityksessä yhteiskunnassa se merkitsee myös tasa-arvoa tiedon saannin suhteen. Tavoitteena pitää olla jokaisen

ihmisen hyvä sosiaalinen vointi sekä jokaisen kansalaisen hyvä toimintakyky oman elämänsä hallintaan.

On tärkeää sanoa ”jokaisen” eikä ”kaikkien”. Kaikki eivät ole kukaan.

Sitä, miltä ihmisestä tuntuu, ei voida kirjoittaa EU:n perustuslakiin. Siihen kirjoitetaan vain jotain yleistä ja ylevää; jotain, mikä ei tuota joukkoon kuulumisen tunnetta. Jos joukko on puoli miljardia ihmistä, siihen hukkoo.

Kun on vaadittu EU:n liittymistä *Euroopan ihmisoikeuksien yleissopimukseen* (mitä varten EU:n sanotaan tarvitsevan oman oikeushenkilöllisyyden), se ei lisäisi EU-kansalaisten niitä vapauksia ja oikeuksia, joita heillä jo on kansallisvaltion kansalaisuuden perusteella.

Jos tapahtuu rikkomuksia, kansalainen voi tehdä valtiostaan valituksen Strasbourgin *Euroopan ihmisoikeustuomioistuimeen*. Kanteen nostaminen on halpaa.

Ihmisoikeudet tai kansalaisoikeudet ja -vapaudet on määritelty yleisissä kansainvälisissä julistuksissa, jotka kaikki EU:n jäsenmaat ovat hyväksyneet. Sen kautta, että ne kirjataan EU:n perustuslakiin, ei synny muuta lisäarvoa kuin että EU voidaan haastaa niiden rikkomisesta Luxemburgin *EY-tuomioistuimeen*.

Luxemburgin tuomioistuin on poliittinen oikeusistuin. Sen tuomarit on valittu poliittisin perustein. Oikeuden saaminen sitä kautta on tavattoman kallista, eikä köyhien kannata vaivautua. Jos tälle poliittiselle tuomioistuimelle annetaan valtaa päättää ihmisoikeuksien tulokinnasta, päätökset tehdään mielivaltaisemmin perustein kuin Strasbourgissa. Se ei ole silloin edistysaskel kansalaisten perusoikeuksien turvaamisessa. Itse asiassa se tuottaa ihmisoikeuksien tulokinnalle kaksoisstandardit: ovat yleiset standardit Strasbourgissa ja EU:n omat Luxemburgissa.

Sitä halutaankin?

Jos perustuslakiin kirjattaisiin kansalaisille lisää vastarintaoikeuksia ja parempia vähemmistösuojia, se antaisi heille enemmän oikeuksia kuin heillä tänään on. Eletään kuitenkin aikaa, jolloin kansalaisten oikeuksien

sijasta vahvistetaan keskusvaltaa, joka vaatii entistä kärsimättömämmin tottelua ja jonka kynnys käyttää kurinpidollista väkivaltaa on alenemassa.

On erilaisia vapauskäsitteitä. Eri ihmisillä on erilainen kyky toimia ja käyttää hyväksi vapautta. Vapaus ei ole sama asia kuin tasa-arvo tai oikeudenmukaisuus.

Kun puhutaan *negatiivisesta vapaudesta*, sitä on, ettei yksilön vapaalle toiminnalle aseta rajoja, ettei edes rauhan ja järjestyksen turvaamiseksi rajoiteta yksilön vapauksia ja ettei yksilölle aseteta sosiaalisia velvollisuuksia muita kohtaan.

Liberalismissa ei valtiovallan haluta rajoittavan kenenkään vapautta enemmän kuin on välttämätöntä.

Pohjoismainen hyvinvointivaltio, joka tuottaa kansalaisille perusturvaa, on ristiriidassa liberalistisen valtiokäsityksen kanssa. Julkisen vallan toimin tuotetaan enemmän tasa-arvoa kuin syntyy itsestään ihmisten vapaan toiminnan pohjalta. Tuotetaan myös tasa-arvoa, jolle on ominaista se, että kaikkien vapauksia rajoitetaan samojen perusteiden mukaan.

Se, ettei valtiolla saa olla taloudessa mitään roolia, on markkinafundamentalismia.

Sitä muistuttaa *uusliberalismi*, joka on taloudellista vapautta (= julkisen vallan puuttumattomuutta talouteen). Se on sääntelyn purkamista, valtion omaisuuden ja tehtävien yksityistämistä sekä talouden rakenteiden arvopaperistamista, pörssittämistä ja keinottelua, kaiken kaupallistamista. Se on markkinoiden manipulointia, tilinpäätösten väärentämistä ja tilintarkastajien kieroutta. Jos valtio ei suojele markkinoita monopoleilta ja keplottelijoilta, kukaan ei suojele. Jo Adam Smith halusi valtion puolustavan kilpailun vapautta. On edelleenkin niin, että kun kaksi tai kolme kapitalistia kohtaa, aletaan heti puhua kilpailun rajoittamisesta.

Uusliberalismi ei ole sellaista liberalismia, jossa ihan teena on jokaisen ihmisen vapaus. Se on markkinoiden mielivaltaa ja despotismia, ja siltä osin *omistajille kuuluu kaikki-kapitalismi* on ihan eri asia kuin demokratia. Siinä markkinavoimille, jotka ovat kapitalistisen logii-

kan toimeenpanijoita, annetaan vapaus järjestää taloudellinen toiminta ja sen valvonta haluamallaan tavalla.

Voidaan erottaa liberalismi ja libertarismi. *Libertarismi* on liberalismiin äärisuunta. Se on liberalismia sekä taloudessa että politiikassa.

Kun ei voida saada sekä liberalismia että demokrati-aa, pitää päättää, kumpaa halutaan. Se, että on rajatonta vapautta mutta ei demokrati-aa, rajoittaa enemmistön vapautta.

Demokrati-aa ei saa sitoa mihinkään oppiin tai ismiin, ei varsinkaan liberalismiin. Se on ihan eri asia kuin valtion roolin minimoiminen. Siinä kansalaisille asetetaan vastuuta ja häneltä vaaditaan suvaitsevaisuutta ja solidaarisuutta kanssaihmissä kohtaan.

Positiivinen vapaus on sitä, että turvataan yksilölle mahdollisuus toteuttaa sitä, mihin hän on negatiivisesti vapaa. Siinä on kysymys yksilön todellisesta - eikä näennäisestä - mahdollisuudesta ja kyvystä toimia siten kuin häntä ei ole estetty toimimasta. Tarvitaan valti-ovallan apua ja tukea, jotta jokainen yksilö voisi toteuttaa kykijään ja käyttää vapauttaan.

Kun puhutaan perusoikeuksista, valtioille asetetaan tiettyjä velvollisuuksia. EU:sta tehdään perusoikeuskirjassa oikeuksien jakaja, mutta sillä ei ole edellytyksiä turvata jakoon panemiaan oikeuksia. Silloin se ei lisää kansalaisten positiivista vapautta.

Valtio voi olla köyhän ihmisen ystävä, mutta se voi alistaa voimallaan. Suhteessa suuryrityksiin se on menettänyt itsenäisyytensä. Valtion alasajo luo uutta tilaa markkinavoimille, mutta se ei lisää yhteiskuntaan positiivista vapautta.

Kaikenlaiselle vapaudelle asettavat objektiivisia rajoja luonto ja subjektiivisia yhteiskunta. Yhteiskuntaan kuuluvat myös sosiaaliset velvollisuudet toisia kohtaan. Demokrati-aaan kuuluvat vapauden rajoitukset yhteisen edun nimissä.

Poliittinen demokrati-aa on poliittisen vallankäytön ja sen valvonnan järjestämistä. Edustuksellinen poliittinen demokrati-aa on pyrkimystä tehdä vallanpitäjien toimet

riippuvaisiksi vallan kohteena olevien ihmisten tahdosta.

Kaikki vapaus menetetään harvoin yhdellä kertaa. Menetys alkaa viattomista uudelleenjärjestelyistä, ja EU:n tapauksessa se saattaa alkaa perustussopimusten ”yksinkertaistamisesta”, jos heikennetään kansallisvaltioiden demokratiaa.

Perustuslaista on tulolla sillä tavalla uusliberalistinen, että siinä ei aseteta kyseenalaiseksi markkinoiden ylivaltaa politiikkaan. Vaikka sanottaisiin, että tarkoituksena on monimutkaisten sopimusten yksinkertaistaminen ”niin että lukiolainenkin voi ne ymmärtää”, kysymys asettuu myös niin, että samalla määritellään vapauden rajat: määritetään se, kuinka alistainen kansalainen on uudelle keskusvallalle.

Byrokration - ja EU:n tapauksessa eurokration - tehtävänä on tuottaa keskusvallan kansallista sisäänajoa varten uutta ylikansallista yhteenkuuluvuuden ja euroyhteisöllisyyden tunnetta. Valta levittää euron merkkejä ja muita tunnuksia julkisiin tiloihin. Vallalle pitää kumartaa ja sen edessä pitää nousta ylös. Ovat yhteiset passit, liput, symbolit, kuvat ja liittovaltioisien muistopäivät, ennen pitkää varmaankin myös univormut. Tarvittaessa löydetään yhteinen vihollinen idästä tai etelästä.

Valmisteilla olevassa perustuslakiluonnoksessa hallitseva poliittinen retoriikka kirjoitetaan osaksi yleistä hallintojärjestelmää. Siihen kirjataan vallitseva talousjärjestelmä KAPITALismi uusissa uusliberalismin vaatteissaan, ja siltä osin hedelmällinen tarkastelukulma saattaa silloin olla Imperiumi siinä merkityksessä kuin sen käsittävät herrat Hardt ja Negri. Asiaan palataan kirjassa sivulla 86.

Eletään kuolleiden ideologioiden aikaa, jolle on tunnusomaista politiikan epäpolitisoituminen. Valta on markkinoiden näkymättömällä kädellä, ja sen käytössä sitä avustavat markkinavoimien näkymättömät jalat. Valtion rooli halutaan supistaa väkivaltamonopoliksi sekä kansantalouden tilinpito- ja tilastotoimistoksi, mutta sitä

tarvitaan myös puolustamaan kapitalistien yhteisiä etuja. EU:ssa siihen tarkoitukseen tarvitaan kapitalistienkin mielestä yhteisömetodi ja komissaarien valta.

On kysyttävä, tulee ko liittovaltion perustuslaista väline jonkun asian tai opin edistämiseksi vai tulee ko siitä vapaiden ihmisten vapaan yhteiskunnallisen toiminnan institutionaaliset kahleet. Saattaa olla, että tulee kahleet. Perustuslain laatimisprosessi ainakin on puhdas vallan uusjako-projekti. Konventti on puhdistettu poliittisista sisällöistä ja siellä puhutaan vain rakenteista. Se on muodon ylivaltaa sisältöön.

On vaara, että sillä tavalla murennetaan kokemuksen hyväksi osoittamat kansalliset elämäntavat ja katkotaan historian kuluessa syntyneet sosiaaliset siteet.

Kun järjestelmä edustaa voimaa ja valtaa, vapaiden kansalaisliikkeiden on edustettava vastavoimaa ja vastavaltaa. Puolueista ei siihen enää ole. Ne ovat poliittisia kirkkoja valtiossa, kirkkoja keskellä Eurooppa-kylää.

Kansalaisjärjestöt edustavat usein niitä kansalaisia, jotka eivät usko valtion valtaan. Niiden voima on siinä, että ne puhuvat moraalisisella päätöksellä. Niiden näkökulmasta valtiovalta saattaa edustaa vierasta luokkaa tai sen koetaan alistavan vapaita kansalaisia aseenaan ja monopoliinaan väkivaltakoneisto.

Liittovaltio ja perustuslaki saattavat edistää suoran demokratian ja kansalaisyhteiskunnan murenemistä. Valta karkaa niin kauas, että saattaa tuntua hyödyttömältä ja turhauttavalta vastustaa sitä.

Perustuslaista Nizza-yhteensopiva

Euroopan unionissa tärkeimmät lainsäädännölliset päätökset tehdään suljettujen ovien takana

On monenlaisia suljettuja ovia.

On arvioitu, että 70 % uudesta lainsäädännöstä valmistuu virkamiesten työryhmissä, että 15 % uusista laeista saa lopullisen muotonsa jäsenmaiden suurlähettiläiden Coreper-kokouksissa ja että vain 15 % laeista

päätetään ministereiden neuvostoissa. Kaikkiin niihin ovat suljetut ovet.

Kapeinta demokratian lajia, itse asiassa ei-demokratiaa, edustavat EU:n huippukokoukset, joissa valtioiden johtajat sopivat asioista ilman kansojensa valtuutusta. Hekin kokoontuvat aina suljettujen ovien takana.

Kun sanotaan, että Nizzan huippukokous ”epäonnistui”, ainakaan Saksan ja muiden isojen maiden näkökulmasta ei niin käynyt. Päin vastoin, Nizza oli niille uuden ajan alku EU:ssa.

Joulukuun puolivälissä 2000, yhden aamuyön pimeinä tunteina, tehtiin sopimus, jonka yksityiskohdat selvisivät kokouksen osanottajille tarkalleen vasta helmikuussa 2001. Nizza oli isojen maiden vallankaappaus.

Vallan uusjakoa perusteltiin unionin laajenemisella. Kun yhteisöön oli hakenut 13 uutta jäsenmaata, valtasuhteet oli pantava uusiksi. Jos toimitaan vanhoilla säännöillä, saattaa syntyä tilanne, jossa (pienen) maiden lukumääräinen enemmistö äänestää isojen maiden vähemmistön kannan kumoon. Se piti estää. Se estettiin Nizzan sopimuksella. Isot maat eivät ottaneet demokratian riskiä.

Erityisen suuri merkitys on *uudella veto-oikeudella*, joka perustuu maiden väkilukuun. Sillä tavalla kolmen suuren (tai Saksan, yhden suuren ja yhden pienen) jäsenmaan edustajat voivat yhdessä estää minkä tahansa määräenemmistö päätöksen synnyn. Ei kannata edes ehdottaa sellaista, minkä toteutumisen isot maat voivat estää veto-oikeudella. Se, ettei edes ehdoteta, auttaa juoksettamaan niiden tahdon EU:n läpi.

Nizzan sopimus hyväksyttiin Suomen eduskunnassa äänin 170-9. Demareissa tai vasemmistoliitossa ei ollut yhtään kansanedustaja, joka olisi äänestänyt sitä vastaan ja joka olisi puolustanut pienten maiden vallan säilyttämistä. Kansallinen demokratia ei näytä kiinnostavan eduskuntaa eikä Suomen vasemmistoa. On tärkeämpiä asioita, mutta aika hyvin on onnistuttu salaamaan se, mitä ne ovat.

Eduskunta näyttää oppineen uuden esivallan alaisuuteen tavalla, jonka Martti Luther on meille opettanut: esivallan tahto, olkoon se tässä tapauksessa EU:n tahto, on tärkeämpi kuin kansan tahto. Äänestäjät ovat vielä kansaa eivätkä esivaltaa.

Nizzan sopimuksen hyväksymisen välttämättömyyttä perusteltiin EU:n laajenemisella. Se oli tekosyy. Kaikki uudet liittymissopimukset hyväksytään jokaisen jäsenen parlamentissa, ja niihin voidaan kirjoittaa tarpeelliset liittymisehdot ilman että sitä varten olisi ollut pakko hyväksyä Nizzan sopimus. Ei kuitenkaan saanut sanoa ääneen, että laajenemiselle oli liittymissopimusvaihtoehto. Suurille maille oli tärkeää saada hyväksytyksi Nizza, ja siihen tarkoitukseen oli laajeneminen sopiva savuverho. Se palveli myös Irlannin uuden kansanäänestyksen asiaa: KYLLÄ-puoli juoksutti hakijamaiden korkeita edustajia Irlannissa anelemassa irlantilaisia äänestämään Nizzan sopimuksen puolesta, jotta laajeneminen toteutuisi suunnitellulla - eli isojen maiden suunnittelemana - tavalla.

EU:n perustuslaista tulee Nizza-yhteensopiva. Jos siitä ei tule, sitä ei tule. Suuret maat eivät enää koskaan luovu siitä, mitä ne saivat Nizzassa. Kun niiden valta kirjataan perustuslakiin, sitä on entistä vaikeampi kumota.

Yhteisömetodi ja oman maan sisäiset asiat

Perustuslaissa otetaan kantaa EU:n tehtäviin ja toimivaltaan.

Kun aletaan päättää yhteisistä asioista yhteisöllisesti eli ylikansallisesti, rajoitetaan jäsenvaltioiden toimivaltaa omissa asioissaan. Kamppailua käydään siitä, mitkä ovat yhteisiä asioita.

Liittovaltiossa, joissa päätöksiä tehdään asukasluvun perusteella ja joissa (osa)valtioilla ei ole veto-oikeutta, suurille maille annettava lisävalta on pois jostakin muualta. Se on pois pienten jäsenmaiden demokraattisilta päätöksentekoeleimiltä. Kansallinen itsenäisyys on va-

pautta keskusvallasta ja ylikansallisesta päätöksenteosta.

Yhteisöllinen päätöksenteko on sitä, että päätetään enemmistöllä ja että vähemmistön on tyytyminen enemmistön tahtoon. Se on demokraattista sentralismia, joka näyttää demokratialta, mutta ei sitä ole. Kansojen yhteisössä eivät päde samat demokratian säännöt kuin kansallisissa yhteisöissä. Demokratia ei ole pelkkää matematiikkaa.

EU:ssa tehdään valintaa kahden vaihtoehdon välillä. On valittava, kehitetäänkö unionia yhteisömetodilla vaiko hallitusten välisellä metodilla.

Yhteisömetodi on sitä, että päätökset EU:n tulevaisuudesta tehdään EU:n elimissä. Siihen kuuluu komission vahva asema (lakialoitemonopoleineen), europarlamentin ylikansallinen valta sekä EY-tuomioistuimen tulkintaoikeus epämääräisesti kirjoitettuihin asetuksiin, direktiiveihin ja muihin päätöksiin.

Yhteisömetodia on kutsuttu *Monnet-metodiksi*. Konjakilla rikastunut **Jean Monnet** sanoi puoli vuosisataa sitten, että EU:n ei pidä asettaa itselleen tavoitteita vaan että sen tulee ratkaista eteen tulevat ongelmat sitä mukaan kuin niitä esiintyy. Kun kuljetaan, vaikka välillä vähän hitaamminkin, aina samaan suuntaan, saavutaan lopulta perille.

Hallitusten välinen metodi on jäsenvaltioiden valtaa. Se ei ole ylikansallista valtaa. Se on sitä, että tärkeimmät päätökset on aina hyväksyttävä jäsenmaissa. Hallituksilla, joiden on nautittava kotiparlamenttien luottamusta, on veto-oikeus "pahaan". Viime vuosiin saakka pienet maat ovat voineet luottaa tähän metodiin itsenäisyytensä turvana.

Pienen maan näkökulmasta veto-oikeus isoihin asioihin on kuitenkin ollut vain sängen teoreettinen mahdollisuus. Sen osoitti Irlannin tapaus. Muut maat kävelivät Irlannin kansanäänestyksen "väärän" tuloksen yli ja painostivat Irlannin äänestämään uudelleen Nizzan sopimuksesta. Myös Tanskalle tehtiin samalla tavalla Maastrichtin sopimuksen osalta. Näyttää siis siltä, että

pienen maan on äänestettävä niin monta kertaa, että se oppii itse olemaan ruodussa.

Jos pienet maat alkavat yhdessä hankaliksi, on ennakoitavissa, mitä tapahtuu.

Suuret maat muodostavan etujoukon eli *avantgarden* ja alkavat toimia niin kuin hankalia ei olisikaan. Sillä tavalla toteutettiin liittovaltion raha. Eräiden jäsenmaiden jääminen *Eurolandian* yhteisen rahapolitiikan ulkopuolelle ei estänyt sen tuloa. Kun ulkopuolelle jäi myös Iso-Britannia eli yksi suurista, painostus Ruotsia ja Tanskaa kohtaan ei ollut kohtuutonta. Kun Nato-yhteensopivan puolustuspolitiikan ulkopuolelle ei jää yhtään suurta, siitä tulee raaempi yhteisöllistämisen kohde kuin oli raha.

Täydestä samanmielisyydestä on EU:ssa laillisia poikkeamismahdollisuuksia.

Säännöksissä on mahdollisuus *rakentavaan pidättäytymiseen*. Se on sitä, että erimieliset eivät käytä veto-oikeuttaan niissä asioissa, joissa se vielä on.

On myös *tiivistettyä (voimistettua) yhteistyötä* (enhanced cooperation), jossa jonkun maaryhmän sallitaan sekä puhuvan EU:n nimissä että muodostavan sen sisään omia rakenteitaan, joissa kaikki maat eivät ole edustettuina. Sellaista on jo EMU-yhteistyö, mutta varsinaisesti tämä avantgarde-järjestyksen muoto kirjattiin pykäliin yhteistä puolustuspolitiikkaa varten.

On sallittua - ja kuuluu demokratiaan - se, että maat ovat vapaita tekemään yhteistoimintaa kenen kanssa tahtovat. Demokratiaa ei sen sijaan ole se, että EU:hun liityttäessä annettiin ymmärtää jäsenmaiden säilyttävän veto-oikeutensa koko EU:n kehityksen suhteen. Tulevaisuudessa EU ei ole kaikille sama. Se on *monen nopeuden Eurooppa*.

Viimeisin painostuskeino on, että pyydetään maata, joka käyttää laillista oikeuttaan jonkun sopimuksen hylkäämiseksi, eroamaan unionista. Entinen ranskalaisministeri, nykyinen oikeistomeppi ja konventtilainen **Alain Lamassoure**, jonka nimiin kirjattiin europarlamentin konventtitavoitteita käsitellyt raportti, sanoo jo, että

“meidän on käytettävä tätä tilannetta hyväksi päästäksemme irti euroskeptisistä maista”.

Kun Suomi liittyi EU:hun, oltiin sillä linjalla, että EU:ta on kehitettävä *itsenäisten valtioiden yhteenyhtymänä*. Se oli kannanotto hallitusten välisen metodin puolesta, ja se kirjattiin Lipposen ensimmäisen hallituksen ohjelmaan. Toisen hallituksen ohjelmasta, joka oli tältä osin Lipposen sanelema diktaatti, poistettiin tämä tavoite. Hallitusten välillä **Paavo Lipposesta** oli tullut federalisti ja Suomi siirtynyt liittovaltiolinjalle.

EU:n federalistisimpana maana pidetyn Belgian federalistinen pääministeri **Guy Verhofstadt** on sanonut Suomen - eikä Belgian - olevan EU:n liittovaltiohenkisin maa. Hän on vetänyt tällaisen johtopäätöksen Lipposen puheista.

Lipponen ei edusta liittovaltioasiassa suomalaista itsenäisyystahtoa kuten eräät hänen edeltäjänsä, esimerkiksi Kekkonen, joka oli nykyiseen pääministeriin verrattuna itsenäisyysmies. Kun Lipponen arvosteli Kekkonen syntymän 100-vuotisjuhlassa tämän isänmaallisuutta (ja puhui jopa valtakunnanoikeudesta), hän alkoi kaataa vanhoja patsaita ja pystyttää niiden tilalle omiaan.

Suomi käy EU-luokan mallioppilaasta. Edustajamme eivät tapaa esiintyä kansallisen etumme puolesta. Kun poliittisella eliitillä on antautumismieliala, se on lyhin tie euroeliittiin. Myöntyväisyys ja periksi antaminen ovat siihen pääsemisen ja kuulumisen ehtoja. Sen jälkeen on itselle helpompaa. Eri maiden eliitit tukevat toisiaan.

Suurilla jäsenmailla on mahdollisuus painostaa ja kiristää pieniä maita sanomalla, että jos ei kelpaa, sopii erota. Eivät ne erota, mutta herkimpiä sieluja painostetaan antamalla näin ymmärtää. On sanottu myös toisin päin. Slovakielle sanottiin, että jos sen hallituksessa on syyskuun 2002 vaalien jälkeen Vladimir Meciarin johtama - maan suurin - puolue, maata ei oteta EU:n (eikä Naton) jäseneksi. Yhden jäsenmaan eli Itävallan sisäisiin asioihin otettiin kantaa panemalla se poliittiseen boikottiin, kun tuli väärä vaalituloks. Liittovaltiossa jä-

senmaiden omat sisäiset asiat eivät ole enää niiden omia sisäisiä asioita.

Jos tarkastellaan asiaa laillisuuden näkökulmasta, EU:sta ei voi erota. Muinaisesta Neuvostoliitosta muuten voi. Se oli kirjattu Stalinin valmistelemaan perustuslakiin.

Laillisuus ei kuitenkaan ole ainoa näkökulma. EU:sta voi erota, jos on tahto erota ja eroaa, mutta siihen sisältyy riski.

Muu yhteisö saattaa alkaa suhtautua vihamielisesti maahan, joka haluaa antaa muiden pitää klubinsa. On pelättävissä, että se näkyy taloudessa. Eroaminen saattaa johtaa taloudelliseen eristämiseen: menevät markkinat. On parempi olla liittymättä - kuten teki Norja - kuin liittyä ja erota yksin.

Käytännössä EU:sta eroaminen on mahdollista jonkun Suuren Kriisin yhteydessä; silloin, kun koko Imperiumin perusta järkkyy. Sellaisesta on eräillä kansoilla kokemuksia neuvostoimperiumin ajalta. EU:n tapauksessakin olisi hyvä, että erotaan porukalla.

Tulevan perustuslain on oltava sellainen, että suurten maiden kansalaiset hyväksyvät sen. Sen takia sen pitää olla sellainen, että se suosii isoja maita. Siltä pohjalta ne saattavat sitten vaatia asiasta *eurokansanäänestystä*, jossa jokaisella EU-kansalaisella on yksi ääni. Tämä kuulostaa demokraattiselta, mutta ei sitä ole. EU:n laajuudessa kansanäänestyksessä suurten maiden kansalaiset hyväksyisivät pienille kansoille suuria maita suosivan perustuslain. On vain kansallista demokrati-aa.

Ylikansallisen eurokansanäänestyksen tulosta vastaan on pienten maiden itsenäisyyttä puolustavien kansalaisten vaikea toimia, jos niitä uhataan EU:sta erottamisella ja taloudellisella eristämällä. Ei tietystikään avoimesti uhata, eletäänhän sivistysmaissa, mutta annetaan ymmärtää. Maidensa täysivaltaisuutta vastaan toimivat jäsenmaiden kotifederalistit, jotka vaativat liittovalti- rakenteiden vahvistamista europerustuslailla. Sekin vai-

keuttaa muiden kulkemista itsenäisyyden tiellä. Yhteistä kansaa ei EU voi voittaa, erimielisen se voi.

Yleisen eurokansanäänestyksen vaara on melko pieni. Sille ei ole EU:ssa eikä jäsenmaissa laillisuusperustaa. Sellaista riskiäkään ei voida ottaa, että Isossa-Britanniassa äänestettäisiin perustuslakia vastaan ja että sen jälkeen se pakotettaisiin ottamaan europerustuslaki käyttöön muiden maiden äänin. Sitä, mitä voidaan tehdä pienille maille, ei voida tehdä isoille.

Keitä ovat federalistit?

Englannissa *federalismi* - eli liittovaltiohenkisyys - on ollut lähes kirosana, kun taas Saksan liittotasavallassa se ei herätä intohimoja.

Suomessa sanaa ei käytetä. On lakaistu roskat maton alle. Suomalaisille valmistellaan sillä tavalla suurta yllätystä. Kun yleiseen tietoisuuteen tulee ja ihmisten pirstottuun tajuntaan mahtuu, että hei, pitää päättää EU:n perustuslaista, joka on omaa perustuslakiamme ylempi, tarjolla on siinä vaiheessa enää kaksi vaihtoehtoa: ota tai jätä.

Ne, jotka haluavat EU:sta liittovaltion, ovat federalisteja. He haluavat kehittää EU:ta yhteisömetodilla. Sen ominaispiirteisiin kuuluu myös Paavo Lipposen kanta vahvasta komissiosta, joka muka on pienen jäsenmaan etu. Komissio edustaa ylikansallista päätöksentekoa. Sen valtaa kannattavat toisaalta kapitalistit ja toisaalta - ainakin Suomessa - ay-pamput.

Suomessa ammatilliset keskusjärjestöt ovat ottaneet yksiselitteisen myönteisen kannan yhteisömetodin aivoon. Ne eivät halua, että Suomen hallituksella säilytettäisiin toimivalta ja vastuu puolustaa maan etua EU:ssa. Ne haluavat antaa toimivallan meidän omissa asioissamme EU:n komissiolle. Suomen ay-pomot ovat ensi sijassa sosialidemokraatteja ja vasta toisella sijalla suomalaisia. Maamme ongelmat halutaan ratkaista eurososialidemokratialla. Suomen ay-liike on korporatistien tuki-

jalkana toimimisen ohella myös federalismin tukijalka, eikä sitä ole kysytty jäseniltä.

Liittovaltiossa tärkeää on sisältö, mutta ei ole sisältöä ilman muotoa.

Sveitsin liittovaltio voisi olla hyvä malli EU:n liittovaltiomiselle. Siellä on 20 itsenäistä kantonia. Perustuslain muuttamiseen liittyvät asiat on pantava kansanäänestykseen (niin kuin Tanskassa ja Irlannissa on pakollinen kansanäänestys, jos valtaa siirretään pois maasta), jossa niiden hyväksymiselle tarvitaan kaksoisenemmistö: enemmistö sekä äänistä että kantoneista. Kansanäänestyksen saa, kun sitä asiasta riippuen vaatii 50 000 tai 100 000 sveitsiläistä.

Saksassa on keskusvalta ja 16 osavaltiota, ja niillä kaikilla on omat parlamentit ja hallitukset. Parlamentti on kaksikamarinen. Ovat liittopäivät ja liittoneuvosto (jossa ovat edustettuina osavaltiot asukasluvun mukaan). Omien kokemustensa perusteella saksalaiset ehdottavat EU:lle Saksan mallia.

Monille federalisteille liittovaltio on vielä keskusvalta-keskeisempi USA:n malli: *Euroopan Yhdysvallat (USE)*.

Isojen maiden edustajille on oma malli paras. Ranskan pääministeri **Jean-Pierre Raffarin** sanoo, että konventin "tulisi ottaa lähtökohdaksi Ranskan viidennen tasavallan rakenteet". Saksalaiset taas myyvät muille omaa liittovaltiotaan, mitä englantilaiset eivät osta.

Kun EU:sta tulee liittovaltio, Suomella säilyy oma eduskunta ja oma hallitus, mutta meitä koskevia tärkeitä päätöksiä tehdään pääkonttorissa Brysselissä ylikansallisesti, enemmistön voimalla. Valta omiin asioihin liukee.

Liittovaltiossa Suomea edustaa 13 eurokansanedustajaa noin 733:sta (uusien maiden liittymissopimuksilla pitää vähän korjata Nizzassa sovittua paikkajakoa). Siellä siis tekee ylikansallisia päätöksiä meidän puolestamme noin 720 sellaista meppiä, joiden toimintaan suomalaisäänestäjät eivät voi vaikuttaa. Komissiossa Suomea edustaa yksi komissaari. Kun komissaarit jaetaan superkomissaareihin ja tavallisiin, suomalaishallitusta

ri ei ole sisäpiiriläinen. Ministereiden neuvostoissa - ja mahdollisessa parlamentin toisessa kamarissa tai pysyvässä Eurooppa-ministereiden kokouksessa - Suomea edustaa ministeri, jolla on 7 ääntä noin 345:stä. Huipukokouksissa ei Suomella ole veto-oikeutta, mutta tietyillä suurilla mailla on.

Joka kaikkea tätä haluaa, on federalisti.

Euroopan federalistien puheenjohtaja, europarlamentin saksalainen demarijäsen **Johannes Leinen** on vaahtanut seuraavaa:

- Perustuslakikonventin on valmistettava *perustuslaiksi* ehdotus, joka pitää hyväksyä sellaisenaan kaikissa jäsenmaissa, pilkkunaan paikkaa muuttamatta.

- Päätöksenteossa on käytettävä *yhteisömetodia*. Komissiosta on tehtävä *EU:n hallitus*, jonka on nautittava europarlamentin luottamusta.

- Unionilla pitää olla *yhteinen ulko-, turvallisuus- ja puolustuspolitiikka* (mikä saattaa pitää sisällään kaikkien EU-maiden Nato-jäsenyyden).

- EU:n asetuksista ja direktiiveistä päätettäessä on aina noudatettava *määräenemmistömenettelyä* ja EU:n lainsäädännöstä on yleisesti päätettävä europarlamentin ja neuvoston *yhteispäätösmenettelyllä*. Jäsenmailta pitää ottaa pois veto-oikeus.

Näiden asioiden voidaan olettaa määrittävän federalistin. Aika lailla näillä linjoilla on EU:ssa ollut Lipposen Suomi, jossa ei puolusteta sitä demokratiaa, jota on, vaan haikaillaan sellaisen demokratian perään, jota ei ole.

Demokratia on asioiden yhteistä valmistelua ja suveenisuutta päättää omista asioista. Se on myös yhteinen kieli ja arkitajunta. Eri ihmiset, jotka puhuvat eri kieliä, ovat eläneet eri yhteisöissä ja eri perinteissä muodostaen käsitteensä eri tavoin. Toimivan demokratian taustalla täytyy olla elämänmuoto, joka perustuu riittävän yhtenäiseen kulttuuriin.

Italialainen kirjailija **Umberto Eco** sanoo, että Euroopan yhteinen kieli on *käännös*. Niin on, ja ongelma on, että asiat eivät käänny eri kielille samanlaisina. Jos lait ovat käännöskielisiä, laillisuus on eri maissa erilaista.

Jos halutaan vallata maa, on vallattava sen kieli. Jos pystytään muuttamaan hallinto- ja komentokieltä, muutetaan myös ihmistä.

Valmistelukuntalaisilla on tilaisuus lähetellä sihteeristön kautta toisille konventin jäsenille tekstejään siitä, mitä on hyvä ottaa huomioon perustuslain valmistelussa. Minä lähetin elokuussa tekstin (englannin kielellä), joka toimitettiin muille konventtilaisille lokakuun alkupuolella asiakirjana numero 318. Kukaan ei ole lukenut kaikkia sitä ennen lähetettyä 317 asiakirjaa, eikä moni lue myöskään minun tekstiäni, sillä me konventtilaiset hukumme materiaaleihin. Silti pitää perustella se, että perustuslain on hyvä olla muutakin kuin vain vallan muoto. Sen pitää olla myös vallan sisältö.

Mitä demokratia on?

Demokratia on poliittista liberalismia kansalle. Taloudellinen liberalismi ei sen sijaan ole demokratiaa.

Demokratiaa ei voida luoda tyhjästä, vaan se on historiasidonnaista. Se on vapautta yhden opin vallasta, eikä se ole korkean tai korkeimman johdatus-ta. Ei ole absoluuttista (ainoaa, oikeaa) demokratiaa eikä sille standardimallia. Se on ihmisten yhteistoi-mintaa ja roolipeliä: on vallan subjekteja ja objekteja. Se on taistelua vallasta ja itse itseään luovaa päätök-sentekoa. Se on sopimuksia ja ristiriitojen ratkaise-mista rauhanomaisesti.

Kestävää demokratiaa ei tehdä ylhäältä alas eikä tuotu demokratia toimi: tuontidemokratialla rikotaan historiasidonnaiset instituutiot ja mahdollisesti murennetaan vastaanottajien suvereniteettia. Jos järjes-tys perustuu pakkoon ja väkivaltaan, maailmande-mokratia on ei-demokratiaa. Ei saa hajottaa demo-kratian pakkosyötöllä kokemuksen hyväksi osoitta-mia elämäntapoja ja sosiaalisia siteitä.

Demokratian hyveisiin kuuluu vaatimattomuus ja tasavertaisuus.

Demokratia ei ole järjestelmä, ei varsinkaan kapi-talismin hallintojärjestelmä. Kapitalismia ei määritä poliittinen tai taloudellinen demokratia. Sen toimitsi-

joille demokratia on usein tarkoituksenmukaisuuskysymys: vaaditaan poliittista liberalismia niihin maihin, missä ei ole taloudellista liberalismia, mutta ei niihin, jotka ovat osa kapitalistista maailmanjärjestystä. Vaaditaan siis demokratiaa eli poliittista liberalismia Kiinaan tai Valko-Venäjälle, mutta ei Lähi-Idän tai Keski-Aasian kaasu- ja öljymaihin, jotka ovat diktatuureja. Demokratiaa pitäisi vaatia kaikkialle.

Demokratia on kansallista suvereenisuutta. Se on vapautta ulkoisesta hallinnasta ja itsehallintoa. Se on oikeutta rajoittaa muiden vallankäyttöä omissa asioissa.

Demokratia on kansallisvaltioiden synnyn ajan kieltä ja käsitteistöä. Kansallisvaltio on kättilöinyt demokratian, joka on syntynyt alistettujen kapinasta ja kehittynyt ylhäältä johdetuksi osallistumiseksi. Kansallisvaltiokin voi alistaa ja olla epädemokraattinen, ja silloin pitää voida vapaasti toimia valtion ylivaltaa vastaan.

Jos Espanja ei salli baskeille, Iso-Britannia Pohjois-Irlandille tai Ranska Korsikalle itsenäisyyttä, on epäjohdonmukaista, että nämä maat tuomitsevat Venäjän, joka ei salli tshetsheenien eroavan liittovaltiosta. EU:n perustuslakiinakaan ei olla kirjaamassa mahdollisuutta erota unionista.

Kansallisvaltio antoi tasavaltalaisille oikeuksia, jotka olivat pois feodaaliajan eliiteiltä. Se oli demokratiaa. Venäjällä ensin tsaarin ja sitten kommunistien diktatuuri viivästytti kansalaisvapauksien ja -oikeuksien jakoa yksilöille, ja siksi Venäjä kulkee demokratian eli poliittisen liberalismien jälkijunassa. Venäjällä hypättiin ohi porvariston vallan ja poliittisen liberalismien vaiheen oligarkkien ja presidentin valtaan. Ne eivät ole demokratiaa.

USA:ssa valtio syntyi historiattomasti, ikään kuin tyhjästä: tapettiin alkuperäiskansat ja hyväksyttiin kaikille samankielinen perustuslaki. USA:n metodi ei sovellu EU:hun. Euroopan alkuperäiskansoja ei voida kohdella tänään samalla tavalla.

Ei ole ylikansallista valtiollista demokratiaa. Suurin este sille on yhteisen kielen ja kulttuurin puute. On muitakin esteitä. Jos EU:sta tulee liittovaltio, se on valtio ilman kansaa. Myöskään YK tai sen alajär-

jestöt eivät ole demokraattisia. YK ei kuitenkaan uhkaa kansallisvaltion suvereenisuutta, jos valtio ei riko kansainvälistä oikeutta tai kansainvälisiä sopimuksia tavalla, jonka perusteella turvallisuusneuvosto päättää rangaistuksista.

Kansalliseen itsenäisyyteen kuuluu identiteetti, jonka tunnusmerkkejä ovat olleet biologiset verisiteet, alueellinen tilan hallinta, kielellinen yhteisyys sekä oma historia ja kulttuuri. Oma rahakin kuvaa suvereenisuutta, samoin sotaväki, joka on omassa komennossa toisin kuin Nato-joukot tai euroarmeija. Kansallinen oikeusperustaan taas on kasautunut tärkeää yhteistä historiallista kokemusta.

Yksilön itsetuntemus muodostuu usein edellä mainitun kansallisvaltioidentiteetin kautta ja kiinnittyy maantieteelliseen alueeseen. Kansa on - demokraatiamerkityksessä - kuitenkin vain yksi yhteisöllisyyden tasoista. Suotuisimmat olosuhteet demokratialle ovat väestöltään homogeenisimmissä maissa. Turvallisuuden ja samaan joukkoon kuulumisen tarve saattavat haitata demokraattisten oikeuksien vapaata jakoa uusille maahanmuuttajille. Kansakunnan jäsenyys ei kuitenkaan edellytä etnistä yhteisyyttä, vaan sen perustana voi myös olla yksilöiden samanlainen tahto vapaudesta, veljeydestä ja tasa-arvosta kaikille.

Jos kansallisvaltioiden valtaa ajetaan alas, tilalle tulee uusi kansainvälinen järjestys ja pääomille rajaton maailma: globalisaatio. Se on yksinapaista valtaa. USA hallitsee - tarvittaessa väkivallalla ja laittomasti - kaikkia tiloja: maata, meriä, ilmaa, avaruutta ja informaatiota.

Itsehallinto

Demokratia on rahvaan vapaaehtoista osallistumista valtaan. Se on yhteisön jäsenten itsehallinnointia, mutta pelkkä itsehallinto ei ole demokratiaa. Demokratiaa on se, että itsehallinnolla on itse luodut säännöt ja konfliktien ratkaisumenetelmät.

Täysi itsehallinto ei ole mahdollista liittovaltiossa, joka asettaa kahleet kansalliselle demokratialle siirtämällä keskusvallalle lainsäädäntö- ja/tai toimeenpanovaltaa. Kun EU - tai Eurooppa - ei ole kansa, sitä ei ole mahdollista hallita kansanvaltaisesti. EU

ei siis ole demokraattinen, eikä tälle ylikansalliselle liitolle pidä luovuttaa valtaa sen toiveen varassa, että kun sillä on valtaa, siitä tulee demokraattinen. Tekeillä on supervaltaa, jonka voima perustuu erilaisuuden standardisoimiseen samanlaisuudeksi. Siihen tarvitaan voimakas keskusvalta, ja se merkitsee irti-ottoa kansojen ja kansalaisten itsehallinnosta. EU:n keskusvalta edustaa uuden poliittisen eliitin aatetta: federalistista hegemoniaa.

Demokratiaa ei ole vallankumous tai vallankaappaus, vaikka porvaristo nousikin Euroopassa valtaan vallankumouksilla. Kun laki on hallitsevan luokan poliittinen tahto, kulloisestakin valtaa pitävästä luokasta riippuu, onko demokratia porvarillista vai sitä yhteisöllisempää: sosialistista. Demokratian alku on kansanvaltaa, loppu ei.

Sosialismin kuuluu olla demokratiaa: poliittista liberalismia kaikille ja markkinat, jotka on vapautettu monopolien vallasta. Sen lisäksi sosialismi on yhteisöllisyyttä: pitää välittää kanssaihmisistä. Jos EU:lle tulee perustuslaki, jokaisen sosialistin kuuluu vaatia, että se on myös sosiaalisten oikeuksien peruskirja.

Demokratia ei ole sataprosenttista vapautta. Sille voidaan asettaa rajoja. Kansojen valtaa rajoittavat myös muut kansat; ei ole tarkkaa rajaa sen välillä, missä loppuu yksi kansa ja alkaa toinen. Demokratian rajoitukset eivät ole epädemokraattisia, jos niillä ei loukata vähemmistöjen oikeuksia.

Demokraattisilla päätöksillä pitää olla yleinen hyväksyttävyyttä eli legitimitetti, ja edustuksellisten elinten on edustettava kaikkia tai ainakin mahdollisimman monia. EU:ssa perustuslakia valmistelee konventti, joka on epäedustava. Sen 105 jäsentä eivät edusta kattavasti yli 500 miljoonaa ihmistä, miestä ja naista. Se ei ole demokraattinen, vaikka sen jäsenissä on kaksi jokaisen jäsenen kansanedustuslaitoksen edustajaa. Mitä vähemmän on edustajia, sitä kapeampi on edustavuus. Federalisteille on konventtilaisten pienen lukumäärän johdosta kasautunut yliedustus kansallisen itsehallinnon puolustajien kustannuksella.

Siksi perustuslakikonventti tuottanee epätasapainoisen ehdotuksen, jossa EU:n vallanjaossa suositetaan yhteisömetodia hallitusten välisen metodin kustannuksella. Yhteisömetodi on huonompaa kansallista demokratiaa kuin hallitusten välinen metodi; onhan hallitusten nautittava kansallisten parlamenttien luottamusta.

Vähemmistövalta ei ole demokratiaa, mutta ei ole demokratiaa sekään, että päätökset tehdään enemmistöllä ilman asioiden yhteistä ennakkovalmistelua tai päätöksenteon avoimuutta. Jälkikäteen pitää demokraattiset päätökset kokea oikein tehdyiksi.

Kun ihmiset suostuvat itse oikeuksiensa supistamiseen, se on demokratiaa. Jos kansalainen ei halua sitoutua enemmistön tahtoon, hänen pitää voida toimia vapaasti uuden enemmistön synnyttämiseksi. Demokratiaa on suvaitsevaisuus vähemmistöön jääviä kohtaan.

Jos kansa on kaikkivaltias, kansalainen ei saa olla siihen nähden oikeudeton. On huonoa demokratiaa, jos kansalaiset siirretään uuteen alamaisuussuhteeseen pelkästään enemmistön päätöksellä. Samoin se, jos ihmiset pakotetaan ottamaan arvot ja tavoitteet annettuina. Kansalla pitää olla - ja jos ei ole, sen pitää itselleen ottaa - vastarintaoikeus enemmistödiktatuuria ja demokratian oligarkkeja vastaan.

Vain oikeudellisesti rajattu ja säädelty enemmistövalta on demokratiaa. Sen takia demokratia ja oikeusvaltio ovat kuin siamilaiset kaksoset, ei ole toista ilman toista. Jokaisen on oltava samojen lakien alainen. Demokratiassa pitää olla vastuulliset sille, että laillisia päätöksiä yleisesti noudatetaan. Demokratiaa ovat myös kovat keinot demokratian puolustamiseksi. Poliisin, salaisen poliisin ja sotaväen pitää olla demokraattisessa valvonnassa.

Ihmisoikeudet

Demokratia on ennen muuta yhteisön ominaisuus, eikä se liity yksilöiden välisiin ihmissuhteisiin. Niiden kuvaamiseen sopivat paremmin muut käsitteet. Yhteisö ja yksilö ovat kuitenkin jatkuvassa vuorovai-
kutussuhteessa ja muokkaavat toinen toistaan.

Ihminen on yksilö politiikassa äänioikeuden ja vaalikelpoisuuden kautta, kansalaisyhteiskunnassa koontumis-, sananvapaus-, järjestäytymis- ja työtaisteluoikeuden kautta sekä taloudessa yksityisomistuksen ja markkinoille pääsyn kautta. Kun määritellään yksilön oikeudet ja vapaudet, sallittua pitää olla sen, mikä ei ole kiellettyä.

Hyvässä demokratiassa toteutuvat yksilön oikeudet ja vapaudet, jotka eivät ole synonyymeja, sekä tasa-arvo. Yksilöiden kuuluu saada yhteiskunnalta tukea ja turvaa, ja sorron estämisestä pitää olla oikeudelliset takeet. Ei ole demokratiaa, jos vallan subjektilla ovat oikeudet ja objektilla velvollisuudet. Demokratia ei kuitenkaan ole vain on/off-demokratiaa, vaan se on eri tasoilla erilaista.

Demokratiaan pitää kuulua absoluuttisia normeja, joita ei saa rikkoa. Pitää olla oikeus kieltäytyä sodasta, puolustaa ihmisoikeuksia ja vastustaa totalitarismia. On puolustettava rauhaa ja järjestystä kansallisesti tai kansainvälisoikeudellisesti laitonta väkivaltaa vastaan. Humanitaariset interventiot toisiin maihin eivät kuulu demokratiaan, jos ne eivät ole kansainvälisoikeudellisesti laillisia. Oikeutta ns. ennaltaehkäisyyn laittomin menetelmin ei voida perustella demokratian turvaamisella. Demokraattisesti valitut elimet voivat tehdä päätöksiä esimerkiksi kurdien tapattamisesta Turkissa tai USA:n hyökkäämisestä Irakiin, mutta se ei ole demokratiaa. Laiton sota ei ole demokratiaa.

Kaikkien on sitouduttava ihmisoikeuksiin, joista on sovittu kansainvälisesti. Ne ovat demokratian absoluuttisia rajoja, joita ei saa alittaa.

Kun suojellaan vähemmistöä enemmistön mielivaltaalta, on määriteltävä absoluuttisia periaatteita, joita vastaan enemmistö ei voi hallita. Ihmisoikeudet rajoittavat valtioiden suvereniteettia oikeudellisissa kysymyksissä. Niitä on määritelty muun muassa YK:n ihmisoikeuksien julistuksessa ja Euroopan ihmisoikeuksien yleissopimuksessa. Ihmisoikeudet ovat kansavallan rajoituksia, jotka on kirjattava perustuslakeihin ja -sopimuksiin, jotta niitä ei voida äkkinäisesti kumota. Yhteisö pysyy parhaiten koossa vähem-

mistösuojalausekkeiden ja määränemmistö sääntöten avulla.

Yksilöllä on oikeuksia, joiden vastineena ovat toisia kohtaan tunnettavat velvollisuudet. Kysymykset yhteisön - tai kansan - oikeuksista yksilöön nähden ja yksilön velvollisuuksista kansaa - tai liittovaltiota - kohtaan ovat ongelmallisia. Ne on ratkaistava demokraattisesti.

Mediademokratia

Demokratiaa on oikeus tietoon ja sivistykseen kaikille, ja tiedon hankintavälineiden pitää olla kaikkien saatavilla. Epädemokraattista vallankäyttöä on tietojen salaaminen vapailta kansalaisilta. Se on monien EU-maiden hallitusten tapa hallita.

Demokratiaa on pyrkimys kehittää yhteiskunnassa sivistyksellistä valtaa, ja tietoyhteiskunnan pitää olla koulutusyhteiskunta. Pitää taistella tieteen puolesta mutta varoa sen totalitaarisia saavutuksia. Tieteeseen ei kuulu demokratia eikä se tehtävä ole laajentaa demokratiaa.

Sananvapaudessa on kysymys valtiota ja julkisen toiminnan subjekteja velvoittavasta asiasta. Demokratiaa on vapaa media. Median oltava vapaa demokratian subjekteille, keitä he ovatkin. Mediademokratiaa on kaikkien etujen ja etuisuuksien esilläpito, siron ja riiston järjestelmien paljastaminen sekä demokraattisten toimintamuotojen tukeminen. Kun demokraattinen vapaus on toisinajattelun vapautta, sille pitää olla julkista tilaa. Kaupallinen media näyttää vieraannuttavan kansalaisia oikeudesta osallistua päätöksentekoon ja valvoa vallan subjekteja. Uuskapitalismissa tuhotaan kaupallistamalla yhteiskunnan laitoksia, jotka demokratisoivat tietoa.

Taloudellinen ei-demokratia

Feodalismiin kukistuttua demokratia on ollut porvariluokan valtaa valtioon, mutta ei talouteen. Talous on - toisin kuin valtio - suvereeni, ja kansainvälinen kapitalisti on riippumaton valtioista. Sen suvereenisuuden perustana ovat näkymättömät jalat: pääomat ottavat jalat alleen, jos niitä rasitetaan demokraattisilla päätöksillä.

Kapitalistit tarvitsevat kuitenkin valtioiden väkivalta-
takonetta turvaamaan yksityisomaisuuden suojan
sekä kurin ja alistamisen lailliset muodot. Valtiovalta
antaa laillisuuden kapitalismin logiikan toimeenpan-
olle.

Työmarkkinoilla tulopolitiikka voi olla kokonaisuuden
valtaa osiin, eikä se silloin ole itsehallintoa eikä
sopimusvapautta. Jos korporatiiviset valtarakenteet
määräävät valtion, työnantajien ja ammattiliittojen
tekemisistä, ne rajoittavat demokratiaa. Demokrati-
aa eivät ole vallan kartellit.

Talous on vapauden valtakunta, jossa ei ole voi-
mankäytölle ja -näytölle rajoja. Markkinoiden epäde-
mokraattisen piirre on se, että niillä omistetaan oi-
keuksia, joiden avulla ne suljetaan pois muiden ulot-
tuvilta. Tarvitaan monopolien vastainen lainsäädän-
tö, jolla turvataan uusien yrittäjien pääsy markkinoil-
le. Sitä estävät ylikansalliset suuryritykset hankki-
malla itselleen myös mitä erilaisimmin patentein
monopolivaltaa. Monopolivalta ei ole demokratiaa. Sen
takia pienyritykset tarvitsevat markkinoilla suojelua
suuryrityksiä vastaan.

Valtion yhtiöiden yksityistäminen on taloudellista
liberalismia, joka ei ole demokratiaa, kun taas val-
tion omistus voi olla demokratiaa.

Vaalit

Demokratia on kokorajoitteista eikä sille ole teknisiä
edellytyksiä (yhteistä valmistelua, kielellistä tasa-ar-
voa tai vähemmistöjen suojelua), jos yhteisöt ovat lii-
an suuria. Yhteisön koon kasvaessa demokratia huo-
nonee laadullisesti. Se liudentuu yksikön koon
kasvaessa. Edustuksellinen demokratia toimii parhai-
ten sellaisten yleisten vaalien kautta, joissa jokaisel-
la on yhtäläinen äänioikeus. Asioiden valmistelussa
hyvään demokratiaan kuulu oikeus omaan kieleen.
Europarlamentissa - tai perustuslakikonventissa - ei
ole täysi kielellinen demokratia.

Demokratiaa voi myös olla suora, epäedustukselli-
nen demokratia, esimerkiksi kansanäänestykset. Jos
EU:n perustuslaista järjestetään kansanäänestys,
tulos pitää laskea maittain, koska EU ei koostu kan-
sasta vaan kansoista. Jos ylikansallinen perustusla-

ki ei saa jonkun kansan hyväksyntää, se ei myöskään saa legitimizeettiä.

Demokratiaa on poliittisten asioiden ja päätösten yhteinen ja julkinen valmistelu, vaalisalaisuus sekä valintojen määräaikaisuus. Julkisessa keskustelussa pitää päästä esille vaihtoehtoja ja kritiikkiä. Jos vaaleissa vaalipropaganda ja ehdokkaiden tai vaihtoehtojen esittely vääristyvät jonkun osapuolen hyväksi, vaalit tai kansanäänestykset eivät ole demokraattisia. Demokratiaan heikennettiin Irlannissa, kun siellä lopetettiin vaihtoehtojen tasapuolinen esittely julkisilla varoilla sen jälkeen, kun kansa äänesti ”väärin” Nizzan sopimuksesta. Demokratiaan kuuluu vaalirahoituksen julkisuus sekä kaikkien vaihtoehtojen esittely ennalta, niin myös niiden tasasuhtainen vaaleja edeltävä rahoitus.

Europuolueiden varaan rakentuva europarlamentarismi on demokratiaa ilman, että toteutuvat sen kaikki puolet, esimerkiksi laaja kansallinen edustavuus. Europarlamentin vaatima yleiseurooppalainen listavaali on ei-demokratiaa.

Parlamentarismi kuuluu porvarilliseen demokratiaan. Se on sitä, että lait laaditaan hallituksen ehdotuksesta parlamentissa ja että toimeenpanovallan käyttäjänä sen on nautittava parlamentin luottamusta. Demokratiaan kuuluu päätöksentekijöiden ja virkamiesten julkinen valvonta. Jos yhteisön valtaapi tävä väärinkäyttää valtaoikeuksia, ne on häneltä riistettävä.

Äänioikeuden käyttö tuottaa niille, joille valtaa vaaleissa ja äänestyksissä delegoidaan, legitimizeetin. Oikeus osallistua ei ole velvollisuus osallistua, ja alhainen osallistumisprosentti merkitsee demokratian kriisiä: poliittinen valta ei ole yleisesti hyväksyttyä.

Useimmissa EU-maissa käytössä oleva vaalitapa ei ole demokraattinen ja voi kaventaa vähemmistöjen mahdollisuutta saada ääni kuuluviin. Äänikynnysten käyttö voi estää uusia aatteita pääsemästä esille. Ranskan vaalijärjestelmä tuhoaa edustuksellisen moninaisuuden, eikä se ole demokraattinen. Listavaalijärjestelmä on usein puolueiden diktatuuria, eikä se ole yhtä suoraa demokratiaa kuin henkilövaali.

Jos EU:lle määrätään yhteiset perustuslailliset arvot, niiden sisältö pitää kirjoittaa auki. Ei pidä vaatia demokratiaa, jos ei kerrota, mitä vaaditaan, kun vaaditaan demokratiaa.

Jos vasemmiston haluaa Euroopan tulevaisuuskeskustelussa pitää esillä demokratiaa, sen on oltava hajuutetun eikä keskitetyn vallan puolella. Se merkitsee vastarintaa vallan keskittämistä, militarisoimista, totalitarismia ja KAPITALismia vastaan. Uusi perustuslaki asettaa vastarinnalle rajat, koska sen kautta amerikkalainen globaalikapitalismi institutionalisoidaan unionin rakenteisiin. Globalisaatio on tämän ajan markkinafeodalismia.

Pienillä ja suurilla mailla on eri edut, ja erilaiset tavoitteet ulottuvat myös vasemmiston sisälle. Demokratia-sanana sisällöstä olisi vasemmistopuolueiden hyvä päästä sopimukseen. Pitäisi käynnistää yhteinen demokratia-projekti, jos ei tiedetä, mitä on ylikansallinen demokratia - jos sitä ylipäätään voi edes olla.

Parlamentit ja vieras valta

Liittovaltiohenkisyys on euronationalismia, jopa äärikan-sainvälistymistä. Sille on vaihtoehtona kansallinen demokratia ja kansakuntien itsenäisyyteen perustuva kansainvälinen yhteistyö.

Pienille maille on suvereenisuuden menetys.

Suvereenisuus, täysivaltaisuus ja itsenäisyys, on vapautta ulkoisesta hallinnasta ja suurempaa itsehallintoa kuin että on monia hallinnon väliportaita. Suvereenisuus luo perustan kansalliselle itsetuntemukselle eli identiteetille. EU-identiteetti ei synny luonnostaan. Se halutaan sanella perustuslain muodossa ylhäältä alas.

Kansallisen identiteetin tunnusmerkkejä ovat alueellinen tilan hallinta, kielellinen yhteisöllisyys, yhteinen historia ja kulttuuri sekä ajan kuluessa yleisen hyväksyttävyyden saanut rikos- ja siviilioikeusjärjestelmä. Sen

aineksiin kuuluvat myös biologiset verisiteet ja niiden jatkuvuus.

Saksalaisperäisessä kansallisuusajattelussa rodulla on ollut suuri merkitys, kun taas Ranskan vallankumouksen peruja on näkemys siitä, että kansalaisuutta määrittävät enemmän yhteiset arvot ja tavoitteet kuin veren perintö. Sen mukaan kansallinen identiteetti saadaan syntymällä jossakin maassa. Kaikki, jotka jakavat samat elämänmuodot, voivat olla hyviä saman valtion kansalaisia.

EU:n perustuslaki olisi uuden EU-kansalaisen (homo europaensis) identiteetin peili, jota katsoessaan hänen pitäisi saada vastaus kysymykseen “kuka minä olen”. Sama peili ei vastannut asiaa tiedustelleille venäläisille, että olet homo sovieticus. Myöskään EU-ihminen ei ole vallanpitäjien muovailuvahaa, johon voisi puhalttaa EU-hengen niin että kansalaisen itseys kiinnittyisi imperiumin mahtiin maailman yleisillä tietoisuuden ja tajunnan markkinoilla.

EU:n perustuslakeihin voidaan kirjoittaa vain synteettinen identiteetti, koska EU-kansalaisille ei ole lyhyessä ajassa voinut syntyä kollektiiviseen paikkaan - eli Eurooppaan - kiinnittynyttä itseyyttä. Kun EU-kansalaisuus riisutaan historiallisesta kansakunnan yhteydestä, perustuslaille ei ole helppo saada yleistä hyväksyttävyyttä; onhan liittovaltion perustuslaille alisteiseksi tuleviin kansallisiin oikeusperustoihin kirjattu kansakunnille aikojen kuluessa syntynyt yhteinen arvomaailma.

Perustuslaissa määritellään kansallisen ja ylikansallisen vallan suhde. Kansallista valtaa edustavat viime kädessä kansalliset parlamentit. Niiden valtaa rajoittavat hallitusten välinen toiminta ja niiden EU-sitoumukset. Jos hallitus käyttää Suomen puolesta valtaa EU:ssa, se on valtaa myös Suomeen.

Perussopimusten muutokset (ja uusien jäsenmaiden liittymissopimukset) ovat EU:n *primäarioikeutta*, jonka käytölle vaaditaan kansallisten parlamenttien hyväksyntä. EU:n perustuslakikin tulee hyväksyttäväksi Suomen eduskuntaan. Kysymys kuuluu, hyväksyykö Suomen

eduskunta EU:n perustuslain perustuslakina vai valtiosopimuksena? Vastausta ei voida vielä sanoa, koska konventin lopputuloksen juridinen luonne on auki. Hyväksymisen tapa vaikuttaa ratkaisevasti oman perustuslakimme asemaan suhteessa EU:n perustuslakiin.

Kansallisilla parlamenteilla on toimivaltaa perusasioiden ohella myös ns. *johdetun oikeuden* asioissa, kuten yhteisen puolustuspolitiikan syventämisessä, eurovaalien järjestämisessä ja EU:n jäsenmaksuasioissa.

Yhteisöllistä lainsäädäntöä, johon parlamenttien valta ulottuu huonosti, ovat EU:n *asetukset*, jotka ovat lainvoimaisia sellaisenaan. *Direktiivit* taas ovat eräänlaisia ylä- tai alarajoja, jotka pannaan toimeen kansallisella lainsäädännöllä.

Suomessa on lakien demokraattisin käsittelyjärjestys koko EU:ssa. Ministereiden pitää ennen Brysselin matkaa hyväksyttää hallituksen kannat eduskunnan *suuressa valiokunnassa*. Se on erittäin harvoin muuttanut hallituksen esitystä. Hallituspuolueiden edustajat ovat hallituksen esitysten kannalla.

Teoriassa on suurella valiokunnalla paljon valtaa, käytännössä vähän. Kansanedustajat ehtivät harvoin perehtyä asiakirjoihin huolellisesti, ja keskittyminen herpaantuu myös kotipolitiikan erilaisten tärkeysjärjestysten takia.

Sitä, että hyväksytettäisiin EU-lait ennalta parlamentissa, ei tapahdu muualla kuin Suomessa ja vähän Tanskassa ja vielä vähän vähemmän Hollannissa. Eräissä maissa (Belgia, Espanja, Ranska, Luxemburg ja Iso-Britannia) parlamentit voivat ilmaista näkemyksensä esitysluonnoksista ja hallitus voi ottaa - tai olla ottamatta - sen huomioon. Muissa EU-maissa ei parlamenteilla ole edes muodollista oikeutta sanoa sanaansa esityksiin, vaan hallituksilla on täysin vapaat kädet hyväksyä asetukset ja direktiivit.

Monissa maissa on tiivis yhteistyö kansanedustajien ja meppien kesken. On maita (Belgia ja Kreikka), joissa on yhteisvaliokuntia ja niissä molempien parlamenttien jäsenillä yhtäläiset oikeudet. Yhdeksässä maassa euro-

parlamentaarikot voivat osallistua Eurooppa-asioiden valiokunnan kokouksiin puheoikeudella toisin kuin Suomessa, jossa mepeillä ei ole läsnäolo- tai puheoikeutta eduskunnan elimissä.

EU-lakeja on ruvettu säätämään myös erityisillä *puittepäätöksillä*, jotka eivät edusta parlamentarismia ja ovat huonoa demokratiaa. Asiaan palataan kirjassa sivulla 82.

Monilla EU:n uusilla toimialoilla (oikeudellinen yhteistyö, EMU-politiikka sekä yhteinen ulko- ja turvallisuuspolitiikka) ylikansallinen valvonta on riittämätöntä eikä kansallista valvontaa ole. Poliisit, salaiset palvelut sekä muut yhteisön ja jäsenmaan toimivaltojen rajamailla toimivat virkamiehet ovat kaiken demokraattisen valvonnan ulottumattomissa.

Kansallisten parlamenttien Eurooppa-valiokuntien ja europarlamentin yhteistyöelin on COSAC (Conférence des organes spécialisés dans les affaires communautaires), jossa on jokaisesta jäsenmaasta sekä Euroopan parlamentista kuusi edustajaa. Se kokoontuu kaksi kertaa vuodessa neuvoston puheenjohtajamaan kutsusta, ja kokouksen kestävät puolitoista päivää. COSAC on EU:n jäsenmaiden erilaisten parlamentaarikkojen pulinakerho - niin kuin niin monet parlamentaarikkokokoukset auringonpaisteineen ja uima-altaineen.

Kansallisten parlamenttien aseman parantamiseksi on esitetty niiden pysyvän konferenssin perustamista (eräänlainen pysyvä COSAC), kansallisten parlamenttien edustajakokouksen tai "kansojen kongressin" koollekutsumista, niiden puolesta lausuntoja antavan komitean perustamista sekä sellaisen Euroopan parlamentin ylähuoneen perustamista, johon valittaisiin jäsenet maittain (joko väkilukujen suhteessa tai tasaedustuksella kaikista maista).

Vasemmisto on perinteisesti vaatinut edustuksellista demokratiaa: valta neuvostoille! EU:ssa valta on neuvostoilla. Yhteisömetodilla sitä halutaan siirtää komissiolle ja ylikansalliselle europarlamentille, pois neuvostoilta.

Se, että Suomi antaa lakinsa, rahansa ja armeijansa keskusvallan komentoon, on joka tapauksessa huonompaa ylikansallista demokratiaa kuin oma kansallinen demokratiamme.

Laekenista ei tullut ankkaa

Laekenin huippukokouksessa 14-15.12. 2001 "rikottiin tabuja" päättämällä aloittaa EU:n perustuslain valmistelu.

Ennen kokousta uskottiin yleisesti, ettei perustuslaki-sanaa kirjata kokouksen johtopäätöksiin ja että sen valmistelun aloittamisesta joudutaan päättämään jollakin toisella nimellä.

Isossa-Britanniassa ei ole kansallista perustuslakia ja siellä on vahva vastustus EU:n perustuslaille. Pääministeri **Tony Blair** kuitenkin hyväksyi - vastoin odotuksia - perustuslaki-sanan mukaanoton Laekenin loppuasiakirjaan. Hän joutui kuitenkin kääntämään asian päälaelleen niin, että hänen mukaansa tulevaisuuteen kuljetaan nyt Ison-Britannian viitoittamaa tietä ja että vallan uusjaossa jäsenmaat ja kansalliset parlamentit saavat sitä lisää. Tämän kantansa hän kai perusti siihen arvioon, että liittovaltiota tehdään hallitusten välisellä metodilla (suurten maiden ehdoilla) eikä yhteisömetodilla.

Laekenissa päätettiin kutsua koolle *valmistelukunta* yksinkertaistamaan EU:n perussopimuksia ja selvittämään, voiko "niiden uusi järjestys aikanaan johtaa siihen, että unionille hyväksytään perustuslaki". Ilmaistiin avoimesti sana "perustuslaki" ja kutsuttiin sitä varten koolle perustuslakikonventti.

Sen puheenjohtajaksi nimettiin Ranskan entinen oikeistolainen presidentti **Valéry Giscard d'Estaing**. Hän on ollut sellaisten "Euroopan ystävien" puheenjohtaja, joiden projekti on "Eurooppa". Sanovat, että "Eurooppa", mutta tarkoittavat, että EU.

Puheenjohtajasta oli mitä ilmeisimmin sovittu liittovaltiomyönteisten saksalaisten ja heitä kriittisempien

ranskalaisten kesken. Koko syksyn 2001 oli kulkenut huhuja, että nämä maat olivat tehneet kaupat: liittovaltiohenkiset saksalaiset saavat perustuslain valmistelua varten konventin ja valtioliittohenkiset ranskalaiset saavat sen puheenjohtajuuden.

Liittovaltiolaisille, jotka uskovat konventtimetodiin, Giscardin nimitys johtoon oli suuri pettymys. Hän tekee liittovaltiota hallitusten välisen metodin pohjalta.

Puheenjohtajaksi ei valittu komission entistä demari-puheenjohtajaa **Jacques Delorsia**, joka olisi ollut yhteisömetodin miehiä ja halukas tehtävään. Hän on monille edelleen ”herra EU”. Hän on avoimesti kannattanut monen nopeuden EU:ta niin että sen sisälle muodostetaan erityinen avantgarde-liitto, joka etenee liittovaltioon nopeammin kuin mihin hitaimmat maat ovat valmiita. Hänen syrjäyttämisensä oli viesti yhteisömetodin kannattajille siitä, että viime kädessä EU:ssa sittenkin päätävät hallitukset. Perustuslakiin ei kirjata puhdasta yhteisömetodia.

Varapuheenjohtajiksi nimettiin entinen demaripääministeri **Giuliano Amato** Italiasta ja entinen oikeistopääministeri **Jean-Luc Dehaene** Belgiasta, federalisteja molemmat.

Konventin työtä johtaa - ja manipuloi - *puhemiehistö*, johon sovittiin valittavaksi mainittujen kolmen vanhan herran lisäksi kaksi komissaaria: **Antonio Vitorino** Portugalista ja **Michel Barnier** Ranskasta. Lisäksi siihen päätettiin valita konventin ajan puheenjohtajamaiden Espanjan, Kreikan ja Tanskan edustajat (entinen meppi, nykyinen ulkoministeri **Ana Palacio** ja meppi **Giorgos Katiforis** sekä entinen komissaari **Henning Christophersen**, federalisteja kaikki), kaksi europarlamentin edustajaa (**Iñigo Méndez de Vigo** konservatiiveista ja **Klaus Hänsch** demareista, federalisteja kumpikin) sekä kaksi kansallisten parlamenttien edustajaa. Kun kansallisten parlamenttien paikoista toinen sovittiin Ison-Britannian labourin edustajalle (**Gisela Stuart**), kaikki isot maat saivat edustajansa vallankäytön keskiöön presidiumiin. Kansallisten parlamenttien edustajien toinen

paikka jyvitettiin oikeistolle (ja sen sai Irlannin **John Bruton**).

Konventin *varsinaisiksi jäseniksi* tulivat Laekenissa nimettyjen puheenjohtajien ja kahden komissaarin lisäksi yksi hallituksen edustaja ja kaksi parlamentin edustajaa jokaisesta jäsenmaasta sekä 16 europarlamentin jäsentä. Kaikille valittiin *varaedustajat*. Europarlamentin edustajat hoitivat konventissa asian niin, että varahenkilöt osallistuvat työhön täysivaltaisesti lukuun ottamatta äänestyksiä. Se lisäsi europarlamentin federalistisen hegemonian näkyvyyttä ja kuuluvuutta konventissa ja sen työryhmissä.

Konventtiin kutsuttiin myös 13 jäsenhakijamaan hallitusten ja parlamenttien edustajat, heidän joukossaan Turkin edustajat. Nämä valmistelukuntalaiset eivät ole täysivaltaisia, sillä Laekenin johtopäätöksissä sanottiin, etteivät hakijamaiden edustajat voi estää “jäsenvaltioiden kesken saavutettavaa yhteisymmärrystä”.

Konventti työskentelee 11 EU-kielellä, eikä hakijamaila ei ole oikeutta tulkkaukseen omalle kielelle. Niille ei myöskään alun perin ollut tarkoitus antaa edustajaa konventin presidiumiin, mutta syntymässä olleen konfliktin ehkäisemiseksi puheenjohtajisto antoi hakijamaiden valita presidiumiin edustajansa (**Alojz Peterle** Sloveniasta).

Sen jälkeen oli presidiumissa 7 konservatiivia, 5 demaria ja 1 liberaali. Ne ovat EU:n viralliset voimasuhteet. Muilta ei asioita kysyttyä.

Valmistelukunnan työmetodista päätettiin Laekenissa, että se “tarkastelee erilaisia kysymyksiä. Se laatii päätösasiakirjan, jossa voi olla joko eri vaihtoehtoja, jolloin kunkin kohdalla mainitaan, missä määrin niitä kannatettiin, tai suosituksia, jos on päästy yhteisymmärrykseen.” Laekenin isäntämaan **Guy Verhofstadtin** mukaan vaihtoehdot voidaan esittää osoittaen, “mikä tuki eri optioilla on, onko niillä takanaan laaja tuki vai vähemmistö”. Konventin “täytyy määritellä, mihin suuntaan vaaka kallistuu”.

Federalistit eivät saaneet läpi sitä tavoitetta, että konventti laatii vain yhden (perustuslaki)vaihtoehdon. Sille annettiin mahdollisuus usean vaihtoehdon esittämiseen. Itse asiassa tämä optiomahdollisuus saattaa palvella liittovaltiolaisten asiaa ihan hyvin. Huolettisestikin valittujen edustajien joukkoon mahtuu nimittäin aina joku, joka rikkoo täyden yksimielisyyden. Kun nyt federalistien yhtenäisyyden voimin tuotetaan yksi hegemoninen vaihtoehto, voivat siihen tyytymättömät esittää vaihtoehtoja, joita tarpeellisiksi katsovat. Niillä ei ole lopputuloksen näkökulmasta merkitystä, mutta niin vältetään se, mitä pääkomissaari **Romano Prodi** pelkäsi: täysi konsensus vie konventin tuohon.

Federalistit halusivat perustuslain valmisteluun konventin. Heille se on parempi vaihtoehto kuin että valmistelu tehdään hallitusten välisessä konferenssissa (HVK). Näin heistä tuli valmistelun osapuoli. Kun lopputulos voidaan esittää yhteisen - vaikkakin epäedustavan - valmistelun tuloksena, pienillä mailla on suuria vaikeuksia puolustaa eriävää näkemystä hegemonista näkemystä vastaan.

Siitä, että vaaka kallistuu tällä valmistelumenetelmällä federalismin suuntaan, ei ole epäilystä. Pienen maan edustajalta vaatii hyvää itsetuntoa ja hänen taustavoimiltaan suurta kansallista yksituumaisuutta olla eri mieltä enemmistön kanssa. On erityisen vaikea kuvitella, että suomalaiset olisivat eri mieltä kuin enemmistö.

Konventti on kiero idea. Sellaisen pystyvät keksimään vain ihmiset, joiden tarkoituksena on kiertää demokratiaa eikä lisätä sitä. Konventti ei ole parlamentarismia. Sen jäsenillä ei ole muodollista vastuuta millekään kansalliselle poliittiselle elimelle, ja he edustavat ennen muuta itseään. Federalistit haluavat juuri sitä, että edustetaan itseä eikä olla vastuullisia kansalaisille. Konventti on epäparlamentaarinen ja epäparlamentaristinen tapa valmistella EU:lle perustuslaki, ja sen huono edustavuus tekee siitä myös epädemokraattisen tavan.

Laekenissa asetettiin kysymyksiä, joihin konventin toivottiin antavan vastauksensa. Kysymykset olivat seuraavat:

Euroopan unionilla on tällä hetkellä neljä perussopimusta, joissa kaikissa käsitellään unionin tavoitteita, toimivaltaa ja politiikan välineitä. Yksinkertaistaminen on väistämätöntä avoimuuden nimissä.

Tällöin voidaan esittää neljä eri kysymyssarjaa. Ensimmäinen koskee nykyisten sopimusten yksinkertaistamista niiden sisältöä muuttamatta. Onko tarkasteltava uudelleen eroa unionin ja yhteisöjen välillä? Entä jako kolmeen pilariin?

Seuraavaksi voidaan tarkastella perussopimusten mahdollista uudelleenjärjestämistä. Onko erotettava toisistaan uusi perussopimus ja perussopimusten muut määräykset? Onko tällainen kahtiajako suotavaa? Voiko se johtaa siihen, että perussopimuksen ja muiden perussopimusten määräysten muutos- ja ratifiointineuttelyjen suhteen olisi eroja?

Edelleen on pohdittava sitä, pitääkö perusoikeuskirjan sisältyä perussopimukseen ja pitääkö Euroopan yhteisön liittyä Euroopan ihmisoikeusyleissopimukseen.

Lopuksi on kysyttävä, voivatko sopimusten yksinkertaistaminen ja niiden uusi järjestys aikanaan johtaa siihen, että unionille hyväksytään perustuslaki. Mitkä olisivat tällaisen perustuslain pääkohdat? Unionin edustamat arvot, kansalaisten perusoikeudet ja velvollisuudet, jäsenvaltioiden suhde unionissa?

Laekenin risteyksessä EU:n piti valita suunta. Valittiin tie, jota Euroopan federalistisimmat maat Saksa, Benelux-maat ja Suomi halusivat kulkea, Suomi Saksan peesissä. Europarlamentissa **Guy Verhofstadt** sanoi avoimesti, että “me olemme käynnistäneet perustuslaki-prosessin ja päättäneet tehdä uuden Euroopan”.

Verhofstadtin mukaan kokouksessa oli rikottu perustuslaista puhumisen ohella myös muita tabuja. Oli ollut esillä komission puheenjohtajan suora vaali ja oli ollut ymmärtämystä antaa “Euroopalle” suurempi rooli jäsenmaiden puolustuskykyksissä.

Laekenin tiellä olisi helposti voitu ajaa ojaan. Se välitettiin epämääräisillä sanannoilla, muun muassa niin,

että valmistelun kohteena ei ole suoraan täysi perustuslaki vaan esitys, joka ”saattaa aikanaan johtaa siihen, että EU:lle hyväksytään yhteinen perustuslaki.”

Amsterdamin sopimukseen oli muuten hyväksytty vastaavanlainen moniselitteinen mutta selkeä muotoilu yhteisestä puolustuspolitiikasta, ”joka saattaa johtaa yhteiseen puolustukseen”.

Euroopan federalistien puheenjohtajalle Jo Leinenille olisi riittänyt se, että ”jos joku kävelee kuin ankka, kaakattaa kuin ankka ja nokkii kuin ankka, on todennäköistä, että se on ankka”. Laekenissa perustuslakipyrimys ei jäänyt ankaksi.

Perustuslakikonventti

Ranskan kielellä konventti valmistelee perustuslaillista (constitutif) sopimusta, joka ei ole ihan sama asia kuin perustuslaki, mutta englanniksi ja suomeksi se, mitä tehdään, kääntyy perustuslaiksi.

Perustuslaillinen sopimus on juridisesti valtioliiton käsitteistöä, kun taas perustuslaki on enemmän: se on liittovaltion käsitteistöä. Juridiikasta ei kannata saivarrella. Poliittisessa valmistelussa on liittovaltio ja sille perustuslaki.

Ranskan entinen demaripääministeri ja nykyinen meppi **Michel Rocard** sanoo asian niin kuin se on: ”Kysymys kuuluu, onko viisasta esittää tai vaatia perustuslakia mieluummin kuin hyvin kirjoitettua ja perustuslaillista sopimusta.” ”En ikinä suostu taistelemaan perustuslaki-sanan puolesta vaan ennemminkin sellaisen sopimuksen puolesta, joka ajaa saman asian.”

Konventin tehtävät määritteli puheenjohtaja **Giscard d'Estaing** avajaispuheessaan seuraavalla tavalla:

Euroopan tahdin hidastuminen johtuu useista tekijöistä, eritoten tehtävien päällekkäisyydestä, menetelyjen monimutkaisuudesta ja ehkä myös poliittisen tahdon heikentymisestä, mutta ennen kaikkea arvelen sen johtuvan siitä, että on vaikea yhdistää voima-

kas tunne Euroopan unioniin kuulumisesta ja kansallinen identiteetti.

1990-luvulta lähtien on voimistunut toinen vaatimus: on pyrittävä sovittamaan yhteen halu kuulua voimakkaaseen unioniin ja halu säilyttää lujat siteet oman jäsenvaltion poliittiseen, yhteiskunnalliseen ja kulttuurielämään.

Meidän on toimittava siten, että sekä valtaa pitävälle että kansalaisille kehittyy voimakas ja tunnustettu eurooppalainen yhteenkuuluvuuden tunne, vaikka he samalla säilyttävät heille luonnollisesti kuuluvan kansallisen identiteettinsä.

Tämän kaiken pohjalta Laekenissa kokoontunut Eurooppa-neuvosto päätti perustaa Euroopan tulevaisuutta käsittelevän valmistelukunnan, jonka jäseniä te olette, ja antoi sille tehtäväksi valmistella unionin rakenteiden uudistusta ja, jos osoittaudumme kykeneviksi siihen, luoda edellytykset Euroopan perustuslain laatimiselle.

Meidän on kiinnitettävä erityistä huomiota kysymykseen, joka Nizzan julistuksessa todettiin valmistelukunnan tärkeimmäksi tehtäväksi ja jonka merkitystä korostetaan myös Laekenin julistuksessa. Kyseessä on Euroopan unionin ja jäsenvaltioiden toimivallan määrittely eli vastaus kuuluisaan kysymykseen: Kuka tekee mitä Euroopassa? Mikä kuuluu unionin ja mikä jäsenvaltioiden toimivaltaan? Onko annettava etusija yksinomaiselle toimivalalle vai hyväksyttävä laaja jaettu toimivalta? Miten toimivaltaa on harjoitettava käytännössä, jotta se olisi kaikkien ymmärrettävissä?

Erityisesti tarkastelemme seuraavia asioita:

- EU:n toimielinten organisaatio Nizzan sopimuksen jälkeen,
- liittovaltion tapaan järjestynyt Eurooppa, jota erityisesti saksalaiset korkean tason päätöksentekijät ovat esittäneet,

– Euroopan komission valmisteleva asiakirja yhteisön toimintatapojen uudistamisesta,

– “kansallisvaltioiden liittoon” liittyvät ratkaisut riippumatta siitä, edellyttävätkö ne toisen kamarin luomista.

Sitten kun tämä tarkastelu on saatu loppuun, valmistelukunta voi aloittaa työskentelynsä kolmannen vaiheen eli suositustensa ja ehdotuksensa laatimisen.

Meidän on vastattava perussopimusten yksinkertaistamista koskevaan pyyntöön, ja tavoitteenamme on päästä yhteen ainoaan perussopimukseen, joka olisi helppolukuinen ja -tajuinen.

Laekenin julistus antaa valmistelukunnalle mahdollisuuden valita, esittääkö se eri vaihtoehtoja vai antaako se suosituksia.

Toimintatapamme huomioon ottaen siitä olisi epäloogista päättää tässä vaiheessa. On kuitenkin sanomattakin selvää, että suosituksella olisi suuren yleisön silmissä huomattavasti enemmän painoarvoa, jos onnistumme pääsemään laajaan yhteisymmärrykseen yhdestä ehdotuksesta, jonka takana me kaikki voisimme olla.

Yhteisymmärrys siinä asiassa tasoittaisi tietä Euroopan unionin perustuslaille.

Jotta emme kompastuisi semantiikkaan, käytätkäämme siitä nimitystä “Euroopan unionin perustuslakia koskeva sopimus”.

Tämä on valmistelukunta.

Mitä se tarkoittaa?

Valmistelukunta on ryhmä miehiä ja naisia, jotka kokoontuvat yhteen valmistelevaan yhteistä ehdotusta. Yhtenäisyys on olemassaolomme perusta. Valmistelukunnan neljän edustajaryhmän jäsenten ei tule pitää itseään pelkästään heidät nimenneiden tahojen eli hallitusten, Euroopan parlamentin, kansallisten parlamenttien ja komission sanansaattajina. Kuten ei Giuliano Amatokaan ole Italian edustaja, Jean-Luc Dehaene Belgian edustaja ja minä Ranskan edustaja.

Konventti kokoontuu Euroopan parlamentin tiloissa Brysselissä vähintään kerran kuukaudessa, useamminkin.

Europarlamentin tilat ovat meidän meppien kotikenttä, ja siitä on meille paljon hyötyä. Me tunnemme toisemme. Avustajat ja arkistot ovat käden ulottuvilla. Sihteerit ovat tuttua väkeä. Tietoliikenne ja muu logistiikka toimivat. Kokouksia voi seurata työhuoneissa sisäisten tv-yhteyksien kautta. Käännöspalvelut pelaavat ja omissa kokouksissa on täystulkkkaus.

Europarlamentin delegaatio on konventin avantgarde-ryhmä. Se koostuu sellaisista federalisteista, jotka haluavat "lisää Eurooppaa": lisää yhteisömetodia ja lisää liittovaltioitumista. Konventissa mepit esiintyvät ikään kuin europarlamentti olisi yhtenäinen Eurooppapuolue. Varsinaisista jäsenistä vain yksi on euroepäilijä eli eurorealisti. Hän on meidän euroskeptikkojen *Demokratia-foorumin* puhehenkilö tanskalaismeppi **Jens-Peter Bonde**. Varajäsenissä on eurorealisteja kaksi, lisäksi ranskalainen **William Abitbol**, Bonden varahenkilö.

Se, että on edes vähän toisinajattelua, on europarlamentin suurimpien ryhmien jalomielisyyden tulos. Matemaattisesti sekä konservatiivit että demarit olisivat saaneet valtuuskuntaan yhden paikan enemmän, mutta ne antoivat kumpikin kiintiöstään paikan kaikkein pienimmille ryhmille, demarit erilaisuuksien ja moninaisuuden Euroopan parlamenttiryhmälle (EDD) ja sitä kautta Bondelle.

Konventin kuluihin vuodelle 2002 on varattu 10,5 miljoonaa euroa, josta osan parlamentti ja komissio maksavat "luonnossa" kokoustilojen, henkilökunnan, käännösten ja tulkkauksen muodossa. Tilinpito on salaista, ja vastuuvapauden konventin varojen käytöstä myöntää jäsenmaiden EU-suurlähettiläiden kokous *Co-reper*.

Vuodelle 2003 on EU:n budjetissa varattu vastaava summa rahaa: puolelle vuodelle puolet vuoden 2002 menoista.

Konventin alkukuukausina europarlamentin federalistimepit veivät muita kuin pässejä narussa. Kansalliset edustajat, jotka tulivat pariiksi päiväksi Brysseliin kutakin kokousta varten, harhailivat orpoina europarlamentin käytävillä toisiaan tuntematta, eikä heillä ollut yhteistä linjaa. He olivat muiden vietävinä kokouksissa, joissa mepeillä oli selkeä liittovaltiolinja. Kansallisten parlamenttien edustajat ovat järjestäytyneet omaksi delegaatiokseen samaan tapaan kuin europarlamentaarikot, mutta heillä on mahdollisuus yhteiskokouksiin vain konventin kokouspäivinä. Europarlamentin delegaatio kokoontuu väliviikkoinakin.

Hallitusten edustajat ovat olleet eniten eksyksissä. Heille ei ole ollut selvää, mitä heiltä odotetaan ja mistä heidän halutaan keskenään puhuvan. Heidän on lisäksi ajateltava projektin seuraavaa vaihetta: hallitusten välistä konferenssia (HVK). Heidän toimiansa on oltava sopusoinnussa sen kanssa, mitä heidän edustamansa hallitukset tekevät HVK:ssa. Heillä on selkeästi erilaisia etuja.

Kansalliset edustajat sekä jäsenmaista että hakijamaista hakevat selkänöjaa *europuolueiden konventtiryhmistä*, jotka kokoontuvat kokouspäivinä. Myös mepit ovat niissä mukana.

Konservatiivien (EPP) ryhmäpuheenjohtaja saksalaismeppi **Elmar Brok** ja muut liittovaltiolaiset halusivat ensi töikseen, että kaikki valmistelukuntalaiset esiintyisivät konventissa ylikansallisten puolueyhmiensä eivätkä kotimaidensa edustajina. Ehdotuksen tarkoituksena oli puhdistaa ja pudistaa jäsenmaiden edustajat kansallisesta taustasta ja mandaatista.

Esitystä ei hyväksytty.

Jäi hyväksymättä myös ehdotus siitä, että edustajat istuisivat maittain. Sitä ehdottivat valtioliittolaiset.

Kokoussalissa istutaan aakkosjärjestyksessä.

Konventin työtä seuraa ryhmä ns. *tarkkailijoita*, heidän joukossaan EU:n suomalainen oikeusasiamies **Jacob Söderman**. Heillä on läsnäolo- ja puheoikeus.

On poikki poliittisia ja -puolisia keskustelu- ja valmisteluryhmiä kuten *Demokratia-foorumi*. Se edustaa niitä eurokriitikkoja, jotka ovat onnistuneet läpäisemään federalistisen valintaseulan. Kun europarlamentissa ollaan, tämän ryhmän toimintaan osallistuvat myös ne SOS Demokratia-ryhmän eurokriittiset mepit, jotka eivät ole valmistelukuntalaisia mutta jotka ovat Brysselissä paikan päällä.

Demokratia-foorumiin kuuluu toistakymmentä - mutta vain toistakymmentä - jäsentä ja varajäsentä Englannista, Irlannista, Kyprokselta, Maltalta, Ranskasta, Ruotsista, Suomesta, Slovakiasta, Tanskasta ja Tshekistä. Tämän joukon sisäisellä konsensuksella on sovittu, että Itävallan vapauspuolueen edustajaa, joka edustaa EU-kriittisyyden ohella muukalaisvastaisuutta eli ksenofobiaa, ei kutsuta tähän ryhmään.

Tanska on demokraattinen maa, ja hallitus antoi sielä vapaaehtoisesti maan kolmen paikan kiintiöstä yhden edustajan kansanäänestysten ns. EI-puolelle, joka sai valita edustajansa itse. Valittiin **Peter Skaarup** EI-puolen oikealta laidalta.

Suomessa sen sijaan oli tiukka KYLLÄ-linja: kyllä liittovaltiolle.

Lipposen hallitusta edustaa konventissa tutkija **Teija Tiilikainen**, varajäsenenään Antti Peltomäki (kok). Eduskuntaa edustavat **Kimmo Kiljunen** (sd) ja **Matti Vanhanen** (kepu) varajäsenenään **Riitta Korhonen** (kok) ja **Esko Helle** (vas). Lopussa kaikki ovat voittavan esityksen kannalla?

Kokoomuksen **Pia-Noora Kauppi** on minun ohellani valittu europarlamentin kiintiöstä varajäseneksi.

Kokoomusta ohjaa näissä asioissa heidän europuolueensa Euroopan kansanpuolueen (EPP) päätös siitä, että EU:sta pitää tehdä liittovaltio ja sille pitää säätää perustuslaki. Ulkomailta kokoomus on ollut sitä mieltä, että maamme täysivaltaisuudesta saa luopua ja sen tulee tapahtua säätämällä EU:lle perustuslaki. Kotimaassa on oltu liittovaltiovastaisempia.

Eduskunnan mies **Kimmo Kiljunen** ilmoitti heti työn alussa, että hän on konventissa enemmän demari kuin suomalainen, vaikka hänen kuuluu edustaa myös niitä eduskunnan puolueita, joilla ei ole konventissa lainkaan edustajaa. Eurodemari Kiljunen pantiin muodollisesti järjestykseen, mutta se ei poista häneltä mahdollisuutta olla ensi sijassa demari.

Suomen hallituksella ei ole konventissa poliittisesti vastuullista edustajaa. Muilla mailla on. Mukana on 16 istuvaa ministeriä ja 26 entistä ministeriä, ja joukkoon kuuluu myös entisiä presidenttejä ja pääministereitä. Suomen hallitusta edustaa tässä seurassa kevytsarjalainen **Teija Tiilikainen**. Kun kokemus eteläisten maiden työtyylistä on se, että EU:ssa ratkaisee enemmän henkilön asema ja status kuin tiedot ja taidot, Suomi on siltä osin ulkona valmistelusta.

Edustajaa nimitessään Suomen hallitus teki arviointivirheen. Kun luultiin, että konventti olisi mietiskelyklubi eikä uskottu perustuslain laadintaprosessiin, Lipponen valitsi edustajakseen henkilön, jolla ei ole poliittista vastuuta. Tutkijana hän on syrjässä myös siitä europuolueiden ryhmäkuntatoiminnasta, jonka pohjalta loppukompromissit ehkä tehdään.

Hyvä tutkija hän varmasti on.

Kokouspuheissaan Tiilikainen on ollut federalistisella linjalla. Hänen mukaansa on vahvistettava komission asemaa, vaikka EU onkin "elitistinen virkamieskoneisto". Tarvitaan "Euroopan tasoisten poliittisten liikkeiden vahvistamista" ja niille resursseja, siis europuolueita ja niille europuoluetukea. Kun komissiolla pitää Tiilikaisen mukaan olla "poliittinen mandaatti" ja sen kokoonpanon on "heijasteltava europarlamenttivaalien lopputulosta" hän haluaa komissiosta poliittisen hallituksen. Hänelle ei tietystikään kelpaa se, mitä Giscard esittää. Hän on Lipposen tapaan saksalaisella yhteisömetodi- ja liittovaltiolinjalla.

Kokoomuksen ohella SDP:n, keskustan ja vihreiden europuolueissa halutaan EU:lle perustuslaki.

Konventti ei toimi parlamentaarisesti eikä demokraattisesti. Se ei pystynyt itse päättämään edes omasta työjärjestyksestään (niin kuin ei europarlamenttikaan pysty itse päättämään edes omasta kokouspaikastaan tai täysistuntojensa lukumäärästä). Työjärjestyksen konventille saneli puhemiehistö ylhäältä alas. Sen mukaan puheenjohtajistolla on valta kutsua konventti koolle, myöntää puheenvuorot, päättää asiakirjojen käännytysistä ja kutsua kokouksiin “asiantuntijat”.

Työjärjestyksen toimivuudesta ja kaikkinaisista pohjapapereista vastaa skotti **John Kerrin** johtama sihteeristö. Sir John on ollut Ison-Britannian suurlähettiläs EU:ssa jo Thatcherin kaudella, ja hänestä on tullut myös Blairin luottohenkilö. Hän on mitä suurimmassa määrin joustava - ja sopivasti opportunistinen - henkilö vastaamaan konventin työskentelystä.

Suomi on jäänyt konventissa asioiden valmistelun ulkokehälle. Suomella ei ole edustajaa konventin puheenjohtajistossa eikä pääsihteeristössä, jotka valmistelevat pohjapaperit. Valtaa on tehdä pohjapaperi ja päättää työjärjestys.

Työjärjestykseen kirjattiin, että asioita voi tuoda presidiumin päätettäväksi myös *merkittävä määrä* valmistelukuntalaisia. Tämän epämääräisen käsitteen avulla voidaan tukahduttaa kritiikki esimerkiksi vaihtoehtoisten esitysten muille kielille käännettämättä jättämisestä. Yleinen tulkinta oli, että “merkittävä määrä” tarkoittaa PPE:n tai eurodemareiden puolueyhmiin mutta ei esimerkiksi Demokratia-foorumien esityksiä. Asiaa testattiin keräämällä joukko punavihreitä nimikirjoituksia, yhteensä 45, sen vaatimuksen tueksi, että perustettaisiin konventille kansalaisten sosiaalista turvallisuutta pohtiva työryhmä. Se perustettiin, mutta vasta joulukuussa ja vasta ay-liikkeen voimakkaiden tukitoimien jälkeen.

Syksyn alkuun saakka konventissa vain puhuttiin. Presidium kuunteli. Kahteen päivään mahtui noin 80 puheenvuoroa, joiden määrämitta oli yleensä 3 minuuttia. Isojen maiden edustajien puhuessa puheenjohtajis-

to jousti puheajassa enemmän kuin pienten maiden edustajien puheissa. Työjärjestyksen mukaan varajäsenet saavat puhua vain varsinaisen jäsenen poissa ollessa, mutta käytännössä varajäsenet saivat puheenvuoroja ongelmitta.

Konventtilaisia puhutettiin syksyn alkuun saakka niin että tulivat suurimmat puhkut ulos. Samalla synnytettiin vaikutelma osanotosta ja käyttöoikeudesta valtaan. Kokoustelulla, puhuttamisella ja yhteisillä (federalistien sponsoroimilla) tilaisuuksilla luotiin sitä yhteenkuuluvuutta, jota tarvitaan "isojen poikien" myöhemmän ulostulon pohjustamiselle. Sellaisista konventtilaisista, jotka eivät lopussa hyväksy yhteistä asiakirjaa, tulee tällä konventin sisäisen yhteisöllistämisen metodilla häiriköjä. Hakijamaiden konventtiedustajista tehdään omiin maihinsa EU:n "viides kolonna".

Kansallisten edustajien joukossa on monia, jotka eivät ole eurofederalisteja, ja tällä tavalla heitä vedetään laumaan mukaan.

Virallisesti konventissa etsitään vastauksia kysymyksiin "mitä, miksi, kuinka ja kuka", tässä järjestyksessä. Virallisesti sanottiin, että ensin odotellaan konventin kannanottoja ja linjanvetoja ja että perustuslaillisen sopimuksen kirjoittamiseen ryhdytään vasta sen jälkeen. Piiloissaan "isot pojat" tekivät sitä, mitä isot pojat tekevät. Kun perustuslain ensimmäinen luonnos julkistettiin lokakuun lopussa, siihen sisältyi lukuisia yksityiskohtia, joista ei ollut konventissa keskusteltu. Tosiasiallista valmistelua tehdään salaa näennäisen julkisuuden suojassa.

Kesäkuussa saatiin loppuasiakirjan sisällöstä ensimmäinen vuoto (muka väärään sähköpostiosoitteeseen). Se oli ns. non-paper (asiakirja, josta on sovittu mutta johon ei saa viitata). Prosessin epädemokraattisuutta kuvaa se, ettei tiedetä, ketkä sen olivat valmistelleet, mutta se tiedetään, ettei valmisteluun ollut osallistunut yksikään suomalainen.

Suomen näkökulmasta valmistelun julkisuus on vuotojen varassa.

Asioiden valmistelua varten konventti jakautui *työryhmiin*.

Ensi vaiheessa niitä oli kuusi, ja niissä käsiteltiin päätösten tekemistä jäsenmaissa (subsidiariteettia), perusoikeuskirjaa, EU:n oikeushenkilöllisyyttä, kansallisten parlamenttien asemaa, vallanjakoa keskusvallan ja jäsenvaltioiden kesken (ns. täydentävää toimivaltaa) sekä kansantalouden hallinnointia. Toisessa vaiheessa syksyn alussa niitä tuli vielä neljä lisää (ulkoisista toimista, puolustuksesta, oikeus- ja vapausalueesta sekä sopimusten yksinkertaistamisesta).

Demokratia-foorumin edustajat olisivat halunneet myös sen asian pohtimista työryhmissä, miten unionin valtaa voitaisiin tietyissä asioissa palauttaa jäsenmaille tai miten yhteisön demokratiaa voitaisiin lisätä. Ei saatu niitäkään työryhmiä.

Työryhmiin nimettiin 40-50 jäsentä, ja presidium valitsi puheenjohtajat omasta keskuudestaan. Ne eivät saaneet tuottaa valmiita tekstejä. Sillä tavalla presidiumille jätettiin tulkintaoikeus niiden työn tuloksiin. Ne toimivat pääasiassa kahdella työkielellä, ranskaksi ja englanniksi. Kokouksissa kävi yleensä noin puolet jäsenistä. Siltä osin ne eivät olleet täysin edustavia.

Koko konventin alkuaajan on ollut epätietoisuutta siitä, mitä perustuslakikonventissa valmistellaan sekä miten se, mitä valmistellaan, hyväksytään. On epäilty, että jossakin on ”Suuri Suunnitelma”, jota kohti Giscard kuljettaa konventtia kuin junaa raiteillaan. Giscard sanoo, ettei salaista suunnitelmaa ole. Sen perusteella voidaan vetää johtopäätös, että on. Se ei vaan ole valmis.

Konventin loppuvaiheessa suurilla europuolueilla (EPP ja eurodemarit) saattaa olla ratkaiseva vaikutus perustuslakiluonnoksen sisältöön. Ne saattavat neuvotella lopullisen asiakirjaluonnoksen keskenään. Ne ovat epäilemättä halukkaita toimimaan siihen suuntaan, että syntyy Euroopan jako kaksipuoluejärjestelmäksi: eurokonservatiiveihin ja eurodemareihin. Ne haluavat rivei-

hinsä ihmiset, jotka haluavat “vaikuttaa”. On vaikutettava valtapuolueiden sisässä.

Muodollisesti perustuslakiluonnoksesta, joka toimitetaan hallitusten välisen konferenssin (HVK) käsittelyyn, päättää 66 konventin jäsentä: 3 Laekenissa nimettyä puheenjohtajaa, 15 nykyisten jäsenmaiden hallitusten edustajaa, 30 niiden parlamenttien edustajaa, 16 europarlamentaarikkoa ja 2 komissaaria.

He päättävät kvasiemmistöllä perustuslain luonnoksen 500 000 000 muulle ihmiselle.

Se, että perustuslain luonnoksen valmistelua varten kutsuttiin koolle konventti, oli hallituksilta iso myönnytys, ehkä virhekin. Ne ottivat riskin siitä, että muut käyttävät epäsuorasti niille annettua kansallista valtaa. Konventissa ei yhdelläkään hallituksella ole veto-oikeutta kvasiemmistöön toisin kuin jokaisella jäsenmaalla on aina hallitusten välisen konferenssin (HVK) lopputulomisiin. Siitä, että konventtiasioden hegemoninen julkiuus toimii federalistien hyväksi, pitää euromedia hyvän huolen.

Komissio ja neuvostojen liitto

Hallitukset puolustavat omaa valtaansa neuvostojen kautta.

Tietyt isot maat ovat käynnistäneet keskustelun, jonka seurauksena komissio ja sen valtaa pönkittävä konventti ovat joutuneet puolustuskannalle. Ne haluavat heikentää komission asemaa, ja hallitusten välisellä metodilla ne pystyvät siihen. Vaikka komission tukena olisi koko konventti, se ei päätä muusta kuin omasta ehdotuksestaan perustuslaiksi. Muut päättävät siitä, kelpaako se vai ei.

Paavo Lipponen alkoi syksyn alussa tajuta tilanteen muuttuneen itselleen ja yhteisömetodin käytölle epäedulliseksi. Hän alkoi ärhentelyn, jonka hän kohdisti suurten maiden rooliin EU:ssa. Siihen saakka hän oli hyväksynyt kaiken, mitä ne ovat tehneet, ja siihen kaikkeen

on sisältynyt isojen maiden vallan kasvu muun muassa Nizzan sopimuksella.

Komissio lähti vastahyökkäykseen oman toimivaltansa vähentämistä vastaan julkistamalla kesällä 2002 ehdotuksen toimintansa tehostamiseksi. Se esitettiin pääkomissaari **Romano Prodin** nimissä, ja hänen mukaansa se oli hyväksytty komissiossa yksimielisesti. Tarkalleen ottaen se oli hyväksytty komissiossa ilman äänestystä, ja se on eri asia.

Komissio ehdotti, että tulevaisuudessa olisi kahdenlaisia komissaareja. Olisivat *superkomissaarit*, jotka olisivat politbyroo ja kokoontuisivat entiseen tapaan joka viikko, kun taas *kaikkien komissaarien collegio* kokoontuisi vain kerran kuukaudessa. Superkomissaarit valittaisiin tietysti isoista maista.

Komissio tuli "tehostamisesityksellään" vastaan isoja maita. Jos ne saisivat superkomissaarinsa (niin että pienten jäsenmaiden komissaarit eivät voisi äänestää näiden tahtoa nurin), niiden ei tarvitsisi perustaa komission yläpuolelle hallitusten edustajista koostuvaa elintä, jossa äänestettäisiin Nizzan sopimuksen mukaan määränemmistöllä.

Komissio määritteli *yhteisömetodin* niin että siihen kuuluvat 1) sen monopoli lakialoitteisiin, 2) yhteispäättösmenettely kaikkeen lainsäädäntöön, 3) määränemistöpäätökset kaikissa asioissa ja 4) EY:n tuomioistuimen valvonta- ja tulkintavalta. Yhteisömetodiin kuuluu europarlamentin ja komission vahvan aseman ohella EY-tuomioistuimen vallan vahvistaminen.

Yhteisömetodin kanssa ristiriidassa on jäsenmaiden *veto-oikeus*. Siksi se halutaan poistaa, ei kuitenkaan kaikilta osin. Nizzan sopimuksen mukaan se jää kolmen suuren jäsenmaan (tai Saksan ja kahden muun pienemmän maan) käyttöön.

Komissio haluaa EU:lle oman *oikeushenkilöllisyyden* niin että se voi tehdä kansainvälisiä sopimuksia. EU:n oikeustoimikelpoisuus pitää sisällään kannanoton EU:n toimivaltakysymyksiin. Sillä tavalla rikottaisiin Maastrichtissa sovitun ns. pilarirakenne, joka estää ulko-

ja turvallisuuspolitiikassa (II pilari) ja oikeusasioissa (III pilari) vallansiirron jäsenvaltioilta yhteisölliselle komissiolle. Se ei ole lakiin perustuva toimivaltojen jako, mutta sen mukaan on toimittu.

Liittovaltion rahan (euro) käyttöönoton jälkeen seuraava yhteisöllisen vyörytyksen ala on II-pilarin *puolustuspolitiikka* (kriisinhallinta rauhanpakottamisineen) ja ehkä myös Nato-yhteensopiva *kollektiivinen puolustus* (keskinäisine turvatakuineen).

Komission haluaa EU:sta maailmanvallan. Kun se haluaa EU:n puhuvan maailmanpolitiikassa *yhdellä äänellä* (mikä on myös isojen jäsenmaiden kanta), äänen pitäisi sen mielestä olla komission ääni.

Näihin tarkoituksiin komissio haluaa itselleen lisää resursseja: rahaa ja ulkomaan edustustoja. Ei ole itsessään selvää, että jäsenmaat toteuttavat tämän toivomuksen. Pikemminkin päin vastoin.

Komissiolle oli katkera pala nieltäväksi se, että neuvosto nimitti **Javier Solanan** EU:n Mr. Ulkopolitiikaksi ja neuvoi ulkovaltoja soittamaan hänelle, jos pitää saada selville EU:n kanta. Komissiolla ei ole valtuuksia sen ilmaisemiseen. Kun komissio haluaa yhdistää hänen virkansa ulkoasiankomissaarin virkaan, se tietää, ettei neuvosto siihen suostu, eivätkä edes kaikki komissaarit tue Prodia tässä asiassa. Sisäinen kiistely paljastui, kun englantilainen ulkoasiankomissaari **Chris Patten** ilmoitti julkisesti olevansa eri mieltä pääkomissaarin kanssa. Se söi Prodin entisestäänkin heikkoa arvovaltaa. Hän ei ole enää vakavasti otettava EU:n korkea toimihenkilö, eikä hänen asemaansa parantanut syksyllä lainkaan se, että hän - jäsenmaiden taloudenpidon korkeimpana yhteisöllisenä valvojana - nimitti talouskurin ankkuriksi asetettua *kasvu- ja vakaussopimusta* "typeräksi". Se oli typerä sananvalinta.

Yhteisöllistä päätöksentekoa edustaa komission vaatimus EMU- eli euro-alueen oman päätöksentekoelimen luomisesta EU:n sisälle komission eikä hallitusten toimivaltaan.

Komissio haluaa kaikkiin EU-maihin yhteiset lait, jotka säädettäisiin yhteisömetodilla: määränemmistöllä ilman jäsenmaiden veto-oikeutta. Yhteisöllistä päätöksentekoa oikeusasioissa oli Tampereen huippukokouksen tavoite *eurooppalaisesta vapaus-, turvallisuus- ja oikeusalueesta*. Siihen palataan kirjassa sivulla 82.

Kun komissio puhuu "Euroopan kansalaisten ja yhteisön budjetin suuremmasta ja avoimemmasta yhteydestä", se haluaa rahoittaa toimintansa jonkinlaisilla sen itsenäisyyttä lisäävillä *euroveroilla*; toistaiseksihan EU:lla ei ole verotusoikeutta vaan se on riippuvainen jäsenmaiden rahalahetyksistä.

Jos komissio saisi lisää valtaa, se olisi pois neuvostolta ja jäsenmailta. Ei ole mahdollista saada yhtä aikaa vahvaa komissiota, vahvaa Euroopan parlamenttia, vahvoja neuvostoja ja vahvoja kansallisia parlamentteja, vaan yhteisölle siirrettävä valta on pois jäsenmaista.

Komission ehdotuksille muodostavat vastavoiman ne suuret maat, jotka saattavat yhdessä yrittää perustaa uuden poliittisen toimeenpanoelimen komission yläpuolelle. Tällainen uusi valtakeskittymä voisi olla *pysyvä Eurooppa-ministereiden neuvosto*, jolla olisi pääkonttorissa Brysselissä ja jossa tehtäisiin (isoja maita suosivia) määränemmistöpäätöksiä. Saksalla on voimaa estää tällaisen uuden hallitusten välisen elimen perustaminen, mutta sillä ei ole tarpeeksi voimaa ajaa yhdessä Beneluxin ja Suomen kanssa EU:n päätöksentekomuodoksi yhteisömetodia.

Saksalaiset ovat puoluekantaan katsomatta sitä mieltä, että EU:hun pitää saada *kaksikamariseen parlamenttiin* perustuva lainsäädäntöjärjestelmä. Olisi kansalaisten valitsema alahuone ja poliitikkojen valitsema ylähuone, joka EU:n tapauksessa saattaisi koostua kansallisten parlamenttien edustajista tai muulla tavalla valituista osavaltioiden alueellisista edustajista.

Tony Blair esitti kesällä 2002 Ranskan ja Espanjan johtajien säestäessä, että kuusikuukautisen kiertävän puheenjohtajuuden sijasta EU:lle pitäisi valita viiden vuoden toimikaudeksi *europresidentti*. EU:lle annetta-

siin hänen kauttaan kasvot. Yleensä europresidentin valintaa kannattavat sellaiset henkilöt (ennen muuta mainittu Anthony Blair), jotka saattavat kuvitella itse tulevansa valituksi kyseiseen tehtävään.

Saksan suunnitelmiin europresidentin virka ei sovi, mutta kaikki tuntuu EU:ssa olevan viime kädessä kauppatavaraa. Marraskuun alussa **Gerhard Schröder** ilmoitti yllättäen Prodille kannattavansa presidentin virkaa, mutta hän asetti sille ehdon: virkaan pitää valita henkilö, joka ei heikennä yhteisömetodin asemaa. Prodi omasta puolestaan yritti torjua presidentinviran esittämällä myös neuvostolle oikeutta antaa komissiolle epäluottamuslausse. Komissiolle on tärkeää, että ei tule europresidenttiä, mutta kyllä se tulee, jos Saksan asettaman ehto täytetään.

Sevillan huippukouksessa juhannuksena 2002 neuvosto yritti uudistaa omaa työskentelytapaa **Javier Solanan** johtaman työryhmän työn pohjalta. Ei kuitenkaan päästy sopimukseen muusta kuin neuvostojen lukumäärän vähentämisestä 16:sta 9:ään. Puheet europresidentistä jatkuvat.

Sevillassa neuvosto hyväksyi asiakirjan, joka annettiin Irlannin uuden kansanäänestyksen KYLLÄ-puolen käyttöön. Siinä ei tehty mitään myönnytyksiä Irlannille, vaan vanhasta lausumavarastosta vain koottiin yhteen ne kannat, joissa on puhuttu jäsenmaan liittoutumattomuuden säilyttämisen mahdollisuudesta. Tämän lausuman Irlannin hallitus jakoi saarivaltiossa jokaiseen kotiin. Joululoman alla 2001 Irlannin hallitus hyväksytti yhdessä päivässä yllättäen - parlamentilla sellaisen muutoksen kansanäänestyslakiin, että valtion ei tarvitse käyttää rahaa tasapuoliseen tiedottamiseen niin kuin edellisellä kerralla oli täytynyt. Se vei EI-puolelta rahoituksen. Uuden kansanäänestyksen päivämäärä salattiin pitkälle syksyyn siitä syystä, että sen jälkeen, kun päivämäärä on julkistettu, hallitus saa levittää vain tasapuolista informaatiota. Kun ei julkistettu päivämäärää, sellaista kieltoa ei ollut.

Vastoin Irlantia varten kirjoitettua julistusta neuvostossa, komissiossa ja konventissa on sellainen henki, että EU:hun pitää saada lisää *yhteistä turvallisuus- ja puolustuspolitiikkaa* ja sotilaallis-poliittinen Nato-yhteensopivuus. Se selvisi irlantilaisellekin, mutta vasta kansanäänestyksen jälkeen julkistetusta perustuslakiluonnoksesta.

Liittovaltiota ollaan synnyttämässä sekä yhteisö- että hallitusten välisellä metodilla. Näillä kahdella erilaisella metodilla syntyvät kuitenkin luonteeltaan aivan erilaiset liittovaltiot.

Kuulemiset

Saadakseen työlleen yleistä hyväksyttävyyttä - ja peiteläkseen huonoa edustavuutta - konventti toteutti kaksi *kvasikuulemist*a. Kuultiin kansalaiset ja nuoriso.

Kansalaisyhteiskunnan kuulemiseksi perustettiin kahdeksan ns. *kontaktiryhmää*, joiden puheenjohtajina toimivat presidiumin edustajat. Kukin niistä kokoontui yhden kerran. Jos joku järjestö sattui tietämään, että oli tällainen kuuleminen, se saattoi lähettää edustajansa paikalle. Brysselissä on järjestöjä, jotka ovat julistaneet itse itsensä EU:n kansalaisten äänitorveksi ilman sen kummempaa valtuutusta. Ne tiesivät.

Kuultiin - niin että tulkkkaus oli vain englanniksi ja ranskaksi - erikseen 1) alueiden ja paikallisyhteisöjen, 2) kulttuurin, 3) "yhteiskunnan", 4) tieteen, 5) ihmisoi-keusliikkeiden, 6) ympäristöliikkeiden ja 7) kehitysalan edustajia sekä 8) kansalaisten ja toimielinten suhteesta kiinnostuneiden ("eurooppalaisten") järjestöjen edustajia.

Niiden kansalaisjärjestöjen ääni ei kuulunut, joilla ei ole ylikansallista äänitorvea Brysselissä.

Kontaktiryhmistä valittiin edustajat puhumaan *kansalaisfoorumiin* konventin täysistuntoon 24-25.6.2002. Puhujat valittiin niin, että konventin federalistinen hegemonia sai kuulla sen, mitä se halusi.

Kuultiin EU:n rahoittamaa Firenzen yliopistoa, jossa oli valmisteltu EU:n perustuslain ensimmäinen prototyyppi. Kuultiin Robert Schumanin säätiötä, joka on tunnettu Puolaan suunnatun EU-propagandan rahoittajana ja jonka rahoittamaa Brysselin puolalaisten kansalaisjärjestöjen toimistoa niin ikään kuultiin. Kuultiin Federalistien Ääntä (Federalist Voice), joka kokoaa - EU:n rahoituksella - yhteen EU-maiden federalistiset järjestöt. Kuultiin Euroopan nuoria federalisteja, joita komissio rahoittaa. Kuultiin Euroopan lakinaisten yhdistystä, jonka perustajiin kuuluu Ison-Britannian pääministerin vaimo Cherie Blair. Kuultiin komission rahoituksella toimivia Euroopan vähemmistökielten toimistoa, Euroopan rasisminvastaista verkostoa ja maailman kutsuksenvastaista organisaatiota. Kuultiin Euroopan sosiaalifoorumia (Social Platform), jonka jäsenjärjestöistä monet ovat täysin riippuvaisia EU-rahasta.

Monilla puhujilla oli henkilökohtaisia taloudellisia siveitä unioniin tai esimerkiksi Jean Monnet-säätiöön. Eräät puhujat oli palkittu EU-stipendein. Puhujina oli myös entisiä komission virkamiehiä, jotka olivat siirtyneet vielä leveämmän leivän ääreen johtamaan EU:n rahoittamia järjestöjä. Kaikissa niissä eivät EU-rahojen käyttötarkoitukset kestä tarkkaa EU-tilintarkastusta.

Kansalaisten edustajina kuultiin myös Euroopan kapitalisteja. Heitä edusti Euroopan teollisuuden pyöreän pöydän (Round Table) puhuja. Se kokoaa yhteen 40 suur yritysten edustajaa (mukaan luettuna **Jorma Ollila**). Kapitalistien edustaja otti tiukan kannan yhteisömetodin puolesta kansallisten hallitusten (ja parlamenttien) valtaa vastaan. Paavo Lipponen oli jo paljon ennen kapitalisteja tällä linjalla, ja siinä merkityksessä hän on näkijä. Kapitalistien yhteisen edun turvaa paremmin pieni kuin iso virkamies- ja poliitikkojoukko.

Kansalaisfoorumin jälkeen konventin puhemiesistö uskoi tietävänsä, mikä on EU:n monisatamiljoonaisen väestön mielipide EU:n perustuslaista. Eurojärjestöjen kuulemisten jälkeen kansalaismielipiteen tulkinta on konventin vapaissa käsissä. Uutta kuulemista ei tule.

Aivan samalla tavalla toimittiin ns. *nuorisokonventissa* 9-11-7.2002. Haluttiin saada - ja saatiinkin - federalistinuorison tuki perustuslakiprosessille.

Tähän kokoukseen kutsuttiin 210 iältään 18-25 vuotiasta nuorta sekä jäsen- että hakijamaista. EU maksoi lennot sekä loistohotellimajoituksen ja yhden aterian päivässä lähes viikon ajalta.

Kansalliset valmistelukuntalaiset saivat valita nuorisokonventtiin kuusi nuorta - yhden jokaista jäsentä ja varajäsentä kohden - eli yhteensä 168 kansallista edustajaa ("ottaen huomioon kansallisella tasolla toimivien nuorisojärjestöjen ehdotukset"). Käytännössä jokainen kansallinen konventtilainen nimesi oman nimikkonuorensa, ja kun seniorikonventissa oli federalistinen hegemonia, tällä tavalla se saatiin nuorisokonventtiin.

Europarlamentin ja komission kiintiöstä valittiin 42 "eurooppalaisten" nuoriso-organisaatioiden edustajaa.

Parlamentin konventtiryhmässä oli alun perin sovittu, että paikat pannaan julkihakuun internetin välityksellä ja että edustajat valitaan näiden hakemusten perusteella. Toisin kävi. Mepit eivät saaneet valita nimikkonuoria, vaan valinnan suoritti joku, joka teki sen sillä perusteella että "oli sovittu".

Internetin kautta tuli europarlamentin 32 kiintiöpäikälle satamiljoonaisesta nuorisokansasta vain 76 hakemusta. Oli käynyt niin, että vain valikoidut nuoret olivat saaneet tiedon siitä, että sai hakea, ja hakuaikaakin oli vain muutama päivä. Heistä löytyi 7 sopivaa. Loput paikoista jaettiin isojen europuolueiden kesken sulle mulle-periaatteen mukaan. Tätä kautta tuotiin nuorisokonventtiin eurojärjestöjyrät.

"Eurooppalaisesta" kiintiöstä ei nuorisoa edustamaan päässyt yhtään GUE/NGL-ryhmän ehdottamaa nuorta eikä yhtään esimerkiksi Ruotsin tai Kreikan edustajaa.

Kun nuorisokonventti heinäkuun alussa kokoontui, se valitsi ensiksi presidiumin ja kolmen työryhmän raportöörit. Sattui hauskaasti niin, että yhdestätoista (11) eturiviin korotetusta nuoresta yhdeksän (9) oli europarlamentin tai seniorikonventin presidiumin valitsemia ja

vain kaksi (2) valittiin kansallisten konventtilaisten joukosta, hekin molemmat Sir Johnin kotimaasta Englannista. Suomalaisnuorilla ei ollut asiaa johtopaikoille, mutta eipä ole toisaalta seniorikonventinkaan presidiumissa suomalaisedustusta.

Puheenjohtajiston valintaa varten oli varattu aikaa puoli tuntia. Valintojen piti olla ennalta selviä, koska nuorisokonventin taustalla oli kolmikantayhteistyö konservatiivinuorten, demarinuorten sekä (EU-rahoitteisen) Euroopan nuorten federalistien kesken. Piti olla vain muodollisuus saada "Euroopan nuorisolta" hyväksyntä EU-federalistien valmistelemille sopimuksille. Nuorisokonventin tehtävä oli tuottaa mielipide, joka olisi sopusoinnussa federalistisen konventtimielipiteen kanssa.

Asiat mutkistuivat, kun englantilainen konservatiivinuori halusi vaalin. Samalla hän pyysi, että puheenjohtajaehdokkaat kertovat taustajärjestönsä ja sen mahdollisen komissiolta saaman rahoituksen. Seniorikonventin sihteeri, joka toimi kokouksen alussa puheenjohtajistona, sekoitti konseptinsa. Ehdokkaita ei muka voinut pakottaa kertomaan taustajärjestöjään.

Päädyttiin kompromissiin, mutta oli käynyt ilmi, ettei nuorisokonventti ollutkaan täysin tahdoton.

Kolmen työryhmän puheenjohtajien valinnoissa sopimukset pitivät. Konservatiivit, demarit ja federalistit saivat kukin ryhmänsä. Samalla syntyivät loppupapereiden sisäiset ristiriidat eri osioiden välille, kun työryhmiä vedätettiin vähän eri suuntiin. Ei kuitenkaan paljon, koska kaikki Euroopan nuoret federalistit ovat samaa perhettä.

Työryhmien jäsenille ei kerrottu ryhmien loppupäätelmiä, vaan ne jäivät puheenjohtajien omiksi pikku salaisuuksiksi ja annettiin vain nuorisokonventin puheenjohtajiston käyttöön.

Kun nuorisokonventti aloitti työnsä tiistaina, torstai-aamuna jäsenet näkivät ensimmäisen kerran paperin, joka heidän piti samana päivänä hyväksyä. Se oli edellä selostetulla tavalla valitun presidiumin valmistelema. Muutosesitykset tähän tavattoman monimutkaiseen

asiakirjaan piti tehdä - ja vain englannin kieli oli käypä - samana päivänä kello 14.00 mennessä. Jokaiseen muutosesitykseen piti saada 9 allekirjoitusta.

Kun asiakirjasta äänestettiin, konservatiivi- ja demarinuorilla oli eturivissä omat piiskurinsa, jotka käsimerkein viestittivät, miten muiden oli hyvä äänestää; olivatpa ryhmät monistaneet puoluetovereille äänestyslistatkin. Yön pimeinä tunteina loppuäänestykseen osallistui vain 130 nuorta 210:stä. Heistä 25 äänesti vastaan ja 20 tyhjää. Vain siis alle puolet osanottajista oli nuorisokonventin mielipiteen takana.

Asiakirjassaan "eurooppalainen" nuoriso asetti tavoitteekseen liittovaltion, vaati sille säädettäväksi perustuslain, halusi jäsenmaiden veto-oikeuden lopettamista ja kolmen asiapilarin yhteensulattamista yhteisömetodiksi, vaati siirtymistä määräenemmistöpäätöksiin ja kannatti - oikealla nimellä - euroarmeijan perustamista. Nuorisofederalistit vetelivät mutkat suoriksi.

Menettelytavoiltaan kokous oli epäedustava ja epädemokraattinen. Puheenjohtajisto teki omia päätöksiään vastoin kokousväen toiveita. Koettiin, että puheenvuoroja ei jaettu. Pöytäkirjoja ei pidetty. Niinpä 57 nuorta allekirjoitti kokouksen työtyylistä vastalauseen. Sitä ei julkistettu kokousasiakirjoissa.

Se "Euroopan nuorison" vapaasta tahdosta. Nuoria tarvittiin käymään Brysselissä etujoukkonuorten toiminnan legitimisointia varten.

II pilari: Ulko-, turvallisuus- ja puolustuspolitiikka sekä puolustus

Maastrichtin sopimuksella sovittiin EU:n päätöksenteon ns. pilarijaosta.

EU:n liittovaltioituessa yhä enemmän asioita halutaan siirtää *I-pilariin*. Se on ns. yhteisöpilari, jossa komissiolla on monopolitoimivalta. Se on liittovaltiopilari.

Ulko- ja turvallisuuspolitiikka on *II-pilarissa* jäsenvaltioiden toimivallassa.

Yhteisöllistä toimivaltaa on niin ikään rajattu *III-pilarin* turvallisuus-, oikeus- ja vapausasioissa.

Yksi todennäköisimpiä konventin lopullisia johtopäätöksiä on se, että EU:n tulee lisätä *yhteistä ulko-, turvallisuus- ja puolustuspolitiikkaa*. Konventin enemmistö halunnee sitä komission toimivaltaan, kun taas isot maat ottavat sen neuvoston valtaan.

Ulkoisten suhteiden hoitoa on jo pikkuisen siirretty hivuttamalla EU:n suuntaan.

Maastrichtin sopimuksella 1990-luvun alussa alettiin EU:lle kehittää yhteistä ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa (YUTP).

Amsterdamin sopimuksella vuonna 1997 neuvostoon perustettiin ulkoisen korkean edustajan virka. Se oli viesti siitä, että jäsenmaat haluavat pitää II-pilarin toimet pois komission yhteisöllisestä vallasta. Suurista maista, jotka haluavat puhua koko Euroopan nimissä, ei yksikään liene valmis luopumaan omasta ulkopolitiikasta. Ne haluavat koordinoida EU:n ulkopolitiikan keskenään, mutta ilman pieniä maita.

Amsterdamin päätettiin niin ikään, että EU:n jäsenmailla pitää olla kyky panna toimeen kaikki *ns. Petersbergin tehtävät*. Ne ovat ennen muuta rauhanomaista kriisinhallintaa rauhanturvaamisen tavoitteineen, mutta niihin kuuluu myös rauhaanpakottaminen, joka on sotaa.

Kölnin huippukokouksessa yhteinen ulko- ja turvallisuuspolitiikka (YUTP) muutettiin Euroopan yhteiseksi turvallisuus- ja *puolustuspolitiikaksi* (ETPP). Kirjoittamalla johtopäätöksiin "puolustus" otettiin uusi askel myös hyökkäämisen suuntaan.

Helsingin huippukokouksessa EU:lle perustettiin sotilaselimiä ja alettiin varustaa kriisinhallinnan joukko-osastoja: euroarmeijaa. Jäsenmaiden joukot kootaan niiden omiin kasarmeihin, mutta ne osoitetaan EU:n käyttöön.

EU:n militarisoimista tehdään ainakin lyhyellä aikavälillä täydellisessä yhteistyössä ja sopusoinnussa Natton kanssa, eikä jenkkisotilaiden ulosheittäminen Eu-

roopasta ole EU:n lähiajan tavoiteohjelmissa. Euroopalla ja Amerikalla on yhteinen huoli maapallon raaka-ainevarojen riittävytydestä ja niiden käyttöönsaamisesta. Niillä on sitä kautta sotilaallinen kohtalonyhteys.

Yhteisen puolustuspolitiikan tavoitteena on vahvistaa imperiumia. Imperiumit eivät ole historiassa syntyneet rationaalisin päätöksin. Ei tämäkään. Kansalaisilla ei ole sellaista kollektiivista eurokansalaistajuntaa, jota imperiumi tarvitsee oman sotaväen hyökkäysluontoisen toiminnan yleistä hyväksyttävyyttä varten.

On myös vähemmän sotaisia ulkoasioita.

Ulkopolitiikassa komissiolla on yhteisöllistä toimivaltaa erityisesti kauppaja- ja kehitysyhteistyöpolitiikassa.

Monopolitoimivaltaa sillä on *kauppapolitiikassa* EY-sopimuksen artiklan 133 mukaan. WTO-kauppaneuvottelujen pohjapaperit tehdään komissiossa, joka kuulee jäsenmaiden edustajia ns. 133-komiteassa. Komissio neuvottelee, neuvosto tekee sopimukset.

Kehitysyhteistyössä entiset EU-maiden siirtomaat ovat erityisasemassa ns. Cotonoun yleissopimuksen perusteella. Suomen liittyessä EU:n jäseneksi kehitysyhteistyön painopiste siirtyi suurten EU-maiden entisten siirtomaiden auttamiseen.

Jaettua ulkoista toimivaltaa yhteisön ja jäsenvaltioiden kesken on rahapolitiikassa sekä tutkimus- ja ympäristöasioissa.

Jäsenmaat voivat päättää *yhteisistä strategioista*, joita on hyväksytty kolme (Venäjän, Ukrainan ja Välimeren alueen suhteen). Strategiat hyväksytään yksimielisesti, niiden jatkotoimet neuvoston määräämismittolä.

Kaikista muista II-pilarin yhteisistä toiminnoista ja kannoista päätökset pitää tehdä yksimielisesti. Kun se on löytynyt, "jäsenmaiden on varmistettava, että niiden kansallinen politiikka on yhteisen kannan mukaista ja niiden on ilmaistava yhteinen kanta myös kansainvälisissä järjestöissä".

Perustuslakiin halutaan konventin sihteeristön pohjapapereiden mukaan kirjoittaa määräykset siitä, miten

toteutuu ulko-, turvallisuus- ja puolustuspolitiikassa sekä mahdollisesti myös puolustuksessa EU:n jäsenmaiden yhtenäisyys, joustavuus (eli toiminta EU:n nimissä ilman että kaikki ovat mukana), yksimielisyys ja siitä luopuminen, yhteisön nimissä puhuminen komission tai neuvoston suulla, yhteisen politiikan vähimmäistaso, yhteisömetodin käyttö tällä alalla sekä Petersbergin tehtävien laajentaminen vielä rauhaanpakottamistakin vaativampiin sotilasoperaatioihin.

Suomelle luulisi olevan turvallisinta, että puolustetaan omaa maata oman maan rajojen sisällä eikä lähde ns. terrorismin vastaisen taistelun varjolla sotimaan kauas rajojemme ulkopuolelle.

USA käy loputonta sotaa Lähi-Idän ja tulevaisuudessa myös Keski-Aasian öljystä ja kaasusta. Se on sotaa, jota ei käydä demokratiasta.

EU:n militarisoimiseen, siihen liittyvään Suomen nauttamiseen sekä konventin puolustustyöryhmän työkentelyyn palataan sivulla 145.

III pilari: Turvallisuus-, oikeus- ja vapausalue

Syksyn alussa kaksi suomalaista oikeustieteilijää kirjoitti Helsingin Sanomien yleisön osastossa EU:n toimivallan salakasvusta oikeusasioissa.

Professori **Thomas Wilhelmsson** kiinnitti huomion EU:n kuluttajalakien harmonisointiin tavalla, jolla estetään kansalliset säännökset, jotka ovat kuluttajaystävällisempiä kuin yhteiset säännökset.

Professori **Kimmo Nuotio** kiinnitti heti perään huomion vieläkin ongelmallisempaan asiaan: rikosoikeudellisten lakien piiloharmonisointiin. Hän oli pannut merkille, että poliitikot olivat keväällä kaikessa hiljaisuudessa sopineet rikostyyppien jakamisesta neljään kategoriaan enimmäisrangaistuksen perusteella. Myöhemmissä puitepäätöksissä aletaan sen perusteella harmonisoida rikoksia ja rangaistuksia.

Tiukempi ohjaus merkitsisi meillä usein kriminaalipoliittisen linjan koventamista. Vaikutus saattaa eri syistä hiljalleen ulottua alun perin tarkoitettua laajemmalle.

On siirrytty uudenlaiseen lainvalmistelun kulttuuriin, jossa kokonaiskuva ei ole yhtä selkeä. Yhä useammin törmätään jo lakitekniisiinkin vaikeuksiin toteuttaa sovitut uudistuksia.

Oikeusjärjestyksen johdonmukaisuus voi myös olla vaarassa kärsiä. Kotimainen perusoikeusjärjestelmä edellyttää rikoslainsäädännön tasalaatuisuutta.

Nämä oikeusjärjestelmän uudet työtavat ovat EU:n pilioliittovaltioimista.

Amsterdamin sopimuksessa asetettiin tavoitteeksi unionin kehittäminen *vapaus-, turvallisuus- ja oikeusalueeksi*. Tampereen huippukokouksessa asiaa vietiin eteenpäin ja Suomen johdolla otettiin pitkiä askelia lakien, tuomioiden ja rangaistusten yhdenmukaistamisen ja vastavuoroisen tunnustamisen suuntaan.

Merkittävin päätös oli se, että oikeusasioiden työkalupakkiin lisättiin *päätökset* ja *puitepäätökset*. Komissio sai sitä kautta aloiteoikeuden EU-lakien ohella kansallisiin lakeihin. Julkisuudessa ei heti kiinnitetty huomiota siihen, miten merkittävästä asiasta oli kysymys.

Puitepäätökset ovat salakavala tapa yhtenäistää lakeja. Jäsenmaiden ministerit tekevät neuvostoissa päätöksiä, jotka eivät ole suoranaista EU-lainsäädäntöä mutta jotka sitovat kansallisia parlamentteja muuttamaan kansallista lainsäädäntöä vastaamaan puitepäätöstä. Jos hallitus ei esitä päätökseen varautua, sen katsotaan sitoutuneen siihen, että maan parlamentti muuttaa kansallista lakia sovitulla tavalla. Näin parlamenteista, joiden enemmistöt aina tukevat hallituksiaan, tehdään EU:sta tulevien lakien kumileimasimia.

Puitepäätös ei ole EU-oikeutta. Se ei ole asetus, joka on sellaisenaan jäsenvaltioiden oikeutta, eikä se ole direktiivi, joka velvoittaa jäsenmaan muuttamaan lakinsa yhteensopiviksi direktiivin kanssa. Se on poliittinen velvoite jäsenmaille tehdä niin kuin muutkin tekevät.

Näitä jäsenmaita velvoittavia poliittisia lakeja neuvostot säättävät julkisuudelta salaa, suljettujen ovien takana. Myös asiakirjat ovat usein salaisia. Jos toimittaisiin vastaavalla tavalla Suomen eduskunnassa, oikeusoppi-neet nousisivat barrikadeille eduskuntatalon edessä.

Tavoitteena on tehdä EU:n alueella oikeustoimien vastavuoroisuuden tunnustamisen periaatteesta yhteisen oikeusalueen kulmakivi niin että yksien maiden oikeudelliset päätökset hyväksytään toisissa maissa sellaisinaan ilman että niitä verrataan muuhun omaan lainsäädäntöön. Sillä tavalla poistetaan oikeudenkäytöstä kansalliset rajat, jotka ovat voineet suojata oman maan kansalaisia toisten maiden viranomaisien mielivallalta.

Siitä, miten vapaille kansalaisille tehtyjä myönnytyksiä ja oikeuksia on alettu murentaa, ovat osoituksena EU-maissa käyttöön otettavat yhteiset *terrorismilait*. Ne ovat puitepäätöksiä, jotka eivät kohdistu vain terrorismiin vaan saattavat koskea myös vapaata kansalaistoimintaa: mielen osoittamisen, kokoontumisen ja mielipiiteen vapautta. Otteet kovenevat sekä "terrorismia" että terrorismiksi tulkittua kansalaistoimintaa vastaan. Heikennetään kansalaisen oikeutta tulla jätetyksi rauhaan, olla omissa oloissaan ja puuhastella niitä näitä.

Terrorismipuitepäätökseen kuuluivat ehdotus laiksi terrorismirikoksista sekä ehdotus eurooppalaisesta pidätysmääräyksestä ja jäsenvaltioiden välisistä luovuttamismenettelyistä. Terrorismilakiesitys annettiin Suomen eduskunnan hyväksyttäväksi syksyllä 2002 ja luovutuslaki tulee eduskuntaan syksyllä 2003.

Terrorismirikoksia ovat teot, joiden tarkoituksena on "pelotella vakavasti väestöä, pakottaa aiheuttomasti viranomaiset tai kansainvälinen järjestö johonkin tekoon tai pidättymään jostakin teosta taikka horjuttaa vakavasti jonkin maan tai kansainvälisen järjestön poliittisia, perustuslaillisia, taloudellisia tai sosiaalisia perusrakenteita tai tuhota ne". Lipposen hallitus oli sitoutunut saattamaan tämän lain voimaan Suomessa ennen vuoden 2002 loppua.

Yksi avainsanoja terrorismirikoksen määrittelyssä on tekijän tarkoitus. Se saattaa tehdä teosta terrorismia erotukseksi tavanomaisemmasta rikollisesta toiminnasta. Hallituksen esityksen mukaan - ja puitepääötksen vuoksi - on säädettävä myös sellainen törkeän vahingonteon yritys rangaistavaksi, joka "ei välttämättä täytä minkään muun rikoksen tunnusmerkistöä". Samalla tavalla tulkinnanvarainen on rikos terroristiryhmän toimintaan osallistumisesta, sillä silloinkin joudutaan tulkitsemaan sekä toiminnan tarkoitusta että sen mahdollista tulevaa tarkoitusta, ja sen tulkinnan tekee poliisi. "Osallistuminen järjestöön" on Suomen lainsäädännön näkökulmasta aivan uudentyypinen rikollisuuden muoto.

EU:n alueella sovittiin puitepääötksellä säädettäväksi yhtenäiset rangaistukset terrorismiryhmän johtamisesta ja ryhmän toimintaan osallistumisesta.

Yhtenäiset rangaistukset eivät aina toteuta oikeusjärjestelmäämme kuuluvaa suhteellisuusperiaatetta: rangaistusten pitää olla suhteessa kansallisten lakien mukaisiin muihin rangaistuksiin. Juuri tähän kiinnitti huomion yleisönosastokirjoituksessaan oikeustieteilijä Nuotio. Rangaistusten harmonisointi on ristiriidassa rikoslainsäädäntöön kirjatun kansallisen perinteen kanssa. Puitepääötös edellyttää rangaistusten koventamista verrattuna nykyrangaistuksiin.

Omien kansalaisten - ja myös muiden - *pidätystä ja luovuttamista toiseen maahan* on säädellyt periaate, johon on kuulunut ns. kaksoisrangaistavuus: luovutuksen perusteena olevan teon on täytynyt olla rangaistava sekä luovutusta pyytäneessä että luovuttavassa maassa. Puitepääötksessä laajennetun pidätys- ja luovutusmenettelyn piiriin tuotiin sellaisia rikoksia, jotka eivät aikaisemmin ole olleet EU:n oikeussäännösten harmonisoinnin piirissä vaan yksinomaan kansallisessa päätäntävallassa.

Eurooppalaisen pidätysmääräyksen tavoitteena oli luoda oikeudenkäytön objektiksi EU-kansalainen ja EU-kansalaisuus. Sen mukaisesti hävytetään lainsäädän-

nöstä ne oikeudet, jotka jäsenmaiden kansalaisilla on ollut oman kansalaisuutensa (synnyinmaansa, isänmaansa, kotimaansa) perusteella.

Ylikansallisen päätöksenteon lisääntyessä lait, tuomiot ja rangaistukset karkaavat demokraattisen valvonnan ja riippumattoman kansallisen oikeuslaitoksen käsistä.

Eikä kaikkia poliiseja valvo kukaan. On salaisia palveluja ja suojelupoliiseja, jotka elävät julkisuudelta suojassa usein laitonta elämää. Suomen supolla ei ole minkäänlaista demokraattista valvontaa toisin kuin on useiden EU-maiden salaisilla poliiseilla. Supo pitäisi Suomessakin saada demokraattiseen valvontaan esimerkiksi Saksan mallin mukaan. Jostakin syystä EU:n oikeusasiamies Jacob Söderman on asettunut vastustamaan tällaista valvontaa. Hänen kantansa vaikuttaa huonosti harkitulta: hän pelkää valvojista tulevan systeemin miehiä ja naisia. Silloin ei olisi perusteita minkäänlaiselle demokraattiselle valvonnalle.

Yllättävän helposti ihmisistä tulee kyllä systeemin miehiä. Siitä ovat hyviä esimerkkejä Brysselissä olevat ja siellä natotettavat sotilaamme.

Suojelupoliisin tehtävänkuvaa muutettiin Suomessa kaikessa hiljaisuudessa syksyllä 2002 niin, että sen pääasialliseksi työkentäksi tulee vakoilun torjunnan sijasta terrorismin vastainen taistelu. EU:n lisäliittovaltioitumisen kautta unioniin syntyy vähitellen liittovaltiollinen turvallisuuspoliisi eli *eurosupo*.

Poliisi on osa kulloistenkin vallanpitäjien hallinnoimaa väkivaltakoneistoa. Hänen vastapuolensa on vapaa kansalainen, jolle vasta viime vuosikymmeninä on annettu laeissa oikeuksia vallanpitäjiä ja heidän työkalujaan vastaan. Kun lakeihin on kirjoitettu oikeuksia, on tehty poikkeuksia siihen periaatteeseen, että laki on vain vallanpitäjän tahto. EU-yhteensopiva laki on EU-vallanpitäjien poliittinen tahto, eikä siihen sallita kansallisia poikkeuksia.

Oikeusasioiden yhteisöllistämistä oli Nizzan huippukokouksen päätös perustaa *eurojust* tutkintaviranomaisen ja syyttäjien euroyhteistyötä varten. Europarlamen-

tissa on hyväksytty monta päätöstä, joiden mukaan pitää perustaa EU-väärinkäytöksiä varten erityinen *EU:n yleisen syyttäjän virasto*. Lisäyhteisöllistämiseen kuuluvat myös suunnitelmat yhteisestä rajavalvonnasta: *eurorajavartioloitoksesta*.

Usein ne sisäasiat, joissa yhteisöllä on toimivaltaa (niin kuin esimerkiksi Schengen-alueen poliisiyhteistyö), ovat viranomaistoimintaa, joka on sekä komission, europarlamentin että kansallisten parlamenttien valvonnan ulottumattomissa. Liittovaltiopoliisina toimivan *europolin* päätöksiä vastaan ei EU-kansalaisilla ole minkäänlaista oikeusturvaa. Virheet, jotka europoliisi tekee, ovat ikuisia.

On olemassa ns. *Schengenin tietokanta*, joka on liittovaltion "musta lista". Kun ei ole mahdollisuutta tarkistaa siihen tehtyjä merkintöjä - saati valittaa niistä - ja kun kaikessa inhimillisessä toiminnassa syntyy virheitä, virheet seurauksineen ovat totalitaarisia.

Konventissa pohditaan EU:n ja jäsenmaiden toimivaltaa kaikissa näissä asioissa. Perustuslaista yritetään tehdä myös rikos- ja riita-asioiden lainsäädännön osalta euroyhteensopiva. Ääri-federalistit vaativat, että kansalliset lait yhdenmukaistetaan.

Siinä prosessissa murenee yksi itsenäisen valtion viimeisimmistä tunnusmerkeistä: oikeus omiin lakeihin.

Ajatusten leikkiä

Aika tuottaa halua vastarintaan, mutta ei neuvo, miten sitä tehdään. Tärkeää on tahto olla vastaan, sanovat herrat **Michael Hardt** ja **Antonio Negri**, jotka ovat kirjoittaneet kirjan "Imperiumi".

Imperiumi on KAPITALismin uusin sosiaalinen, poliittinen ja kulttuurinen ulottuvuus. Sitä vastaan voi olla olematta terroristi.

Monilla alistetuilla kansoilla ja ihmisillä on yhteisenä vihollisena uusi kansainvälinen kuri ja järjestys: globalisaatio. Kun ei ole paikkaa, missä olla sitä vastaan, Hardt ja Negri haluavat olla vastaan joka paikassa. He etsivät

Imperiumin heikointa lenkkiä. He haluavat iskeä sen sydämeen. He haluavat mennä sen läpi ja tulla ulos toiselta puolelta. On iskettävä eri suunnilta, joka suunnasta.

Kun Hardt ja Negri yrittävät paikantaa poliittisen vastustajan, heillä on sama ongelma kuin muillakin vasemistolaisilla: ei ole asettaa toista järjestelmää tai muuta järjestystä kapitalismia vastaan.

Toisaalta ei myöskään Marx ollut mikään vaihtoehtoisen järjestelmän - eli hänen tapauksessaan sosialismin - arkkitehti. Sen ajan vallankumouksellisille ei ollut tarjolla muita vallasta vapaita liittolaisia kuin proletariaatti. Hardtin ja Negrin proletariaattiin kuuluvat kaikki, joita Pääoma riistää tuotannossa ja sosiaalisten suhteiden uusintamisessa. Vastarinnan etujoukoksi he määrittävät isänmaattoman ihmisjoukon (multitude), rahvaan, jota yhdistää ihmiskunnan ykseys ja moneus.

Rahvas ei ole mitään kansallisuutta, eivätkä kansalliset identiteetit rajoita sen taistelua orjuutta ja orjuuttajia (kapitalistit, kansallisvaltiot) vastaan. Ihmisiä ei erotella rodun, uskonnon, eettisen katsomuksen, kansakunnan tai kansan jäsenyyden mukaan, vaan vastarintaliikkeelle halutaan tuottaa uusi universaalinen sivistys ja kulttuuri. Ennen sellainen on ollut muun muassa ns. reaaliosialismi. Tänäpä ei sillä ole nimeä. Vallankumous tuottaa itse omat rakenteensa, eikä tekijöitä tiedetä ennalta.

On vain yhteinen vihollinen: Imperiumi. Vastarintavoimien on paljastettava sen ylikansallinen itsenäisyys, sen toimintatapa ja sen yleisen hyväksyttävyyden (legitimiteetin) lähde.

Seuraavassa on lyhennelmä arviostani Hardtin ja Negrin kirjasta. Arviointi kokonaisuudessaan löytyy kotisivuiltani www.kaapeli.seppanen.fi.

Tämän tekstin ylitse kannattaa ottaa kevyt loikka niiden, joita kiinnostaa vain EU ja sen perustuslaki.

EU:n perustuslaki on valtaapitävien projekti, jonka kautta EU-kansalaiselle yritetään sanella uusi järjestys

ylhäältä alas. EU on KAPITALismin nykyinen olomuoto Euroopassa.

Hardt ja Negri eivät usko kansallisvaltioon. Minä uskon, mutta minä olenkin heitä enemmän demokraatti. Uskon enemmän vastarinnan mahdollisuuteen kansallisvaltioissa kuin ylikansallisen Imperiumin itsestään syntyviin vastavoimiin, mutta annetaanpa ajatusten harhailla.

Imperiumissa keskeistä on tuotanto ja teknologia, joka perustuu tuottavuuden jatkuvaan kasvuun koneiden myötävaikutuksella. Tärkeää on kapitaalın joustavuus olla muodostamatta pysyviä rakenteita.

Imperiumi on ”kone täynnä elämää”, ja elämä itsekin on vain ”aivojen ja kehojen tuottamista ja uusintamista”. Käytössä on Foucaultin käsite *biovalta*. Se on valtaa elämän globaaliseen tuotantojärjestykseen. Elämää hallitaan hallitsemalla sen tuotantoa ja uusintamista, kontrolloimalla sosiaalista elämää. Kuriyhteiskunnasta on tullut *kontrolliyhteiskunta*, ja kontrolli on aina läsnä.

Imperiumin on synnyttänyt se uusien hallitsemisen muotojen tarve, jonka on saanut aikaan työn luonteen muuttuminen. KAPITALismi on kehittynyt tehdastuotannon organisaatioista biovallaksi. Vanhanaikaiseksi on käynyt se hallintotapa, johon kuului avoin riisto ja sorto. Uudessa järjestelmässä avainasemassa on asioiden tapahtumisen näkymätön logiikka, Pääoman logiikka.

Hardt ja Negri uskovat, että tulevaisuudessa ei enää ole kansallisia talouksia, tuotteita, teknologioita, teollisuuksia tai suuryrityksiä.

Monissa maissa, joille kansallisvaltio merkitsi vapautumista siirtomaaikeestä, ulkomaisten vallankäyttäjien tilalle on tullut kotimainen eliitti, joka rajoittaa rahvaan vapauksia valtion keinoin. Immanuel Wallerstein kirjoittaa Utopistics-teoksessaan, että nationalismi on ollut sorrettujen protesti sortajia vastaan ja sortajien väline sorrettuja vastaan. Valtio on hämärtänyt luokkarajat ja murentanut ne kansalliseksi/etnisiksi rajoiksi.

Kun kansallisvaltiota on ennen käytetty vallankumouksellisena aseena kansojen vapautumiseen, uuden vastarintaliikkeen on tänään ylitettävä kansalliset rajat. Imperiumi on uusi konfliktin paikka - tai pikemminkin sen ylikansallinen ei-paikka.

Historiassakin on ollut imperiumeja, mutta ne eivät ole kestäneet. Oli muun muassa neuvostoimperiumi. Reaalisosialismiin pystytettiin rakenteita, jotka estivät ihmisten vapautumisen kuriyhteiskunnan vallasta. Ne eivät olleet pysyviä. Neuvostoimperiumi oli sotatalouden häkki.

Aave kummittelee Hardtin ja Negrin vastavallankumouksen maailmassa: kansainvaellusten ja maahanmuuton aave. Vastarinnan - ja toivon tuotannon - tärkein edellytys on ihmisten vapaa liikkuvuus. Siksi kaikille maahanmuuttajille vaaditaan kaikissa maissa täydet kansalaisoikeudet. Heitä pidetään uusien vallankumousten etujoukkona. He tuottavat biologisia ja kulttuurisia risteytymiä. Hybridit (sekoitukset) ovat tärkeä muutosvoima, sillä niihin ei Imperiumin valta ulotu; sen hallinto ei pysy niiden kehityksen vauhdissa mukana.

Kun vaaditaan kaikkien ihmisten globaalia kansalaisuutta, sen seurauksena ”valkoisesta” pan-Euroopasta tulee vähitellen vähemmän valkoinen. Kolmas maailma elää jo pohjoisen metropoleissa ja virtuaalinen kapitalistiluokka kolmannessa maailmassa.

Työn luonteen muuttumisesta

Työn yhteiskunnallinen luonne on viime vuosikymmeninä muuttunut. Työn voimat ovat sulautuneet yhteen tieteen, kielen ja kommunikation voimien kanssa. Toisilleen tuntemattomat tekijät ovat virtuaaliyhteistyössä, ja on usein mahdotonta erottaa tekijää, työprosessia ja lopputulosta toisistaan - tai yhdistää ne toisiinsa.

Ei tuoteta vain hyödykkeitä vaan myös sosiaalisia suhteita ja siteitä. Tuottavaa työtä on niin ollen myös palveluiden, informaation ja tiedon tuotanto sekä kehon- ja mielentilojen tuotanto ja manipulaatio. Teollisuustuotannostakin on tullut palvelua, joka vaatii ihmiskontakteja, eikä suurtuotanto ole aina tehokain tuotantotapa.

Ennen työntekijät oppivat toimimaan kuin koneet. Tänäpä he ajattelevat kuin koneet. Valta on kieli, koneen kieli - ja englannin kieli. Yleiskone on tietokone. Se on mielen ja ajattelun proteesi.

Yhteiskuntaa ohjaavat vastustamattomalla voimalla kapitalistisen tuotannon kriteerit. On hajautettu tuotannon sijaintipaikat ja virrat. Pääoma on riippumaton paikasta ja hakeutuu pois keskuksista reunoille halpojen työvoimakustannusten vetämänä. Imperiumi on maailman tuotannon ei-paikka, jossa kaikkien maiden työvoimaa riistetään.

Hardtin ja Negrin Imperiumi

Suvereniteetti on sitä, että on vapaa muiden asettamista rajoituksista. Vapaa on suvereeni.

Entiseen aikaan muista vapaita olivat monarkit. Se oli aikaa, jolloin ”Eurooppa” valloitti maailmaa tietoisena sivistyksensä ja uskonsa ylivertauuudesta. Voima ja väkivalta olivat suvereniteetin kättilöitä. Suojelua ja sortoa oli vaikea erottaa toisistaan. Uudenaikaisuuden nimissä muihin maihin vietii imperialismia ja kapitalismia.

Siirtomaavallan romahtamisen jälkeen on syntynyt uusi valta, joka ei ole imperialistinen. *Imperialismi* oli valtioiden valloituspolitiikkaa, kun taas *Imperiumin* valta on valtioiden yläpuolella.

Vanhalla hallinnolla oli poliittisia tavoitteita ja se koordinoi systeemiä poliittisella byrokraatialla. Valtioiden välillä oli kilpailutilanne. Hallinto toimi vain tiettyjen ongelmien ratkaisemiseksi, eikä se halunnut sosiaalista integraatiota. Se silppusi työväenluokan osiin ja kontrolloi sitä. Pääomalle on edullista se, että rahvas on sidottu paikkaan ja että se itse toimii ei-paikassa. Porvaristo säilyttää valta-asemansa uudistumis- ja uudistamiskykynsä ansiosta.

Imperiumissa vanhojen hallintamallien tilalle ovat tulleet uudet satunnaiset valtasuhteet. Uusi hallinto on epästrategista: se on näennäisesti vailla päämääriä. Imperiumi toimii erilaisuuden kautta, mutta yhteen suuntaan. Järjestelmän eri tasot - ja sen myötä hierarkia - ovat sekaisin lomittuneina toinen toisiinsa. Samoin vallan eri muodot kytkeytyvät toisiinsa. Kaikki poliittiset, taloudelliset, sosiaaliset ja henkilö-

kohtaiset suhteet ovat yhdessä ja sekaisin. Alistumisesta yhteiseen järjestykseen ja kuriin on tehty sääntö.

Monikansalliset yhtiöt määrittävät sen logiikan, joka ohjaa systeemiä. Ne ovat yhdessä poliittisen perustan kanssa Imperiumin monarkia. Niillä on valta, joka on usein korporatiivinen; korporatismihan on valtion, ay-liikkeen ja kapitalistien pyhä kolmiyhteys. Kaikessa monimuotoisuudessaan Imperiumi on vaikea vastustaja. Se on yhtä aikaa eri paikoissa. Paikan epämääräisyys ja toimijoiden muodon häilyvyys liittyvät yhteen.

Imperiumi on maailmanjärjestys, jota ohjaa maailmanmarkkinoiden piilo- ja salakäsi. On yksi valta. Se sanelee rationaalisuuden nimissä ja asioiden tapahtumisen logiikkana globaalivoimille yleismaailmallisen järjestyksen. Imperiumin tehtävä on tuottaa suojelua kapitalistien investoinneille, ei etujen tasa-painoa. Kapitalisteilla on poliitikkoja vallan vaihtohelosiksi.

Ennen olivat institutionaaliset muurit, joita valtiot pystyttivät rajoilleen. Tänään sama logiikka leviää sosiaaliseen kenttään yli kaikkien rajojen. Imperiumi on rajaton, yleismaailmallinen tila. Ei voida erotella systeemin sisä- ja ulkopuolta, ei yksityistä ja julkista tilaa, ja julkinen tila on sitä paitsi yksityistetty.

Imperiumi ei ole ylikansallinen näennäisvaltio, vaan se on keinotekoinen maailma, jolla on virtuaalinen (kuvitteellinen) valtakeskus. Valta on kieli, prosessi, menetelmä, väline tai teknologia. Se on yhtä aikaa sekä kaikkialla että ei missään. Systeemin muodollinen rakenne voi olla riippumaton sen näkyvistä rakenteista, mutta sen järjestys pitää johtaa olemassa olevista rakenteista.

Imperiumissa on oikeudelle ja moraalille omat ulottuvuudet. Se sanelee lakinsa ja ylläpitää rauhansa. Kirjoittamaton ylikansallinen laki nostetaan ylitse kirjoitettujen kansallisten lakien. Varsinainen alistaminen on arkikäytännöissä, ei laeissa. Juridiikkaa tarvitaan järjestelmän yleistä hyväksyttävyyttä ja lainkuuliaisuutta varten. Globaalinen järjestys on virtuaalinen, mutta kohdistuu kaikkiin. Oikeus on pelkis-

tetty tehokkuudeksi. Systeemissä logiikan vangit pitävät itse itsensä kurissa.

Imperiumi rakentuu voiman varaan, mutta se esittää itsensä oikeuden ja rauhan puolustajana. Se on ottanut itselleen oikeuden ”humanitaarisiin interventioihin” sekä ”oikeutettuihin” tai ”ennalta ehkäiseviin” sotiin. Se suorittaa sotilaallisia ja moraalisia iskuja ”vihollisten” kimppuun. Se on arkipäiväistänyt sodat eettisenä instrumenttina ja alentanut ne poliisitoimien tasolle. Se on omilla toimillaan irtisanoutunut YK:n perussopimuksen 2. artiklan moraaliperustasta, jossa on väkivallan käytön täyskielto muita valtioita kohtaan.

Pommi, raha ja televisio

Imperiumilla on käytössään järeä ase: pelko.

Sen kolme globaalisen vallankäytön välinettä ovat monopoli pommiin, rahaan ja eetteriin.

Pommin uhka tuo Imperiumiin sellaisen poliisin ja sotaväen logiikan, joka sisältyy talouden, ideologian ja kommunikaation logiikkaan. Rauha on imperiumin kehityksen ja laajenemisen ehto. Sen puolustamiseen käytetään enemmän rahaa ja rahamekanismeja kuin rautaa. Ylikansalliset järjestöt ovat imperiumin rauhanturvajoukot, armeijat sen rauhaanpakottamisjoukot. Imperiumin valta voi myös esiintyä kansainvälisten järjestöjen valekaavussa.

Markkinoita kontrolloidaan tehokkaimmin rahamekanismeilla.

Raha tekee kaiken mitattaviksi ja yhteismitallisiksi suhteiksi. Imperiumin ylikansalliselle aristokratialle, tuolle loismaiselle oligarkialle, johon kuuluvat suuryritysten johtajat ja heistä riippuvaiset poliitikot, keinottelu on yrityshyve. Missään ei pääse rahaa pakoon. Tuotanto ja uusintaminen pukeutuvat rahan vaatteisiin. Imperiumille on poliittisesti välttämätöntä hävittää kansalliset rahat, koska ne ovat valtioiden riippumattomuuden symboleita.

Imperiumin monarkia kontrolloi työn ja yhteiskuntakoneen orjia *median* kautta. Eetteri on kolonialistoitu, ja useimmat maat ovat Hollywoodin siirtomaita. Media tuottaa virtuaalivallalle alamaisia.

Uusi yhdenmukainen maailma

Imperiumi ilmentää itseään kommunikaatiossa. Tajuunantuoantanto toimii ei-tilassa ja on samaa kaikille.

Media sanoo edustavansa kansaa ja vallan valvontaa, mutta se on osa systeemiä: kapitaalinen ja valtion sanantonta liitto. Media-areena ei ole demokraattinen, eikä median tehtävä ole puolustaa tai tuottaa demokratiaa. Itse asiassa se on neljäs osa korporatismiin pyhää kolmiyhteyttä. Media ei vain jäsennä ja välitä informaatiota vaan myös organisoi globalisaatiota.

Systeemin legitimitetin tuotannossa avainasemassa on kommunikaatioteollisuus. Se on informaation avulla tapahtuvaa mielten kolonialisointia. Uusista ideologisista aineksista tuotetaan pieniä suuria kertomuksia, jotka korvaavat vanhoja aatteita. Kehitetään uusia tapoja näyttää ja käyttää valtaa ja voimaa. Tuotannon ja kommunikaation näkökulmasta uusi maailma on yhdenmukainen, kaikille sama.

Televiisio toiminnalle on ominaista yksisuuntaisuus. Siinä on keskitetty sisällön tuotanto, lähetyspaikkaan sidottu jakelu ja kilpailu massojen mielenkiinnosta. Television hallinnasta kamppaillaan, ja useimmissa Imperiumin osissa – ja Venäjä kuuluu tässä merkityksessä Imperiumiin – istuva valta on vallannut televisioasemat.

USA:n hallitus on nostanut kaikkien tilojen hallinnassaan tärkeään asemaan informaation infrastruktuurin hallinnan, ja USA:n yksipuolinen hallinta Imperiumissa saadaan näyttämään luonnolliselta juuri ylikansallisen mediateollisuuden kulttuurisen ja ideologisen operoinnin avulla. Kun USA:lle on puettu anti-imperialistiset vapauden vaatteet, se on valepuku. Ihmisiä hallitaan dollarin ylivallassa, ja rahavirrat juoksevat USA:n suuntaan yhä enemmän näkymättömien immateriaalisten oikeuksien (patentit, tekijänoikeudet, lisenssit) muodossa.

Kansa, edistys vai taantumus?

Monarkkien suvereniteetin ideologisiin haastajiin kuului aikanaan katolinen kirkko. Se loi rajat ylittäviä yhteisöjä, ja siksi se alistettiin suvereenien monarkkien valtaan. Uskonnon varjolla käytiin maallisia sota.

Kristinusko erotti toisistaan maallisen ja uskonnollisen järjestyksen. Se loi perustan oikeusvaltion uskonnoneutraalille sisällölle ja vaikutti kapitalistisen rationaalisuuden syntyyn.

Universaaliseen aatteeseen perusti valtansa myös reaalismialismien eliitti. Silläkin oli rajat ylittävä ideologia. Valtiomonopolistinen sosialismi (VAMOSOS) ei ollut toimintakykyinen, mutta se oli pitkään todellinen vaihtoehto kapitalismille.

Islamilaisissa maissa ovat käytössä uskonnolliset lait. Se on tänään universaalisen yhteisöllisyyden muodossaan kapitalismin merkittävin haastaja siihen tapaan kuin katolilaisuus aikoinaan haastoi maallisen vallan. Se on arvoyhteisö.

Ennen kansallisvaltiot olivat pääosissa alueiden imperialistisessa haltuunotossa, mutta nykyiselle tavalle hallita markkinoita ne ovat pikemminkin este. Imperiumissa ylikansalliset yritykset eivät tunne rajoja. Valtiot on lyöty. Monopoleista on tullut tulppia siihen systeemin verenkiertoon, joka perustuu vapaaseen kilpailuun. Kapitalismi ei nyky muodossaan ole Adam Smithin luomus.

Ranskan vallankumous (ja valistuksen aika) oli tasavaltalaisen hallinnon historiallinen humus. Valtion käsite kiinnittyi alussa kolmanteen säätyyn eli porvaristoon, joka kytki tasavallan ja sen lait kansalaisvaltaan. Se oli porvariston (harvain)valtaa. Siirtomaavallan muodossa monet kansat saivat Euroopan porvaristolta perinnöksi orjuuden historian. Kapitalismi syntyi eurooppalaisesta verestä, hiestä, valloituksista ja kolonialismista.

Vallankumoukset olivat kansakuntien henkisiä rakennuspuita, ja vähitellen ne täydellistyivät kansallisvaltioiksi. Niiden avulla rikottiin uskonnollisia, etnisiä, kielellisiä ja kulttuurillisia raja-aitoja. Kun vaikiutuivat käsitteet "kansa" ja "kansanvalta", demokratia ruvettiin käsittämään samaa merkitseväksi sanaksi kuin kansanvalta.

Hardtille ja Negrille *kansa* on taantumuksellinen käsite. Sitä kautta hegemonisin ryhmä saa oikeuden edustaa koko kansaa. Kansan nimissä edustuksellisuus totalitarisoituu. Valtio on "kansallisen vapauden myrkytetty lahja". Kansallisvaltioissa demokra-

tia takaa kurin ja vakiinnuttaa luokkien väliset erot sekä työn tulosten epätasaisen jaon.

Kansakunta on ollut ase muutokseen alistettujen käsissä. Se on tehnyt mahdolliseksi kansalaisten puolustamisen ulkoisia vihollisia vastaan. Se on ollut lähde kansan yhtenäisyydelle, autonomialle ja vallalle. Kun kansallisvaltio vapautti ihmiset kansalaisiksi, heistä tuli valtion aktiiveja. Kansallisuus edustaa yhteisöllisyyttä toisin kuin KAPITALismi tai uusliberalismi - eli uskonservatismi. Kansakunta ei kuitenkaan ole ainoa yhteisöllisyyden muoto.

Markkinat ilman moraalialia

On syntynyt harhakuva KAPITALismin luonnollisuudesta. Mielikuva perustuu siihen, että on pystytty mielikuvien tasolla kiinnittämään toisiinsa kapitalismi ja markkinat.

Markkinat eivät erottele toimijoita sisäisiin ja ulkoihin. Ne ovat jatkuva, yhdenmukainen tila, jossa Pääomalla alistetaan ja sen logiikalla riistetään. Ensin lisäarvo realisoidaan ja sitten tyydytetään tarve kapitalisoida se.

Markkinat ovat omalakista toimintaa. Ne ovat niiden ihmisten moraalialia, jotka niillä toimivat. Markkinoilla on oma moraalinen eetos, ja yhteiskunnan yleiset moraaliset arvot ovat menettäneet käyttäytymistä ohjaavan merkityksensä. Markkinat ovat sosiaalisten suhteiden ja arvojen siirtämisen ja uusintamisen perusta.

Imperiumin näkymätön monarkia vastaa maailmanmarkkinoiden yhtenäisyydestä ja turvaa kapitalisteille tavaroiden, teknologioiden ja työvoiman vapaan kierron. Työvoiman osalta vapaa liikkuvuus merkitsee työn hinnan alenemista, kun taas pääoman osalta vapaa liikkuvuus merkitsee korkeampaa tuottoa.

Kapitalistinen järjestys tulee siitä, että kasvavat yhteen taloudellinen ja poliittinen valta. Se ei ole liitto, mutta se on näkymätön, usein korporatiivinen, side. Näistä kahdesta kapitaalialia on valtion verrattuna suvereenimpi, ja uusi sosiaalialia järjestys on sen järjestys. Sen valta perustuu pääomien logiikkaan: niil-

le haetaan aina korkein mahdollinen tuotto. Pääomilla ei ole muuta komentokeskusta.

Paluuta vanhaan ei ole. Imperiumin voimia ei voi tuhota. Sen uudet eurooppalaiset muodot betonoidaan EU:n perustuslakiin, josta ei tule demokraattinen.

EU ei ole ideologia vaan käytäntö. Federalismista on tulossa sen johtoajatus.

Valmisteluvaihe

EU:n laajeneminen on poliittinen projekti

Vuoden 2002 EU-syksyn tärkeimpiä asioita olivat laajeneminen ja uusi perustuslaki.

Oli ollut pitkään tiedossa, että laajenemisesta päästään syksyn aikana sopuun ja että EU:hun otetaan 10 uutta jäsenmaata. EU oli asettanut selkeät ehdot, jotka jäsenhakijamaiden tuli täyttää, ja kun ne ilmoittivat hyväksyvänsä nämä ehdot, jäsenyysneuvottelut oli helppo saattaa päätökseen. Uudet hyväksyivät EU:n sellaisena kuin se on ja sellaisena kuin se on oleva. Niille ei annettu muuta vaihtoehtoa.

Miksi EU omasta puolestaan haluaa laajeta ja avata valtiolliset rahasäkkinsä muille?

Halutaan turvata suuryritysten markkinat.

Jäsenhakijamaiden tuonnista 70 % tulee EU-maista. EU-maiden yritykset ovat suuria investoijia, ja niitä kiinnostaa jatkossakin jäsenhakijamaiden matalapalkkataso. Esimerkiksi Latviassa ja Virossa palkat ovat vain 25 prosenttia, Tshekissä kolmanneksen ja Puolassa 40 pro-

senttia EU:n palkoista. Suuryritykset hakevat mailta parasta tarjousta. Esimerkiksi Peugeot kilpailutti syksyllä 2002 neljää maata eduista, joita ne antavat uudelle autotehtaalle. Tarjolla on kaikkialla halpaa mutta hyvin koulutettua työvoimaa lähellä omia markkinoita.

Poliittisessa merkityksessä Saksa haluaa tasapainottaa EU:ta maantieteellisesti idän suuntaan. Välimeren pienet saarivaltiot Kypros ja Malta ovat itälaajenemisen sivutuotteita.

Kyproksen jäsenyyteen liittyy erityisongelma, kun Turkki miehittää Kyproksen pohjoisosaa. Jaetun valtion kreikkalaisosan liittäminen EU:n jäseneksi saattaa lisätä alueen epävakautta. Ongelmana ovat myös Liettuan ja Puolan välissä olevan Venäjään kuuluvan Kaliningradin alueen kulkujärjestelyt. Ja vaikka luulisi uusien jäsenmaiden kansalaisten haluavan eurorahankiilto silmissään EU:n jäsenyyteen, Maltalla on voimakasta vastustusta jäsenyyttä kohtaan samoin kuin Virossa ja Latviassakin.

Uusissa jäsenmaissa on vaikeinta yhteensovittaa maatalous EU:n ulkoiselta kilpailulta suojattuun tukiaisten ja tuotantokiintiöiden täyttämään systeemiin.

On sovittu, ettei EU maksa hakijamaiden maanviljelijöille jäsenyyden alkuvuosina tuotannosta riippumattomia täysimääräisiä suoria tukia pelkkien hehtaareiden tai kotieläinten lukumäärän perusteella. Jos maksaisi, maataloudesta tulisi uusissa jäsenmaissa parastuottoisin elinkeino. Se ei ole tarkoitus. Maatalouteen halutaan rakennemuutos, jotta se toimisi EU:n teollisuusmaisen tehomaatalouden tapaan. Se synnyttäne työtömyyttä ja maaltamuuttoa.

Jäsenhakijamaissa elintarvikkeet ovat halvempia kuin vanhoissa EU-maissa. Se johtuu alemmista tuottajahinnoista ja tullittomasta raaka-ainetuonnista EU:n ulkopuolelta. Se, että EU-jäsenyyden nostaa ruuan hintaa (ilman että palkat nousevat vastaavasti), tuonee mukanaan sosiaalisia ongelmia. Ja siitä, millaisia ongelmia saattaa syntyä erihintaisista tuotteista yhteisillä markkinoilla, on saatu esimakua Balkanilta.

EU halusi auttaa Makedonian ja Kroatian taloutta ja antoi niille oikeuden tuoda EU:hun sokeria ilman tulleja ja tuontikiintiöitä.

Kun nämä maat toivat EU-maihin sokeria vuonna 2000 vain 1 000 tonnia, vuonna 2001 niiden tuonti oli 70 000 tonnia ja vuoden 2002 alkukuukausina jo 85 000 tonnia.

Makedonia ei tuota omaa sokeria ja Kroatiakin on sokerin nettotuojaa. Sokerin vienti EU-maihin EU:n hinnoilla oli niin kannattavaa, että näiden maiden kotimarkkinoilla alkoi esiintyä sokeripulaa.

Epäilläään, että osa EU-maihin myydystä sokerista on EU:n omaa ylijäämänsokeria, joka on myyty Makedoniaan ja Kroatiaan halvoilla maailmanmarkkinahinnoilla. EU:ssa siis myydään halvalla ja ostetaan kalliilla.

Kun ruuan vapaakauppa loppuu ja alkaa säännösten mukainen EU-kauppa, ruuan hinta nousee uusissa jäsenmaissa. Se aiheuttanee palkkojen korotuspaineita. Vanhojen EU-maiden työntekijöiden ammattiliitotkaan eivät voi toimeentuloa katsella työn karkaamista uusiin jäsenmaihin tai halpatyövoiman tuloa omille työmarkkinoille. Niiden kannattaa yrittää nostattaa uusien jäsenmaiden palkkatasoa, pitää kiinni omien työehtosopimustensa minimeistä myös ammatillisesti järjestäytyneen siirtotyövoiman osalta ja luoda kitkavoimia EU-jäsenyyteen kuuluvalla työntekijöiden vapaalle liikkuuudelle (joka taas kiinnostaa kovasti kapitalisteja).

Öljysota

Laajeneminen on EU:n itä-, USA sen länsiprojekti.

USA:n kanssa ollaan ystäviä ja kilpailijoita. Se, mitä USA tekee, vaikuttaa EU:n tekemisiin.

Terrorismin vastaisessa taistelussa on USA:ssa saavutettu sängen laihoja tuloksia. Superterroristeja ei ole saatu kiinni. ”Sodan” varjolla on miljoonilta amerikkalaisilta viety kansalaisoikeudet ja maasta on tulossa urkikijayhteiskunta: omat kansalaiset vakoilevat ja ilmian-

tavat toisiaan. Meno on vähän kuin eräässä muinaisessa liittovaltiossa Suomesta itään.

Käynnistellään öljysotaa. Irakin öljyä tarvitaan markkinoille USA:n öljyntarjonnan monipuolistamiseksi, ja se haluaa tehdä Irakista uuden bensa-asemansa. Kun öljyn varjolla ei voida hyökätä, Bushin hallitus on yrittänyt todistaa **Saddam Husseinin** yhteyksiä al Quidaverkostoon. Terrorismin varjolla voidaan hyökätä - ja hyökätäänkin.

Saddam on jenkkien vanha ystävä, jolla saattaa olla enemmän tietoa CIA-ystävistä kuin Osama bin Ladenista ja hänen joukkioistaan. USA muun muassa osallistui parikymmentä vuotta sitten Saddamin kanssa irakilaisen hyökkäykseen Iraniin. Kun tänään halutaan luoda USA-mielinen ja sille halvalla öljyä myyvä Keski-Itä, Saddamista on tehty vihollinen. Maailman 1 200 miljoonalle muslimille hän on vapaustaistelija, joka uhmaa USA:n ja sen tukeman Israelin sionistien väkivaltakoneistoa.

Öljysotana voidaan nähdä myös USA:n sotatoimet Afganistanissa. Valtaan nostettu amerikkalaisten nukkehallitsija **Hamid Karsai** on öljyalan miehiä. Sen naapureissa, entisissä neuvostotasavalloissa, on maailman suurimpiin kuuluvia hyödyntämättömiä öljyvaroja, ja Afganistanin läpi halutaan rakentaa öljyputki niiden saamiseksi markkinoille lisäämään öljyn ylitarjontaa.

USA muuten on perustamassa sotilastukikohdan myös Afrikan länsirannikolle Sao Tome ja Principeen. Se haluaa turvata sotilaallisesti öljynsaantinsa kaikkialla, tässä tapauksessa Angolasta ja Gabonista. Yksinkertainen tavoite on lisätä öljyn tarjontaa maailmanmarkkinoilla ja halventaa hintaa.

Jos/kun USA hyökkää Irakiin, se ei tee sitä demokration vaan öljyn takia.

Irakissa on maailman toiseksi suurimmat ja mahdollisesti paraslaatuisimmat öljyvarat, joiden tuotantoon saattamisen kustannukset ovat alhaiset. Tiedetyt öljyvarat sen alueella ovat 112 miljardia barreliä. Niitä uskotaan löytyvän lisää vielä 200 miljardia barreliä. Enemmän on vain Saudi-Arabiassa.

Maailman tunnetut öljyvarat jakautuvat suurimpien tuottajien kesken seuraavasti (miljardia barreliä): Saudi-Arabia 261, Irak 112, Yhdistyneet arabiemiirikunnat 97, Kuwait 96, Iran 89, Venezuela 77, Venäjä 48, USA 30, Libya 29 ja Meksiko 26. Näihin lukuihin pitää vielä lisätä puutteellisesti hyödynnetty Kaspian meren jaluksien ja Länsi-Afrikan öljy. Sen jälkeen luvut ovat kuin USA:n geopolitiikan aapiskirja.

USA:lla on sammumaton öljyjano. Se polttaa maailman tuotannosta neljänneksen. Puolet siitä on tänään tuontiöljyä ja huomenna paljon enemmän. USA tuo eniten öljyä *Saudi-Arabiasta*, joka omasta puolestaan yrittää öljynviejäjärjestö OPEC:in tuotannon säätelyn avulla pitää tuotannon niin matalalla ettei kultamunia muhina hanhi ajaudu ylituotantoon. Saudit pumppaavat maasta öljyä 10 miljoonaa barreliä päivässä. Irak pystyy helposti nostamaan oman tuotantonsa (josta puolet jo menee USA:n markkinoille) 2 miljoonasta barrelista 5 miljoonaan.

Kansainvälisillä öljymarkkinoilla Venäjä muuten on ollut viime aikoina häirikkö. Sen tuotantoluvut ovat olleet Saudi-Arabian tasoa. Sillä ei vastaavia reservejä, mutta kuluttamalla omiaan etupainotteisesti sen tarjonta palvelee markkinoilla USA:n tarpeita.

Marraskuun alussa saudit ilmoittivat, ettei heidän maataan saa käyttää Irakin vastaisen sodan tarkoitukseen. Irakin öljystä heille syntyisi markkinaongelma. Osama bin Ladenin kotimaassa, jossa velkaantumisen, työttömyyden ja turhautuneisuuden kasvamassa räjähdyspisteeseen, uskonnon valekaapuun puettu maallinen eliitti menettää helposti totalitäärisen valtansa - ja taas tarvitaan USA:n sotakonetta turvaamaan öljynsaanti alueelta, josta amerikkalainen kertakäyttöelämänmuoto on 100-prosenttisesti riippuvainen.

Vierasmaalaisista öljy-yhtiöistä suurimmat investoinnit Irakiin on tehnyt ranskalainen *TotalFinaElf*. Venäläisellä Lukoililla on toiseksi suurimmat intressit Länsi-Kurran öljykentällä. Sen takia presidentti Putin on neuvotellut USA:n kanssa siitä, voiko *Lukoil* jatkaa omis-

tustaan Irakissa USA:n hyökkäyksen ja Saddamin syrjäyttämisen jälkeen. Jos saa, Putin on ilmeisen valmis antamaan YK:ssa Bushille luvan hyökätä. Myös Irakin ulkomailla toimiva oppositio neuvottelee USA:n kanssa öljykenttien omistuksesta, ja se on kyselty erityisesti Lukoilin osuuksien perään.

Maailmanpolitiikka on taistelua öljystä ja kaasusta.

Kun syyskuussa aloitettiin Kaspian meren öljyä varten (Venäjän ohittavan) Baku-Tbilisi-Ceyhan-öljyputken rakennustyö, Azerbaidzhanin diktaattori **Geidar Alijev** sanoi, ettei se yhdistä hänen maataan vain taloudellisesti vaan myös poliittisesti länteen. Kun USA:n erikoisjoukot aloittivat Georgiassa sotilaskoulutuksen, öljylle tehdään paikalliset putkenturvajoukot.

Yksikään niistä Keski-Aasian entisistä sosialistisista neuvostotasavalloista, joiden öljyreserveistä USA on kiinnostunut, ei ole demokraattinen. Kaikissa ovat vallassa diktaattorit. Kazhakstanissa, Uzbekistanissa ja Turkmenistanissa on öljyä ja kaasua. Tadžikistanissa ja Kirgistanissa ei ole, mutta USA tarvitsee hyviä suhteita niiden diktaattoreihin öljyhuoltoturvaa varten. USA on osistanut alueelta lentotukikohtia, ja Venäjä katselee voimattomana päältä entisaikojen neuvostotukikohtien siirtymistä uusille isännille.

Kuvaavaa tavalle, jolla USA:n uusia liittolaismaita hallitaan, on Turkmenbashi Suuren tapaus. Hän on 4,5 miljoonan asukkaan Turkmenistanin presidentti Saparmurat Nijazov.

Alun perin tämä entinen kommunistipamppu valittiin virkaan kansanäänestyksessä, jossa ei ollut muita ehdokkaita. Sen jälkeen hänet valittiin vaaleilla, joissa hän sai äänistä 99,5 %. Sen jälkeen hänen jatkonsa on turvannut hänen valitsemansa parlamentti poikkeuslaila. Viimeksi hän suostui ”parlamentin pyynnöstä” jatkamaan presidenttinä kuolemaansa saakka.

Presidentti on ottanut käyttöön itsestään nimen **Turkmenbashi Suuri**. Se merkitsee kaikkien turkmeenien isää. Kuukaudet on nimetty uudelleen hänen perhekalenterinsa mukaan niin että tammikuu kantaa hänen

nimeään ja esimerkiksi huhtikuun nimi on ”äiti”, koska hänen äitinsä kuoli kyseisessä kuussa. Koulujen oppikirja on hänen kirjoittamansa Ruhnama. Televisioiden kuvaruutujen kulmissa on pysyvästi hänen kuvansa. Kaikkialla maassa on hänen kunniakseen nimettyjä kaupunkeja, lentokenttiä ja siltoja, patsaista puhumattaakaan. On patsaita, mitä seuraajien kaataa.

Tällaisia liittolaisia on **George W. Bushilla** hänen taistelussaan demokratian - eli USA:n öljy-yhtiöiden - etujen puolesta maailman suurimmilla uusilla öljy- ja kaasukentillä.

Presidentti itse on texasilainen öljymiljonääri jo isän perua. Isä oli se USA:n presidentti, joka kävi vuoden 1990 Persianlahden öljysodan. Poika jatkaa isän öljyhommia.

Kun nyky-Bush saarnaa puhtaan yritysmoraalin puolesta, hänen olisi syytä katsoa peiliin.

Vuonna 1986 hänen yrityksensä oli konkurssin partaalla. Oli käytetty miljoonia dollareita muiden ihmisten rahaa, ja yhtiö oli veloissa. Avuksi tuli Bushin kavereiden *Harken Energy*, joka osti omia osakkeitaan vastaan Bushin osuuden yhtiöstä. Kun viikko kaupan jälkeen yhtiö ilmoitti yllättävästä miljoonatappiosta, kyseessä oli ollut sisäpiirikauppa.

Kun sitten Harkenilla alkoi mennä huonosti, se kätki tappionsa sijoittajilta. Se käytti samoja menetelmiä, joista tuli kuuluisaksi Amerikan suurin yritysruumis *Enron*. Se möi tytäryhtiönsä Aloha Petroleumin ylihintaan yhtiön omistajille heille myöntämillään luotoilla, joista tuli epävarmoja saatavia. Kirjanpitoon saatiin kuitenkin myyntivoittoja, joilla pystyttiin kätkemään kymmenien miljoonien dollareiden tappiot. Nämä temput Harkenille neuvoi Enronin tilintarkastusyhtiö *Arthur Andersen*. Bush, joka oli yksi yhtiön kolmesta tilintarkastuskomitean jäsenestä, ehti ennen kuplan puhkeamista - ja vastoin Harkenin kanssa sovittua osakkeiden myyntikieltoa - myydä osakkeensa korkeaan pörssihintaan.

Enron oli Bushin vaalikampanjan suurin yksittäinen rahoittaja.

USA:n varapresidentti **Dick Cheney** oli isä-Bushin hallituksen puolustusministeri Persianlahden öljysodassa. Hän ansaitsi öljymiljoonansa muutettuaan johtamansa *Halliburton-yhtiön* kirjanpitokäytäntöä. Vuonna 1998 Arthur Andersen-yhtiö neuvoi Halliburtonille, että kiistanalaiset saatavat voidaan kirjata tulokseen tuotoiksi. Sillä tavalla petettiin sijoittajia, mutta Cheneyllä ei ollut vaikeuksia toimia Andersenin mainonnan mannekiinina.

Halliburton tuotti öljykenttäpalveluja. Sillä oli paljon eri hallitusten urakoita. Sen erityiskiinnostuksen kohteina olivat Siperian ja Kaspian meren öljykentät.

Öljiintressien johdosta Bushin varapresidentti Cheney on sotahaukka, kun taas ulkoministeri ja Persianlahden sodan kenraali Colin Powell on kyyhkynen. Hän haluaa mahdolliselle hyökkäykselle YK:n mandaatin, jotta sota ei olisi laitton.

Öljypelejä eivät pelaa pienen rahan poliitikot.

Bushin hallituksen valtiovarainministeri **Paul O'Neill** on USA:n pahimmaksi saastuttajaksi nimetyn alumiini-yhtiö Alcoa-yhtiön entinen toimitusjohtaja ja hallituksen puheenjohtaja, jonka palkka vuonna 1999 oli 56 miljoonaa dollaria. Kauppaministeri **Donald Evans** taas vastasi Bushin vaalikampanjan rahankeruusta. Presidentin turvallisuuspoliittinen neuvonantaja **Condoleezza Rice** oli pitkään öljy-yhtiö Chevronin palveluksessa, ja se taas on tehnyt suuria investointeja Kaspianmeren öljykenttiin. Chevronilla on amerikkalaisyhtiöistä suurimmat edut valvottavanaan myös Irakissa.

Yksityisyritteliäisyyttä perustuslain luonnostelussa

Samaan aikaan, kun USA valmistautui sotaan, EU:ssa valmisteltiin sen omaa supervaltaprojektia: perustuslakia.

Siihen liittyi elimellisenä osana EU:n militarisoimiskehitys, jota liittovaltiolaiset haluavat viedä eteenpäin perustuslain varjolla ja sen nimissä. Asiaan palataan.

On asioita, joista halutaan puhua, jotta ei puhuttaisi jostain muusta. Vuorenvarmoja täkyjä julkiseen keskusteluun ovat olleet mahdollinen europresidentin valinta sekä kansojen kongressi. Jos keskustelua käydään vain näistä asioista, todellisia asioita saa samaan aikaan valmistella julkisuuden suojassa.

Ison-Britannian ulkoministeri **Jack Straw** otti kesän lopussa kantaa EU:n perustuslain säätämisen puolesta. Se oli rohkea teko, sillä Englannissa ei yleinen mielihäpe ole sen puolella.

Federalistien olisi luullut innostuneen Strawn kannanotosta, mutta he jättäytyivät kylmiksi. Strawn perusteluihin nimittäin kuului sellaisen subsidiariteetin eli läheisyysperiaatteen toteutumisen valvontaelimen perustaminen, joka koostuisi kansallisten parlamenttien edustajista. Federalisteille subsidiariteetti eli päätöksenteko niin alhaalla kuin mahdollista on myrkyä samalla tavalla kuin jäsenmaiden veto-oikeus EU-asioissa.

Iso-Britanniaa edustaa konventissa Walesin asioiden ministeri **Peter Hain**. Hän lähetytti konventin jäsenille hallituksensa Cambridgen yliopistossa **Alan Dashwoodin** johdolla valmistellun täydellisen perustuslakiluonnoksen, jolla luodaan "kansallisten valtioiden unioni, mutta ei federaalista supervaltiota". Se ei saanut laajempaa tukea lobbauksesta huolimatta.

Konservatiivien EPP-parlamenttiryhmässä puhalsi tuuli syksyn alussa moneen suuntaan.

Kun EPP:n konventtidelegaation saksalainen puheenjohtaja **Elmar Brok** julkisti syksyn alussa perustuslakiluonnoksen, hän halusi esittää sen koko konservatiiviryhmän nimissä, mutta hän ei saanut siihen valtuutusta. Hänen federalisminsa ei myy yhtä hyvin kansallisilla areenoilla kuin euoparlamentissa.

Brok oli konventin alusta saakka vaatinut puheenjohtajistoa julkistamaan ensi tilassa kokonaisluonnoksen uudeksi EU:n perustuslaiksi. Kun sitä "oli vaadittu", eli hän oli vaatinut, hän vastasi vaatimukseen omalla täysimittaisella perustuslakiluonnoksella. Sen valmistelussa hänellä olivat olleet käytössä *Bertelsmannin* säätiön

resurssit. Brok on mepin toimen ohella tämän yhden maailman suurimpiin kuuluvan saksalaisen mediayhtiön johtajia, sen Brysselin toimiston päällikkö. Käytännössä luonnoksen oli tehnyt professori **Robert Scholz**.

Brokin ehdotuksen perustana oli yhteisömetodi. Sanan ääneen lausuminen edustaa federalistien yhteistä uskontunnustusta. Saksalaiset ovat yleisesti liittovaltiolaisia (mutta liittovaltion pitää muistuttaa saksalaisia rakenteita).

Teksti oli 100-sivuinen ja 180-artiklainen perustuslaki. Siihen sisältyivät federalistien yleiset vaatimukset perusoikeuskirjan juridisesta sitovuudesta ja EU:n oikeushenkilöllisyydestä. Siinä säilytettiin suurin piirtein nykyisenlainen toimivaltajako keskusvallan ja jäsenmaiden kesken. Kansalliset parlamentit haluttiin kytkeä lakiesitysten valmisteluun sellaisen ennakkohälytysjärjestelmän kautta, jota sittemmin ehdotti konventin subsidiariteettiryhmä (jonka jäsen Brok oli).

EU:n toimielimiksi saksalaisfederalisti Brok ehdotti Euroopan parlamenttia ns. kansojen kamarina ja neuvostoa ns. valtioiden kamarina. Jako muistuttaa Saksan kaksikamarista liittovaltiomallia. Lakeja säätävänä kamarina neuvoston kokousten pitäisi Brokin mukaan olla julkisia. Lait pitäisi niissä kokouksissa säätää kaksinkertaisella yksinkertaisella enemmistöllä niin että hyväksytyksi tulemiseen vaaditaan maiden enemmistön ohella asukaslukuun perustuva enemmistö.

Hän ehdotti komission puheenjohtajan valintaa Euroopan parlamentissa yksinkertaisella enemmistöllä, ja nimityksen vahvistamista sen jälkeen neuvostossa. Nykyisin valinta ja hyväksyntä tapahtuvat toisin päin. Neuvoston korkean edustajan hän halusi korvata ulkosuhdekomissaarilla, ja vaikka hän oli valmis nimittämään jokaisesta jäsenmaasta komissaarin, henkilövalinnan hän oli valmis siirtämään komission puheenjohtajalle. Tämä, että jäsenmaat eivät enää saa itse nimittää omaa komissaariaan, on kirjattu jo Nizzan sopimukseen. Komissiosta tulisi näin eräänlainen EU:n ottopoikahallitus.

Brok halusi kahdenlaisia lakeja. Olisi unionin toimia ja unionin puitteita, ja kaikki lait pitäisi hyväksyä neuvoston ja parlamentin yhteispäätösmenettelyssä.

EU:n rahoitusongelmiin Brok ehdotti ratkaisuksi yhteisölle annettavaa verotusoikeutta - ja siis euroveroja.

Brokin esitystä on edellä esitelty sen takia, että saksalaisilla on EU:ssa paljon sanavaltaa ja esitys edustaa saksalaista valtavirtaa, jossa myös demarit ovat samantyyppisillä linjoilla. Sen takana on voimaa.

Esitys on ristiriidassa sen suurten jäsenmaiden idean kanssa, että valtaa keskitettäisiin neuvostolle ja EU:lle valittaisiin yksiköhenkilöksi pääministerin sijasta presidentti, ns. super-Solana. Sitä olivat eri yhteyksissä esittäneet **Tony Blair**, **Jacques Chirac** ja Espanjan pääministeri **Jose-Marie Aznar**.

Kun perustuslakiasiaa käsiteltiin syyskuun alussa Italian miljardööri-pääministerin **Silvio Berlusconi** huvilalle Sardiniaan kutsutussa EU:n oikeistohallituksen johtajien neuvottelussa, Brokin luonnosta pidettiin liian federalistisena ja liian saksalaisena. Suomen kokoomuslaisia ei muuten ollut kutsuttu mukaan. Oikeistojohtajat esittivät EU:n vallanjaoksi ranskalaista mallia: EU:lla olisi pääministeri, joka johtaisi komissiota, ja presidentti, joka johtaisi ulkopolitiikkaa. Tämän päätöksen hyväksyi myös Aznar. Seuraavalla viikolla hän jo piti omaa esitystään ennen aikaisena.

Perustuslakiasia tuli käsittelemään *Euroopan kansanpuolueen (EPP)* europuoluekokouksessa Portugalin Estoriassa lokakuussa 2002. Mukana olivat EU:n jäsenmaiden ja myös hakijamaiden oikeistopuolueiden edustajat. Vain yksi oli tästä puolueiden puolueen kokouksesta poissa: Englannin konservatiivit eivät ole mukana liittovaltiohenkisessä toiminnassa.

Tällaisilla kokouksilla on kasvava merkitys Euroopan tulevaisuudelle. Erityisesti niin oli tässä tapauksessa; ovathan kyseisen europuolueen edustajat valta-asemissa monissa EU:n jäsenmaissa ja voivat sitä kautta vaikuttaa sen konventin lopputulokseen, jonka isyyden EPP

tunnusti Estorilin asiakirjassa “Vahvan Euroopan perustuslaki”.

Kokouksessa ei Saksan oikeiston vahvan miehen **Wolfgang Schäuble** ja europuolueen belgialaisen puheenjohtajan **Wilfred Martensin** nimissä kulkeneeseen pohjapaperiin tehty monia muutoksia. Mitä suurempi kokous, sitä suurempi valta on pohjapaperin kirjoittajilla.

Pari merkittävää lisäystä tehtiin.

EU:n perustuslain johdantoon halutaan kirjoittaa viittaus Euroopan uskonnollisen perimään. Pohdittavaksi haluttiin Jumalan osuus EU:n toimintaan. Näin myös paavilla on ollut sormensa pelissä perustuslakia valmisteltaessa.

Valmistelun aikana pohjapaperista oli poistettu alkuperäinen muotoilu, jonka mukaan EPP:n tavoitteena on “tiivis ja federaalinen EU”. Oli poistettu nimenomaan sana *federaalinen*, joka tarkoittaa liittovaltiota. Estorilissa se palautettiin EPP:n tavoitteisiin.

Ranskan oikeisto ehdotti federaalinen-sanana korvaamista “kansallisvaltioiden federaatiolla”. Se muistutti sitä Lipposen ensimmäisen hallitusohjelman sanamuotoa, jonka mukaan EU:ta on kehitettävä *itsenäisten valtioiden yhteenliittymänä* ja jonka Lipponen otti pois toisen hallituksensa ohjelmasta. Esitystä ei hyväksytty. Niin ollen Suomen kokoomuksen europuolue haluaa EU:lle omaa perustuslakiamme ylemmän perustuslain, joka antaisi sille liittovaltiomuodon. Siinä merkityksessä kokoomus on perustuslaillinen puolue, mutta valitettavasti europerustuslaillinen.

Toisessa kohdassa asiakirjaa vaatimusta liittovaltiosita pehmennettiin sanomalla että “EU ei ole liittovaltio klassisessa merkityksessä eikä valtio”.

Mikähän se sitten EPP:n mielestä on?

Ei se ainakaan mikään sellainen golf-klubi ole, jollaisena sitä pitää Ison-Britannian ulkoministeri **Jack Straw**; hänen mukaansa jokaisella golf-klubillakin on perustuslaki.

Kun Estorilissa euro-oikeistopuolueen kokouksen enemmistö edusti kansallisia puolueita ja parlamentteja, on ymmärrettävää, että EPP vaati kansallisten parlamenttien vallan vahvistamista. Vaadittiin myös europarlamentin osallistumista lainsäädäntöprosesseihin “yhdessä neuvoston kanssa”. EU:n päätökset haluttiin yleisesti tehtäväksi enemmistöpäätöksin ja jäsenmaiden veto-oikeuden haluttiin säilyvän vain sopimusten ratifiointia koskevilla kysymyksissä.

Kun haluttiin vahvistaa komission roolia toimeenpanoelimenä ja säilyttää sen lakialoitemonopoli, kun haluttiin vahvistaa kansallisten parlamenttien valtaa ja lisätä niiden oikeutta kontrolloida EU-asioissa hallituksiin, kun haluttiin vahvempaa europarlamentin roolia komission demokraattisena valvontaelimenä ja kun EU:n ydininstituutioksi nimettiin neuvosto, jonka kanssa Euroopan parlamentin pitää saada toimia tasavertaisena lainsäätäjänä, vallan huutokaupassa kaikki saivat lisää valtaa, joka ei ollut pois mistään.

EPP:n mielestä EU:lla “täytyy olla sisäinen rakenne, joka turvaa tehokkaan poliittisen johtamisen ja joka lisää unionin näkyvyyttä ja voimaa maailman näyttämöllä”. Tätä kautta nousivat pintaan kokouksen piiloristiriidat.

Espanjalaiset ja ranskalaiset katsoivat sanamuodon tukevan vaatimustaan europresidentin valinnasta, kun taas saksalaiset katsoivat sen olevan selvä kannanotto komission vallan puolesta. Brokin mukaan kysymys europresidentistä oli tällä lauseella siirretty pois päiväjärjestyksestä. Ei se ole. Ranska ja Espanja ovat riittävän suuria maita ajamaan omaa asiaansa ohi europuolueen, joka vielä toistaiseksi edustaa pelkkää poliittista virtuaalivoimaa. Mikä kansallinen puolue panee toimeen europuolueen päätöksiä, jos kansallinen linja on erilainen?

Oikeisto vaati EPP:n nimissä perustuslakiin perusoikeuskirjaa, EU:lle oikeushenkilöllisyyttä, EY-tuomioistuimen kehittämistä perustuslakituomioistuimeksi sekä yhteisömetodin yleiskäyttöä ja pilarirakenteen hylkää-

mistä. Ne olivat vaatimuksia, joita konventin oikeistolais-sosiaalidemokraattinen federalistienemmistö haluaa.

Konservatiivien europuolueen liittovaltiovoimat eivät halunneet, että Estorilissa olisi lyöty lukkoon sitovia kantoja. Se johtuu siitä, että konservatiivien kansalliset edustajat eivät ole yhtä federalistisia kuin ovat puolueyhmittymän euroedustajat ja että kokouksessa oli paljon näitä ei-federalisteja. Konservatiivifederalistit eivät halunneet yhteisiä päätöksiä, joilla olisi rajoitettu konventtiryhmän operointia konventissa. He järjestivät marraskuun alussa konventtiedustajille oman kokouksen, ja siellä suljettujen ovien takana määriteltiin oikeistofederalistien strategia liittovaltion tekemisessä.

Kokousta varten oli Elmar Brok valmistuttanut uuden, tuoreen esityksen täydelliseksi perustuslaiksi, jossa hänen ensimmäinen esityksensä oli yhteensovitettu europuolueen kantojen kanssa täysfederalistiseen saksalaishenkeen.

Kilpailevan kannan perustuslakiin ovat ottaneet *eurososiaalidemokraatit*, vaikka kantaa ei olekaan virallisesti hyväksytetty europuolue-elimissä. Siitä ei myöskään ole ollut samanlaista yksimielisyyttä kuin millä euro-oikeistolaiset hyväksyivät linjauksensa Estorilissa.

Konventin varapuheenjohtaja **Giuliano Amato** esitteli lokakuun alussa eurodemareiden linjaukset. Lopullinen kanta perustuslakiin luvattiin ennen konventin työn päätöstä.

Eurodemareiden omintakeisin vaatimus on puhua *sosiaalisesta Euroopasta*. Moderneihin euro-oikeistolaisiin heidät yhdistää vaatimus sosiaalisesta markkinataloudesta.

”Sosiaalinen” on demareille sama asia kuin *ay-valtainen* ja ”osallistuva demokratia” tarkoittaa sosiaalipartnereiden eli demareiden vallan alla olevan ay-liikkeen osallistumista. Eurodemarit haluavat *ay-Euroopan*. Kansalaisten Eurooppa on demareilla korporatismia, jossa kansalaiset tulevat edustetuiksi järjestöjen eikä aina puolueiden kautta. Tähän ajatteluun saattaa pohjautua demareiden vastustus sitä ajatusta kohtaan, että lisä-

tään edustuksellista poliittista valtaa käyttävien kansallisten parlamenttien yhteistyötä EU:n päätöksenteossa.

Amaton esittelemässä asiakirjassa näkyi jälkiä keväällä 2002 valmistellusta *uusfederalistisesta* uskontunnustuksesta: sosialistien Eurooppa-projektista. Sen oli silloin valmistellut 26 demarimeppiä, jotka halusivat “valtioiden ja ihmisten federaatiota”, jota “jotkut kutsuvat kansallisvaltioiden federaatioksi”. He halusivat perustuslain, joka perustuisi kaikkien sopimusten sekä Eurooppa-kielen ja kielenkäytön sekä lainsäädäntöprosessien yksinkertaistamiseen. *Yksinkertaistaminen* merkitsee näissä asioissa lisää liittovaltiota. He halusivat tehdä EU:n komissiosta hallituksen. He halusivat unionin henkilöidämisen presidentiksi ja pääministeriksi sekä yhteisen ulkopolitiikan ja puolustuksen puhehenkilön paikaksi neuvoston sijasta komission.

Tavoite oli lisää “Eurooppaa” kaikilla aloilla.

Amaton paperissa eurodemarit kannattivat yhteisömetodia, eivät kuitenkaan puhtaana, koska lainsäädäntövaltaa haluttiin säilyttää myös neuvostolla, jonka pitäisi säätää lait yhtenä lakeja säätävänä muodostelmana. Kansallisvaltioiden hallitusten asemaa ollaan valmiita heikentämään nostamalla neuvoston rinnalle tasa-arvoiseksi lainsäädäntöelimeksi Euroopan parlamentti. Neuvostojen halutaan päättävän asioista pääasiassa määränemmistöillä, mutta jäsenmaiden veto-oikeus voisi säilyä perustuslaillisissa asioissa.

Eurodemarit halusivat Euroopan parlamentin valitsevan komissiolle puheenjohtajan, joka vahvistaisi muiden komissaarien työnjaon. Hän siis olisi ikään kuin pääministeri. Komissiolla säilytettäisiin lakialoitemonopoli.

Demareiden “eurooppalaiseen perustuslakiin” haluttiin sisällyttää perusoikeuskirja. EU:n oikeushenkilöllisyydellä haluttiin romuttaa Maastrichtin sopimuksen pilarijako; pilarithan antavat jäsenvaltioille erityistoimivallan ulko-, turvallisuus- ja puolustuspolitiikassa sekä oikeusasioissa. Niiden asioiden yhteisöllistämisen

ei kuitenkaan pidä johtaa siihen, että kaikista asioista päätettäisiin yhdellä ja samalla tavalla.

Ulko- ja turvallisuuspolitiikassa päätökset halutaan tulevaisuudessa tehdä yksimielisesti, ja maiden erimielisyyttä voisi kuvastaa rakentava pidättäytyminen. Se tekisi mahdolliseksi demari-ikoni **Jacques Delorsin** ajaman ”monen nopeuden Euroopan” kehittymisen.

Eurodemarit ehdottivat uuden turvallisuus- ja puolustuspolitiikan nimissä puhuvan henkilön nimittämistä neuvostoon. Sen voi tulkita Amaton epämääräiseksi italialaiskannanotoksi europresidentin puolesta, kuten myös sen, että neuvoston puheenjohtajalla pitäisi olla nykyistä pitempi toimikausi.

EU:lle haluttiin yhteinen puolustus, mutta osallistumisen eurojoukkojen operaatioihin tulee tapahtua kansallisin päätöksin.

Euroopan federalistien demaripuheenjohtajan **Jo Leinenin** mielestä Amaton esittelemä teksti oli heikko ja toimi väärään suuntaan. Siinä ei ollut pääkomissaarin valintaa eurovaalien tuloksen perusteella, ei määränemistön käyttöönottoa kaikessa päätöksenteossa (”kansallisen itsenäisyyden elintärkeiden kysymysten säilyttäminen halvaannuttaa Euroopan”) eikä jäsenmaiden korkean edustajan nimeämistä komission varapresidentiksi. Yhteinen turvallisuus- ja puolustuspolitiikkakin oli kirjoitettu neuvostoa imartelevaan sävyyn.

Paljon on demareilla vielä yhteensovittamista sekä keskenään että muiden kanssa ennen kuin konventin lopullinen luonnos valmistuu. On sovittava ajatukset yhteen myös euro-oikeistolaisten kanssa. Muuten ei perustuslakia tule, sillä kummatkin näistä ryhmistä ovat riittävän vahvoja omissa maissaan estämään perustuslain tulon. Demareiden on kyllä mahdollista löytää yhteinen pohja oikeiston kanssa. Niiden linjaukset EU:n liittovaltioluonteen lisäämisestä ovat - niin kuin edellä esitellyistä malleista selviää - samantapaisia. Federalismi ei jakaudu oikeaan ja vasempaan.

Oman kortensa perustuslakikekoon ovat kantaneet myös Suomen kepulaisia edustavat *euroliberaalit*. Hei-

dän meppinsä konventtilainen **Andrew Duff** kirjoitti oman täyden perustalain luonnoksen, mutta vaikka se edustaa federalistista valtavirtaa, ei sitä esitellä tässä yhteydessä. Perustuslain valmistelussa ovat liikkeellä niin isot voimat, euro-oikeisto ja eurodemarit, että muiden esitykset jäävät jalkoihin.

Euroopan perustuslain isä

Laekenin huippukokouksessa konventin puheenjohtajaksi kutsuttiin **Valéry Giscard d'Estaing**.

Giscard edustaa sitä ranskalaista hallintokulttuuria, jossa isot pojat päättävät. Viime vuosiin saakka ovat Saksan ja Ranskan johtajat sopineet kahden kesken siitä, mitä EU:ssa ja EU:lle tehdään. Syksyllä 2002 maat näyttivät olevan eri leireissä. Ranska oli perustuslaki-asiassa isojen maiden linjalla yhdessä Ison-Britannian, Espanjan ja Italiankin kanssa. Saksa taas joutui hakemaan tukea omalle liittovaltiomallilleen pienistä maista.

Giscardin tehtävä on sovittaa nämä kannat yhteen.

Giscard on taitava ja kokenut puheenjohtaja, vaikka entisen oikeistopresidentin maineessa onkin rumia tahroja.

Ranskassa on ollut salainen rahasto, josta on maksettu presidentin ja pääministerin menoja, salaisen palvelun laittomien operaatioiden kuluja ja jopa ministereiden palkanlisiä. Kun rahasto paljastui, se lopetettiin. Samalla uusi oikeistolainen hallitus korotti ministereiden palkkoja 70 %. He saavat nyt miljoona markkaa Suomen entistä rahaa vuodessa.

Giscard oli käyttänyt tätä rahastoa omiin tarkoituksiinsa niin kuin muutkin presidentit. Sen lisäksi hän on kuuluisa afääreistään mustan Afrikan pahimpiin kuuluneen diktaattorin Bokassa I:n kanssa. Hänen tiedetään saaneen epämääräisistä palveluksista miljoonien timantit. Maine meni, mutta timantit jäivät. Ne ovat ikuisia.

Konventissa Giscard ensi töikseen tahri sen julkisivun - tai hänen federalistiset arvostelijansa tahrivat sen

hänellä. Hänen sanottiin halunneen puheenjohtajalle - eli itselleen - korkeimman EU:ssa maksettavan palkan. Se on *pääkomissaarin palkka* eli noin 23 000 aliverotettua euroa (137 000 entistä markkaa) kuukaudessa.

Kun syntyi julkinen vastalausemyrsky, Giscardille päätettiin maksaa vain *päivärahaa*: 1 000 euroa (6 000 entistä markkaa) päivältä. Edustuskuluihin presidium (lue: Giscard) sai lähes miljoona entistä markkaa.

Eräänä perusteena Giscardin palkkavaatimukselle oli **Martti Ahtisaaren** palkka ajalta, jolloin tämä oli yksi niistä kolmesta "viisaasta" miehestä, jotka pantiin keksimään perusteet laittoman Itävalta-boikotin lopettamiselle. Maran porukan muutaman viikon työ maksoi EU:n 14 jäsenmaalle 160 000 euroa eli lähes miljoona entistä markkaa. Sivutuotteena Ahtisaari sai toisena suomalaiselta EU:lta viisaan miehen paperit. Ensimmäisenä ne sai **Elisabeth Rehn**, joka yritti - huonolla menestyksellä - uudistaa meppien palkkausjärjestelmää omassa viisaiden henkilöiden poppoossaan.

Giscardia, joka on suurten maiden luottohenkilö, ei ikä paina. Kun alettiin puhua hänen korkeasta iästään (76 vuotta), hänellä oli vastaus valmiina: USA:n perustuslakia säädettäessä Philadelphian konventissa vuonna 1787 tärkeimmät liittovaltion perustajaisät olivat yli 80-vuotiaita. Giscard kertoi muutoinkin perehtyneensä tarkkaan USA:n liittovaltion perustuslain säätämisen historiaan.

Unohtuu helposti, että USA:n liittovaltio syntyi historiatomasti: tapettiin alkuperäisihmisiä ja annettiin kansalaisoikeudet vain valkoisille maahanmuuttajille. Laskettaessa edustajien määrää keskushallinnossa musta orja antoi osavaltiolle edustuksellista valtaa 3/5 vapaan miehen osuudesta. Intiaaniväestöä ei otettu huomioon vallanjaossa.

EU:ssa ei alkuperäiskansoja voida kohdella sillä tavalla.

EU:n säädösviidakon raivaaminen liittovaltion perustuslaiksi ei ole helppoa. Kaikki, mitä halutaan poliitti-

sesti, on myös puettava legaaliseen ja legitiimiin muotoon: lailliseksi ja yleisesti hyväksyttäväksi.

Ongelmat alkavat muodosta. Giscard muistaa useimmiten puhua *perustuslaillisesta sopimuksesta* ja muistaa yleensä välttää käyttämästä suoraan perustuslakisanaa. Kun puhutaan perustuslaista, hän kysyy, puhutaanko valtion, liittovaltion vai jonkun muun perustuslaista. Ulkopuolisilla pitää olla hänen logiikkansa mukaan oikeus tietää, mikä EU on.

Federalistit eivät pidä tästä kysymyksenasettelusta. He tietävät, että jos EU määritellään perustuslaissa liittovaltioksi, sitä on vaikea myydä kaikille kansoille. He jättäisivät mieluummin EU:n valtiollisen luonteen määrittelemättä.

Bruggen puheessaan syksyn alussa Giscard ehdotti EU:n nimen muuttamista. Nykynimelle hän esitti vaihtoehtoiksi Euroopan Yhdysvallat, Yhdistynyt Eurooppa tai Euroopan yhteisö. Ne kirjattiin vaihtoehtoiksi myös ensimmäiseen perustuslakiluonnokseen ilman että asia oli ollut konventissa esillä. Giscardin mielestä substantiivi on tärkeämpi kuin adjektiivi ja hän on *Yhdistyneen Euroopan* kannalla. Hän haluaa, että sitä ruvetaan kutsuaan Euroopaksi niin kuin USA:ta kutsutaan usein puhekielessä Amerikaksi.

Puheenjohtaja Giscardin pitää saada konventista ulos lopputulos, jonka federalismiin kiinnittyneiden valmistelukuntalaisten suuri enemmistö hyväksyy. Kun viime kädessä perustuslakiluonnoksen hyväksyvät hallitusten välisessä konferenssissa (HVK) jäsenmaiden hallitukset, lopputuloksen pitää olla hyväksyttävissä ennen muuta jäsenmaissa. Muuten perustuslakia ei tule.

Hallitukset omasta puolestaan joutuvat neuvottelemaan perustuslain, joka hyväksytään omassa parlamentissa. Kansalliset parlamentit eivät ole yhtä federalistisia kuin europarlamentti (jonka hyväksyntää perustuslaille ei kysytä, mutta joka antaa sen kysymättä).

Valmisteluun on kytketty uutena elementtinä ulkoparlamentaristisina ryhmittyminä myös europuolueet eli puolueiden puolueet. Ne edustavat sellaista poliittista

euroyhteisöllisyyttä, että niillä voi olla jopa ratkaiseva vaikutus lopputulokseen, ja siksi on otettava huomioon matkan varrella niidenkin kanta.

Kaikkia näitä erilaisia intressejä joutuu yhteensovittamaan konventin puhemiehistö, jossa avainasemassa on Valéry Giscard d'Estaing. On paljon merkitystä sillä, mitä hän sanoo, vaikka hän edustaakin puheissaan sitä vaikeaselkoisuutta, joka tekee poliitikoista valtiomiehiä. Sanomisillaan hän johdattelee konventtia epäsuorasti suuntaan, joka ei välttämättä ole sama kuin konventin enemmistön haluama suunta. Se joukko edustaa federalistista ääriinjaa.

Toisaalta hallitusten on erittäin vaikea avata sitä pakettia, jonka konventti sitoo perustuslain ympärille. Maista, jotka eivät huolehdi eduistaan konventtivaiheessa, tulee helposti häirikköjä, jos ne alkavat tehdä perustuslakiin muutosesityksiä vasta HVK:ssa. Siksi hallitusten on parasta saada äänensä kuuluville jo konventtivaiheessa. Siinä asiassa Saksa pani pelipöytänsä lisäpanoksia nimittämällä edustajakseen ulkoministeri **Joschka Fischerin**, joka heti ensimmäisessä puheessaan julisti suureen ääneen saksalaista yhteisömetodia.

Fischerin kautta Ranska tuli aliedustetuksi konventissa, sillä sen edustajana sai vaalien jälkeen jatkaa entisen demarihallituksen Eurooppa-ministeri **Pierre Moscovici**. Hän ei ole oikeistolaisen presidentti Chiracin luotomies, mutta ilmeisesti konventin puheenjohtajistoon kuuluva komissaari **Michel Barnier** on. Jos tulee tiukkaa vääntöä eivätkä Saksa ja Ranska pääse perustuslaista keskenään sopimukseen kokoussalien ulkopuolella (mitä ne salassa valmistelevat), myös Ranskan oikeistohallitus joutuu ottamaan konventtiin lisää poliittista voimaa korvaamalla kansalliskokouksestaikin kevään vaaleissa pois pudonneen demarin istuvalla ministerillä.

Se ei ole yksinkertaista, sillä ennen kevään 2002 vaaleja Chirac ja silloinen demaripääministeri Lionel Jospin olivat sopineet siitä, että vaalien tuloksista riippu-

matta oikeisto saa konventin puheenjohtajuuden ja demarit Ranskan hallituksen edustajuuden.

Kun panokset kovenevat, Lipposenkin olisi syytä alkaa ajatella asiaa Suomen näkökulmasta. Viimeistään maaliskuun vaalien jälkeen konventtiin on nimettävä Suomen uusi ulkoministeri, jos halutaan säilyttää edes osa turvallisuus- ja puolustuspoliittisesta täysivaltaisuudesta. Vähäisemmällä poliittisella voimalla se ei säily, jos sittenkään.

Federalisteilla on konventissa yliedustus. He haluavat enemmistöllään turvata konventin "itsenäisyyden". He tietävät, että he saavat konventissa läpi "parempia" eli liittovaltiohakuisempia ehdotuksia kuin tuottaa hallitusten välinen konferenssi (HVK). Federalistit haluavat asiakirjan, joka hallitusten pitäisi hyväksyä HVK:ssa sellaisenaan. "Ei voida antaa millekään valtiolle oikeutta torpedoida yhteistä esitystä."

Giscard on realisti. Hän sanoo ääneen myös sen, mitä federalistit eivät halua kuulla: euroskeptikoilla (= liittovaltion vastustajilla/valtioliiton kannattajilla) on konventissa aliedustus.

Jos konventti on epäedustava, sen lopputulos ei ehkä saa yleistä hyväksyntää. Siksi Giscard matkustelee konventin aikana pääkaupungeissa ja tutkailee hallitusten kantoja, jotka ovat lopullisessa päätöksenteossa ratkaisevia. Konventin federalistit kritisoivat häntä hallitusten kuuntelemisesta. Niin on kuitenkin tehtävä, jos konventista halutaan realistinen lopputulos, joka ei ole federalistisesti puhdas mutta joka hyväksytään.

Kun Giscard sanoo, ettei konventti äänestä lopputuloksesta, hänen tavoitteensa on, että ulos tulee yksi selkeä esitys, joka edustaa enemmistön kantaa. Enemmistön määrittelyyn on otettavissa oppia perusoikeuskonventista, joka valmisteli tämänkin konventin asialistalleen ottaman perusoikeuskirjan. Sekään ei äänestänyt. Todettiin kylmän rauhallisesti, että enemmistö hyväksyi loppuasiakirjan, eikä eriäviä mielipiteitä kirjattu näkyville. Tällaista *kvasiennemistöä* tavoitellaan myös perustuslakikonventissa. Ne optiot, joilla on vähäistä suu-

rempi kannatus, voidaan tarvittaessa kirjata näkyville, koska hallitsevaan asemaan keskustelun pohjaksi nousee kuitenkin vain yksi ehdotus: konventissa kvasienemistöllä hyväksyttävä perustuslakiluonnos.

Giscard on ottanut kantaa komission toimintaan ja hän on ollut valmis jättämään sille monopolin lakialoitteisiin. EU:n komissiota pitää hänen mukaansa kehittää siihen suuntaan, ettei se äänestä asioista. Taustalla voi olla se, ettei pienten maiden edustajille voi tulevaisuudessa antaa mahdollisuutta äänestää kumoon suurten maiden komissaarien (keskenään sopimaa) yhteistä kantaa. Suunnitteilla on ilmeisesti joku poliittinen elin, jossa äänestettäisiin - isoja maita suosivalla määränemistömenetelmällä - ja jonka alaisuuteen komissio tulisi virkamiehistä koostuvaksi toimeenpanevaksi elimeksi. Silloin voisi jokainen pienikin - ja uusikin - jäsenmaa saada vapaasti oman komissaarin.

Giscardin lempiajatuksiin kuuluu jonkinlainen kaksiportainen päätöksentekojärjestelmä, mitä edustavat hänen kotimaassaan parlamentin kaksi kamaria: alueellisesti edustava senaatti ja kansan valitsema kansalliskokous.

Tämä oman maan malli voi olla se, mitä Giscard haluaa - ja ehkä saa - koko EU:hun. Sen sijaan siitä ehdotuksesta hän voi joutua luopumaan, jonka mukaan pari kertaa vuodessa kutsuttaisiin koolle erityinen *kansanedustajien kongressi*, jossa olisivat edustettuina Euroopan parlamentin jäsenet ja samassa suhteessa - tai määrältään puolitoistakertaisena - kansallisista parlamenteista valitut jäsenet, yhteensä enimmillään lähes 1800 edustajaa. He keskustelisivat ilman päätösvaltaa kaikkia osapuolia kiinnostavista kysymyksistä. Sille ei annettaisi valtaa, koska ei ole takeita siitä, miten sitä käytettäisiin. Tällainen kansankongressi voisi olla vaikka Brysselin tanssiva kongressi, kun jutun juurta tuskin riittäisi keskustelun pohjaksi kovin moneksi päiväksi.

Jos EU:lle valitaan liittopresidentti, kongressi voisi toimia presidentin valitsijamieskokouksena. Jos valinta toimitettaisiin tällä tavalla, europresidentille ei voitaisi

antaa valtaa, koska ei olisi takeita siitä, että tehtävään valittaisiin noin isossa kokouksessa ”sopiva” henkilö. Todennäköisemmin käy niin kuin Chirac on ehdottanut: europresidentin valitsevat valtionpäämiehet keskuudestaan (lue: isojen maiden keskuudesta). Koska presidentiksi ei siinä konklaavissa valita saksalaista (johtuen maailmansodan perinnöstä, oikein tai väärin), Saksassa ei ole ollut suurta innostusta presidenttiasiaan.

Brüsselissä on presidenteistä pian ylitarjontaa! On jo komission presidentti ja parlamentin presidentti ja jos tulee tämä EU:n presidentti, joka johtaa Eurooppa-neuvostoa, jonkun on johdettava puhetta ministerineuvostoissakin, ja sitä tarkoitusta varten saatetaan joutua valitsemaan vielä kunkin neuvoston presidentti.

Giscardin mukaan perustuslakiluonnoksesta tulee ”perustuslaillinen sopimus, jota voidaan yleisessä kielenkäytössä kutsua perustuslaiksi”. Hallitusten välisessä konferenssissa pitäisi konventin työn täydentämiseen riittää hänen mukaansa vain neljä tai viisi päätai ulkoministereiden kokousta. Hänen malliinsa ei sisälly diplomaattista kokousteluja eikä konventin hyväksymän asiakirjan aukaisemista. Niiden, jotka haluavat saada perustuslakiin asiansa, on saatava esityksilleen konventin enemmistön kannatus.

Selkeimmän kannanoton perustuslain puolesta Giscard esitteli lokakuun lopussa saksalaisessa *Der Spiegel*-lehdessä. Kun lehti kysyi perustuslaista, Giscard käytti sanaa ”perustuslaki”. Arkikielestä häipyä vähitellen termi ”perustuslaillinen sopimus”, joka on juridinen muoto sille, mikä on valmistelussa.

Giscard puhuu sellaisen federaation perustuslaista, joka olisi eräänlainen *liittovaltio* (*light*) eli jossa osa asioista jätettäisiin edelleen jäsenvaltioiden päätäntävaltaan. Esimerkkinä näistä asioista hän mainitsee Saksan, Ranskan tai Espanjan ulkopolitiikan. Kuinka sattuivatkaan hänen esimerkeikseen vain nämä suuret maat!

Hän peräänkuulutti ”uutta perustajajenkeä”, jotta pystyttäisiin lisäämään yhteisöllistettävien asioiden

määrää. Perustajahengestä saattaa olla kysymys myös siinä merkityksessä, että koko EU joudutaan perustamaan uudelleen. Saattaa olla, että juridisten ongelmien takia joudutaan sellaiseen ratkaisuun. Tai sitten juuri ne estävät liittovaltiomuodon.

Mielenkiintoisin osuus Der Spiegelin haastattelussa oli se, jossa Giscard vastaa kysymykseen siitä, mitä tapahtuu maille, jotka eivät esimerkiksi kansanäänestyksen jälkeen hyväksy uutta perustuslakia. Jäävätkö ne silloin uuden Yhdistyneen Euroopan ulkopuolelle?

Giscardin mielestä jäävät. ”Maa, jossa uutta perustuslakia ei ratifioida, ei ota osaa uuteen systeemiin.” Ongelmaksi, johon hän ei tässä yhteydessä ota kantaa, jää se, mitä niille tapahtuu. EU:sta ei voi erota, mutta eipä vanhaa EU:n perussopimustakaan voida lakkauttaa kuin yksimielisesti!

Giscard uskoo, että EMU:n mallin mukaan löytyy mekanismi, jolla jäsenmaa voi jäädä jonkun yksittäisen alan ulkopuolelle, kunhan se vain hyväksyy perustuslain yleiset raamit. Niihin saattaa hänen mukaansa sisältyä eroamismahdollisuus EU:sta. Silloin pitää erota myös yhteisestä rahasta, sillä perustuslakiin kirjoitetaan määräys, jonka mukaan euro on vain Yhdistyneen Euroopan maiden valuutta. EU:sta eroaminen pakottaisi euroon siirtyneen maan vaihtamaan rahansa uuteen - tai pikemminkin vanhaan.

Giscardin ranskalaismallisen ja -mielisen ajattelun mukaan neuvoston lainsäädäntövalta pitäisi keskittää yhteen lakiasäätävään neuvostoon. Kun siinä olisivat edustettuina jäsenmaiden ministerit ja kun toisaalla lainsäädännöllisen vallan käyttäjänä olisi europarlamentti, EU saisi ikään kuin itsestään kaksikamarisen parlamentin. Lakiasäätävässä neuvostossa päätökset tehtäisiin Giscardin mukaan enemmistö- ja määräenemmistöpäätöksinä ilman jäsenmaiden veto-oikeutta (paitsi että Nizzan sopimuksen suurten jäsenmaiden yhteinen veto-oikeus säilyisi).

Europresidentti-asiassa Giscard näyttää olevan suurten maiden linjalla: komission puheenjohtajan asema

jäisi alisteiseksi neuvoston puheenjohtajan tai EU:n presidentin asemaan verrattuna.

Perustuslain Giscard haluaa kestävän ilman muutoksia seuraavat 20-50 vuotta, ja sinä aikana ei unioniin pidä hyväksyä - idästä päin - uusia jäseniä. Erikoinen oli hänen kannanottonsa Turkin jäsenyyttä vastaan. Kreikkalaiset hurrasivat, mutta mikä mahtoi olla syy, miksi hän sen sanoi ääneen? Monet uskovat, että lausunnon taustalla on oikeistolais-uskonnollinen perusviritys: EU:n pitää olla kristittyjen yhteisö.

Konventin loppuvaiheessa Valéry Giscard d'Estaingin arvellaan asettuvan voittajien puolelle, oli se mikä tahansa. Hän ei halua jäädä historiaan EU:n perustuslain luonnoksen vaan perustuslain isänä.

Hänen ominaispainonsa punnitaan, kun sitä vastaan asettuu konventin äänivaltainen federalistinen enemmistö, joka haluaa päättää asioista tarvittaessa vastoin joidenkin jäsenmaiden kantaa. Konventtilaisten enemmistö haluaa tuottaa tilanteen, jossa jokaista jäsenmaata painostetaan hyväksymään kvasi-enemmistöllä hyväksyty lopputulos. Vaikka päätösvalta on viime kädessä jokaisen jäsenmaan parlamentissa, niille tehdään vaikeaksi käyttää vapaata harkintavaltaa uuden perustuslain hyväksymisessä.

Giscardin mielestä perustuslain valmistelu saattaa viedä enemmän aikaa kuin konventille on annettu, mutta jos tulee hyvä lopputulos, muutama kuukausi sinne tai tänne ei merkitse hänen mukaansa mitään. Niinpä on mahdollista, että säilyttääkseen oman merkittävän roolinsa perustuslain valmistelussa hän ei hajoita konventtia siinä vaiheessa kun luonnos toimitetaan HVK:lle, vaan se kutsutaan uudelleen kokoon tarkastelemaan luonnoksen käsittelyä HVK:ssa. Miksi luopua vallasta?

Silvio Berlusconi aika on tärkeä tekijä. Hän haluaa asian päätökseen Italian puheenjohtajakaudella vuoden 2003 lopussa. Hän haluaa perustuslaista uuden Rooman sopimuksen ja kirjata sen omiin nimiinsä.

Uutta liittovaltiota ja sille perustuslakia ei tuo haikara vaan sen tekee konventti. Viime kädessä sen isänä

ovat jäsenmaat. Siitä tulee suurten maiden johtajien luomus.

Giscardin perustuslakiluonnos

Brysselissä pidettiin lokakuun lopussa EU:n valtionpäämiesten huippukokous eli ns. Eurooppa-neuvosto. Esillä olivat laajenemiseen liittyvät asiat.

Kun puhutaan laajenemisesta, puhutaan myös rahasta.

Suurista maista Saksa on ylivoimaisesti suurin nettomaksaja. Isolla-Britannialla on kahden kolmasosan erityisalennus omasta nettojäsenmaksustaan. Ranska on kalliin maatalouspolitiikan suurin hyötyjä.

Huippukokouksen alla Saksan **Schröder** ajoi kahdenkeskisessä tapaamisessa Ranskan **Chirac** virittämään miinaan ja sopi siitä, että komission ehdottama maatalousuudistus siirretään vuoteen 2006 ja että sen jälkeen rahanjakoa maatalouteen jatketaan - ja jopa lisätään - vuoteen 2013 saakka. Kun Paavo Lipponen mainosti turvanneensa huippukokouksessa Suomen maanviljelijöiden edut, todellisuudessa ne turvasi **Chirac**. Suomi oli vain oheishyötyjä.

Ison-Britannian **Blair** ei hyväksynyt Saksan ja Ranskan sopimusta vaan vaati maatalousuudistuksen toimeenpanoa ja leikkauksia maataloustukiin. Katumapäälle tullut **Schröder** tuki Blairia.

Chirac suuttui ja kävi kokouksessa muiden kuullen haukkumassa **Blairin** tavalla, joka jäi osanottajien mieleen sekä äänenkäytön että sananvalintojen takia. Heti kokouksen jälkeen hän ilmoitti peruuttavansa Ranskan ja Ison-Britannian joulukuuhun suunnitellun kahdenvälisen Le Touquetin huippukokouksen.

Saattaa olla vaikea palauttaa henkilösuhteita normaaleiksi, vaikka **Chirac** arvellaankin pelanneen pelejään ja suuttuneen vain leikisti, mutta **Blair** lienee säikähtänyt ja ottanut hänet tosissaan.

Blairilla on pysyvä ongelma ranskalaisten kanssa. Hän ei tullut toimeen demariveli Jospinin kanssa, ja Rans-

kan vaalitulos teki Chiracista uuden Euroopan vahvan miehen. Niin hän ainakin itse uskoo.

Kun Chirac vielä sanoi julkisuuteen, että Saksa ja Ranska valmistelevat perustuslakikonventille yhteistä linjausta perustuslaiksi, jonka ne julkistavat 22.1.2003 maiden kahdenvälisen Elysée-sopimuksen 40-vuotisjuhlan kunniaksi (mitä varten kaikki saksalaiset kansanedustajat matkustavat Ranskaan), Ranska näyttää ajautuvan muiden suurten maiden rintamasta Saksan perustuslakileiriin. Saksa osti Ranskan puolelleen EU:n maataloustukiaisilla?

Perustuslakiasiassa näiden maiden kesken on niin suuria mielipide-eroja, että on vaikea uskoa niiden pysyvän olemaan yhtä mieltä ja sillä tavalla sanelemaan konventin lopputuloksen. Mukanahan on myös muita pelureita, muun muassa Blairin Iso-Britannia.

Saksa haluaa ranskalaisen Jean Monnetin nimiin kirjattua yhteisömetodia, kun taas *Ranska* uskoo pystyvän puolustamaan omaa etuaan paremmin hallituksen välisellä metodilla. Sitä se on valmis käyttämään erityisesti europuolustuksen rakentamiseen, ja siinä asiassa Chiracia tukee *Italian* pääministeri **Silvio Berlusconi**. Hänen mielestään on yhteisen rahan jälkeen nyt vuorossa *yhteinen puolustus*. Hänen tapauksessaan se on perinteisesti ollut tiukasti Nato-yhteensopiva. Euroopan ulkopolitiikan vahvistamiseksi Berlusconi tosin on ollut valmis ottamaan Venäjänkin EU:n jäseneksi!

Konventin puheenjohtajisto oli valmistellut ensimmäisen rungon EU:n uudeksi perustuslaiksi, ja se esiteltiin konventissa 28.10.2002. Suomalaiset eivät olleet saaneet ennalta luonnosta edes nähdäkseen.

Kyseessä oli perustuslain luuranko, joka jakautui teknisesti kolmeen osaan. Tärkein osa oli tulevan perustuslain rakenne, jossa oli 46 artiklaa. Siinä kuvataan pääpiirteissään ne toimivallat, jotka unionilla on. Toisessa osassa kuvataan sellaiset EU:n politiikat, joissa myös jäsenmailla on toimivaltaa, ja kolmas osa koostuu sitten täytäntöönpanomääräyksistä.

Annettujen yleisotsakkeiden alle valmistellaan konventissa vuoden 2003 keväällä lihaa luiden ympärille. Sen lisäksi perustuslakiin kirjoitetaan ylevä johtolause. Siihen oli Giscard jo tässä vaiheessa halunnut tunnuksen “Vapaus, Oikeus, Solidaarisuus”, mutta muu presidium oli sanonut, että myöhemmin, vasta myöhemmin.

Perustuslailla on perussopimuksen muoto. Monimutkaisten juridisten ongelmien takia siitä ei voida käyttää virallisesti nimeä “perustuslaki”. Konventin puheenjohtajiston jäsen **Klaus Hänsch** kuitenkin vakuutti europarlamentaarikoille, että kyseessä on selvästi perustuslaki. Vain pilkkujen viilaajat puhuvat sopimuksesta.

Voi käydä niin, että koko EU joudutaan perustamaan uudelleen.

Luonnoksen 1. artiklan mukaan “päätetään perustaa yhteisö”, jonka nimivaihtoehtoiksi esitetään Euroopan yhteisö, Euroopan unioni, Euroopan Yhdysvallat tai Yhdistynyt Eurooppa. Ei täsmennetä, onko uusi yhteisö valtioiden vai kansalaisten yhteisö. Siinä Euroopan valtiot joka tapauksessa “sovittavat tiiviisti yhteen politiikkansa Euroopan tasolla ja käyttävät *liittovaltion tavoin* tiettyjä yhteisiä toimivaltuuksia”.

Sana liittovaltio oli näin kirjoitettu näkyville.

Unionin tavoitteeksi asetettiin *lisää yhteistä ulko-, turvallisuus- ja puolustuspolitiikkaa* “unionin arvojen puolustamiseksi ja edistämiseksi kaikkialla maailmassa”. Unionin toimialueeksi esitetään näin koko maapalloa, ja sen arvoja halutaan edistää yhteisön militarisoinnilla. Sotaväestä tulee politiikan jatke. Luodaan uudet lailliset raamit tuleville poliittisille päätöksille.

Halutaan myös luoda *yhteinen lainsäädäntöalue*. Perustuslakiluonnoksessa esiintyy alustavasti jako kahteen lakityyppiin: lait ja puitelait. Se yhdenmukaistaisi lainsäädäntöä ylikansallisen vallan kasvun suuntaan.

Näiden esitysten kautta *puretaan pilarirakenne*, joka antoi jäsenmaille yksinomaista toimivaltaa ulko-, turvallisuus- ja puolustuspolitiikassa (II pilarissa) sekä oikeusasioissa (III pilarissa).

Unionille ehdotetaan omaa *oikeushenkilöllisyyttä*, joka tekee mahdolliseksi sen toiminnan liittovaltion tavoin.

Perusoikeuskirja halutaan osaksi uutta perustuslakia, mutta jäi auki se, missä muodossa.

Jokainen jäsenmaan kansalainen on esityksen mukaan unionin kansalainen, ja sen kautta jokaiselle tulee *kaksoiskansalaisuus*: liittovaltion ja jäsenmaan - eli osavaltion - kansalaisuus. Käytössä ovat jo EU:n monopoli-passit.

Artiklan 8 mukaan unionin käyttäessä - liittovaltion tavoin - sille annettua toimivaltaa, "unionin oikeus on ensisijainen".

Lakiasioissa komission monopoli lainsäädäntöaloitteisiin säilytetään.

Monet jäsenmaat pitävät kiinni vallastaan, ja vaikein asia eli uuden liittovaltion uusi vallanjako syntynee konventin lopussa vasta sellaisen ankaran väännön jälkeen, joka voi myös johtaa Suureen Epäonnistumiseen.

Valmistelussa kulkevat luonnoksen mukana kaikki esitetyt optiot *uusista toimielimistä*: voidaan perustaa Euroopan kansojen kongressi, voidaan jakaa komission jäsenet super- ja kakkoskomissaareihin, voidaan valita europresidentti neuvoston puheenjohtajuuden määrittelyn kautta ja voidaan jakaa uudelleen valta komission puheenjohtajan ja mahdollisen europresidentin kesken jomman kumman hyväksi.

Mielenkiintoinen yksityiskohta oli se, että Euroopan parlamentin vaaleissa kaikissa maissa vaaditaan käyttöön otettavaksi *yhteinen vaalitapa*. Se toisi mahdollisesti Suomeenkin ns. listavaalin: puolueet päättävät parlamentin jäsenistä ja kansalaiset voivat äänestää vain puolueita.

Erikoinen yksityiskohta oli se, että Euroopan oikeusasiamies oli unohtunut pois sopimusteksteistä. Unionin kansalaiset eivät enää saa kannella virkamiesten laittomista toimista?

Perustuslakiluonnoksessa määritellään kaksi isoille maille tärkeää periaatetta: tiiviimpi yhteistyö ja rakentava pidättäytyminen. Niiden kautta luodaan mahdolli-

suus unionin differentiaatiolle, sille, että sillä on erilaisia rakenteita ja siitä voi tulla "usean nopeuden Eurooppa".

Tiiviimpi yhteistyö on sitä, että yksille maille annetaan oikeus tehdä unionin nimissä yhteistyötä, jossa kaikki eivät ole mukana.

Rakentava pidättäytyminen on sitä, että jäsenvaltio, joka ei lähde mukaan tiettyyn toimintaan, ei estä veto-oikeudella muita tekemästä tiiviimpää yhteistyötä keskenään ja mahdollisesti EU:n nimissä.

Unionin rahoitusmallista ei sanota mitään, koska konventti ei ole sitä vielä käsitellyt. Perustuslain rakentamiseen sisältyy kuitenkin mahdollisuus euroveron käyttöönottoon sekä budjettimenettelyyn, jossa europarlamentti saa lisää ylikansallista budjettivaltaa. Niin tapah-tuisi, jos poistetaan jaottelu pakollisiin ja ei-pakollisiin menoihin.

Perustuslakiluonnokseen on kirjattu eroamismahdollisuus.

Kun puhutaan eroamisista ja erottamisista, voi olla, että se on alustusta keskusteluun siitä, että perustuslakiin kriittisesti suhtautuvia maita painostetaan perustuslain hyväksymiseen erottamisen uhalla. Pienelle maalle ei anneta oikeutta torpedoida isojen hanketta.

Tämä keskustelu on alustettu erityisesti yhteistä puolustuspolitiikkaa varten: mitä tehdä niille pienille maille, jotka eivät halua mukaan unionin militarisointiin. Ainakaan Irlanti ja Tanska eivät halunne, kun taas Suomesta ei tiedä. Asia on esillä konventin puolustustyöryhmässä, jossa vaaditaan lisää rahaa varusteluun ja EU:hun yhteistä asehankintavirastoa. Suomikin on sillä kannalla.

Perustuslakiluonnos menee pitemmälle kuin Suomen hallitus alun perin uskoi ja luuli. Kun hallitus teki perustavaa laatua olevan virhearvion konventin luonteesta, Suomi on sysätty perustuslain valmistelun sivuraiteelle.

Konventille esitelty perustuslakiluonnos ei ole valmis teksti vaan eräänlainen koepallo. Se on puhemiehistön esitys, joka ohjaa keskustelua liittovaltion suuntaan.

Yleiset asenteet ovat vaihtuneet nopeasti. Kun vielä Laekenissa pähkäiltiin sen kanssa, voidaanko sana "perustuslaki" liittää konventin tehtävänmääritykseen, va- jaassa vuodessa julkisuuteen on saatu luonnos, jossa ehdotetaan perustuslakia liittovaltionluonteiselle Yhdistyneelle Euroopalle.

Asiasta päätetään viime kädessä jäsenmaissa, jotka eivät ole yhtä federalistisia kuin on kansallisvaltioiden näkökulmasta epäedustava konventti. Konventilla on paljon mielipidemuodostusvaltaa. Sen luonnoksilla on suuntaa antava merkitys sille, mitä nyt valmistellaan.

Tässä on 28.10.2002 julkistettu perustuslain rakenteellinen osa virallisine sananselityksineen pilkunkaan paikkaa muuttamatta:

1. OSA: PERUSTUSLAILLINEN RAKENNE JOHDANTO

I OSASTO: UNIONIN MÄÄRITELMÄ JA TAVOITTEET

1 artikla - Päätös perustaa [yhteisö, joka on nimeltään Euroopan yhteisö, Euroopan unioni, Euroopan yhdysvallat, Yhdistynyt Eurooppa]. - Euroopan valtioiden unioni, jossa Euroopan valtiot, jotka säilyttävät kansallisen identiteettinsä, sovittavat tiiviisti yhteen politiikkansa Euroopan tasolla ja käyttävät liittovaltion tavoin tiettyjä yhteisiä toimivaltuuksia. - Unionin moninaisuuden tunnustaminen. - Unioniin voivat liittyä kaikki Euroopan valtiot, joilla on samat arvot ja jotka sitoutuvat edistämään niitä yhdessä.

2 artikla Tässä artiklassa luetellaan unionin arvot: ihmisarvo, perusoikeudet, demokratia, oikeusvaltio, suvaitsevaisuus, velvoitteiden täyttäminen ja kansainvälisen oikeuden noudattaminen.

3 artikla Unionin tavoitteet. Tässä artiklassa määritellään yleiset tavoitteet, joita ovat: -unionin yhteisten arvojen, etujen ja riippumattomuuden suojaaminen, -taloudellisen ja sosiaalisen yhteenkuuluvuuden edistäminen, -sisämarkkinoiden sekä talous- ja rahaliiton lujittaminen, -työllisyyden ja sosiaalisen suo-

jelun korkean tason edistäminen, -ympäristönsuojelun korkea taso, -teknisen ja tieteellisen kehityksen edistäminen, -vapauteen, turvallisuuteen ja oikeuteen perustuvan alueen luominen, -yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan sekä yhteisen puolustuspolitiikan kehittäminen unioninarvojen puolustamiseksi ja edistämiseksi kaikkialla maailmassa. Näihin tavoitteisiin pyrittäessä toimitaan sen mukaan, onko toimivalta kokonaan tai osaksi unionilla vai käyttävätkö jäsenvaltiot sitä yhdessä.

4 artikla Oikeushenkilöllisyyden nimenomainen antaminen [Euroopan yhteisölle/unionille, Euroopan yhdysvalloille, Yhdistyneelle Euroopalle]

II OSASTO: UNIONIN KANSALAISSUUS JA PERUSOIKEUDET

5 artikla Tällä artiklalla otetaan käyttöön unionin kansalaisuus, ja se myös määritellään siinä: jokainen jonkin jäsenvaltion kansalainen on unionin kansalainen. Jokaisella jäsenvaltion kansalaisella on siis kaksoiskansalaisuus, sekä jäsenvaltion kansalaisuus että unionin kansalaisuus. Hän voi käyttää vapaasti kumpaa tahansa siihen liittyvine oikeuksineen ja velvollisuuksineen. Artiklassa luetellaan unionin kansalaisuuteen liittyvät oikeudet (liikkuminen, oleskelu, äänioikeus ja oikeus asettua ehdokkaaksi paikallisvaaleissa ja Euroopan parlamentin vaaleissa, diplomaattinen suojele kolmansissa maissa, vetoamisoikeus sekä oikeus kirjoittaa unionin toimielimille ja saada näiltä vastaus omalla kielellään). Artiklassa vahvistetaan periaate, jonka mukaan unionin kansalaisia ei saa syrjiä kansalaisuuden perusteella.

6 artikla Tämä artikla muotoillaan perusoikeuskirjatyöryhmän työskentelyn pohjalta. Se voi perustua Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 6 artiklaan. Siinä voidaan - joko viitata perusoikeuskirjaan - tai esittää perusoikeuskirjan sisällyttämistä koskeva periaate, jolloin perusoikeuskirjan artiklat olisivat josain muussa osassa perussopimusta tai erityisessä perustuslakiin liitetystä pöytäkirjassa - tai siihen voidaan ottaa perusoikeuskirjan artiklat kokonaisuudessaan.

III OSASTO: UNIONIN TOIMIVALTA JA TOIMINTA

7 artikla Tässä artiklassa esitetään unionin toiminnan periaatteet: unioni toimii perussopimuksen määräysten mukaisesti ja perussopimuksessa sille annettun toimivallan rajoissa, toissijaisuus- ja suhteellisuusperiaatteita noudattaen.

8 artikla Artiklassa vahvistetaan periaate, jonka mukaan kaikki toimivalta, joka ei perustuslain määräysten mukaan kuulu unionille, on jäsenvaltioiden toimivaltaa. Artiklassa määrätään, että unionin käyttäessä sille annettua toimivaltaa, unionin oikeus on ensisijainen. Siinä vahvistetaan säännöt toissijaisuusperiaatteen ja suhteellisuusperiaatteen noudattamisen valvonnasta. Kansallisten parlamenttien asema mainitaan tässä yhteydessä. Artiklassa määritellään säännöt, joiden mukaan järjestelmää voidaan mukauttaa (308 artikla). Siinä määrätään, että jäsenvaltioiden on toimittava lojaalisti yhteistyössä unioniin nähden ja pantava täytäntöön toimielinten antamat säädökset.

9 artikla Tässä artiklassa luetellaan unionin toimivaltuuskat.

10 artikla Tässä artiklassa luetellaan alat, joilla unionilla on yksinomainen toimivalta.

11 artikla Tässä artiklassa luetellaan alat, joilla unionilla ja jäsenvaltioilla on jaettu toimivalta. Siinä vahvistetaan periaate, jonka mukaan unionin toimiessa näillä aloilla jäsenvaltiot voivat toimia vain unionin lainsäädännön asettamissa rajoissa.

12 artikla Tässä artiklassa luetellaan alat, joilla unioni tukee tai koordinoi jäsenvaltioiden toimintaa mutta joilla sillä ei ole lainsäädäntövaltaa.

13 artikla Joillakin aloilla jäsenvaltiot määrittelevät ja panevat unionin puitteissa täytäntöön yhteistä politiikkaa erityissääntöjen mukaisesti. Tässä artiklassa luetellaan nämä alat.

IV OSASTO: UNIONIN TOIMIELIMET

14 artikla Tässä artiklassa: - määrätään, että unionilla on yhteinen toimielinjärjestelmä;

- määrätään, että kyseisen järjestelmän avulla varmistetaan unionin tavoitteiden saavuttamiseksi toteutettavien politiikkojen ja toimien yhdenmukaisuus ja jatkuvuus sekä niillä aloilla, joilla unionilla on yksinomainen tai osittainen toimivalta, että niillä aloil-

la, joilla jäsenvaltiot ovat toimivaltaisia ja harjoittavat toimivaltaansa yhdessä; - luetellaan unionin toimielimet; - vahvistetaan periaate, jonka mukaan kukin toimielin toimii perussopimuksessa sille annettun toimivallan rajoissa ja perussopimuksessa kullekin alalle määriteltujen menettelyjen, edellytysten ja tavoitteiden mukaisesti; - määrätään, että unionin toimielinten on varmistettava hallinnon avoimuus, tehokkuus ja selkeys ja edistettävä sitä; - vahvistetaan periaate, jonka mukaan toimielinten on keskinäisissä suhteissaan toimittava lojaalisti yhteistyössä.

15 artikla Tässä artiklassa määritellään Eurooppa-neuvosto, sen kokoonpano ja tehtävät.

15 a artikla Sen jälkeen kun valmistelukunta on käsitellyt asiaa, tässä artiklassa voitaisiin vahvistaa Eurooppa-neuvoston puheenjohtajuuden kesto ja miten puheenjohtajuus määräytyy sekä puheenjohtajan asema ja tehtävät.

16 artikla Tässä artiklassa vahvistetaan Euroopan parlamentin kokoonpano ja se, että parlamentin jäsenet valitaan yleisillä välittömällä vaaleilla. Artiklassa luetellaan Euroopan parlamentin tehtävät ja määrätään, että parlamentti voi jättää komission hallintoa koskevan epäluottamuslauseen. Lisäksi siinä määrätään epäluottamuslausemenettelystä ja sen seurauksista.

17 artikla Artiklassa vahvistetaan neuvoston kokoonpano ja tehtävät sekä viitataan neuvoston eri alojen kokoonpanoihin.

17 a artikla Tässä artiklassa vahvistetaan sääntö, jonka mukaan neuvoston puheenjohtajuus määräytyy, ja määritellään puheenjohtajan asema ja tehtävät sekä puheenjohtajuuden kesto.

18 artikla Tässä artiklassa annetaan komission kokoonpanoa ja tehtäviä koskevat määräykset (mukaan lukien yksinomainen aloiteoikeus). Neuvottelukunnan tulevien tarkastelujen perusteella artiklassa vahvistetaan komissiolle joko rajoitettu kokoonpano tai laajempi kokoonpano ja annetaan myös ratkaisujen tekemistä koskevat säännöt.

18 a artikla Tässä artiklassa määritellään komission puheenjohtajan asema ja nimeämistapa.

19 artikla Tässä artiklassa todetaan mahdollisuus perustaa Euroopan kansojen kongressi, määritellään kongressin kokoonpano ja sen jäsenten nimeämismenettely sekä kongressin tehtävät. (Artikla laaditaan valmistelukunnan käsittelyn pohjalta.)

20 artikla Tässä artiklassa määritellään Euroopan yhteisöjen tuomioistuimen ja ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen kokoonpano ja toimivalta sekä pääasialliset keinot saattaa asia yhteisöjen tuomioistuimen ja ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen käsiteltäväksi.

21 artikla Tässä artiklassa määritellään tilintarkastustuomioistuimen kokoonpano, toimivalta ja tehtävät.

22 artikla Tässä artiklassa voitaisiin määritellä Euroopan keskuspankin kokoonpano ja tehtävät sekä EKP:n neuvoston ja johtokunnan kokoonpano.

23 artikla Tässä artiklassa olisi määrättävä, että Euroopan parlamenttia, neuvostoa ja komissiota avustavat talous- ja sosiaalikomitea ja alueiden komitea, jotka ovat neuvoa-antavia elimiä.

V OSASTO: UNIONIN TOIMIEN TÄYTÄNTÖÖNPANO

24 artikla Tässä artiklassa luetellaan eri välineet, joiden avulla unionin toimielimet käyttävät toimivaltansa.

25 artikla EU:n lainsäädäntömenettelyjen selkeä kuvaus: lakien ja puitelakien ym. hyväksymismenettelyt.

26 artikla Selkeä kuvaus päätöksiä yms. koskevista hyväksymismenettelyistä.

27 artikla Kuvataan menettelyt, joilla unioni panee täytäntöön 24 artiklassa tarkoitetut säädökset, sekä keinot, joilla niiden toteuttamista valvotaan.

28 artikla Kuvataan menettelyt, joilla EU toteuttaa tukitoimia (ohjelmat mukaan lukien), sekä keinot, joilla niiden toteuttamista valvotaan.

29 artikla Tässä artiklassa kuvataan yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan alan täytäntöönpanomenettelyt.

30 artikla Tässä artiklassa kuvataan yhteisen puolustuspolitiikan alan täytäntöönpanomenettelyt.

31 artikla Tässä artiklassa kuvataan poliisi- ja rikosoikeusasioissa toteutettavan politiikan täytäntöönpanomenettelyt.

32 artikla Tässä artiklassa olisi määriteltävä: - edellytykset tiiviimmän yhteistyön toteuttamiselle perussopimuksen puitteissa; - mahdollisesti ne perussopimuksen alat, joilla tiiviimmän yhteistyön mahdollisuus on poissuljettu; - periaate, jonka mukaan perussopimuksen asiaa koskevia määräyksiä sovelletaan hyväksyttäessä tiiviimmän yhteistyön toteuttamisen edellyttämiä säädöksiä; - tiiviimpään yhteistyöhön osallistuvia ja siihen osallistumattomia jäsenvaltioita koskevat velvoitteet.

VI OSASTO: DEMOKRATIAN TOTEUTTAMINEN UNIO- NISSA

33 artikla Tässä artiklassa määritellään periaate, jonka mukaan unionin kansalaiset ovat yhdenvertaisia suhteissaan unionin toimielimiin.

34 artikla Tässä artiklassa todetaan osallistuvan demokration periaate. Toimielimet varmistavat korkeasteisen avoimuuden, jonka pohjalta erilaiset kansalaisten ryhmittymät voivat osallistua unionin toimintaan.

35 artikla Tässä artiklassa viitataan pöytäkirjaan, jonka sisältämillä määräyksillä varmistetaan, että Euroopan parlamentin jäsenet valitaan yhdenmukaisella menettelyllä kaikissa jäsenvaltioissa.

36 artikla Tässä artiklassa vahvistetaan sääntö, jonka mukaan lainsäädäntökäsittelyt Euroopan parlamentissa ja lainsäädäntökokoonpanossa kokoontuvassa neuvostossa ovat julkisia.

37 artikla Tässä artiklassa vahvistetaan unionin toimielinten päätöksenteossa sovellettavat äänestys-säännöt, mukaan lukien määränemmistöjen määrittely, sekä mahdollisuus rakentavaan pidäytymiseen ja sen käytön seuraukset.

VII OSASTO: UNIONIN RAHOITUS

38 artikla Tässä artiklassa määrätään unionin talousarvion rahoittamisesta kokonaan omin varoin sekä menettelystä, jolla omien varojen järjestelmä vahvistetaan.

39 artikla Tässä artiklassa olisi esitettävä talousarvion tasapainon periaate ja talousarvion kurinalaisuutta koskevat määräykset.

40 artikla Tässä artiklassa olisi -määrättävä, että kaikista unionin tuloista ja menoista on laadittava arvio kunkin varainhoitovuoden osalta ja että ne on otettava talousarvioon; -kuvattava talousarvion hyväksymismenettely.

VIII OSASTO: UNIONIN TOIMINTA MAAILMASSA

41 artikla Tässä määräyksessä olisi vahvistettava, kuka edustaa unionia kansainvälisissä suhteissa, yhteisön jo käyttämä toimivalta huomioon ottaen. Tässä artiklassa olisi määriteltävä valmistelukunnan työn perusteella yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan edustajan tehtävä ja tuleva asema.

IX OSASTO: UNIONI JA SEN LÄHIYMPÄRISTÖ

42 artikla Tässä artiklassa voitaisiin määritellä unionin ja sen naapurivaltioiden välinen erityissuhde, jos tällainen suhde päätetään luoda.

X OSASTO: UNIONIN JÄSENYYS

43 artikla Tässä artiklassa vahvistetaan periaate, jonka mukaan unioniin voivat liittyä kaikki Euroopan valtiot, joilla on sen kanssa yhteiset arvot, joita ne haluavat vaalia yhteisesti, ja jotka kunnioittavat ehdottomasti perusoikeuksia ja hyväksyvät unionin toimintaa koskevat säännöt.

44 artikla Tässä artiklassa vahvistetaan menettely uusien jäsenvaltioiden liittymiselle Euroopan unioniin.

45 artikla Tässä artiklassa vahvistetaan menettely, jolla väliaikaisesti pidätetään unionin jäsenyydestä aiheutuvat oikeudet, jos jäsenvaltion todetaan rikkoen unionin periaatteita ja arvoja.

46 artikla Tässä artiklassa mainitaan mahdollisuus ottaa käyttöön menettely jäsenvaltion päätöksellä tapahtuvalle vapaaehtoiselle eroamiselle unionista sekä tällaisen eroamisen institutionaaliset seuraukset.

Tämä oli perustuslakiluurangon 1. osa.

Suomessa kiinnitettiin paljon huomiota 2. osaan kirjattuun otsikkoon "Puolustus". Mitään muuta siitä ei ollut sanottu.

Suomelle se on yksi perustuslain avainkohtia, sillä siinä EU:lle epäilemättä halutaan antaa lisää toimivaltaa yhteisen puolustuksen alalla, mutta neuvoston (eikä komission) rakenteissa. Asiaan palataan perusteellisesti, kun on ensi käyty läpi konventin nimeämien kuuden ensimmäisen työryhmän loppuasiakirjat. Puolustuksesta oli oma työryhmänsä, mutta sillä oli määräaika joulukuulle saakka.

Työryhmien mielipiteet

Perustuslain ensimmäinen luuranko ei perustunut konventin työhön, vaan se oli syntynyt yksinomaan presidiumin valmistelun tuloksena. On epäselvää, onko konventilla viime vaiheessakaan sen suurempaa roolia.

Joka tapauksessa konventin jäsenet ovat saaneet esitellä omia mielipiteitään työryhmissä, joiden toiminta on ollut sangen epämääräistä. Toisissa työryhmissä noudatettiin konventin presidiumin ohjetta, jonka mukaan valmiita tekstejä ei saanut tuottaa, toisissa ei. Puheenjohtajat lukivat kokousten päätteeksi johtopäätöksiä, jotka oli kirjoitettu heidän luettavakseen ennen kokousta ja joissa ei otettu huomioon käytyä keskustelua.

Missään työryhmässä ei - tietystikään - oltu täysin yksimielisiä. Kyseessä on sentään ollut vallan uusjako uudessa unionissa.

Työryhmistä niiden tulokset menivät presidiumin tulokittaviksi. Se ei ole millään tavalla sidottu työryhmien yksimielisiin kannanottoihin.

Työryhmä 1: Toissijaisuusperiaate

Työryhmä käsitteli *subsidiariteettia*. Virallisissa käännoissä suomen kielelle se kääntyy toissijaisuudeksi.

Käännös on sekä oikea että väärä.

Se on oikea siinä tapauksessa, että keskusvalta saa ensin valita, mistä se päättää, ja että vain jäivät jäävät päätettäväksi jäsenvaltioissa. Se on väärä siinä tapauksessa, että päätökset pyritään aina tekemään ensin jäsenvaltioissa ja tehdään yhteisön tasolla vain kun eri-

tyistä tarvetta yhteisiin päätöksiin ilmenee tai kun siitä saadaan erityistä etua. Teoriassa on oikein puhua suomeksi *läheisyysperiaatteesta*, käytännössä *toissijaisuusperiaatteesta*.

Työryhmä ehdotti otettavaksi käyttöön erityisen *varhaisvaroitujärjestelmän*. Luodaan uudenlaisia menetteilyjä.

Komissiolla on lakialoitemonopoli. Sen pitää työryhmän esityksen mukaan informoida kansallisia parlamentteja heti, kun se antaa uuden lainsäädäntöehdotuksen. Kansallisten parlamenttien kaikille kamareille annetaan kuusi viikkoa aikaa reagoida, jos niiden mielestä on loukattu toissijaisuusperiaatetta. Niiden pitää päättää reklamoinnistaan virallisessa istunnossa äänen enemmistöllä. Mieli pide pitää perustella: millä tavalla on loukattu mainittua periaatetta.

Jos kolmannes jäsenmaiden parlamenteista reagoi samalla tavalla ja ilmoittaa olevansa sitä mieltä, että päätös olisi pitänyt tehdä jäsenvaltioiden tasolla, komission on otettava lakialoite uuteen tarkasteluun. Se voi muuttaa esitystään, mutta sen ei tarvitse tehdä niin.

Vain sellainen parlamentti, joka on toimittanut kannastaan kuuden viikon määräajassa komissiolle perustellun mielipiteen, voi myöhemmässä käsittelyvaiheessa viedä asian EY-tuomioistuimeen.

Federalistit olivat pelänneet, että läheisyysperiaatteen tulkintaa varten ehdotetaan perustettavaksi uusi elin, jossa olisi jäsenmaiden parlamenttien edustajia. Sitä oli vaatinut muun muassa Ison-Britannian ulkoministeri **Jack Straw** siinä yhteydessä, kun hän ilmoitti kannattavansa perustuslain säätämistä, mikä oli Englannissa ns. kova juttu.

Federalistien tavoite on ollut estää kaikkien sellaisten instituutioiden perustaminen, joka toisi yhteen kansalliset parlamentaarikot ja antaisi heille valtaa ns. yhteisissä asioissa. Työryhmän loppuasiakirja oli heidän kannaltaan kompromissi.

Ensiksikin kansallisissa parlamenteissa on vaikea löytää edustajien enemmistö asian taakse, jos maan halli-

tus ei ole samalla linjalla - ja hallituksilla on aina mahdollisuus reagoida asioihin EY-tuomioistuimen kautta ilman subsidiariteettiäkin. Toiseksi heidän mielestään on vaikea kuvitella, että kansalliset parlamentit voisivat pitää keskenään sellaisia yhteyksiä, että samaa komission esitystä vastustaisi niistä kolmannes. Federalistit näkivät, että tällä tavalla ei sittenkään murenneta yhteisömetodia ja että komissiolla säilyy täysi lakialoite-monopoli. Sen ei ole pakko muuttaa esitystään, vaikka kansalliset parlamentit sitä vaativat, eikä kukaan saa veto-oikeutta sen aloitteisiin.

Itse asiassa kansalliset parlamentit saadaan tällä tavalla sidottua EU:n lainsäädäntöprosesseihin, eivätkä niiden edustajat voi enää sanoa, ettei niitä ole kuultu. Tämän jälkeen niitä on aina kuultu, mutta ne eivät yleensä ehdi reagoida kuudessa viikossa saati toimia yhteistyössä muiden maiden parlamenttien kanssa.

Työryhmä 2: Perusoikeuskirja

Tässä työryhmässä tarkasteltiin kahta toisiinsa liittyvää mutta erillistä asiaa: *perusoikeuskirjan* sisällyttämistä perustuslakiin sekä uuden EU:n liittymistä *Euroopan ihmisoikeusyleissopimukseen*, joka on Euroopan neuvoston asiakirja. Otettiin myös esille yksityishenkilön mahdollisuus viedä asiansa yhteisön tuomioistuimeen.

Yleisesti on haluttu - ja varsinkin federalistit ovat halunneet - perusoikeuskirjan kirjaamista perustuslakiin. Se voidaan toteuttaa eri tavoin. Se voidaan 1) sisällyttää perustuslain alkuosaan sellaisenaan tai 2) sisällyttää viittauksena johonkin perustuslain artikloista. Työryhmän enemmistö kannatti ensimmäistä vaihtoehtoa, jonka mukaan kaikki perusoikeuskirjan 54 artiklaa kirjattaisiin sellaisinaan perustuslakiin. Giscard d'Estaing omasta puolestaan ilmoitti heti vastustavansa sitä; sellainen rikkoi hänen suunnittelemansa perustuslain rakenteen.

Perusoikeuskirjan johdannon työryhmä halusi kirjata koko perustuslain johdannoksi. Perusoikeuskonventin puheenjohtajiston laatimiin tulkintaohjeisiin pitää sen

mielestä “kiinnittää asianmukaista huomiota”, koska ne ovat “tärkeä tulkintaväline perusoikeuskirjan oikean ymmärtämisen takaamisessa”. Niillä ei ole oikeudellista arvoa.

EU:n perusoikeuskirja ei ole mikään maanpäällisen sosiaalisen tai oikeudellisen edistyksen esimerkkituote. Siihen on kirjattu vain ne oikeudet, joita EU-kansalaisilla on ollut EY:n perussopimusten ja jäsenmaiden hyväksymien kansainvälisten sopimusten perusteella. Se valmisteltiin konventissa, joka toimi samalla tavalla kuin nyt koolla oleva perustuslakikonventti (mutta ilman että hakijamaat olivat mukana). Perusoikeuskonventti ei saanut olla luova. Se ei saanut keksiä yhtään uutta perusoikeutta olemassa olevien täydennykseksi.

Työryhmä ei halua aukaista perusoikeuskirjaa muutoksille. Sen sisältö pitää hyväksyä perustuslakiin siinä muodossa kuin se on, ja vain teknisiä muutoksia ja viitauksia sallitaan.

Työryhmä halusi vahvistaa, ettei “perusoikeuskirjan sisällyttäminen perussopimukseen muuta unionin ja jäsenvaltioiden välistä toimivaltajakoa”. Sen soveltamisalaa rajoitetaan niin, että siihen voi viitata vain sovellettaessa unionin oikeutta, eikä se anna EU-kansalaisille uusia kansallisia oikeuksia. Unionille ei myöskään anneta välineitä poistaa niitä puutteita, joita EU-kansalaisten perusoikeuksissa todetaan olevan.

Työryhmän enemmistö halusi erottaa toisistaan oikeudet ja periaatteet. Perusoikeuskirjassa on *oikeuksia*, joiden osalta ei odoteta toimeenpanoa, kun taas *periaatteet* vaatisivat enemmän toimeenpanoa. Unioni lupaa enemmän kuin sillä on antaa.

Työryhmä ei ottanut kantaa siihen, pitääkö uuden unionin liittyä *Euroopan ihmisoikeusyleissopimukseen*. Se halusi konventin sisällyttävän uuteen perussopimukseen “perustuslaillisen valtuutuksen”, joka mahdollistaa unionin liittymisen.

Ihmisoikeusasioille syntyisi tätä kautta kaksi tuomioistuinta: yleinen Strasbourgissa ja erityinen Luxemburgissa. Systemeitä saattaa olla vaikea hallita, jos kaksi

erillistä ylintä tuomioistuinta voi tehdä samoista asioista erilaisia päätöksiä. Työryhmä halusi ongelmaa lievittämään Strasbourgin tuomioistuimeen oman EU-asioiden tuomarin. Se ei poista ongelmaa.

Luxemburgin tuomioistuin "vastaisi kansallisten perustuslakituomioistuinten ja ylimpien tuomioistuinten asemaa suhteessa Euroopan ihmisoikeustuomioistuimeen". Siitä tulisi tässä merkityksessä liittovaltion perustuslakituomioistuin. Se lisäisi EU:n liittovaltioluonnetta: olisi valtiosääntö ja sen tulkinnalle oma tuomioistuin, joka olisi kansallisen oikeusjärjestelmän ulottumattomissa.

Jotta yksilöt pääsivät valittamaan Luxemburgin tuomioistuimeen, sinne pitäisi perustaa erityinen menettely perusoikeuksien suojaamista varten. Sitä työryhmä ei kannattanut. Tuomioistuimelle annettaisiin siis toimivaltaa ihmisoikeusasioissa, mutta ne, joiden oikeuksia on loukattu, eivät voisi viedä sinne asioitaan!

Kaiken kaikkiaan perusoikeuskirjan liittäminen perustuslakiin avaa mahdollisuuden unionin toimivallan kasvuun tavalla, joka ei ole ennustettavissa. Se avaa Luxemburgin tuomioistuimen tuomareille mahdollisuuden kehittää unionia liittovaltion suuntaan laeilla, joiden pitäisi kuulua demokraattisesti valittujen lainsäätäjien eikä poliittisin perustein valittujen tuomareiden toimivaltaan.

Työryhmä 3: Oikeushenkilöllisyys

Työryhmän tehtävänä oli pohtia kysymystä EU:n juridisesta luonteesta.

EU:n perussopimuskokonaisuuteen kuuluvat sopimukset *Euroopan Yhteisöistä (EY)*, *Euratomista* sekä Maastrichtin sopimus *Euroopan unionista (EU)*. EU:lla ei ole omaa oikeushenkilöllisyyttä, ja sen kansainväliset sopimukset tehdään EY:n tai jäsenvaltioiden nimissä.

Jos EU:sta halutaan liittovaltio, sillä pitää olla oikeushenkilöllisyys. Muuten se ei ole oikea valtio.

Työryhmä ehdotti - onhan konventissa ja kaikissa sen työryhmissä federalistinen täyshegemonia - perussopimusten uudistamista niin, että EU:sta tulisi *yksi ja ai-*

noa oikeushenkilö ja että EU:n, EY:n ja Euroatomin sopimukset fuusioitaisiin yhdeksi sopimukseksi: perustuslaiksi.

Vain valtioilla on perustuslaki. Jos EU:lle kirjoitetaan perustuslaki, siitä tulee valtio - eli tässä tapauksessa liittovaltio. Perustuslaki olisi tässä tapauksessa liittovaltion ensimmäinen ja kansallisvaltion viimeinen tunnusmerkki.

Työryhmä halusi jakaa sopimusten uudistamisen kahdeksi eri tekstiksi: olisi ensiksikin *perustuslain luonteen osa* ja toisena elementtinä *vanhojen perussopimusten tekstit*, jotka eivät mahdu ensimmäiseen osaan. Toisen osa olisi ehkä vähemmän perustuslaillinen.

EU:sta halutaan tehdä *kansainvälisen oikeuden subjekti*, ja oikeushenkilöllisyyttä tarvitaan yhteisten ulkosuhteiden hoitoa varten. EU:lle halutaan oikeus tehdä sopimuksia, oikeus diplomaattiseen edustukseen sekä oikeus esittää valituksia ja toimia kantajana kansainvälisissä tuomioistuimissa. Sen edustajille halutaan oikeus nauttia diplomaattisista vapauksista.

Työryhmä halusi, että unioni esiintyy yhtenäisenä ja puhuu yhdellä äänellä. Se vaati, että sitä edustaa kansainvälisissä kokouksissa yksi ainoa valtuuskunta ja että kansalliset valtuuskunnat ovat sille alisteisia.

Ulkosuhteiden alalla työryhmä halusi *ensisijaiseksi toimijaksi* unionin. Jos EU tekee sopimuksen, työryhmän mielestä sitä ei enää tarvitsisi ratifioida kansallisissa parlamenteissa. Jos olisi vastustusta jonkun sopimuksen solmimista kohtaan, asianomaisen hallituksen tulisi esittää se ennen sopimuksen solmimista, mutta sen jälkeen kaikkien pitää tyytyä päätökseen. Kun federalistit vaativat määräenemmistöä ulko-, turvallisuus- ja puolustuspoliittisiin päätöksiin, EU voisi siinä tapauksessa kansainvälisenä oikeushenkilönä tehdä sellaisia jäsenmaita sitovia sopimuksia, joita jäsenmaan omaa oikeushenkilöllisyyttä edustava parlamentti vastustaa.

Ulkopolitiikassa ryhdyttäisiin kai toimimaan vähän samaan tapaan kuin Neuvostoliitto esiintyi YK:ssa. Oli koko liittovaltion eli Neuvostoliiton valtuuskunta ja oli-

vat erikseen Ukrainan ja Valko-Venäjän tasavaltojen valtuuskunnat. EU:n rooli olisi Neuvostoliiton rooli ja joillakin suurilla jäsenmailla olisi erikseen Ukrainan ja Valko-Venäjän roolit?

Jos EU on oikeushenkilö ja jäsenmaat ovat oikeushenkilöitä, jää epäselväksi, miten EU:n tekemät sopimukset sitovat jäsenmaita.

Työryhmä 4: Kansallisten parlamenttien asema

Tärkeimmiksi kansallisten parlamenttien tehtäviksi EU-asioissa työryhmä nosti kukin maan oman hallituksen valvonnan ja toissijaisuusperiaatteen valvonnan sekä parlamenttien keskinäisen verkottumisen EU:n tasolla.

Korostettiin myös *suhteellisuusperiaatetta*, jonka mukaan yhteisön toiminnassa ei saa ylittää sitä, mikä on tarpeen perustamissopimuksen tavoitteiden saavuttamiseksi.

Työryhmässä tuettiin nykyisen *artiklan 308* yksimielisyysperiaatetta:

Jos jokin yhteisön toimi osoittautuu tarpeelliseksi yhteisön tavoitteen saavuttamiseksi yhteismarkkinoiden toiminnassa eikä tässä sopimuksessa ole määräyksiä tarvittavista valtuuksista, neuvosto antaa aiheelliset säädökset yksimielisesti komission ehdotuksesta ja Euroopan parlamenttia kuultuaan.

Työryhmä otti myönteisen kannan subsidiariteettityöryhmän loppuasiakirjaan ja kannatti siihen kirjoitettua ennakkohälytysjärjestelmää.

Perustuslakiin haluttiin selvä määritelmä kansallisten parlamenttien roolin tunnustamisesta. Otettiin kanta, jonka mukaan EU:n perustuslaki ei saa vaikuttaa kansallisiin perustuslaillisiin järjestelyihin.

Yleisesti hyväksyttävä vaatimus oli lisätä neuvostojen *avoimuutta ja julkisuutta*. Kun neuvostolla on lakiasäättävä rooli, sen kokoukset vaadittiin pidettäväksi avoimin ovin. Neuvoston pöytäkirjat vaadittiin toimitettaviksi 10 päivän määräajassa hallitusten lisäksi kansallisille parlamenteille ja europarlamentille.

Komissiota vaadittiin toimittamaan tausta-asiakirjat ja säädösehdotukset parlamenteille *samaan aikaan* kuin se toimittaa ne neuvostolle ja jäsenmaiden hallituksille, samoin sen vuosittainen toimintastrategia sekä lainsäädäntö- ja toimintaohjelmat. Kun on kuuden viikon määräaika ennen kuin asian saa komission valmisteleman ehdotuksen jälkeen ottaa neuvoston esityslistalle, työryhmä halusi kieltää jäsenmaiden neuvottelut alustavasta yhteisymmärryksestä neuvoston työryhmissä ennen kuin kansalliset parlamentit ovat ilmaisseet omat kantansa omille hallituksilleen.

Parlamenttien Eurooppa-asioiden konferenssin eli *COSAC:in* roolia haluttiin vahvistaa. Sen haluttiin kirjoittavan minimivaatimukset sille, miten pitää järjestää kansallisten hallitusten tehokas valvonta. Sen haluttiin olevan ennen muuta kansallisten parlamenttien yhteistyöelin (niin että europarlamentti voi lähettää sinne edustajansa vain kutsusta). Esitettiin harkittavaksi myös erikoisvaliokuntien keskinäisiä *COSAC*-kokouksia.

Työryhmä 5: Täydentävä toimivalta

Perusteellisimmin oli työnsä tehnyt työryhmä, joka käsittelee epäseksikkään oloista aihetta EU:n toimivallasta jäsenmaiden politiikkaan. Kyseessä oli mitä tärkein asia: jäsenmaiden toimivallan rajat uudessa unionissa. Työryhmä halusi uuteen perustuslakiin kirjoitettavaksi erityisen määräyksen, jonka mukaan “kaikki se valta, jota ei ole perussopimuksella siirretty unionille, jää jäsenmaiden toimivaltaan”.

Ensimmäisenä toimenaan työryhmä halusi ristiä käsitteen “täydentävä toimivalta” (complementary competence) *tukemistoimenpiteiksi* (supporting measures). Unionin valtaa haluttiin uudella sanamuodolla rajoittaa asioissa, joissa toimivalta on jäsenvaltioilla. Unioni saa niillä aloilla olla vain avustava osapuoli.

Samassa hengessä haluttiin muuttaa nykyisen perussopimuksen tekstiä siitä, että unionia pitää kehittää kohden “yhä läheisempää Euroopan kansojen välistä liit-

toa”. Ei haluta syntyvän sellainen vaikutelma, että vain se on uuden unionin tavoite.

Selkeyden saavuttamiseksi työryhmä halusi uuden perussopimuksen sisältävän lyhyen, terävän ja helposti ymmärrettävän rajauksen niistä toimivalloista, joita uudelle unionille annetaan.

Unionilla on *yksinomainen toimivalta* perinteisen I-pilarin asioissa. Jäsenmailla on niissä asioissa toimivaltaa vain, jos unioni sitä niille luovuttaa. Liittovaltiopilarin asioissa ei tunneta subsidiariteettia: jäsenmailla ei ole näissä asioissa (mm. maatalous, kalastus, kilpailu, rahapolitiikka) lainkaan itsenäistä toimivaltaa.

Liittovaltiolaiset haluavat yleisesti kaikki asiat unionin toimivaltaan ja ylikansallisen päätöksenteon kohteeksi. Valtioliittolaiset taas haluavat säilyttää mahdollisimman paljon asioita jäsenmaiden toimivallassa ja antaa unionille enimmillään oikeuden täydentäviin toimiin. Työryhmän mielestä unionin tukemistoimenpiteitä pitäisi saada tehdä vain sellaisilla aloilla, joilla jäsenmaat eivät ole antaneet unionille toimivaltaa. Unioni saisi avustaa ja täydentää kansallista politiikkaa vain kun se on unionin ja jäsenmaiden yhteisen edun mukaista. Tukemistoimenpiteet voivat olla suosituksia, päätöslauselmia, suuntaviivoja, ohjelmia ja muita päätöksiä, joihin unionille on annettu toimivaltaa toissijaisissa sopimuksissa.

Työryhmä luetteli politiikat, joilla se haluaa säilyttää *jäsenmaiden ensisijaisen toimivallan* (ja joilla voi olla unionin tukemistoimenpiteitä). Ne ovat työllisyys, koulutus, kulttuuri, kansanterveys, Euroopan laajuiset verkot (liikenne, energia), teollisuus sekä tiede ja tutkimus. Nykyisistä kansallisista poliitikoista tämän luettelon ulkopuolelle *jaettuun toimivaltaan* jäisivät tulli-, kuluttaja- ja kehitysyhteistyöasiat.

Nykyisen perussopimuksen artiklan 6(3) mukaan “unioni pitää arvossa jäsenvaltioidensa kansallista ominaislaatua”.

Sitä arvioitaessa *jäsenvaltioiden olennaisiksi toiminoiksi* lueteltiin poliittinen ja perustuslaillinen rakenne

(mukaan lukien alueellinen ja paikallinen itsehallinto), kansallinen kansalaisuus, alue ja rajat, kirkkojen ja uskonnollisten yhteisöjen laillinen asema, kansallinen puolustus, asevoimien organisaatio sekä maan kielivallinnat.

Tärkeimmiksi *poliittisiksi valinnoiksi* ja kansalliseen arvoperustaan kuuluviksi luettiin tulonjakopolitiikka, henkilöverotus, sosiaaliedut, koulutusjärjestelmä, kansanterveysjärjestelmä, kulttuurin säilyttäminen ja kehittäminen sekä pakollinen sotilas- tai siviilipalvelu.

Työryhmä päätyi sille kannalle, että mitään näistä itsenäisten valtioiden tunnusmerkeistä ei tarvitse kirjoittaa näkyville siihen kohtaan uutta perustuslakia, jossa luurankoversion 1. artiklan mukaan sanotaan, että unionissa valtiot "säilyttävät kansallisen identiteettinsä" - ikään kuin ne säilyttäisivät sen sillä että niin sanotaan.

Myös tämä työryhmä kiinnitti huomion vanhan perussopimuksen *artiklaan 308*, jonka avulla EU:n toimivaltaa on lisätty ja jatkuvasti lisätään aloille, joilla sitä ei ole alun perin annettu unionille. Pykälä on siteerattu työryhmän 4 työn esittelyn yhteydessä. Myös tämä työryhmä halusi pitää kiinni siitä, että unionille annetaan uusia tehtäviä vain yksimielisesti ja että unionin toimivaltaa ei lisätä tämän artiklan varjolla.

Itse asiassa työryhmä halusi asettaa sen soveltamiselle rajoja niin, että keskusvallan toimivaltaa saisi lisätä vain aloilla, joilla unionilla on toimivaltaa yhteismarkkinoilla, rahaliitossa (EMU), yhteisten politiikkojen täytäntöönpanossa sekä Eurooppa-neuvoston määrittelemissä tehtävissä erityisesti ulkosuhde-, turvallisuus-, talous- ja kehityspolitiikkojen johdonmukaisuuden varmistamiseksi.

Esille nousi mielenkiintoisella mutta juridisen tylsällä tavalla peruskysymys: on puolustettava jäsenmaiden toimivaltaa unionin vallan hivuttamalla toteutettavaa vallan kasvattamista vastaan.

Siitä syystä työryhmän työ sai varsinkin europarlamentaarikoilta murskaavan arvostelun.

Työryhmä 6: Talouden hallinnointi

Eniten erimielisyyksiä kasautui työryhmään, joka käsittelee EU:n talouden johtojärjestelmiä ja jonka käsitteeseen oli siirretty myös ne sosiaaliskysymykset, joita varten ei ollut haluttu perustaa omaa työryhmää. Sitä oli vaadittu siinä hengessä, että EU:n perustuslakiin tulisi kirjata unionille myös sosiaalinen ulottuvuus.

Kun piti puhua talouden hallinnoimisen rakenteista, on ymmärrettävää, että keskusteluun tuotiin myös talouspolitiikka. Siitä ovat federalistit keskuudessaan erimielisiä, ja jako oikeaan ja vasempaan tulee siinä selvemmin esille kuin EU:n liittovaltioimisessa.

Työryhmä suositti, että "säilytettäisiin nykyinen rakenne, jossa yhteisöllä on yksinomainen euroalueen rahapolitiikkaan koskeva toimivalta, jota harjoittaa EKP nykyisellä perustamissopimuksella saamallaan valtuutuksella ja jossa talouspoliittinen toimivalta on jäsenvaltioilla". Ei siis haluta erityistä talouspolitiikan elintä, jolla olisi toimivaltaa jäsenmaiden talouksiin. Se on kuulunut pitkään varsinkin Ranskan vaatimuksiin, ja sillä on silloin tarkoitettu sitä, että Ranska saisi antaa muille neuvoja talouspolitiikasta mutta muiden ei kuuluisi neuvota sitä.

Työryhmä ei halunnut kirjata EU:n työmenetelmiin "työmarkkinaosapuolten välistä vuoropuhelua". Se olisi merkinnyt korporatiivis-sosialidemokraattisten rakenteiden luomista eurotasolle rajoittamaan jäsenvaltioiden vapaata päätösvaltaa omissa asioissaan.

Euroopan Keskuspankin (EKP) toimeksiantoa ei ehdotettu laajennettavaksi kasvu- ja työllisyystavoitteisin. Ei päästy yksimielisyyteen suosituksesta keskuspankin enemmästä avoimuudesta. Hyväksyttiin vaatimus jäsenmaiden talouspolitiikan paremmasta koordinaatiosta, mutta komission toimivaltaa ei haluttu lisätä antamalla sille oikeus tehdä ehdotuksia (suositusten lisäksi) jäsenmaiden talouspolitiikasta. Kasvu- ja vakaussopimusta ei haluttu kirjata perustuslakiin missään muodossa, ei myöskään euroveroja, mutta joidenkin työryhmän jäsenten mielestä verokantoja ja vähimmäisstandardeja pitää

olla jäsenmaiden välisen verokilpailun ehkäisemiseksi. EMU:n jäsenmaiden *euroryhmä* haluttiin edelleen säilyttää vain epävirallisena euromaiden valtiovarainministerioiden keskusteluforumina.

Tämän työryhmän työstä ei jää jälkiä perustuslakiin.

Syksyn alussa oli nimetty lisäksi neljä työryhmää, joiden piti saada työnsä valmiiksi ennen joulua. Uusissa työryhmissä *ulkoiset toimet* ovat yhdessä työryhmässä, *puolustus* toisessa.

Puolustus on eri asia kuin puolustuspolitiikka, joka on pelkkiä julkilausumia. Puolustus on rautaa rajoille ja myös hyökkäystä. Sen ulottaminen EU:n perustuslakiin merkitsee laillisten kehysten hyväksymistä tulevalle puolustusyhteistyölle, joka on lähivuosina täysin Nato-yhteensopivaa, mutta joka perustuslakiin raamitettuna antaa mahdollisuuden myös EU:n omalle, USA-vapaalle puolustukselle.

Nato loi nahkansa

On monenlaista turvallisuutta.

Jos uskotaan väkivaltaan turvallisuuden takeena yhtäällä, se luo turvattomuutta toisaalla. Pitäisikin etsiä turvattomuuden syitä ja pureutua niihin. Pitäisi korostaa poliittisten ratkaisujen ensisijaisuutta ristiriitojen ratkaisemisessa.

Yhdistyneet kansakunnat hyväksyy väkivallan käytön vain itsepuolustustarkoituksiin. Sen peruskirjan 51. artikla kuuluu seuraavasti:

Jos jokin Yhdistyneiden kansakuntien jäsen joutuu aseellisen hyökkäyksen kohteeksi, ei mikään tämän peruskirjan säännös saa rajoittaa sen luonnollista oikeutta erilliseen tai yhteiseen puolustautumiseen, kunnes turvallisuusneuvosto on ryhtynyt tarpeellisiin toimenpiteisiin kansainvälisen rauhan ja turvallisuuden ylläpitämiseksi. Ne toimenpiteet, joihin jäsenet ovat ryhtyneet käyttäessään tätä puolustautumisoikeutta, on heti ilmoitettava turvallisuusneuvostolle, eivätkä ne saa

millään tavoin vaikuttaa turvallisuusneuvoston tämän peruskirjan mukaiseen oikeuteen ja velvollisuuteen ryhtyä kulloinkin niihin toimenpiteisiin, joita se pitää tarpeellisina kansainvälisen rauhan ja turvallisuuden ylläpitämiseksi ja palauttamiseksi.

YK on ainoa *kansainvälinen yhteisö*, joka voi - sanan oikeudellisessa merkityksessä - laillistaa sodan ja väkivallan jäsenvaltionsa itsepuolustukseksi. Nato ei voi, eikä EU. Vaikka ne päättäisivät yksimielisesti käyttää väkivaltaa jotakin maata vastaan, mutta eivät saa toimilleen YK:n mandaattia eli turvallisuusneuvoston pysyvien jäsenten yksimielistä lupaa, ne toimivat oikeudellisessa mielessä laittomasti.

On suomalaisia ylempien palkkaluokkien sotilaita, joiden mukaan tilanne kyllä muuttuu, kunhan Nato ja EU ensin näyttävät muille sotilaallista voimaa. Niistäkin tulee sillä tavalla kansainvälisiä yhteisöjä ja sitä kautta kansainvälisen oikeuden subjekteja; ainakaan kukaan ei saa niiden voimaa tuomiolle. Kun on voimaa, ne voivat tehdä, mitä tahtovat.

USA:n ja muiden Nato-maiden pommitukset Kosovon sodassa Jugoslaviaa vastaan olivat laittomia. Ne aloitettiin jopa vastoin Naton oman peruskirjan kirjainta ja henkeä.

Nato perustettiin Länsi-Euroopan maiden ja pohjoisten merialueiden poliittiseksi puolustusliitoksi. Vanhan sanonnan mukaan Naton tehtävä oli pitää amerikkalaiset Euroopassa, neuvostoliittolaiset ulkona ja saksalaiset kurissa.

Vielä 1950-luvun alussa, ennen Korean sotaa, Naton jäsenmaiden sotajoukoilla ei ollut yhteistä sodanjohtoa. Olivat vain kansalliset armeijat, joiden joukkoja oli luvattu lähettää puolustamaan mahdollisen hyökkäyksen kohteeksi joutuvaa toista jäsenmaata.

Nämä turvatakuut oli kirjattu *Washingtonin sopimuksen 5. artiklaan*:

Osapuolet sopivat, että aseellista hyökkäystä yhtä tai useampaa osapuolta vastaan Euroopassa tai Pohjois-

Amerikassa pidetään hyökkäyksenä kaikkia osapuolia vastaan, ja sen seurauksena osapuolet sopivat, että sellaisen aseellisen hyökkäyksen sattuessa jokainen niistä, käyttäen oikeutta yksilölliseen tai kollektiiviseen itsensä puolustamiseen sen mukaan kuin YK:n peruskirjan artiklassa 51 todetaan, avustaa hyökkäyksen kohteeksi joutunutta osapuolta tai osapuolia ryhtymällä välittömästi yksilöllisesti ja yhteisymmärryksessä muiden osapuolien kanssa sellaisiin toimiin, joita pidetään tarpeellisina, mukaan lukien aseellisten joukkojen käyttö, Pohjois-Atlantin alueen turvallisuuden palauttamiseksi ja säilyttämiseksi.

Kaikki sellaiset aseelliset hyökkäykset ja kaikki niistä johtuvat toimet raportoidaan välittömästi turvallisuusneuvostolle. Kyseiset toimet keskeytetään, kun turvallisuusneuvosto on ryhtynyt tarvittaviin toimiin kansainvälisen rauhan ja turvallisuuden palauttamiseksi.

Tämä kollektiivisen itsepuolustuksen artikla oli voimassa yli puoli vuosisataa ilman että sitä tarvittiin. Ensimmäisen kerran jäsenmaan tulkittiin joutuneen hyökkäyksen kohteeksi syyskuun 2001 terrori-iskuissa. Aloite pykälän soveltamiselle tuli Natosta. Sen byrokraatit halusivat olla osapuoli sodassa terrorismia vastaan. USA ei halunnut eikä tarvinnut aseapua, mutta se otti vastaan tarjolla olleen poliittisen tuen sille, mitä se oli terrorismin vastaisen sodan nimissä tekevä. Bush julisti sodan, jossa ei ole toista osapuolta. Siksi sitä eivät sido sodan säännöt.

Viides artikla teki Natosta puolustusliiton. Sen toimialaan ei kuulunut hyökätä itse. USA:n toimialaan ovat sen sijaan aina kuuluneet hyökkäykset.

Natolla ei ole omia ylikansallisia joukkoja. Ovat vain sen käyttöön luovutettavat kansalliset joukot. Niiden kustannuksista vastaavat jäsenmaat. Natolla on pienet yleiskulut, jotka jaetaan jäsenmaiden kesken. Päätökset tehdään yksimielisesti. Sotaliitossa on niin ollen parempi demokratia kuin EU:ssa! Monikansallisten joukkojen yhteensopivuus taistelutehtäviin ei ole aina hyvä.

Naton komentokieli on englanti, mutta joukot ovat kielellisesti monikansalliset.

Suomen uudesta perustuslaista muuten poistettiin määräys, jonka mukaan Suomen armeijan komentokieli on suomi. Ennen oli.

USA:lla on Natossa johtoasema ja saneluvalta. Se perustuu valtion ylivertaiseen kykyyn toimia maapallon sotilaspoliisina. Viime aikoina sitä on alettu entistä useammin syyttää *unilateralismista*: päätösten sanelemisesta muille sekä yksin toimimisesta.

Kosovon sodasta USA sai huonoja kokemuksia. Naton komentojärjestelmän kautta toimittaessa USA:n kenraaleilla ei ole suoraa käskyvaltaa yhteisiin joukkoihin, mutta he luulivat, että oli. Kun ei ollut, sen jälkeen on USA ruvennut haluamaan toimia yksin. Se ei halua Naton (lue: yhdenkään muun maan) rajoittavan toimiaan.

Amerikkalainen unilateralismi on äärinationalismia, johon kuuluu vahva luottamus oman kansakunnan voimaan. Amerikkalaisilla on oman maan ylivertaisuuteen uskovien maailmanvalloittajien sielu. Sotavankejaankin he kohtelevat kuin eläimiä. Guantanamo saarella Kubaassa pidetään ilman oikeuskäsittelyä Afganistanista siirrettyjä vankeja, joilla ei ole mitään oikeuksia. Muiden maiden kansalaisia voidaan tuomita kuolemaan USA:n salaisissa sotilastuomioistuimissa. CIA voi murhata "terroristeja" presidentin luvalla johtajiensa päätöksin ilman oikeudenkäyntejä. Siviilejäkin voi vapaasti tappaa, jos he ovat väärään aikaan väärässä paikassa.

Kaikki tuo on mahdollista USA:n keskiluokan tuella. Se säikähti 11.9.2001, että sen elämänmuotoa uhataan; että myös USA on haavoittuvainen.

Uhkaamalla hyökätä Irakiin **George W. Bush** seuraan isänsä ja muiden presidenttien jalanjälkiä ja kiinnittää huomion kotimaan ongelmista ulkomaille. Hän uhmaa kansainvälisten suhteiden yleistä periaatetta oikeuden vallitsevaisuuden välttämättömyydestä.

Kun Nato-maiden sotavoimat hyökkäsivät Jugoslaviin, Natolle tuli kiire saada toimintansa sopusointuun omien perussopimustensa kanssa, joiden mukaan se oli

puolustusliitto. Hyökkäilyn ollessa käynnissä hyväksyttiin Naton 50-vuotisjuhlaistunnossa Washingtonissa huhtikuussa 1999 uusi *strateginen konsepti*. Sen mukaan Nato saa hyökätä omalla luvallaan ilman YK:n turvallisuusneuvoston hyväksyntää. Sen jälkeen ovat suunnitelmiin tulleet *ennalta ehkäisevät sodat* koko maapallon alueella. Suomalaisen sotakoneen propagandakoneiston mukaan sodat kaukana oman maan rajojen ulkopuolella ovat *etäpuolustusta*.

On vaikea ymmärtää Suomen puolustusministeri **Jan-Erik Enestamia**, joka sanoo, että "Nato on vain yksi kansainvälinen järjestö muiden joukossa", jos se ilmoittaa julkisesti olevansa valmis hyökkäämään muihin maihin laittomasti. Siinä mielessä se on ainoalaatuinen kansainvälinen järjestö.

Nato ei kansainvälinen yhteisö siinä merkityksessä, että se olisi kaikille avoin niin kuin ETYJ tai YK. Sen päätöksillä ei oikeuteta sotia. Kosovon sodan laittomuuden ylle olikin levitettävä savuverhoksi moraalivaan ei oikeusperustainen käsite *humanitaarisesta interventios-ta*. Sodalle haettiin oikeutusta, kun sille ei ollut tarjolla oikeutta.

Kun Neuvostoliitto hajosi, Natolta katosi vihollinen. Oikeuttaakseen olemassaolonsa sen piti löytää itselleen uusia tehtäviä. Keksittiin idea *rauhankumppanuudesta (Partnership for Peace, Pfp)*, jonka sotilaallinen tavoite oli kumppanuusmaiden sotilasorganisaatioiden Nato-yhteensopivuuden ja Nato-yhteistoimintakyvyn lisääminen. Pfp on Naton ottama aikalisä jäseneksi pyrkivien maiden sisäännotolle. Idea oli nerokas. Natoon kuulumattomat maat alkoivat käyttäytyä niin kuin Nato haluaa ilman että niille tarvitsee antaa 5. artiklan mukaisia turvatakuita. Pfp:n kautta kumppanuusmaat natottavat itse itseään. Luotiin Nato-jäsenyyden odotushuone.

Siihen liittyen on käynnistetty erityinen Pfp:n *suunnittelu- ja arviointiprosessi (PARP)*, jossa on käynnissä kolmas vaihe. Ensin (1995-1996) otettiin yleiseen käyttöön Naton symboleja ja karttoja sekä yhteensovitettiin maiden johto-, komento-, huolto- ja viestijärjestelmiä

Nato-yhteensopiviksi. Toisessa vaiheessa (1997-1999) saavutettiin Nato-yhteensopivuus. Suomi esimerkiksi otti käyttöön Naton karttamerkit. Kolmas vaihe on ollut sitä, että on ruvettu yhdessä harjoittelemaan sotaa, ei rauhaa.

Strategisen konseptin käyttöönoton ja kolmen uuden maan (Puola, Tshekki ja Unkari) jäseneksioton ohella Washingtonin kokouksessa vedettiin uutta linjaa ns. kriisinhallintatoimille, jotka nostettiin Nato-maiden keskeisimpien tehtävien joukkoon.

Kun EU:n Nato-maat sopivat Washingtonissa Naton eurooppalaisen pilarin vahvistamisesta kriisinhallinnan nimissä, EU:lle luvattiin käyttöoikeus Naton resursseihin. EU:lla ei nimittäin ole monikansallisille joukoilleen yleisesikunnan suunnitteluvoimaa tai ylikansallista pääesikuntaa komentoluolastoineen, Natolla on. Ulkokansallisia iskuja on pakko johtaa Naton komentokeskuksesta - tai niitä ei tehdä. Vakoilu ja tiedustelukin on EU:ssa kansallisten erityispiirteiden leimaamaa.

Suomi on mielenkiintoisella tavalla ollut EU:n kriisinhallinnan äiti.

Ulkoministeriaikanaan vuonna 1996 **Tarja Halonen** esitti yhdessä Ruotsin vastaavan demariministerin **Lena Hjelm-Wallenin** kanssa aloitteen EU:n kriisinhallintakyvyn parantamisesta. Ei ole käynyt ilmi, mistä aloite lähti liikkeelle tai ketkä ovat sen oikeat isät ja äidit. Tästä Pohjolan liittoutumattomien maiden ulkoministereiden aloitteesta EU:ta ruvettiin militarisoimaan suuntaan, joka saattaa aikanaan, mutta ei vallitsevissa oloissa, johtaa siihen että siitä tulee sotilasliitto.

Samaan suuntaan toimivat Ranska ja Iso-Britannia, jotka St. Malossa joulukuussa 1998 julistivat tavoitteekseen kehittää EU:sta sotilaallisen kriisinhallinnan suurvalta. Silloin lausuttiin yhteisen turvallisuus- ja puolustuspolitiikan (ETPP) syntysanat. **Tony Blairin** tulkittiin tällä tavalla avanneen Englannin ovet Eurooppaan. Kun maa ei kielteisestä kansalaismielipiteestä johtuen voinut liittyä EMU:un, Blair yritti päästä ulos suuren maan Eurooppa-umpikujasta siirtämällä EU-politiikan paino-

pistettä yhteisen sotilaallisen varustautumisen suuntaan. Vaikka EU:sta ollaan Lontoossa montaa mieltä, sotimisesta on maan poliittinen eliitti samaa mieltä: USA:n rinnalla vaikka Irakiin! Luotetun kumppanin Ison-Britannian otettua aloitteen käsiinsä USA näytti heti St. Malon kokouksen jälkeen EU:n kriisinhallinnalle vihreää valoa.

Washingtonin juhlapöydässä Nato lupasi osallistumismahdollisuuden EU-johtoiseen kriisinhallintaan myös Natoon kuuluville ei-EU-maille.

Länsi-Euroopan unioni (WEU)

Puolustusasiat eivät ole kuuluneet EU:n toimialaan. Sen johdosta EU-järjestelmän ulkopuolella on toiminut eräänlaisena minisotilasliittona *Länsi-Euroopan Unioni (WEU)*, joka on ollut lähinnä paperiorganisaatio. Sillä on ollut runsaan 100 upseerin esikunta Brysselissä. He ovat olleet yhdistyksen toimitsijoita, jotka eivät ole voineet jaksaa turvallisuutta Naton varastoista ilman USA:n lupaa.

WEU:n perussopimus antaa keskinäiset turvatakuut. Järjestön *Brysselin sopimuksen 5. artikla* on itse asiassa sitovampi kuin Naton vastaava artikla. Tämä on ns. solidaarisuusklauusi:

Jos joku korkeista sopimusosapuolista joutuu aseellisen hyökkäyksen kohteeksi Euroopassa, muut korkeat sopimusosapuolet tarjoavat sellaisen hyökkäyksen kohteeksi joutuneelle osapuolelle niiden vallassa olevaa sotilaallista ja muuta apua ja tukea Yhdistyneiden kansakuntien peruskirjan artiklan 51 ehtojen mukaan.

Kun WEU:n jäsenmaat antavat toinen toisilleen kollektiiviset turvatakuut Naton resurssein, tästä käytännön sidoksesta johtuen - ja siitä syystä että WEU-maat saavat Naton kautta myös USA:n turvatakuut - WEU-maiden on täytynyt olla myös Naton jäseniä. Se on ollut syy, minkä takia Suomi ei ole liittynyt järjestöön mutta on sentään tarkkailijajäsen.

Kun Washingtonin kokouksen jälkeen EU sai Natolta (lue: USA:lta) avoimen luvan alkaa kehittää puolustusolottuvuutta kriisinhallinnan nimissä, WEU pantiin naliiniin. Sen organisaatio - mutta ei turvatakuita - liitettiin EU:n rakenteisiin. EU:n korkea edustaja, "herra YUTP" **Javier Solana** on myös WEU:n pääsihteeri. EU:n puheenjohtajamaa on myös WEU:n puheenjohtajamaa. Asiat päätetään kuitenkin muualla kuin WEU:n kokouksissa.

EU:n militarisoimista vaatii kaikkein ankarimmin *WEU:n parlamentaarisen yleiskokouksen* nimeämä puolustusvaliokunta.

Lokakuussa 2002 se vaati perustuslakikonventilta muun muassa yhteistä puolustuspolitiikkaa, määränemmistön käyttöä ETPP-päätöksenteossa, puolustusministereiden neuvoston perustamista EU:hun, kriisinhallinnalle omaa EU-esikuntaa, mahdollisuutta sotilaallisiin iskuihin, yhteisen asehankintaviraston perustamista sekä aseiden hankkimista EU:n budjettivaroin.

EU:n militarisoimisen lyhyt historia

EEC perustettiin *tulliliitoksi*. Jäsenmaille tulivat yhteiset tullit suhteessa muihin maihin. Kun EEC:stä tuli *Euroopan yhteisö (EY)*, sitä alettiin jalostaa kohden talousyhteisöä. Vähitellen syntyivät yhteismarkkinat, joilla ei erotella tavaroita tai palveluksia tuotannon paikan mukaan.

Hollannin Maastrichtissa tehtiin 1990-luvun alussa unionisopimus, jolla EY:stä tuli Euroopan unioni (EU). *Maastrichtin sopimuksessa* EU:n toimialaksi lisättiin yhteinen ulko- ja turvallisuuspolitiikka (YUTP). Sitä varren otettiin käyttöön ns. II-pilari, joka annettiin jäsenmaiden toimivaltaa eikä sitä siis yhteisöllistetty.

Amsterdamin sopimuksessa vuonna 1997 luun ympärille kiedottiin lihaa ja perussopimukseen kirjoitettiin nykyinen *17. artikla* (silloinen J 7):

Yhteinen ulko- ja turvallisuuspolitiikka käsittää kaikki Euroopan unionin turvallisuuteen liittyvät kysymykset, mukaan lukien toisen alakohdan mukaisesti asettain määriteltävä yhteinen puolustuspolitiikka, joka saattaa johtaa yhteiseen puolustukseen, jos Eurooppa-neuvosto niin päättää. Tällöin se suosittelee, että kukin jäsenvaltio hyväksyy päätöksen valtiosääntönsä asettamien vaatimusten mukaisesti.

Mitä tämä on?

Se on sitä, että EU:n ulko- ja turvallisuuspolitiikassa unionin toimialaan liitettiin myös *puolustuspolitiikka*, joka on eri asia kuin *puolustus* (jonka EU:n Nato-maat hoitavat Naton kautta). Se “saattaa johtaa yhteiseen puolustukseen”, ja jos se johtaa, EU:sta tulee sotilasliitto. Jäsenmaiden on kuitenkin päätettävä asiasta yksimielisesti EU-johtajien huippukokouksessa Eurooppa-neuvostossa.

Teoriassa Suomikin voi, jos eliitillämme on siihen kantia, estää EU:n muuttumisen sotilasliitoksi. Merkkejä sellaisesta itsetunnosta eivät Suomen johtajat ole osoittaneet.

Siitä, että EU:n rakenteisiin tulee sotilasliitto, on kysymys silloin, kun puhutaan *joustavuudesta*: sopimukset ja ylevät periaatteet joustavat. Jotta ne joustaisivat laillisesti, sopimuksiin on otettu käsitteet *rakentavasta pidättäytymisestä* päätöksenteossa. Silloin toisinajatteleva maa antaa muille luvan edetä EU:n nimissä valitsemallaan tiellä. On puuhattu myös *voimistettua yhteistyötä* (enhanced cooperation), joka sallii jollekin isohkolle maaryhmälle oikeuden muodostaa EU:n sisälle rakenteita edistämään niiden yhteistä asiaa, esimerkiksi yhteisiä asehankintoja.

Mainitun 17. artiklan 2. kohdan mukaan *kriisinhallintatehtäviä* ovat “humanitaariset ja pelastustehtävät, rauhanturvaaminen sekä taistelujoukkojen tehtävät kriisinhallinnassa, rauhaanpakottaminen (peace making) mukaan lukien”.

Mitä tämä on?

Se on sitä, että EU alkaa tuottaa itselleen kyvyn panna toimeen ns. *Petersbergin tehtäviä*, jotka lueteltiin mainituksessa kohdassa. Niihin kuuluvat rauhanturvaamistehtävät, jotka ovat rauhan turvaamista, mutta niihin kuuluu myös rauhanpakottaminen, joka on sotaa. Kun siinä yhteydessä puhutaan puolustuksesta, tarkoitetaan myös hyökkäystä.

Artiklan 2. kohdan englanninkielinen sana "peace making" käännettiin virallisella suomen kielellä - aikaisemmista käännöksistä poiketen - sanaksi "rauhan palauttaminen", koska sopimuksen hyväksymisen aikoihin Suomen rauhanturvalaki kielsi suomalaisilta rauhanpakottamisen. Enää se ei sitä kiellä. Lakia muutettiin, jotta Suomi olisi tältä osin EU-yhteensopiva. EU omasta puolestaan on näissä asioissa Nato-yhteensopiva. Tänäpä "peace making" voitaisiin taas kääntää vapaasti rauhanpakottamiseksi.

Amsterdamin sopimuksen mukaan neuvosto piti ulko- ja turvallisuuspolitiikan tiukasti omissa käsissään (lue: suurten jäsenmaiden käsissä). Suuret maat, jotka haluavat puhua koko Euroopan nimissä, haluavat koordinoida EU:n ulkopolitiikan keskenään, mutta ilman pieniä maita. Siinä tarkoituksessa Amsterdamin päätettiin perustaa EU:n ulkopolitiikkaan ns. *korkean edustajan* virka. Tehtävään nimettiin Naton pääsihteeri, entinen Espanjan demariulkoministeri (ja muinainen rauhanaktivisti) **Javier Solana**. Viestiä siitä, että jäsenmaat haluavat pitää II-pilarin toimet pois komission yhteisöllisestä toimivallasta, vahvistettiin nimeämällä hänet myös neuvoston pääsihteeriksi ja alasajettavan WEU:n pääsihteeriksi.

Kun puhutaan EU:n kriisinhallintaoperaatioista, niistä päättävät jäsenmaat eivätkä EU:n yhteisölliset elimet. Tältä osin EU ei ole liittovaltio.

Kölnin huippukokouksessa edettiin nopeasti St. Malon linjalla.

Yhteinen ulko- ja turvallisuuspolitiikka (YUTP) korvattiin *Euroopan yhteisellä turvallisuus- ja puolustuspolitiikalla (ETPP)*. Korvaamalla sana "ulkopolitiikka" sa-

nalla “puolustuspolitiikka” otettiin uusi askel hyökkäämisen suuntaan, mutta edelleen heiluteltiin sotalippuja vain kriisinhallinnan alalla. EU:n johtajat julistivat, että “me aiomme antaa Euroopan unionille tarpeelliset välineet ja joukot panna toimeen ja toteuttaa vastuunsa yhteisestä Euroopan turvallisuus- ja puolustuspolitiikasta”.

Neuvostolla pitää olla mahdollisuus päättää kaikista niistä ristiriitojen ehkäisemisen ja kriisinhallinnan tehtävistä, jotka sopimuksessa Euroopan unionista on määritelty Petersbergin tehtäviksi. Tämän saavuttamiseksi unionilla täytyy olla kapasiteetti itsenäiseen toimintaan, jota tukevat uskottavat sotilaalliset voimavarat, päätöksentekojärjestelmä niiden käyttämiseksi sekä valmius tehdä päätöksiä toimimisesta kansainvälisissä kriiseissä Naton toimintojen kärsimättä.

Sanottiin ensimmäisen kerran, että EU:n toimien “pitää olla sopusoinnussa YK:n peruskirjan periaatteiden kanssa”. Siitä on sittemmin tullut jokaisen huippukokousasiakirjan lentävä lause samoin kuin siitä, ettei EU ole luomassa euroarmeijaa.

Kun Kölnissä päätettiin alkaa “vahvistaa puolustuksen teollista ja teknologista perustaa”, se oli ensimmäinen hapuileva askel kohden EU:n kehittämistä sotilaallis-militaariseksi kompleksiksi. Ilmaistiin halu, että EU:n joukkojen pitäisi käyttää EU:ssa valmistettavia aseita ja asejärjestelmiä, koska vallitsevan käsityksen mukaan vahva aseellisuus muodostaa tukevan pohjan ulkoisille sotatoimille.

Ilmaistiin päättäväisyys “edistää Euroopan puolustus-teollisuuden uudelleenjärjestämistä niiden maiden kesken, jotka ovat siihen valmiita”. Sellaista valmiutta ei historiallisesti ole ollut, vaan maat ovat pitäneet sotasalaisuudet visusti ominaan. Siihen on niille tarjonnut mahdollisuuden EU:n perussopimuksen artikla 296:

Mikään jäsenvaltio ei ole velvollinen antamaan tietoja, joiden ilmaisemisen se katsoo keskeisten turvallisuus-etujensa vastaiseksi.

*Jokainen jäsenvaltio voi toteuttaa toimenpiteet, jotka se katsoo tarpeelliseksi keskeisten turvallisuusetujensa turvaamiseksi ja jotka liittyvät aseiden, ammus-
ten ja sotatarvikkeiden tuotantoon tai kauppaan.*

Kölnissä WEU:n toiminnot päätettiin tuoda EU:n rakenteisiin. WEU:sta kelpasi EU:lle turvallisuustutkimus-
instituutti Ranskasta ja Torrejon satelliittikeskus Espan-
jasta.

Ennen alasajoaan WEU testasi kriisinhallinnan so-
danjohtojärjestelmiä ja Naton resurssien käyttöä EU-joh-
toisissa operaatioissa CMX/CRISEX-harjoituksessa 17-
23.2.2000. Kyseessä oli esikuntaharjoitus, jossa ensim-
mäisen kerran yhteensovitettiin WEU:n (eli EU:n) ja
Naton johtojärjestelmiä. Se ei ollut Naton rauhankump-
panuusohjelman mukainen Pfp-harjoitus, vaan ihan sis-
säpiirin juttu. Suomi oli mukana, mutta esimerkiksi
Venäjä ei.

Nato piti samaan aikaan oman - 5. artiklan mukaisen
- esikuntaharjoituksen. Siitä, mitä siinä harjoiteltiin, ei
Natoon kuulumattomille EU-maille annettu tietoa.

USA:ssa seurataan erittäin tarkasti, millaisia sotilaa-
llisia päätöksiä EU:ssa tehdään. Siksi Kölnin loppujulki-
lausumaan kirjattiin, että vaikka kriisinhallinta on EU:n
itsehallinnollista toimintaa, se ei tuota haittaa Naton
toimille. EU:n toiminta on täydellisesti Nato-yhteenso-
pivaa. EU ei pysty toimimaan ilman Naton johto- ja ko-
mentojärjestelmiä.

Helsingin huippukokous joulukuussa 1999 oli - liit-
toutumattoman ja ennen niin rauhantahtoisen Suomen
johdolla - ratkaiseva alku EU:n käytännön militarisoi-
mistoimille. EU:n rakenteisiin päätettiin perustaa soti-
laselimiä ja päätettiin alkaa varustaa yhteisiä kriisin-
hallinnan joukko-osastoja: euroarmeijaa.

EU:n johtajat ilmaisivat "päättäväisyytensä kehittää
itsenäistä kykyä tehdä päätöksiä ja - milloin Nato koko-
naisuudessaan ei ole mukana - käynnistää ja johtaa EU-
johtoisia sotilallisia operaatioita kansainvälisissä krii-
seissä".

EU-johtoiset kriisinhallintaoperaatiot pannaan toimeen “käyttäen hyväksi tai ollen käyttämättä Naton voimavaroja ja joukkoja”, mutta samalla “pitää välttää tarpeeton kaksinkertaistaminen” (Naton toimintojen kanssa). Muistettiin myös Naton Washingtonin päätös, jonka mukaan EU:n kriisinhallintaan voivat osallistua Naton ei-EU-jäsenet ja muut kiinnostuneet maat. Naton jäsenmaat sitoutuivat käyttämään Naton yhteisiä puolustuksen suunnittelun elimiä toimintansa koordinoimiseksi, ja Natoon kuulumattomia maita kehoitettiin toimimaan rauhankumppanuusohjelman PARP-prosessin mukaan.

Helsingissä jäsenmaat sitoutuivat siihen, että vuoteen 2003 mennessä ne saattavat 60 päivässä toimintakykyisiksi ja sen jälkeen vähintään vuoden ajan pitävällä 50 000-60 000 henkilön sotilasyksikköä, joka kykenee toteuttamaan kaikki Petersbergin tehtävät. Tätä päämäärää kutsutaan nimellä *Helsinki Headline Goal* (HHG).

Mistä johdettiin joukon suuruus 50 000-60 000 henkilöä?

EU:n jäsenmaissa on aseissa noin 2 miljoonaa sotilasta. Heistä kuitenkin vain kymmenesosa on koulutettu ja varustettu niin, että heitä voidaan käyttää kansainvälisiin (kriisinhallinta)tehtäviin. Näistä 200 000 yhteistoimintakelpoisesta sotilaasta on nopeasti käyttöön saatavissa vain noin 50 000. Niin ollen kriisinhallinta-tehtäviin käytettävien eurojoukkojen määrä rajautui sen mukaan, että käyttöön otetaan kaikki joukot, jotka ovat käyttöön saatavissa.

Tosi asiassa on kysymys 200 000 henkilön euroarmeijasta.

Kun Helsingin tavoitteeseen (HHG) kuuluu se, että joukkoja valmistaudutaan ylläpitämään taistelutehtävissä vuoden ajan, vaaditaan vaihto- ja korvausjoukot, jotka voidaan ottaa käyttöön hitaammalla valmiudella. Kun oletus on, että yksi prikaati on vuoden aikana yhden jakson kentällä, huollossa ja valmiudessa, kussakin nelisen kuukautta, HHG-tavoite vuoden ajan kentällä toi-

mivasta 50 000-60 000 sotilaan joukosta on todellisuudessa 200 000 sotilaan armeija.

EU:n kriisinhallintatehtävien ohella jäsenmaiden armeijoiden pitää hoitaa myös aluepuolustustehtäviä sen mukaan kuin on sovittu Natossa. EU:n Nato-maat hoitavat ne Naton komentoketjujen kautta ilman EU:n kriisinhallinnan välikättä.

Helsingin kokouksessa kiellettiin jälleen tekemisen kohteena olevan euroarmeija. Sitä ei saatu kirjatuksi huippukokouksen liiteasiakirjoihin, mutta viime hetkilä Suomi kirjoitti sen - muiden luvalla - puheenjohtajamaan loppupäätelmiin.

Siinä mielessä EU:n kriisinhallinnan iskujoukot eivät ole euroarmeija, että joukot kootaan jäsenmaiden kasarmeihin eikä yhteisiin eurokasarmeihin. Muuten kyllä. Komission puheenjohtaja **Romano Prodi** sanoi ääneen, että "kun puhuin euroarmeijasta, en laskenut leikkiä. Jos sitä ei haluta kutsua euroarmeijaksi, älköön sitä kutsuttako euroarmeijaksi. Sitä voidaan kutsua Margaretiksi tai Mary-Anneksi tai sille voidaan antaa mikä nimi tahansa, mutta se on yhteinen pyrkimys rauhanturvatehtäviin."

Helsingin loppuasiakirjassa jäsenmaat näkivät Euroopan puolustusteollisuuden uudelleenjärjestelyn "vahvistavan eurooppalaisen teollista ja teknologista puolustusperustaa".

Helsingissä päätettiin perustaa seuraavat *EU:n omat sotilaselimet*:

1) *Poliittinen ja turvallisuuskomitea*, joka käsittelee kaikkia ETPP:n kysymyksiä. EU-johtoisessa kriisinhallinnassa tämä on ylikansallinen elin operaatioiden valvontaa ja strategista ohjausta varten. Siinä jäsenmaita edustavat normaaliaikoina niiden pysyvät edustajat. Siitä, mikä on EU:n korkean edustajan/neuvoston pääsihteerin/WEU:n pääsihteerin Javier Solanan rooli tässä komiteassa, ei ole selvyttä. Tämän neuvoston alaisen elimen kautta puolustuspolitiikkaa tekevät EU:ssa jäsenmaat, eikä sitä ole yhteisöllistetty. Komissio on tältä osin ulkona EU:n päätöksenteosta.

2) *Sotilaskomitea*, joka koostuu armeijoiden komentajista sekä heidän Brysseliin pysyvästi sijoitetuista kenraalitason edustajistaan. Tämän elimen puheenjohtajaksi valittiin suomalainen kenraali **Gustav Hägglund** äänin 8-7 (mutta äänestyksen jälkeen 11 maata oli ilmoittanut kannattaneensa hänen valintaansa). Hägglund on neuvoston ylikansallinen virkamies, jonka palkan ja panssarimersun maksaa Suomi. Hän edustaa EU:ssa jäsenmaita eikä EU:ta - tai Suomea. Suomesta on Brysselissä näissä asioissa pysyvästi kaksi kenraalia.

3) *Sotilasesikunta*, joka tukee sotilaallisella taitotiedolla ETPP:n täytäntöönpanoa mukaan lukien kaikkien EU-johtoisten sotilaallisten kriisinhallintaoperaatioiden johtaminen. Se valmistelelee kansallisten ja monikansallisten joukkojen korvamerkitsemistä ja vakinaistamista näihin tarkoituksiin.

Uudet elimet perustettiin neuvoston eli jäsenmaiden ministereiden alaisuuteen. Niiden virkamiehet ovat neuvoston virkamiehiä, joiden toimintaan ei ulotu parlamentin valvontavalta ja joiden toiminnasta ei mikään kansallinen tai ylikansallinen parlamentaarinen elin myönnä vastuuvapautta.

Kriisinhallintajoukkojen käytöstä neuvosto tekee päätökset yksimielisesti (ilman että äänestyksestä pidättäytyminen estää päätöksen tekemistä). Kaikki jäsenmaat voivat osallistua operaatioihin, mutta pakkoa ei ole. On vain hirvittävä paine osallistua. Kustannusten jaosta päästiin sopimukseen, jonka mukaan kukin osanottava maa maksaa - Naton mallin mukaan - oman osallistumisensa kustannukset ja sen lisäksi osuuden pienistä yleiskustannuksista.

Kun kriisinhallinta voi olla myös hyökkäystä, luvan siihen voivat antaa joko jäsenmaiden hallitukset ohi EU:n elinten tai sitten EU:n elimenä neuvosto.

Helsingin loppuasiakirjaan kirjattiin taas, että "unioni myötävaikuttaa kansainväliseen rauhaan ja turvallisuuteen Yhdistyneiden Kansakuntien peruskirjan periaatteiden mukaan". Ei kuitenkaan päästy sopimukseen siitä, vaatiiko mahdollinen hyökkäys toiseen maahan

aina kansainvälisen yhteisön eli YK:n mandaatin. Sotilaskomitean puheenjohtajan Gustav Hägglundin tuore tulkinta on, että ei vaadi.

Kenraalimme legendaarisia lausahduksia Suomen natottamisen näkökulmasta ovat lentävät lauseet siitä, miten "Suomi on kaikilta olennaisilta osin valmis Naton jäseneksi ja me puhumme Naton kanssa samaa kieltä" ja miten "Nato-jäsenyys olisi viiden vuoden kuluttua vähän kuin Martta-yhdistykseen menisi. Se olisi sitten vähän kuin ilmoitusasia, että tultiin mukaan." Kun hän sanoi tämän vuonna 1999, viisi vuotta siitä on kulunut vuonna 2004. Vuosiluku on täsmällinen ajoitus sille, mitä tapahtuu Suomen päässä (jossa hallitus ehdottanee niihin aikoihin Nato-jäsenyyttä), mutta Naton päässä uusia jäseniä otetaan seuraavan kerran vasta vuonna 2006.

Natolle ei kenraalimme anna suurta merkitystä. Hänen kokemuksensa mukaan kaikki sen asiat päätetään USA:ssa.

Se, ettei EU:n operaatioille vaadita YK:n mandaattia, vaikuttaa siihen, ettei Suomi (eikä Irlanti) voi oman rauhanturvalakinsa mukaan osallistua niihin. Suomella on paineita muuttaa rauhanturvalakia tältä osin; muutettiinhan sitä jo rauhaanpakottamisenkin osalta. Ennen oli siihen osallistumiselle laissa täyskielto.

EU:n kriisinhallintajoukkojen toiminnalla ei ole alueellisia rajoja. Hägglundin mukaan vain kriisin kulloinenkin skenaario asettaa sille rajat: lähelle lähetetään enemmän joukkoja raskaammin aseistettuna, kun taas kauemmas voidaan lähettää vähemmän joukkoja kevyempiin tehtäviin.

Helsingissä perustettiin myös *ei-sotilaallinen kriisinhallintamekanismi* tehostamaan siviilikeinojen ja -resursien eli poliisivoimien käyttöä.

Helsingin tavoitteita (HHG) päätettiin edistää ulkoministereiden yleisten asioiden neuvostoissa, joihin puolustusministerit ottavat osaa. Tällä tavalla EU:n militarisointi eteni siihen suuntaan, että myös puolustusministerit rupesivat osallistumaan EU:n toimintaan toisin kuin aikaisemmin. Heille tuli keskeinen rooli euroarmeij-

jan varustelussa ja sen puutteiden poistamisessa ns. varustelukokouksissa, joissa EU:n käyttöön osoitetaan sotaväkeä, laivoja ja lentokoneita.

“Kaikki nämä toimenpiteet tehdään yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan tueksi ja ne vahvistavat ja laajentavat unionin monipuolista ulkoista roolia.” Uusi supervalta tarvitsee - ollakseen uskottava maailmalla - ulkoisen sotilaallisen roolin ja toimintakyvyn näyttää lippua vierailta mailla.

Konventin puolustustyöryhmän papereihin oli kirjoitettu, että “yhteinen turvallisuus- ja puolustuspolitiikka (ETPP) merkitsee, että ensimmäistä kertaa Euroopan unioni kykenee käyttämään sotilaallisia joukkoja edistääkseen ja puolustaakseen etujaan”. Euroarmeijan avulla halutaan siis puolustaa EU:n etuja EU:n ulkopuolella.

Suomen jälkeen EU:n puheenjohtajamaana toimi Portugal, jonka tehtäväksi oli Helsingissä siirretty sen seikan arvioiminen, vaatiiko EU:n pitkälle etenevän militarisoinnin jatkaminen muutoksia perussopimuksiin. Militarisoimisellakin pitää olla laillinen perusta.

Portugalin johdolla päädyttiin johtopäätökseen, että kriisinhallinnan vaativimpiinkin tehtäviin (lue: rauhaanpakottamiseen) ei tarvita muutoksia EU:n perussopimuksiin; Amsterdamin sopimuksen sanamuoto riittää. Sopimuksia pitää muuttaa, jos valtaa siirretään neuvostolta upseereille, mutta sitä ei EU:n kriisinhallinnassa tehdä.

Lissabonin huippukokouksessa oli lehtitietojen mukaan puhuttu siitä, mihin tarkoituksiin eurojoukkoja voidaan käyttää. Niitä voidaan lähettää konflikteihin, joissa on kyse “etnisten tai uskonnollisten ryhmien välisistä kiistoista, kilpailusta vähistä resursseista valtioiden välillä ja kansojen liikkeistä pois kotiseudultaan”.

Jos nämä ovat euroarmeijan käyttötarkoitukset, kyseessä eivät ole puolustus- vaan hyökkäysvoimat. Lissabonin virallisista asiakirjoista ei kuitenkaan löydy kyseisiä mainintoja käyttötarkoituksista.

Portugalissa *Feiran huippukokouksen* loppuasiakirjaan kirjattiin taas periaate, jonka mukaan EU haluaa vaikuttaa kansainväliseen rauhaan ja turvallisuuteen tavalla, joka on sopuosinnussa YK:n peruskirjan kanssa. Se oli tyhjää sananhelinää, kun EU valmistautuu hyökkäämään ilman YK:n mandaattia.

Feiran kokouksen liitteissä selvennettiin neuvoston toimintatapaa operaatioiden käynnistämisessä sekä niiden eri vaiheissa.

EU:n ja Naton todettiin olevan luonteelta erilaisia järjestöjä. Ilmaistiin halu niiden tasa-arvoisuudesta ja EU:n oikeudesta omiin päätöksiin. USA:n epäluulojen hälventämiseksi sanottiin, että Naton kanssa harjoitettavan yhteistoiminnan perustana ovat yhteiset arvot, tasavertaisuus ja kumppanuus. Naton upseereita pyydettiin arvioimaan Helsingin tavoitteiden toimeenpanoa. Naton kanssa perustettiin neljä työryhmää, joiden tehtäväksi tuli pohtia turvallisuuskysymyksiä, joukkotavoitteita, EU:n mahdollisuuksia saada käyttöön Naton voimavaroja sekä EU:n ja Naton keskinäisiä konsultaatioita. Rohkaistiin myös EU:n jäsenhakija- ja Naton ei-EU jäsenmaita osallistumaan EU-johtoiseen kriisinhallintaan.

Feiran jälkeen näytti siltä, että *joustavuus* ja sen mukana *tiivistetty yhteistyö* (enhanced cooperation) ulotettaisiin myös puolustuksen alalle. Joustavuus oli tuohon aikaan EU:n militarisoimisen muotisana.

Portugalin jälkeen Ranskan puheenjohtajakaudella 21.11.2000 pidettiin Brysselissä ensimmäinen ns. joukkojenluovutus- eli *varustelukokous*. Siirryttiin sanoista tekoihin.

EU-maat korvamerkitsivät euroarmeijan käyttöön joukko-osastoja. Niistä laadittiin luettelo (force catalogue). Joukot olivat osin samoja, jotka on luovutettu Naton käyttöön. EU:n käyttötarkoituksiin luovutettiin 100 000 henkilöä, 400 taistelulentokonetta ja 100 laivaa. Suomi lupasi EU:n käyttöön EU-johtoihin operaatioihin 1 500 sotilasta, Ruotsi 900 ja Tanska ei yhtään. Suomi lupasi EU-joukkoihin myös miinalaivan.

Joukot luvattiin EU:n käyttöön, mutta niiden varsinaisesta käytöstä päätetään joka kerta erikseen kansallisesti. Niin ollen lupaus 100 000 sotilaasta ei varmistaisi, että johonkin tiettyyn operaatioon saadaan 60 päivässä 60 000 sotilasta. Lupaukset luovat paineita lupaus-ten pitämisen suuntaan.

Kokouksessa kirjattiin puutteita. EU-maat sitoutuivat kehittämään strategisia joukkojenkuljetusvälineitä, komento- ja valvontakeskuksia sekä niihin liittyviä informaatio- ja kommunikaatiosysteemejä ynnä vakolujärjestelmiä. Kentällä toimivien joukkojen toimintakyvyn parantamiseksi tarvitaan etsintä- ja pelastusresursseja, suojaa maasta maahan laukaistavia ohjuksia vastaan, täsmäaseita, logistiikkaa ja erilaisia simulaatioita.

Puutteiden korjaamiseksi haluttiin lisää "eurooppalaista" sota- ja varusteluteollisuutta. Avainprojekteiksi katsottiin laajarunkoisten kuljetuskoneiden (Airbus A 400M), merikuljetusalusten ja joukkojenkuljetushelikoptereiden (NH 90) hankinnat. Myönteisesti pantiin merkille joidenkin jäsenvaltioiden toiminta optisten ja tutkasatelliittien (Helios II, SAR Lupe ja Cosmos Skymed) kehittämisessä.

EU-maiden joukkojenluovutuskokousta seurasi kokous hakija- ja yhteistyömaiden ministereiden kanssa, jossa saatiin lisää lupauksia joukoista ja aseista. Jos maa halusi EU:n jäseneksi, sen oli hyvä näytellä aktiivista osanottoa sotilashankkeisiin.

Nizzan huippukokouksessa joulukuussa 2000 hyväksyttiin yksityiskohtaiset asiakirjat EU-maiden sotilasyhteistyöstä Naton kanssa, EU:n jäsenhakijamaiden kanssa ja Naton rauhankumppanuusohjelman maiden kanssa sekä päätettiin yksityiskohtaisista säännöistä EU:n omien sotilaallisten toimielinten työtavaksi ja siviilikriisinhallinnan organisoimiseksi.

Ilmaistiin halu saavuttaa nopeasti EU-joukkojen toimintakyky tavoitteena panna täydellisesti toimeen vaativimmatkin Petersbergin tehtävät (lue: rauhaanpakkottaminen) joukkojen käyttöön luovuttamisen, niiden

käytön ja “kestävän käytön” sekä kaikenlaisen yhteensopivuuden näkökulmasta. Kun tavoitteeksi asetettiin “globaali tarkastelukulma kriisinhallintaan”, toiminnan kohteena on koko maapallo.

Sanottiin taas, että perusteilla ei ole euroarmeija. Siitä täytyy olla kysymys, kun jatkuvasti joudutaan vakuutamaan, ettei siitä ole kysymys.

Naton voimavarojen ja joukkojen käyttöönsaanti ns. *Berlin Plus*-tavoitteen mukaan vaatii jokaisen yksittäisen Nato-maan suostumusta yhteistoimintaan EU:n kanssa. Se taas vaatii vanhojen vihollisten Kreikan ja Turkin sopua asiasta. Ensimmäinen oli sovun tiellä Turkki, sitten Kreikka.

Nizzassa todettiin, että jäsenmaiden kollektiivinen puolustus kuuluu Naton mutta ei EU:n tehtäviin. Feirassa asetettua tavoitetta *joustavuuden lisäämisestä* ei saavutettu, vaan ulko- ja turvallisuuspolitiikassa se koskee vain päätösten täytäntöönpanoa, ei itse päätöksentekoa. EU:n sallitaan kehittyvän sotilasliitoksi vain jäsenmaiden (lue: suurten maiden) yksimielisellä päätöksellä. Joustavuus olisi sitä, että joku maaryhmä saisi tuoda EU:n sisälle puolustuskysymykset (ja Naton kovan ytimen) niin että puolustusasioissa jotkut maat jäisivät sisäpiiriin ulkopuolelle.

EU:n toinen *varustelukokous* Brysselissä marraskuussa 2001 oli itse asiassa niiden laadunparannuskonferenssi. Taas olivat heti sen jälkeen koolla hakijamaiden ja Nato-maiden ministerit.

Suomi nosti EU:n käyttöön luvattun joukko-osaston henkilömäärän 2000:een. Ruotsi pysyi 900 sotilaassa eikä Tanska vieläkään antanut tanskalaissoleilaita yhteisarmeijaan. Kokouksen jälkeen poolissa, josta EU voi saada käyttöön joukkoja (ilman että se voi itse päättää niiden käyttöönsaamisesta), oli 120 000 sotilasta.

Kokouksessa Suomi ilmoitti valmiutensa vastata yhteispuhojoismaisen kriisinhallintaprikaatin johtamisesta ns. NORDCAPS-yhteistyön puitteissa. Se on erittäin liikeistä Nato-yhteistyötä Nato-maiden Norjan ja Tanskan

sekä pohjoismaiden päällystakiksi asetetun Ison-Britannian kanssa.

Ulko- ja puolustusministerit uudistivat kokouksessa vaatimuksen Helsingin tavoitteiden täyttämisestä. Toettiin, että erityisponnisteluja on tehtävä, jotta voidaan panna toimeen kaikkein vaativimmat operaatiot. Päätettiin erityisestä EU:n sotilaallisen toimintakyvyn suunnitelmasta (European Capability Action Plan), johon perustuen halutaan rationalisoida jäsenmaiden puolustuspyrkimyksiä ja luoda yhteensopivuutta kansallisten ja kansainvälisten projektien kesken. Varusteluteollisuuden vahvistamisessa edetään alhaalta ylös: jäsenmaat tekevät varusteluyhteistyötä vain vapaaehtoisuuden pohjalta ja kansallisin päätöksin.

Laekenin huippukokouksessa joulukuussa 2001 Belgian puheenjohtajuudella päätettiin, että kriisinhallinnassa oli saavutettu operationaalinen toimintakyky "joisakin operaatioissa". Johtopäätös oli ennenaikainen. EU:lla ei ollut toimintakykyä käytännön operaatioihin. Käytössä eivät ole Naton resurssit johtuen Kreikan ja Turkin kiistoista.

Asiakirjoihin kirjattiin taas, että ei olla luomassa Euroopan armeijaa. Sen, mikä ei ole euroarmeija, toimintakykyä ilmoitettiin testatun erilaisin esikuntaharjoituksin.

Tärkein Laekenin päätöksistä oli EU:n perustuslain valmistelun aloittaminen. Konventilta kysyttiin, pitäisikö Petersbergin tehtävien toimialaa laajentaa. Ikään kuin itsestään kysymyksenasettelu laajeni siitä vaatimukseksi jopa EU:n kollektiiviseksi puolustukseksi niin että tällä menolla ollaan valmiita kirjoittamaan puolustusasiat EU:n uuteen perustuslakiin.

Puheenjohtajakaudellaan keväällä 2002 Espanja kutsui 17 työryhmää pohtimaan kriisinhallinnan puutteita yhteensä 24 erillisellä osa-alueella.

Samaan aikaan sotaharjoitukset jatkuivat. EU:n ensimmäinen oma sotilaallinen esikuntaharjoitus CME 02 pidettiin 22-28.5.2002 Brysselin ja jäsenmaiden pääkaupunkien välillä. Edelleen kysymys oli harjoituksesta, josta

ulkopuolisille ei kerrottu, mitä harjoiteltiin: mistä päin tuli vihollinen tai mihin päin hyökättiin.

Sevillan huippukokouksessa juhannuksena 2002 yritettiin päästä sopuun Kreikan ja Turkin kesken Naton resurssien käyttöönsaamisesta, mutta kreikkalaiset pitivät päänsä, eikä se onnistunut. Kysymys oli nousemassa ajankohtaiseksi syksyllä 2002, kun EU:lle oli tarjolla pääsy harjoittelemaan ensimmäistä kertaa EU-johdosta kriisinhallintaa kentällä. Makedoniassa oli loka-kuun lopussa päätymässä Nato-johtoinen *Amber Fox-rauhanturvaoperaatio*, ja EU:n oli mahdollista ottaa tämä kevyen sarjan operaatio johtoonsa ennen kuin eteen tulevat vaativammat hyökkäystehtävät.

Suomelle tilanne oli pulmallinen. Suomalaisjoukkojen osallistuminen operaatioon olisi vaatinut lainmuutoksen: rauhanturvalain mukaan Suomen osallistuminen vaatii aina YK:n mandaatin. EU ei olisi välttämättä halunnut sitä, kun sille tarjoutui tilaisuus pullistella omia sotilaslihaksiaan ja tehdä suurvaltapolitiikkaa. Se halusi näyttää, että sillä on kyky kriisinhallintaoperaatioon omalla päätöksellään ilman YK:n mandaattia.

Suomessa lainmuutos niin, ettei YK:n mandaattia tarvita, olisi rauhanrintaman näkökulmasta avannut portit mennä panemaan toimeen myös vaativia operaatioita (lue: rauhaanpakottamista) ilman YK:n mandaattia - mutta eduskunnan erillisen päätöksen jälkeen. Monissa muissa maissa riittää pelkkä hallituksen päätös. Parlamentti on EU-maiden hallituksille läpihuutojuttu.

Nato (light)?

Vannotaan terrorismin vastaisen taistelun nimiin. Uskotaan sotilaalliseen voimaan, mutta ei terrorismin syiden poistamiseen. Terrorismin toteuttajat ovat usein köyhiä, mutta suurvallat eivät taistele köyhyyttä tai epäoikeudenmukaisuutta vastaan. Uskotaan asevarusteluun. Pönkitetään diktatuureja, jos se vastaa USA:n tai vanhojen siirtomaavalttojen etua.

USA:n kansalliseen turvallisuusstrategiaan on kirjoitettu, että "USA:lla on voima ja vaikutusvalta, jolle ei ole esimerkkiä eikä vertailukohdetta maailmassa". Se toimii sen mukaan.

Se on tavanomaistamassa ydinaseiden käyttöä ja alentamassa niiden käyttökynnystä. Tulossa olevat lightmallit pystyvät tunkeutumaan maan sisäisiin bunkkereihin ja tuhoamaan kaiken. Kehitetään täsmäpommeja, joilla on pienet oheisvaikutukset. Niin paranee tappamisen tarkkuus - ja sen kynnys alenee.

Maailmassa on 12 valtiolla ydinaseita, 28 maalla ballistisia ohjuksia ja 16 maalla kemiallisia aseita.

Eniten ydinkärkeä on USA:lla, vajaat 8 000. Venäjällä lienee noin 7 000.

USA on halunnut rakentaa kansallisen *MDS-ohjuspuolustusjärjestelmän*, joka perustuu avaruuden lisämilitarisoinniseen. Monet sen liittolaiset uskovat, että se lisäisi maailman epävakautta ja kasvattaisi muiden maiden turvallisuusvajetta. Saatettaisiin joutua varustelukierteeseen. Saattaisi myös syntyä uusia sellaisia strategisia liittoutumia USA:ta vastaan, joissa löytäisivät toisiinsa Venäjä, Kiina, Intia tai Iran. Uudet "pahan akselit" saattaisivat luoda uutta turvattomuutta.

Ohjuspuolustustaan varten USA irtisanoi Neuvostoliiton kanssa vuonna 1972 tehdyn ABM-ohjusrajoitus-sopimuksen. Se päätti ensin vähentää omien ohjustensa määrää 1 700-2 200 ydinkärkeen ja esitti sitten Venäjälle, että sekin vähentäisi. USA vei, eikä Venäjä viikkisyt. Moskovassa allekirjoitettiin toukokuussa 2002 sopimus kahden kolmasosan vähennyksistä. Bush ja Putin sopivat panevansa ne toimeen vuoteen 2012 mennessä. Sopimus ei ole sitova, vaan se tehtiin kolmen kuukauden irtisanomisajalla. Se ei estä uusien kevytatomipommien kehittäelytyötä, eikä USA sitoudu ydinasekoekieltoon.

Kun USA rakentaa sotilastukikohtia Keski-Aasian entisiin neuvostotasavaltoihin ollakseen lähempänä maailman kolmanneksi suurimpia öljykenttiä, Venäjä

sallii sen tulon reviirilleen - ja uskoo naiivisti sen lähtevän pyynnöstä pois.

Kun Nato on ottanut uusia jäseniä, se on laajentunut kohden Venäjän rajoja ja luonnonrikkauksia, Venäjä on pannut vastaan vain miedosti. Sillä ei ole voimaa muuhun.

Roomassa perustettiin toukokuun lopussa 2002 uusi Nato-Venäjä-neuvosto. Päällisin puolin Venäjältä näytti tulevan kvasijäsen Natoon eli se on "yhtäläinen partneri yhtäläisten keskuudessa". Jos Venäjälle tulee todella vaikutusvaltaa Naton päätöksiin, puolustusliittona Natosta tulee Nato (light), mutta siitä on USA:lle paljon käyttöä poliittisena yhteistyöelimenä.

Mielenkiintoinen yksityiskohta selvisi syksyllä konventin puolustustyöryhmässä, jossa oli kuultavana Naton eläkkeelle jäävä pääsihteeri **George Robertson**. Häneltä kysyttiin, milloin Venäjä liittyy Natoon. Hän sanoi keskustelleensa asiasta presidentti **Vladimir Putinin** kanssa, joka oli kysynyt, milloin Nato kutsuu Venäjän jäsenekseen. Robertson oli omasta puolestaan kysynyt, milloin Venäjä jättää jäsenhakemuksen. Putin oli ilmoittanut, ettei Venäjä ole valmis jonottamaan muiden kanssa samassa jonossa vaan että se pitää kutsua jäseneksi. Robertson oli vastannut siihen ehdottamalla puheenaiheen vaihtamista. Tätä juttua Robertson kertoo myös muualla.

USA, ja sen myötä Nato, edustaa pääomavaltaista, täsmäaseperusteista ja valikoivaa turvallisuutta. Jäsenmaille on - huonolla menestyksellä - yritetty asettaa velvoite, jonka mukaan 3 % BKT:sta pitää käyttää varusteluun. USA:n oma osuus on 3,2 %, EU:n keskimääräinen osuus 2,2 %. Sen jäsenmaissa varustelubudjetin osuus BKT:sta on ollut seuraavanlainen: Kreikka 4,9 %, Iso-Britannia 2,7 %, Portugal 2,6 %, Ranska 2,5 %, Ruotsi 2,1 %, Italia 1,7 %, Suomi 1,6 %, Saksa ja Hollanti 1,5 %, Tanska 1,4 %, Itävalta ja Belgia 1,2 %, Espanja 1,1 %, Luxemburg 1 % ja Irlanti 0.7 %.

Kun Euroopassa ei ole ollut suursodan uhkaa, jakoon ovat tulleet rauhanosingot: maat ovat voineet vähentää

varustelumenojaan. Rahaa ruvettiin käyttämään sosi-aalisiin tarkoituksiin. Ne osingot halutaan lopettaa. Kum-mallinen logiikka toimii niin, että EU:n sotilasmenojen lisäystä perustellaan sen liittolaisen USA:n - eikä min-kään vihollisen - sotilasmenojen lisäyksillä.

Ranska on uuden oikeistohallituksen johdolla lisää-mässä puolustusmenojaan ja muuttamassa varustelun painopistettä alueellisesta puolustuksesta ulkoiisiin teh-täviin. Saksassa panssarivaunut vanhenevat luoliinsa, mutta siellä ei olla leikkaamassa rauhanosinkoja. Sota-väki järjestetään uudelleen, ja vihreät ovat saamassa läpi vaatimuksensa asevelvollisuusarmeijan rajusta supista-misesta. Kansainvälisissä tehtävissä käytetään palkka-sotureita.

Syyskuun 11. päivän jälkeen pelkkä USA:n sotilas-menojen menojen lisäys vuodeksi 2003 oli suurempi kuin esimerkiksi Venäjän koko varustelubudjetti. Vihollinen, joka ei ole pommitettavissa minkään kansallisten rajo-jen sisällä, tulee kalliiksi. Vihollinen ei ole joku valtio vaan joukko, jonka lonkerot ulottuvat kaikkialle. Aina-kin maksajia pelotellaan niin.

USA:lla ja EU-mailla saattaa olla eri näkemys maail-man järjestyksestä. Lienee yksimielisyys siitä, ettei nii-hin kohdistu uhkaa minkään valtion taholta. Erilaiset uhkat ovat täsmentymättömiä ja muuttuvia, mutta niil-lä ei ole vaikutusta Nato-maiden kollektiiviseen puolus-tukseen. Nato toimii sillä alueella riippumattomasti sii-tä, millaisia nopean iskun joukkoja kehitellään EU:n - tai Naton omissa - nimissä.

USA:n sotaministeri **Donald Rumsfeld** on ehdottanut, että myös Nato alkaa kehittää omia *nopean iskun jouk-koja* (response force). Ne olisivat noin 20 000 miehen suuruinen, nopeasti kriisipesäkkeeseen menevä ja myös nopeasti - kuukauden kuluessa - sieltä pois tuleva sota-voima. Ne olisivat osin samoja joukkoja, joita käytetään EU:n kriisinhallintaan osoitetuista kansallisista joukois-ta. Naton joukkoina niitä käytettäisiin koviin iskuihin, EU:n joukkoina pehmoiskuihin.

On mahdollista, että tämän ehdotuksen tarkoitus on estää EU:ta kehittämästä todellista euroarmeijaa rauhaanpakottamiskykyineen. USA haluaa säilyttää Euroopassa Naton monopolin sotaan.

EU-maiden armeijoissa ja sotateollisuudessa on käynnistymässä *suuri rakennemuutos*.

Puolustusvoimia muutetaan sotilasyksiköiksi ja kapasiteeteiksi. Kansallisia puolustusvoimia muutetaan kansainvälisiksi joukoiksi, joista pääosa on palkkasotilaita. Maanpuolustus muuttuu kansainväliseksi tehtäväksi, ja siinä merkityksessä puolustuksesta tulee hyökkäystä. Tehtäville, jotka eivät ole kansainvälisoikeudellisesti laillisia, väännetään moraaliset tulkinnat. Yhteiset joukot voivat olla myös sisäisen turvallisuuden joukkoja.

EU:ssa paine liittoutumattomuutta vastaan kasvaa. On liityttävä muiden kanssa samaan arvoyhteisöön: Natoon.

EU alkaa vähitellen puolustaa Eurooppaa itse? USA saa vastaavasti vapaat kädet hoitaa muun maailman viholliskuvanaan terrorismi?

EU ei voi ottaa askelia oman puolustuksen suuntaan ilman USA:n suostumusta. EU:ssa on omat USA-faninsa. EU-maat kirjaavat huippukokouksissaan asiakirjoihin lausumia, joita USA:ssa halutaan kuulla. EU suorittaa jatkuvaa epäilyksentorjuntaa omien aikeidensa suhteen. On tabu puhua siitä, että EU:sta tulisi USA:sta riippumaton sotilasmahti. Jos olisi, se olisi enemmän itsenäinen.

Olisiko tullut aika lopettaa USA:n miehitys Euroopassa?

Monien kenraaleiden mielestä ei. Antaahan USA eurooppalaisille liittolaisilleen sellaisen sotilaallisen turvan, että on säästynyt rahaa atomipommien tuotannossa, ris-teilyohjusten, täsmäaseiden ja joka sään lentokoneiden kehittämisessä, mannertenvälisten pommittajien, isojen kuljetuslentokoneiden ja ilmatankkauslentojen tuotannossa, vakoilusatelliiteissa ja muussa kalliissa teknolo-

giassa, viimeistä huutoa olevista viesti- ja sodanjohto-järjestelmistä puhumattakaan.

Sanotaan yleisesti, että USA ei tarvitse sotilaallisesti Natoa; että sen liittolaiset eivät tuota sille mitään lisäarvoa. Sellaiseksi se ei laske saamaansa poliittista tukea. Ilman muiden hiljaista hyväksyntää se ei voi hyökätä kansainvälisoikeudellisesti laittomasti. Vain jos sillä on Nato-maat tukenaan, lait joustavat.

Kun ei ole enää kylmää sotaa eikä sen viholliskuvia, Naton merkitys on vähentynyt. Vaikka siitä olisi tullut Nato (light), on muistettava, että se on maailman mahd-tavin sotaliitto.

Naton huippukokouksessa Prahassa marraskuussa 2002 järjestöön otettiin 7 uutta jäsentä entisistä sosia-listisista maista. Tärkein asia EU:n näkökulmasta oli komentojärjestelmän uudistus, joka määrittää rajat sil-le, mihin tehtäviin EU voi käyttää omia iskujoukkojaan.

Suomen natottamisen lyhyt historia

Paavo Lipposen mukaan “me olemme liittoutuneet liit-tyessämme EU:n jäseneksi”.

Siinä hengessä Lipposen I hallituksen *ulko- ja turvalli-suuspoliittisessa ministerivaliokunnassa (hutva)* hyväk-syttiin salainen päätös, jonka mukaan diplomaatit ja sotilaat saavat viedä Suomen niin lähelle Natoa kuin mahdollista ilman että joudutaan Naton (tai WEU:n) 5. artiklan piiriin. Sitä rajapyykkiä ylittämättä Suomesta tehdään Nato-yhteensopiva.

Lipposen II hallituksen ohjelmaan otettiin *NATO-op-tio*: Suomi on liittoutumaton vain *vallitsevissa oloissa*. Edellisestä hallitusohjelmasta poiketen Suomen turval-lisuuspolitiikan perustana ei ole enää *itsenäinen puolus-tus*, vaan “uskottava puolustuskyky”. Itsenäisyys ei ole uskottavaa.

Kun Helsingin Sanomissa haastateltiin puolustusmi-nisteriön osastopäällikköä **Pauli Järvenpää**tä, tämä tiesi

kertoa, että Euroopan liittoutumattomille maille oli ehdotettu Naton liittämisjäsenyyttä. On vaikea kuvitella, mitä se pitäisi sisällään enemmän kuin missä jo ollaan mukana - paitsi 5. artiklan. Lehden mukaan "Suomen poliittinen ja taloudellinen tilanne, lainsäädäntö, puolustuspolitiikka, asiakirja- ja henkilöturvallisuus sekä sotilaallinen yhteistoimintakyky täyttävät jo selkeästi Naton asettamat ehdot. Niiden puolesta Suomi kelpaisi Naton jäseneksi vaikka heti."

Jäsenyyden tiellä on vain yksi este: suomalaiset eivät näytä haluavan sitoa maatamme Naton kautta sotiin ja konflikteihin vierailta mailla. Gallupeissa jäsenyyttä kannattaa vain viidennes kansasta. Siksi asiasta ei haluta järjestää kansanäänestystä. Puolustusministeri **Jan-Erik Enestam**, joka liittyyisi Natoon vaikka henkilöjäsenenä, jos se olisi mahdollista, sanoo, että "Nato-ratkaisu ei ole tarpeeksi suuri kansanäänestykseen". Kuitenkin kysymys on sodasta ja rauhasta.

Jotta kansa saataisiin muuttamaan mielipiteensä, poliitikkojen pitää kääntää ihmiset Naton puolelle. Siihen tarkoitukseen käytetään puolueuskollisuutta; sitä, että ihmiset eivät ajattele itse vaan antavat ammattipoliitikkojen ajatella puolestaan. Vain puolueuskollisuuden varjolla poliitikot voivat toivoa saavansa viedyksi loppuun Suomen natottamisen.

Liittoutumattomuuden Suomi menettää käytännössä EU:n kautta, ikään kuin itsestään. Suomen vie Natoon EU-jäsenyyden logiikka. EU:n perustuslakiin kirjoitetaan yhteisen puolustuksen tarve. Puolustusvoimain komentaja **Juhani Kaskeala** sanoo siitä, että "näillä näkymin yleisin käsitys tuntuu olevan, että EU-maiden yhteinen puolustus voi toteutua vain kaikkien jäsenvaltioiden Nato-jäsenyyksien kautta".

Nato-jäsenyys hyväksytään seuraavalla tavalla?

Vuoden 2003 eduskuntavaalien jälkeen Lipposen III-hallitukseen pääsevät vain ne puolueet, jotka kannattavat Suomen liittymistä Natoon ja ovat valmiita taistelemaan kansalaismielipidettä vastaan. Sillä tavalla erotetaan jyvät akanoista, paitsi että akanoita ei jää jäljelle.

Kaikki puolueet haluavat hallitukseen, vaikka se veisi kansan Natoon.

Hallituspuolueet, joiden johtajien pitää ennalta salaa hyväksyä Nato-jäsenyys, valmistelevat hallitusohjelman. Siinä päätetään tehdä selvitys Nato-jäsenyyden eduista ja haitoista. Tiedetään sen selvitys tulos: töpseli seinään ja heti!

Jos pidetään Suomi itsenäisenä ja liittoutumattomana, saamme itse päättää sodasta ja rauhasta. Turvallisempaa olisi kantaa vastuu vain omista tekemisistä. Nato-jäsenyys pakottaa vastaamaan myös muiden tekemisistä.

Suomella on hyvät suhteet suoraan USA:han. Terrorismin vastaisen sodan komentokeskuksessa Floridas- sa on suomalainen eversti edustamassa Suomea siinä Afganistanin sotaan osallistuvien USA:n liittolaismaiden joukossa, jotka saavat salaista tietoa USA:n sodista. Suomesta on ollut perinteisissä rauhanturvatehtävissä lähes 40 000 henkilöä. Rauhanturvaamista on tehty aina YK:n mandaatilla ja kaikkien konfliktin osapuolten pyynnöstä.

Rauhaanpakottaminen eli ”terästetty rauhanturvatoiminta” on eri asia. Se on myös sotaa ja hyökkäystä. Sitä varten on Suomi perustanut erityisvarusteltavat *valmiusjoukot*, joihin koulutetaan varusmiehiä Porin Prikaatissa Säkylässä. Heistä tulee reserviläisiä, joista poimitaan suomalaiset rauhaanpakottajat vapaaehtoisuuden pohjalta. Ennen pitkää Suomessa alustetaan keskustelu palkkasotilaiden tarpeesta vastaamaan ”kansainvälisistä velvoitteistamme”.

Suomen liittoutumattomuus on sitä, että reserviläisarmeijan liikekannallepanotapa on edelleen salainen. Sen sijaan rautaa rajoille hankittaessa uuden tavaran pitää olla täysin *Nato-yhteensopivaa*. Niin on ollut pitkään, mutta asia kirjattiin ensimmäisen kerran julki vasta Lipposen hallituksen vuoden 2003 budjettiesitykseen. Puolustusmenot on sidottu indeksiin toisin kuin esimerkiksi eläkkeet ja lapsilisät.

Sotaväkien Nato-yhteensopivuutta Naton järjestelmiin testataan yhteisissä sota- (eli rauhankumppanuus)harjoituksissa.

Ensimmäinen sellainen harjoitus *Nordic Peace* Suomen maaperällä toteutettiin syyskuussa 1999. Sitä varten oli Suomen lakia kaikessa hiljaisuudessa muutettu niin, että ulkomaiset sotilaat saavat harjoitella sotaa myös Suomessa. Mukana oli Nato-sotilaita ja helikoptereita Tanskasta ja Norjasta.

Kun WEU testasi ensimmäisen kerran kriisinhallinnan sodanjohtojärjestelmiä ja Naton resurssien käyttöä CMX/CRISEX-esikuntaharjoituksessa, Suomi oli heti mukana, vaikkei se - liittoutumattomana maana - ollut Länsi-Euroopan sotaliiton WEU:n jäsen. Sillä linjalla on jatkettu, ja mukana oltiin myös CME 02-esikuntaharjoituksessa, joka pantiin toimeen EU:n johdolla ilman Natoa. Harjoiteltiin EU-johtoista sotaa ilman YK:n mandaattia.

Suomalaiset varusmiehet ovat käyneet Naton operoimassa maasotaharjoituksessa Puolassa. Suomessa taas on tyhjennetty länsirannikolta Vaasan ja Oulun varuskunnat. Ne on tyhjennetty vieraiden joukkojen tulla?

Suomen sotalaivat ovat käyneet antamassa tulitukea maihinnousuharjoituksissa Nato-maiden rannikoilla. Marraskuussa 2002 Naton sotalaivat harjoittelivat miinantorjuntaa Hangon vesillä. Nato on antanut Suomelle listan niistä 26 kauppalaivasta, jotka se toivoo Suomen antavan "tarvittaessa" käyttöönsä - vaikka olisi niillä kriisitilanteissa käyttöä omastakin takaa. Suomen sijaintihan on merenkulkumerkityksessä umpiperä.

Ilma-aseeseen liittyen Suomen horneteilla on harjoiteltu sotaa Nato-maiden ilmatilassa monissa maissa. Elokuussa 2001 ensimmäisen kerran Suomen ilmatilassa harjoiteltiin Nato-sotaa, kun englantilaisia hävittäjiä ulkoilutettiin Lapissa. Lentäjät oppivat ilmailuenglantia, ja koneilla harjoiteltiin ilmatankkausta. Mihinkähän tarkoituksiin suomalaiset sitä tarvitsevat; eikö meillä jo ole kaikkien satamien ja lentokenttien säiliöihin vaihdettu Nato-yhteensopivat benssiinit ja kerosiinit? Ilmatankkaus-

ta tarvitaan pitkällä sotalennoilla niissä tehtävissä, joita varten Suomi varustaa 4-8 hornetille yhteistyökyvyn EU:n kriisinhallintatehtäviin.

Kun Norjan Ålesundissa pidettiin keväällä 2002 pohjoismaiden ja Ison-Britannian puolustusministereiden kokous, siellä päätettiin yhteispohjoismaisesta, Suomen johtamasta 4000-5000 miehen kriisinhallintaprikaatista. Se voidaan televisiouutisten mukaan lähettää sotiin *EU:n, YK:n tai ETYJ:in mandaatilla*. Oli alettu oikoa mutkia suoriksi! Suomihan ei saa lähteä rauhanturvalakimme mukaan sotimaan EU:n mandaatilla, mutta siihen varustaudutaan.

Poliittinen eliitti joutuu pähkäilemään sen lainmuutoksen kanssa, että YK:n mandaattipakko olisi poistettava laista.

Kun Suomessa oli käynyt joukko Naton korkea-arvoisia upseereita sopimassa ns. *isäntämaatuesta*, Helsingin Sanomat otsikoi keväällä 2002 isosti, että "Suomi varautuu ottamaan Naton joukkoja vastaan". Oli sovittu, että Suomi selvittää vuoteen 2004 mennessä, mitkä lentokentät ja satamat voidaan *tarvittaessa* antaa Naton käyttöön. Nämä neuvottelut vieraiden joukkojen sijoittamisesta Suomeen olivat puolustusvoimain komentajan **Juhani Kaskealan** mukaan "luonteeltaan täysin tekniset, eikä niissä ollut mitään politiikkaa"!

Olisikohan politiikkaa edes se, jos Suomeen hankitaan - yhteispohjoismaisia - taisteluhelikoptereita. Niitä ei tarvita Suomen puolustamiseen vaan suomalaisten sotilaiden totuttamiseen taistelutehtäviin ulkomailla?

Kun Nato hyväksyi Washingtonin kokouksessa uusiksi jäsenikseen Puolan, Unkarin ja Tshekinmaan, se laajeni Euroopassa itään, kohden Venäjän rajoja. Venäjälle ei annettu sen pyytämiä takeita siitä, että uusiin jäsenmaihiin ei sijoiteta ydinaseita. Niiden suhteen toimitaan kuten Norjan kanssa: ydinaseille valmistellaan suojat ja laukaisualustat, mutta rauhan aikana niitä ei näihin maihin sijoiteta. Ne ovat kuitenkin tuotavissa paikalleen parissa tunnissa.

Politiikkaa on viimeistään se, että jos/kun liitytään Natoon, Suomen on rakennettava *Naton ydinaseille* suojat ja laukaisualustat. Se tekisi Suomesta Naton (ja EU:n) etuvartioaseman suhteessa Venäjään, joka maalittaisi omat ydinaseensa torjumaan ensi-iskua Suomen maa-perältä. Tämä on politiikkaa siitä näkökulmasta, että politiikalla pitäisi tuottaa turvallisuutta eikä turvattomuutta.

Nato asettaa uusille jäsenille kaksi vaatimusta.

Toinen on se, että poliitikot johtavat armeijaa. Siitä ”demokratiasta” voidaan lipsua vain, jos USA:n turvallisuusetu niin vaatii.

Toinen on se, että uuden jäsenen on oltava täyssolidaarinen muille.

Itse liittymissopimus ei ole pituudeltaan kuin 8-10 liuskaa. Se riittää. Muu natotus perustuu solidaarisuuteen; siihen, että asioista sovitaan ystävien kesken. Asiat eivät sitten enää ole vain maanpuolustusta vaan myös valmistautumista hyökkäyksiin.

Suomen natotus käynnistyi Naton PfP-rauhankumppanuusohjelman mukaan. Se on jatkunut *euroatlanttisessa kumppanuusneuvostossa* (EAPC), ja sen jäsenyyteen liittyen Suomella on diplomaattinen edustusto ja suurlähettiläs Naton päämajassa Brysselissä. Mukana ovat myös ne entisten reaalisosialismin maat, joiden yhteistyöelimenä Naton kanssa on ollut Pohjois-Atlantin yhteistyöneuvosto (NACC).

Länsi-Euroopan (lue: WEU:n, EU:n) puolustusmateriaaliyhteistyössä (WEAG) Suomi on ollut tarkkailijajäsen toisin kuin aidosti liittoutumaton Irlanti. Tavoite on täysjäsenyys.

WEAG:n kautta sen jäsenmaat ja Nato saavat luettelon maa-, meri- ja ilmavoimiemme kaikkein yksilöidymistäkin materiaalihankkeista, ja Suomen hankinnoista tehdään 15 % tätä kautta. Vielä tärkeämpää on osallistuminen puolustuksen ”eurooppalaiseen” tutkimus- ja kehittämistoimintaan, johon pienet maat antavat - mutta suuret Nato-maat eivät anna - tietojaan viimeisen päälle. Se tapahtuu WEAO:n (West European Arma-

ment Organisation) kautta, jossa tavoitteena on luoda yleiseurooppalainen tutkimussolu. Sitä seuraava vaihe on *Euroopan varusteluviraston* (European Armaments Agency) perustaminen, jota mahdollisesti rahoitettaisiin EU:n budjetista. Suomi ei sitä vastusta.

Yhteisen asevarustelun kautta ollaan matkalla kohden Natoa.

Suomen Nato-jäsenyys olisi kansanarmeijan loppu ja asevelvollisuusarmeijan lopun alku. Meillä maanpuolustus on tullut yleisen asevelvollisuuden ansiosta halvaksi, mutta uudet Nato-tehtävät jouduttaisiin rahoittamaan sosiaaliturvan ja koulutuksen lisäleikkauksin. Ei ole ilmaista sotaliiton jäsenyyttä.

On näköpiirissä, että Suomen puolustusstrategia määritellään seuraavalla eduskuntakaudella uudelleen.

Ei ehkä enää varauduta puolustamaan koko maata. Varaudutaan sen sijasta EU:n (ja Naton) tehtävien ja operaatioiden suorittamiseen. Kenraalit eivät halua luopua yleisestä asevelvollisuudesta, mutta EU:n ja Naton tehtävissä saatetaan vaatia palkka-armeijan koulutustasoa.

Uusiin tehtäviin varaudutaan uusien aseiden, muun muassa taisteluhelikoptereiden.

Käsitys Suomen puolustamisesta on muuttumassa.

EU:sta sotilaallis-teollinen kompleks

Naton pääsihteeri **George Robertson** sanoo, että ”Euroopan asevoimat ovat kuin velto jättiläinen”. Ilman omaa varusteluteollisuutta ja lisärahaa aseisiin, ei EU voi muuttua sotilaallisesta kääpiöstä ulkopoliittiseksi jättiläiseksi eikä ”ottaa paikkaansa” maailmannäyttämöllä. Jos ei ole omaa varusteluteollisuutta ja erityisesti asejärjestelmä- ja avaruusteollisuutta, Eurooppa on riippuvainen USA:n teknologiasta.

EU:n isot maat näkevät, ettei unionilla ole uskottavaa puolustuskykyä, jos sen jäsenmaissa ei ole *oma vahva puolustusteollisuus*. Jos pullistellaan aseilla, ne on tuo-

tettava Euroopassa eikä ostettava USA:sta. Kun USA:ssa pelin henki on "Buy American", EU haluaa, että ostetaan "Buy European". Jos USA ostaa ulkoa, se vaatii puolustustarviketilauksista 100 prosentin vastaostot USA:sta. Halutaan, että EU:kin vaatisi.

USA ei myy ulkomaille parasta teknologiaansa. On pelättävissä, että sen myymiin asejärjestelmiin on asennettu koodeja ja koukkuja, joiden perusteella se pystyy lamauttamaan avaruudesta käsin niiden toimintakyvyn. USA on myös vaikeuttanut sotilaallis-teolliseen perustaansa kuuluvien amerikkalaisyhtiöiden omistuksellista hankintaa niin, että niiden osto on lähes mahdotonta. Samaan aikaan amerikkalaisyhtiöt ovat ostelleet eurooppalaisia sotateollisuusyrityksiä, joista ne vievät huipputeknologian USA:han.

Kun noustaan tyvestä puuhun eli lähdetään liikkeelle uhkasta, on ensin määriteltävä, *mitä varten* on yhteinen turvallisuus- ja puolustuspolitiikkaa (ETPP) ja *millaista toimintaa varten* ovat Helsingin tavoitteet (HHG). Sitten voidaan määritellä tarvittavat välineet turvallisuuden toimeenpanoa, konfliktien ehkäisemistä, naapuriyhteistyötä tai muiden demokratian tukemista ja niiden talousapua varten.

EU:ssa suuret maat uskovat, että oikea vastaus kaikkiin kysymyksiin on lisää rahaa "eurooppalaiseen" asevarusteluun. Että on muodostettava USA:n mallin mukaan uusia varusteluteollisuuden monikansallisia suuryhtiöitä. Että on rahoitettava suuryhtiöiden tutkimusta ja tuotekehitystä, jotta saadaan teknologiaa sotilaskäytöstä siviilitarkoituksiin yhteistyön kaikille osapuolille. Että on rahoitettava yhteistyötä EU:n budjetista. Belgia on jo ehdottanut kaiken puolustusyhteistyön rahoittamista EU:n kautta.

Kun vahvistetaan "turvallisuuden" teknologista perustaa, sen uskotaan edistävän yleistä tieteellis-teknistä osaamista. Tutkimuksen uskotaan luovan uusia työpaikkoja. Se maksaa, mutta sen uskotaan hyödyttävän kaikkia. Raha ei palaa joka projektista takaisin jokaiseen maksajamaahan, vaan hyöty uskotaan saatavan muka-

naolosta yhteisessä toiminnassa. Maksajat ovat luonnollisesti kiinnostuneita kustannusten ja työpaikkojen jakaumasta, ja EU:n laajetessa työpaikoista pyrkivät osallisiksi myös uudet jäsenmaat.

Vuonna 1996 Ranskan puolustusministerin aloitteesta perustettiin OCCAR, joka on neljän maan (Saksa, Italia, Iso-Britannia ja Ranska) yhteisvarusteluvirasto. LOI:ssa ovat mukana myös Espanja ja Ruotsi. Näissä kuudessa maassa tuotetaan 90 % EU:n aseista. Jäsenyyttä yhteisvarusteluhankkeisiin ovat hakeneet myös Hollanti ja Belgia.

Yhteisten projektien lista on jo näyttävä: TIGER, MRAV/GTK/PWV, FSAF, CONBRA, MILAN ja ROLAND. Tulossa ovat kuljetuskone A400M sekä laivasta ilmaan ammuttava PAAMS-ohjus.

Kuvaavaa varustelulle on, että esimerkiksi Ruotsin pääesikunnan palveluksessa on vain 120 henkilöä, mutta asehankinnan virastoissa on 2000 työpaikkaa. Puolet Ruotsin varusteluteollisuudesta on amerikkalaisessa omistuksessa.

EU:n aseteollisuuden vahvistamiseksi halutaan tehdä poliittisia päätöksiä. Siksi lisävarustelovelvoite halutaan kirjata perustuslakiin EU:n poliittiseksi tahdoksi.

Perustuslaki ja puolustus

Perustuslakikonventin sihteeristö on kirjoittanut muis-tion ohjeeksi puolustustyöryhmän jäsenille.

Sen mukaan unionin ulkoisen toiminnan uskottavuuden vaikuttaa ratkaisevasti se, että sillä on kyky panna toimeen *sotilaallisia kriisinhallintaoperaatioita*. Sitä varten sillä pitää olla uskottavat, nopeasti käyttöön saata-vat ja tehokkaat sotilasjoukot.

Jos joukkojen käyttöön-saanti perustuu maiden vapaa-ehtoisuuteen, se saattaa sihteeristön mukaan johtaa unionin rakenteellisiin heikkouksiin. Näin käy, jos jä-senvaltioilla ei ole minkäänlaista yhteistä määrällistä tai laadullista velvoitetta ottaa osaa viidentoista maan yh-dessä päättämiin operaatioihin. Euroarmeijan heikkou-

tena pidetään sitä, että EU:n käytössä ovat vain kansalliset resurssit, ei ylikansallisia. Toinen heikkous on se, että joukot ovat osittain samoja, jotka on annettu Naton käyttöön. Saattaa olla samaan aikaan käynnissä Nato-operaatio, kun EU haluaa käynnistää omansa.

Sihteeristö pyysi työryhmää vastaamaan kysymyksiin: 1) millä mekanismeilla taataan, että jäsenmaat täyttävät sotilaalliset sitoumuksensa ja 2) voitaisiinko ottaa käyttöön samanlaiset puolustuksen yhteensopivuuskriteerit, jotka olivat käytössä pyrittäessä yhteiseen rahanliittoon (EMU).

Työryhmän puheenjohtajaksi nimetty komissaari **Michel Barnier** meni omassa muistiossaan vielä pitemälle.

Hän näki tarpeelliseksi *laajentaa Petersbergin tehtäviä* niin että otetaan huomioon myös terrorismin vastaisen sodan uudet vaatimukset: pitää vastata biologisten ja kemiallisten aseiden uhkaan.

Hän halusi antaa *puolustuksen EMU-kriteereiden valvonnan* komission toimivaltaan. Näin ollen EU:n militarisoiminen yhteisöllistettäisiin komissioon pois jäsenmaiden täydestä toimivallasta.

Hän kysyi, pitääkö perustuslakiin tai sen liitteisiin kirjoittaa *kollektiivisen puolustuksen velvoite*, ja alusti näin kysymyksen siitä, mitä tehdään maille, jotka eivät tähän suostu. Vähintä on, hän kirjoitti, että ne suostuvat rakentamaan pidättäytymiseen päätöksenteosta: että yhdet saavat tehdä EU:sta sotaliiton toisten sitä estämättä. Kysymys sotilaallisen päätöksenteon *joustavuudesta*, mitä ei huippukokouksissa ole pystytty ratkaisemaan, on nostettu jälleen esille.

Pienten maiden ei pidä saada estää sitä, että tulee suurten yhteinen puolustus. Jos siitä päättäminen ei onnistu EU:ssa, suuret tekevät - komissaari Barnierin mukaan - omat johtopäätöksensä ja muodostavat Puolustus-Euroopan, jolla on oma johtoelin (real directorate).

Barnier kysyi edelleen, voidaanko sotatarvikeyhteistyö kirjoittaa perustuslakiin velvoitteeksi kaikille jäse-

nille vai tehdäänkö sitä vain vapaaehtoisten maiden kesken (á la OCCAR ja LOI). Hän nosti esille kysymykset yhteisestä asehankintavirastosta ja varustelun rahoituksesta EU-budjetin kautta.

Kaiken kaikkiaan työryhmän esikuntaportaan laatima tehtävämääritys meni selvästi pitemmälle kuin Laekenissa asetettu kysymys: "mitä puolustukseen liittyviä tehtäviä Euroopan unionille voidaan suunnitella Petersbergin tehtävien lisäksi?" Työryhmä pantiin sen lisäksi vastaamaan kysymyksiin, pitäisikö EU:n perustuslakiin kirjoittaa sen oma 5. artikla keskinäisistä turvatakuista ja pitääkö sen - kriisinhallinnan nimissä - varustaa yhteiset eurojoukot, jotka - ja joiden asehankinnat - rahoitetaan EU:n budjetista.

Kun sitten valmistui ensimmäinen luonnos puolustustyöryhmän asiakirjaksi, sen käsittelyä varten oli varattu yksi ainoa kokous maanantaiksi 25.11. Koko perustuslain valmistelukulttuurille oli tyypillistä se, että luonnos jaettiin työryhmän jäsenille vasta edellisenä perjantaina ja että tämä laaja asiakirja oli vain ranskan kielellä. Piti siis lukea ranskaa, jos aikoi vaikuttaa EU:n perustuslakiin puolustuskysymysten osalta.

Työryhmän jäsenet tietysti vaativat ja saivat asian käsittelylle lisää aikaa ja uusia kokouksia.

Mitä kriisinhallintaan tulee, raporttiluonnoksen mukaan se haluttiin säilyttää neuvoston rakenteissa. Se oli pettymys federalisteille, jotka haluavat puolustuksenkin komission rakenteisiin.

Operaatiot suositeltiin käynnistettäväksi yksimielisyydellä niin että vastaan panevien maiden toivotaan suosittuvan rakentavaan pidättäytymiseen. Mukaan lähtevät maat voisivat sillä tavalla muodostaa EU:n nimissä sotatoimiin halukkaiden maiden liittoutumia (Coalition of the Willing).

Operaatiot maksavat, ja suositus oli kerätä ennakolta rahaa *erityisrahastoon* joukkojen käytön nopeuttamiseksi. Ehdotuksessa jäi epäselväksi se, olisiko rahasto EU:n budjetin sisä- vai ulkopuolella. Jos se olisi ulkopuolella, rahoilla ei olisi parlamentaarista valvontaa ja myös sel-

laiset jäsenmaat joutuisivat osallistumaan kuluihin, jotka eivät halua osallistua operaatioihin.

Kriisitilanteita varten haluttiin luoda yksijohtajuusperiaate. Avoimeksi jäi, johtaisiko siviili- ja sotilaspuolen koordinaatiota neuvoston korkea edustaja vai mahdollisesti uusi presidentti. Joka tapauksessa häntä ei haluttu komission rakenteisiin, ja hänelle haluttiin aloiteoikeus kaikkiin joukkojen käytön asioihin.

Se, mikä koski kriisinhallintaa, oli poliittista pilkun viilausta verrattuna siihen, että perustuslakiin ehdotettiin kirjattavaksi *erityinen solidaarisuuslauseke*, ”EU:n viides artikla”. Sen ensimmäisen version mukaan perustuslain pitäisi sallia ”kaikkien unionin käytettävissä olevien instrumenttien käyttöönotto, mukaan lukien sotilaallisten ja niiden keinojen käyttö, jotka on alun perin luotu Petersbergin tehtäviä varten, tavoitteena torjua ennalta terroristiuhkaa, suojella siviiliväestöä ja demokraattisia instituutioita ja auttaa jäsenvaltiota, joka alueellaan joutuu mahdollisen hyökkäyksen kohteeksi.”

Asiakirjassa haluttiin kasvattaa EU:n aseellisia muskeleita. Jäsenmaiden haluttiin käyttävän lisää rahaa puolustukseen, ja sitä varten haluttiin luoda *määrällisiä ja laadullisia mittareita* EMU-konvergenssikriteereiden tapaan. Niitä olisivat 1) puolustusmenojen osuus BKT:sta, 2) ase- ja kalustomenojen osuus puolustusbudjetista sekä 3) joukkojen käyttövalmius.

Johdonmukaista vuoden aikana käytyyn keskusteluun nähden oli se, että EU:n rakenteisiin ehdotetaan perustettavaksi uusi *asevarustelun ja strategisen tutkimuksen virasto* (Armaments Agency).

Se, mitä EU:ssa halutaan tehdä, ei ole päällisin puolin ristiriidassa Naton Prahin huippukokouksen päätösten kanssa. Siellä Naton nopean iskun joukkojen toimialueeksi päätettiin koko maapallo, mikä on myös euroarmeijan toimialue. Kun Nato hyökkää ilman YK:n mandaattia, myös EU on valmis hyökkäämään ilman sitä. Kun Natossa jäsenet sitoutuivat kasvattamaan puolustusmenojaan, se merkitsee, että useimmat EU-maat sitoutuivat siihen.

Voi kyllä syntyä ongelma siitä, että Naton komentojärjestelmää uudistetaan niin että kaikki sen eurooppalaisetkin joukot alistetaan aina USA:n kenraalin alaisuuteen. Se vie euroarmeijalta itsenäisyyden. USA:lla ei ole mitään sitä vastaan.

Työryhmän loppuasiakirjan luonnos ei yllättänyt niitä, jotka olivat lukeneet ennalta jaetut muistiot siitä, mitä työryhmässä piti päättää. Tulossa ei ole mitään yllättävää. Käynnissä on EU:n militarisointi.

Vastarintaa vastavirtaan

On odotettavissa, että konventissa hyväksytään EU:n perustuslaiksi luonnos, joka palvelee enemmän liittovaltiolaisten kuin valtioliittolaisten tavoitteita ja toiveita.

Me valtioliittolaiset emme halua EU:lle perustuslakia. Sen sijasta voitaisiin yksinkertaistaa nykyiset sopimukset valtioliiton uudeksi perussopimukseksi.

Lienee ymmärrettävää, ettemme me, jotka emme halua valtioiden valtion perustuslakia, tee vastaehdotusta vaihtoehtoiseksi perustuslaiksi.

Olemme kuitenkin valmistelemassa porukalla asiakirjoja, jotka tarjoavat vaihtoehtoisen näköalan. Kun meiltä kysytään, mikä on vaihtoehto, meillä on sitä varten oma luurankomalli. Giscardillakaan ei ole tarjolla tässä vaiheessa sen enempää. Federalisteilla sen sijaan on jo omia täydellisiä luonnoksia, mutta he ovatkin liittovaltiolaisia ja haluavat konventista mahdollisimman yksityiskohtaisen ja valmiin asiakirjan. Giscard ei ole federalisti, eivätkä liittovaltiolaiset siksi pidä hänestä. Hän ei tee EU:sta liittovaltiota heidän yhteisömetodillaan vaan tekee siitä suurten maiden allianssia. Pienten maiden näkökulmasta se on sama juttu.

Demokratiafoorumi julkisti marraskuun lopussa asiakirjan, johon koottiin valtioliittolaisten yhteisiä näkemyksiä EU:sta *itsenäisten valtioiden yhteenliittymänä*. Kannanotto yhdistää kansallisvaltioiden demokratian puolustajia puoluekannasta riippumatta ilman jakoa vasempaan ja oikeaan.

Yhteisen asiakirjan otsikko on "EU-liittovaltion perustuslain sijasta demokratioiden Eurooppa". Lähtökohta on, että jos EU halutaan perustaa ja ristiä uudelleen, olkoon se siinä tapauksessa *Demokratioiden Eurooppa (DE)*.

- Tietoisena tarpeesta vahvistaa demokratiaa ja kunnioittaa oikeussäännöksiä ja ihmisoikeuksia Euroopassa;

- pannen merkille kasvavan kuilun EU instituutioiden ja Euroopan ihmisten välillä sekä EU:n kannatuksen sellaisen yleisen vähenemisen, jonka ovat osoittaneet useat kansanäänestykset ja Euroopan parlamentin vaalit;

- huolestuneena siitä, että Euroopan tulevaisuuskonventti ei ota riittävästi huomioon sitä Euroopan edessä olevaa demokraattista haastetta, jota kuvailtiin Laekenin julistuksessa.

Me ehdotamme, että EU muutetaan Demokratioiden Euroopaksi (DE), joka olisi vapaiden ja itsehallinnollisten Euroopan valtioiden sopimuksella vahvistettu yhteisö ja avoin talousalue.

1. *Demokratioiden Eurooppa*. Euroopan Unionille ei tule säätää perustuslakia. Sen sijasta Eurooppa pitäisi järjestää sellaisella eurooppalaisella yhteistyösopimuksella, jossa perustana olisi parlamenttien välinen yhteistyö. Tämä loisi EU:n tilalle Demokratioiden Euroopan.

2. *Yksinkertaistettu sopimus*. Nykyiset 85 000 sivun perussopimukset, jotka kattavat EU:n ja Euroopan talousalueen (ETA), täytyy radikaalilla tavalla yksinkertaistaa. Niiden sijasta tulee huomio kiinnittää sellaisiin rajat ylittäviin kysymyksiin, joissa kansalliset parlamentit eivät pysty yksin toimimaan tehokkaasti. Päätökset toissijaisuudesta täytyy ratkaista kansallisissa parlamenteissa.

3. *Avoin kaikille demokratioille*. Demokratioiden Euroopan jäsenyys on avoin jokaiselle Euroopan demokraattiselle valtiolle, joka on allekirjoittanut ja noudattaa täydellisesti Euroopan ihmisoikeusyleissopimusta.

4. *Yksinkertaistettu päätöksenteko.* EU:n nykyiset 30 erilaista päätöksentekotapaa tulee vähentää kahteen: sitoviin lakeihin ja ei-sitoviin suosituksiin. Niissä asioissa, joissa päätetään määräenemmistöllä, esitys pitää hyväksyä 75 prosentin enemmistöllä, ellei muuta ole määrätty.

5. *Veto-oikeus elintärkeissä kysymyksissä.* Asetukset ovat voimassa ainoastaan, jos ne on hyväksytty kansallisissa parlamenteissa. Kansallisella parlamentilla on veto-oikeus jokaiseen asiaan, jota se pitää tärkeänä.

6. *Yhteiset ydinkysymykset.* Sitova lainsäädäntö koskee yhteismarkkinoiden sääntöjä ja tiettyjä yhteisiä vähimmäisstandardeja työntekijöiden, kuluttajien, terveyden, turvallisuuden ja ympäristön suojelussa. Muilla aloilla DE:lla on valta antaa suosituksia jäsenvaltioille, jotka ovat vapaita hyväksymään korkeammat standardit.

7. *Joustava yhteistyö.* DE voi yksimielisesti hyväksyä joustavan yhteistyön niiden kansakuntien välillä, jotka haluavat tehdä läheisempää yhteistyötä. DE:n täytyy arvostaa ja tukea myös muita pan-eurooppalaisia organisaatioita, kuten Euroopan neuvostoa.

8. *Avoimuus ja läpinäkyvyys.* Päätöksentekoprosessi ja siihen kuuluvat asianmukaiset asiakirjat ovat julkisia ja saatavilla, ellei määräenemmistö päätöksellä järkevästä syystä toisin päätetä.

9. *Suoraviivainen neuvoston äänestysmenettely.* Neuvostossa käytetään yksinkertaistettua äänestysmenettelyä, jossa jokaisella jäsenvaltiolla on yksi ääni. Määräenemmistö päätös pitää hyväksyä enemmistöllä, jonka muodostaa yli puolet DE:n jäsenvaltioiden asukkaista.

10. *Kansalliset parlamentit valitsevat komission.* Jokaisen kansallisen parlamentin tulee saada valita komissioon oma jäsenensä. Komissaarin tulee ottaa osaa oman kansallisen parlamenttinsa Euroopan asioiden valvontavaliokuntaan. Kansallisilla parlamenteilla on oikeus erottaa komissaarinsa. Pääkomissaari valitaan yksimielisesti Eurooppa-neuvostossa. Kansallisten parlamenttien tulee päättää vuosittaisesta lainsäädäntöohjelmasta, ja komission tulee toimia yhtä lailla sekä

neuvoston että kansallisten parlamenttien sihteeristönä.

11. *Ei tuomioistuimen tekemää lainsäädäntöä.* Euroopan yhteisön Luxemburgin tuomioistuimen harjoittamaa lakiaktiivisuutta pitää hillitä, ja sen tulee kunnioittaa Euroopan ihmisoikeuksien yleissopimusta.

12. *Kumppanuussopimukset.* Jäsenvaltiot ja DE voivat tehdä keskinäisten etujensa pohjalta kumppanuussopimuksia muiden valtioiden tai valtioryhmien kanssa. DE:n tulee kunnioittaa kumppaneidensa parlamentaarista demokratiaa, ja se voi avustaa köyhempiä kumppaneitaan taloudellisesti ja edistämällä vapaakauppasopimuksia.

13. *Parempi valvonta.* Euroopan oikeusasiamiehellä, tilintarkastustuomioistuimella sekä Euroopan parlamentin ja kansallisten parlamenttien talousarvioiden valvontavaliokunnilla tulee olla käytettävissään kaikki dokumentit ja tiliasiakirjat.

14. *Kielten tasa-arvo.* Lainsäädäntöä valmisteltaessa kaikkia DE:n virallisia kieliä pitää kohdella tasavertaisina.

15. *Yhdistyneet kansakunnat.* DE:llä ei ole omaa armeijaa. Rauhanturvaamiseen ja rauhaanpakottamiseen tulee saada mandaatti YK:lta ja ETYJ:iltä. Jäsenvaltioiden tulee päättää itse, valitsevatko ne yhteisen Nato-puolustuksen vai liittoutumattomuuspolitiikan.

Tämä ei siis ole kilpaileva ehdotus EU:n perustuslaiksi, vaan se osoittaa suunnan kohden vaihtoehtoa, joka syntyy, jos sellaista halutaan. Vaihtoehto on valtioliitto, jossa ei kaiken aikaa syvennetä integraatiota.

Kannanottomme on lähetetty keskusteluasiakirjana usealle sadalle eri puolilla Eurooppaa toimivalle kansalaisjärjestölle. Niitä kysytään mielipidettä: kumpi halutaan, kansallisten parlamenttien aitoon päätösvaltaan perustuva valtioliitto vai ylikansalliseen päätöksentekoon perustuva liittovaltio? Kommentteja saa lähettää sähköisesti osoitteeseen democracy-forum@europarl.eu.int

Asiakirjaluonnoksen laadinnassa oli mukana - ja se yhdistää - muun muassa Englannin konservatiiveja ja

itsenäisyyspuoluelaisia, Irlannin ja Ruotsin vihreitä, Tanskan kansanliikkeiden meppejä, Tshekin oikeistolaisia, Maltaan demareita, Puolan sitoutumattomia, Ranskan gaullisteja sekä Hollannin, Ruotsin ja Suomen vasemmistolaisia.

Meillä Euroopan laitavasemmistossa ei ole yhteistä kantaa EU:n tulevaisuuteen. Konventissa meillä on vain yksi varsinainen edustaja ja neljä varaedustajaa. Niillä voimavaroilla ei tuoteta omaa vasemmistovaihtoehtoa. Asioistakaan me emme ole aina samaa mieltä (kuten eivät muutkaan). Vaikka me kaikki haluamme rauhaa ja leipää kaikille, suhtautuminen oman maan täysivaltaisuuteen unionissa riippuu usein maan koosta ja naapureistakin. Isojen maiden vasemmistolaiset ovat federalistisempia kuin pienten.

Paras vaihtoehto pienen maan näkökulmasta on nykytilanne. Se ei kuitenkaan säily. Käynnissä olevaa perustuslaillista prosessia ei voi estää tai keskeyttää. EU:lle on tulollaan perustuslaki. On pohdittava, miten minimoida vahingot.

Jos halutaan pitää kiinni valtioiden itsenäisyydestä ja täysivaltaisuudesta, on mahdollisimman suuri osa asioista pidettävä yksimielisessä päätöksenteossa. Sitä kautta jäsenvaltioilla on *tärkeissä asioissa veto-oikeus*. Siitä ei pienen maan pidä vapaaehtoisesti luopua. Ei ole viime kädessä muuta keinoa puolustaa omaa asiaa.

Käynnissä on federalistinen hyökkäys jäsenmaiden veto-oikeutta ja kansallisten parlamenttien valtaa vastaan.

Näissä oloissa lienee viisasta hyväksyä se, että jotkut EU:n jäsenmaat tekevät keskenään kiinteämpää yhteistyötä kuin missä on mukana koko EU. Juridisesti se on *joustavuutta*. Se on sitä, että ne, jotka esimerkiksi haluavat keskinäisen sotilasliiton ja yhteiset asehankinnat, voivat toimia niin ilman että kaikkien on pakko mennä mukaan. Jos syvennetään poliittista integraatiota, ei saa olla painostusta ja pakkoa niitä kohtaan, jotka eivät halua olla mukana.

Ei kuitenkaan pidä olla joustavuutta ei-demokratian suuntaan.

Alustavia johtopäätöksiä

Konventti lopettaa virallisesti työnsä, kun yksityiskohdainen perustuslakiluonnos on valmis. Siihen on pitkä, puolen vuoden matka. On vasta lyöty alkutahdit.

Saattaa käydä niin, että Giscard kutsuu konventin koolle vielä silloinkin, kun on jo käynnistetty hallitusten välinen konferenssi (HVK). Konventilla vaikutetaan yleiseen mielipiteeseen.

Sellaista vaihtoehtoa ei ole näköpiirissä, ettei konventista tulisi perustuslakiluonnosta. Se tulee *nyt tai ei koskaan*. Valmisteilla on supersopimus, jolla mahdollisesti kumotaan kaikki sitä edeltävät EU:n perussopimukset ja perustetaan EU uudelleen. Vaikka sitä ei tulisi, jotain tulee ulos joka tapauksessa. Jos ei tule mitään, liian monet ykkösketjun poliitikot menettävät kasvonsa.

Federalistit haluavat, että konventin loppuasiakirjaan ei hyväksyttäisi muutoksia HVK:ssa, joka kutsutaan koolle viimeistään alkusyksyllä 2003. HVK:lla ei olisi siinä tapauksessa perustuslain sisällön muotoutumiselle sellaista ratkaisevaa merkitystä kuin Suomen hallitus on luullut ja luulee. Jos halutaan vaikuttaa sisältöön, on vaikutettava konventtiin.

Tuleva perustuslaki ei ole siinä merkityksessä politiikkaa, että sillä uhmattaisiin markkinavaltaa. Poliittikahan on sitä, että tehdään jotain, joka ei synny itsestään tai joka on ristiriidassa markkinoiden toiminnan kanssa.

Toisaalta perustuslaki on tavattoman poliittinen asiakirja; tekehän se EU:sta valtion ja maailmanpoliittisen toimijan. EU:sta tehdään liittovaltion lailla toimivaa supervaltaa. Siinä tarkoituksessa sitä valtioidaan.

Sille tulee oikeushenkilöllisyys, ja se alkaa tehdä kansainvälisiä sopimuksia.

Sen toimivaltaa ulotetaan uusille aloille, erityisesti turvallisuus- ja puolustuspolitiikkaan (jota ei yhteisöllistetä komissioon).

Siinä aletaan tehdä entistä enemmän määränemmistöpäätöksiä, ja sillä tavalla supistetaan jäsenmaiden veto-oikeutta.

Sillä on jo yhteinen liittovaltion raha.

Sen liittovaltioluonnetta lisää yhteisön militarisoiminen: tulee yhteistä asehankintaa ja omiksi iskujoukoiksi euroarmeijan alkio.

Liittovaltiolaisten tavoitteisiin kuuluu myös tehdä EU:sta yksi yhteisöllinen oikeusalue: jäsenvaltioiden lainsäädäntövaltaa kavennetaan lisäämällä puitepäätösten käyttöä asetusten ja direktiivien kustannuksella.

Konventti, joka tätä kaikkea valmistelelee ja kirjoittaa EU:lle perustuslain luonnoksen, on epäedustava. Se edustaa puolueiden puolueita eli europuolueita, ei ihmisiä. *Europuolueet* ovat julkistaneet omia perustuslain luonnoksiaan, ja konventin kautta ne ovat saaneet aivan uudenlaisen vaikutusmahdollisuuden kansakuntien asioihin.

Vastakkain ovat kaksi linjaa: yhteisömetodi ja hallitusten välinen metodi.

Yhteisömetodi on yksiviivainen ja selkeä. Se on liittovaltiometodi, joka perustuu ylikansalliseen päätöksentekoon. Se on enemmistövaltaa ilman vähemmistön veto-oikeutta. Valtaa on suuri väkiluku.

Euroopan parlamentti on äärifundamentalistinen liike yhteisömetodin puolesta.

Erotukseksi näistä fundamentalistisista liittovaltiolaisista olemme me valtioliittolaiset eli itsenäisten valtioiden liiton kannattajat.

Hallitusten väliseen metodiin kuuluu päätöksenteko viime kädessä jäsenmaissa, jäsenmaiden veto-oikeus niille elintärkeissä kysymyksissä ja hallitusten parlamentaarinen vastuu omille kansanedustajilleen.

Tällainen kansallinen demokratia on parempaa demokratiaa kuin enemmistövalta: ylikansallinen päätöksenteko. Ei ole demokratiaa, jos tuhotaan poliittisella väki-

vallalla aikain kuluessa syntyneet kansakuntien demokraattiset rakenteet.

Kun ennen luultiin, että *liittovaltiota* tehdään vain yhteisömetodilla, viime kuukausina on ruvennut näytämään siltä, että sen luonteiseen vallankäyttöön pyritään myös hallitusten välisellä metodilla. Eräät isot maat (Ranska, Iso-Britannia, Espanja ja Italiakin) haluavat luoda keskusvallan, joka toimisi neuvoston rakenteissa.

Mainitut maat haluavat - ja saavat? - EU:lle *presidentin viran*, jonka valtioiden päämiehet valitsisivat Eurooppa-neuvostossa. Europresidentille halutaan antaa EU:n ulkopoliittinen johtajuus. Hän olisi EU:n ääni ja sen kasvot.

Se, että nämä maat haluavat EU:sta hallitusten välisen metodin perustalle rakentuvan liittovaltion luonteisen yhteisön, ei pidä sisällään johdonmukaista poliittista käyttäytymistä vaan asiakohdaisen poliittisen ad hoc-yhteistyön. On vaara, että poliittisilla päätöksillä ylitetään oikeusvaltion rajat; että politiikka on ylempi kuin oikeus.

Komissio toimii puolustusasemista. Se ei halua tyytyä olemaan pelkkä virkamiehistö. Se haluaa EU:n hallitukseksi. Se haluaa yhteisen turvallisuus- ja puolustuspolitiikan sekä kriisinhallinnan paikaksi komission.

Välttääkseen sen, että neuvoston rakenteisiin perustetaan päätösten toimeenpanijaksi eli eksekutiiviksi jäsenmaiden *pysyvä Eurooppa-ministereiden kokous* tai joku muu elin, komissio on ehdottanut komissaarien jakoa kahteen. Isoilla mailla olisivat superkomissaarit. Presidentin virka on komissiolle mörkö, ja sen estämiseksi se ehdottaa kompromissia: neuvostolle pitäisi antaa oikeus tuottaa komissiolle epäluottamuslause ja erottaa se. Opportunistisuudessaan komissio saattaa olla jopa valmis hyväksymään EU:n presidentin viran neuvostoon, jos se vain säilyttää oman asemansa toimeenpanoeksekutiivina ja lakialoitemonopolinsa.

Kaikenlaisia asioita valmistellaan salassa.

Presidentti Jacques Chirac on ilmoittanut, että *Ranskan ja Saksan välisen Elysée-sopimuksen* 40-vuotisjuh-

lassa 22.1 2003 nämä maat julkistavat yhteisen linjauksen EU:n perustuslaiksi. Jos niiltä tulee yhteinen asiakirja, se on huikea juttu. Sitä on muiden vaikea vastustaa, mutta on se myös ranskalaisille ja saksalaisille melkein mahdoton tehtävä, mission impossible.

Kun Saksa oli vaihtanut konventtiedustajakseen ulkoministeri **Joschka Fischerin** ja Ranska marraskuun lopussa ulkoministeri **Dominique de Willepinin**, ensimmäisenä yhteisenä kantanaan nämä uudet konventtiedustajat ilmoittivat haluavansa muuttaa EU:n entistä enemmän ”turvallisuus- ja puolustusunioniksi”, jossa turvallisuus- ja puolustuspolitiikkaa pitäisi tehdä määräenemmistöpäätöksin. He halusivat puolustuksen alalle ns. tiivistetyn yhteistyön, yhteisen asehankintaviraston perustamista EU:n nimiin ja jopa kuolleeksi ja kuopatuksi luullun WEU:n kollektiivisen puolustusartiklan tuomista unionin rakenteisiin.

Nämä kannat alkoivat heti näkyä konventin puolustustyöryhmän työssä.

Suomalainen media on ulkona kaikesta tällaisesta taustatutkimuksesta. Ei kerrottu de Willepinin nimityksestä konventtiin, vaikka se muutti koko konventin luonteen: perustuslaki valmistellaankin konventissa eikä HVK:ssa. Ei kerrottu ulkoministereiden yhteisestä kannasta, joka viestitti Saksan ja Ranskan löytäneen taas toisensa. Mahdoton tehtävä ei olekaan mahdoton? Media ei huomannut sitä, minkä Lipponenkin sanoi avoimesti: Suomi oli tehnyt konventin luonteesta alun perin virhearvion. Miksi ei sitä korjata?

Ison-Britannian Blair jää tällä menolla pahasti eristyksiin. Italia ja Espanja ovat tottuneet vaihtamaan kantansa niin että ne ovat aina voittajien puolella.

Saksan ja Ranskan yhteisiä kantoja, jotka ratkaisevat perustuslain sisällön, valmistellaan konventin ulkopuolella.

Myös europuolueiden salassa tekemä valmistelu ja keskinäinen yhteistoiminta voi olla perustuslain loppusisällön näkökulmasta tärkeää. Demareiden ja konservatiivien europuolueille antaa lisää kaikupohjaa niiden

vahva asema EU:hun liittyvien uusien maiden parlamen-
teissa.

Perustuslaki, jos se tulee, voi olla vain sellainen, jon-
ka suuret maat ovat sopineet keskenään. Saadakse-
sen hyväksytyksi kaikissa jäsenmaissa suuret saattavat
kiristää pieniä. Ne saattavat uhata erottamisella.

Se on hirvittävä uhka. Yhteismarkkinoista ja yhteis-
estä rahasta on melkein mahdoton erota ilman pysyviä
vaurioita eroavan maan kansantalouteen.

On mahdollista, että suuret maat haluavat - keske-
näin sopimastaan - perustuslaista eurokansanäänes-
tyksen. Se ei olisi demokratiaa.

Demokratiaa ei ole se, että on vain yksi vaihtoehto.

uusi vasemmisto

GUE/NGL-europarlamenttiryhmän tiedotuslehti **uusi
vasemmisto** pitää Sinut ajan tasalla EU-tapahtumista 4-5
kertaa vuodessa. Tilaus on maksuton (tilauskortti alla).

YHTEYDENOTTOKORTTI

Haluan, että nimeni ja osoitteeni lisätään lehden postituslistal-
le. Siitä ei aiheudu minulle mitään kustannuksia.

Nimi: _____

Osoite: _____

Lähetä tämä lipuke kirjeenä osoitteella Esko Seppäsen toimisto,
Euroopan parlamentti, ASP 08-H 349, Rue Wiertz, B-1047
Bruxelles, Belgique. Kuoreen 1. luokan postimerkki.